

Planavimo organizatorius	AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS
Plano pavadinimas	AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS
Planavimo proceso etapas	RENGIMO ETAPAS
Planavimo proceso stadija	RENGIMO ETAPAS / BENDRŲJŲ SPRENDINIŲ FORMAVIMAS Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita
Teritorijų planavimo lygmuo	SAVIVALDYBĖS
Teritorijų planavimo dokumento rūšis	KOMPLEKSINIO TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTAS
Objekto numeris	AT-19T-1419
Bylos (segtumo) žymuo	BP-04
TPDRIS dokumento numeris	K-RJ-32-18-353

ATESTATO NR.	PAREIGOS	VARDAS PAVARDĖ	PARAŠAS
Nr. TPV 0081	TERITORIJŲ PLANAVIMO PADALINIO VADOVĖ	ELEONORA GRABLEVSKIENĖ	
Nr. ATP 1761	PROJEKTO VADOVAS	DONATAS DUOBA	
Nr. TPV 0034	SPAV ATASKAITOS DOKUMENTO RENGĖJAS	ŽILVINAS GRABAUSKAS	

TURINYS

ĮVADAS.....	3
1. INFORMACIJA APIE AKMENĖS RAJONO BENDROJO PLANO KEITIMĄ	4
1.1. Bendrojo plano keitimo tikslai ir uždaviniai.....	4
1.2. Koncepcijos turinys	5
1.2. Bendrojo plano keitimo sąsaja su kitais planais ir programomis.....	6
2. ESAMA APLINKOS BŪKLĖ IR JOS POKYČIAI JEIGU PLANAS NEBŪS ĮGYVENDINTAS	10
2.1. Urbanistinė struktūra, teisinis reguliavimas	11
2.2. Kraštovaizdis, gamtinė aplinka, žemėnauda	18
2.2.1. Naudingos iškasenos.....	18
2.2.2. Dirvožemiai	22
2.2.3. Paviršiniai vandenys.....	24
2.2.4. Biotos išteklių, biologinė įvairovė	26
2.2.5. Gamtiniai rekreaciniai išteklių.....	30
2.2.6. Kraštovaizdis	33
2.2.7. Saugomos teritorijos, gamtinis karkasas	36
2.2.8. Vandens kokybė.....	40
2.2.9. Oro kokybė.....	44
2.2.10 Atliekos	46
2.3. Nekilnojamasis kultūros paveldas	47
2.4. Socialinė ir ekonominė aplinka	48
2.5. Susisiekimo sistema	53
2.6. Inžinerinė infrastruktūra.....	54
3. TERITORIJOS, KURIOS GALI BŪTI REIKŠMINGAI PAVEIKTOS	58
4. PROBLEMOS SUSIJUSIOS SU APLINKOS APSAUGAI SVARBIOMIS TERITORIJOMIS	66
5. TARPTAUTINIŲ, EUROPOS BENDRIJOS IR NACIONALINIŲ LYGMENIU NUSTATYTI APLINKOS APSAUGOS TIKSLAI	67
6. GALIMOS REIKŠMINGOS PASEKMĖS APLINKAI.....	69
7. PRIEMONĖS PLANO ĮGYVENDINIMO REIKŠMINGOMS NEIGIAMOMS PASEKMĖMS APLINKAI KOMPENSUOTI	76
8. BENDROJO PLANO KONCEPCIJOS ALTERNATYVOS.....	77
8.1. Koncepcijos alternatyvų apibendrinimas.....	88
9. VERTINIMO, ĮSKAITANT SUNKUMUS, SU KURIAIS SUSIDURTA KAUPIANT REIKIAMĄ INFORMACIJĄ, APRAŠYMAS	91
10. NUMATYTŲ TAIKYTI STEBĖSENOS (MONITORINGO) PRIEMONIŲ APRAŠYMAS.....	92
11. SANTRAUKA.....	95
PRIEDAS NR.1. Nekilnojamos kultūros paveldo vertybės	97

ĮVADAS

Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (toliau SPAV) yra galimų pasekmių aplinkai nustatymo, apibūdinimo ir vertinimo procesas, per kurį rengiami strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentai, konsultuojama, atsižvelgiama į vertinimo ir konsultacijų rezultatus prieš priimant ir/arba tvirtinant planą ar programą, teikiama informacija, susijusi su sprendimu dėl plano ar programos priėmimo ir/arba tvirtinimo.

SPAV tikslai:

1. Nustatyti, apibūdinti ir įvertinti galimas reikšmingas Akmenės rajono savivaldybės teritorijos Bendrojo plano keitimo įgyvendinimo pasekmes aplinkai.
2. Užtikrinti, kad bus konsultuojamasi su atitinkamomis valstybės ir savivaldybių institucijomis, visuomene, atsižvelgiama į šių konsultacijų rezultatus.
3. Užtikrinti, kad rajono Bendrojo plano keitimo organizatoriai, t.y. Akmenės rajono savivaldybės administracijos direktorius turės išsamią ir patikimą informaciją apie galimas reikšmingas Bendrojo plano pasekmes aplinkai ir atsižvelgs į ją.

Visais atvejais, kai privaloma vertinti konkretaus plano ar programos įgyvendinimo pasekmes aplinkai, pirmiausia turi būti atliekamos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo procedūros, kurių metu rengiamas ir pagal kompetenciją SPAV subjektams teikiamas strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentas bei atsižvelgiama į subjektų išvadas.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo SPAV apimties nustatymo dokumentas buvo parengtas ir pateiktas SPAV subjektams 2019 m. liepos mėn. Atsižvelgus į SPAV subjektų išvadas, vadovaujantis planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu, patvirtintu LRV 2014-12-23 nutarimu Nr. 1467 ir pagal apimties nustatymo dokumentą parengta ši ataskaita.

INFORMACIJA APIE PLANO RENGIMO ORGANIZATORIŲ IR PLANO RENGĖJĄ:

Planavimo organizatorius: Akmenės rajono savivaldybės administracijos direktorius, L. Petravičiaus a. 2, LT-85132 Naujoji Akmenė, tel. (8 425) 57 133, faks. (8 425) 56594, el. p. info@akmene.lt, www.akmene.lt.

Plano rengėjas: UAB „Atamis“, Žirmūnų g. 139, LT-09120 Vilnius, tel. 8 5 27 28 334, faks. 8 5 20 31 280, el. p. info@atamis.lt, www.atamis.lt. Projekto vadovas – Donatas Duoba. SPAV ataskaitos rengėja – Eleonora Grablevskienė, tel. +370 672 11410, el. p. – e.grablevskiene@atamis.lt.

1. INFORMACIJA APIE AKMENĖS RAJONO BENDROJO PLANO KEITIMĄ

Teritorijų planavimo dokumento pavadinimas – Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas.

Teritorijų planavimo dokumento rūšis – kompleksinis teritorijų planavimo dokumentas.

Teritorijų planavimo lygmuo – savivaldybės lygmuo.

Planuojama teritorija – Akmenės rajono savivaldybės teritorija.

Planavimo pagrindas – Akmenės rajono savivaldybės tarybos 2017 m. rugpjūčio 31 d. sprendimas Nr. T-160(E) „Dėl Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo“.

1.1. Bendrojo plano keitimo tikslai ir uždaviniai

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo planavimo tikslai ir uždaviniai yra nustatyti 2017 m. rugpjūčio 31 d. Akmenės rajono savivaldybės tarybos sprendime Nr. T-160(E) „Dėl Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo“ bei 2018 m. balandžio 4 d. Akmenės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu patvirtintoje Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo planavimo darbų programoje.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo tikslai:

- Vadovaujantis Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo stebėsenos 2013-2016 metų ataskaitos išvadomis, ekonominės, socialinės bei demografinės raidos tendencijomis bei pasikeitusiu teritorijų planavimo teisiniu reguliavimu, parengti Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimą planuojant sprendinius ne trumpesniame kaip 10-ies metų laikotarpiui;
- Patikslinti gyvenamųjų vietovių, inžinerinės ir socialinės infrastruktūros vystymo ir įgyvendinimo gaires, patikslinti esamas ir nustatyti naujas plėtrai reikalingas teritorijas, esamoms nustatyti apribojimus;
- Patikslinti Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane numatytas vėjo jėgainių teritorijas bei numatyti naujas potencialių vėjo jėgainių statybos teritorijas;
- Numatyti priemones, užtikrinančias gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio tvarkymą, ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimą;
- Nustatyti prioritetines teritorijų funkcines zonas ir jų pagrindines žemės naudojimo paskirtis, o reikalui esant, tiksliai įvardinti arba pakeisti esamus veiklos plėtojimo ir apribojimų reikalavimus, žemės sklypų naudojimo būdą;
- Numatyti teritorijas visuomenės poreikiams reikalingų objektų plėtrai ir į bendrąjį planą integruoti teritorijas, kurios jau patvirtintos reikalingomis visuomenės poreikiams;
- Sudaryti sąlygas privačioms investicijoms, kuriančioms socialinę ir ekonominę gerovę, tinkamos kokybės gyvenimo sąlygas;
- Peržiūrėti Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane numatytas didžiųjų prekybos centrų teritorijas, patikslinti ir (ar) numatyti naujas teritorijas prekybos centrų statybai;
- Suderinti fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių, Savivaldybės ir valstybės interesus dėl teritorijos naudojimo ir veiklos plėtojimo teritorijoje sąlygų ir galimybių;
- Peržiūrėti, įvertinti ir pagal poreikį integruoti Specialiojo teritorijų planavimo dokumentus į bendrąjį planą.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo uždaviniai:

- Suformuoti planavimo lygmenį atitinkančias teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptis;
- Tikslinti esamų ir planuojamų pagrindinių turistinių trasų, dviračių takų ir rekreacinių zonų plėtros sprendinius;
- Nustatyti esamas ir/ ar planuojamas sanitarines apsaugos zonas;
- Nustatyti rajono teritorijos funkcinės zonas ir jose galimus teritorijų naudojimo tipus, įvertinus rajono gamtinį karkasą ir nustačius kraštovaizdžio tvarkymo priemones;
- Numatyti rajono gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio savitumo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimą ir pažinimą, ekologiškai pusiausvyrai būtino gamtinio karkaso formavimą;
- Kurti sveiką, saugią, darnią gyvenamąją aplinką ir visavertes gyvenimo sąlygas gyvenamosiose vietovėse;
- Sudaryti sąlygas privačioms investicijoms, kuriančioms socialinę ir ekonominę gerovę, tinkamos kokybės gyvenimo sąlygas;
- Derinti fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių, savivaldybių ir valstybės interesus dėl teritorijos išsaugojimo ir veiklos plėtojimo teritorijoje sąlygų;
- Sudaryti sąlygas racionaliam žemės naudojimui ir žemės ūkio veiklai skatinti;
- Numatyti papildomas potencialių vėjo jėgainių statybos teritorijas ir infrastruktūros koridorius;
- Nustatyti Bendrajame plano spragas ir kolizijas, nustatyti problemines situacijas;
- Atsižvelgiant į naujus demografinius duomenis išanalizuoti realius naujos socialinės infrastruktūros (švietimo, sveikatos, kultūros ir sporto) objektų poreikius;
- Peržiūrėti atskirų bendrojo plano dalių sprendinių aktualumą, jei reikalinga – sprendinius tikslinti arba parengti naujus;
- Remiantis valstybės lygmens teritorijų planavimo dokumentais (Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas ir kt.) nustatyti gyvenamųjų vietovių kraštovaizdžio savitumui svarbias teritorijas ir gamtinius elementus, panoramas, numatyti jų vizualinę apsaugą;
- Atsižvelgti į esamus saugomų teritorijų planavimo dokumentus ir juose numatytus teritorijų tvarkymo sprendinius;
- Planuojant sprendinius, atsižvelgti į Akmenės rajono savivaldybės 2016-2021 metų strateginės plėtros plano prioritetus ir strateginius tikslus. Numatyti priemones juos įgyvendinti planuojant rajono savivaldybės teritoriją;
- Išnagrinėti alternatyvių atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo galimybes ir jiems reikalingas teritorijas;
- Planuojant sprendinius, įvertinti planavimo organizatoriaus pateiktus ir planavimo metu teikiamus gyventojų pasiūlymus dėl bendrojo plano keitimo sprendinių;
- Siekiant užtikrinti tinkamą bendrojo plano sprendinių įgyvendinimą ir įgyvendinimo stebėseną, turi būti parengta bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo programa su priemonių planu 2019-2030 metams, sprendiniuose turi būti numatyti planuojami įgyvendinti savivaldybės bendrojo plano rodikliai pagal Kompleksinių teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos aprašo 3 priedą.

1.2. Konceptijos turinys

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo bendrieji sprendiniai (konceptija) pateikiami tekstinėje formoje, kuri yra suskirstyta į skyrius. Planavimo užduoties pagrindu parengti Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo bendrieji sprendiniai, kurių pagrindu siūlomos dvi teritorijos vystymo koncepcijos.

Žemiau yra pateikiamas Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos turinys:

ĮVADAS

1. URBANISTINĖ STRUKTŪRA
 - 1.1. Parengtų teritorijų planavimo dokumentų analizė
 - 1.2. Koncepciniai sprendiniai ir alternatyvos
 - 1.3. Funkcinis zonavimas
 - 1.4. Gyventojų skaičiaus kitimo prognozė
2. KRAŠTOVAIZDIS, GAMTINĖ APLINKA
 - 2.1. Gamtinis karkasas
 - 2.2. Gamtinio karkaso koncepcijos alternatyvos
3. NEKILNOJAMASIS KULTŪROS PAVELDAS IR JO VYSTYMO KRYPTYS
4. SUSISIEKIMO SISTEMOS PLĖTROS VIZIJA
5. INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS PLĖTROS VIZIJA
6. APIBENDRINIMAS

GRAFINĖ DALIS

- Pagrindinis brėžinys. Koncepcijos I alternatyva. M 1:50 000;
- Kraštovaizdžio vertinimo brėžinys. Koncepcijos I alternatyva. M 1:50 000;
- Pagrindinis brėžinys. Koncepcijos II alternatyva. M 1:50 000;
- Kraštovaizdžio vertinimo brėžinys. Koncepcijos II alternatyva. M 1:50 000.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcija plačiau pristatoma SPAV ataskaitos skyriuje „Bendrojo plano koncepcijos alternatyvos“.

1.2. Bendrojo plano keitimo sąsaja su kitais planais ir programomis

Akmenės rajono savivaldybės bendrojo plano keitimas rengiamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos įstatymais, Vyriausybės nutarimais, taisyklėmis ir kitais norminiais dokumentais, reglamentuojančiais teritorijų planavimą, o taip pat bendrojo plano keitimo darbų programoje ir institucijų išduotose planavimo sąlygose nurodytais teisės aktais bei kitais reikalavimais.

PAGRINDINIAI DOKUMENTAI, KURIAIS VADOVAUJANTIS RENGIAMAS BENDROJO PLANO KEITIMAS:

- Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo planavimo darbų programa Nr. PLU-1, 3 lapai;
- Teritorijų planavimo sąlygos (Aplinkos apsaugos agentūra, 2018-07-18 Nr. REG75999), 3 lapai.
- Teritorijų planavimo sąlygos (Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, 2018-07-17 Nr. REG75893), 5 lapai;
- Teritorijų planavimo sąlygos (Civilinės aviacijos administracija, 2018-07-04 Nr. REG74653), 2 lapai;
- Teritorijų planavimo sąlygos (AB „Energijos skirstymo operatorius“, 2018-07-18 Nr. REG75946), 3 lapai;
- Teritorijų planavimo sąlygos (AB „Lietuvos geležinkeliai“, 2018-07-04 Nr. REG74626), 2 lapai;
- Lietuvos geologijos tarnyba prie aplinkos ministerijos, 2018-07-12 Nr. (7)-1.7-3368 „Dėl pasiūlymų teritorijų planavimo sąlygoms“, 1 lapas;
- Teritorijų planavimo sąlygos (Joniškio rajono savivaldybės administracija, 2018-07-09 Nr. REG75044), 2 lapai;

- Lietuvos kariuomenė, 2018-07-17 Nr. KVS-203 „Dėl Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo planavimo sąlygų“, 5 lapai;
- Teritorijų planavimo sąlygos (Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos, 2018-07-18 Nr. REG75992), 3 lapai;
- Teritorijų planavimo sąlygos (Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, 2018-07-17 Nr. REG75885), 3 lapai;
- Teritorijų planavimo sąlygos (AB „LITGRID“, 2018-07-05 Nr. REG74812), 3 lapai;
- Teritorijų planavimo sąlygos (Mažeikių rajono savivaldybės administracija, 2018-07-10 Nr. REG75125), 3 lapai;
- Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos valstybinė miškų tarnyba, 2018-07-13 Nr. R2-1259 „Dėl pasiūlymų teritorijų planavimo sąlygoms“, 1 lapas;
- Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos Akmenės skyrius, 2018-08-08 Nr. 26SD-2011-(14.26.7.), 3 lapai;
- Teritorijų planavimo sąlygos (VĮ „Plačiąjuostis internetas“, 2018-08-03 Nr. REG77790), 2 lapai;
- Teritorijų planavimo sąlygos (VĮ „Plačiąjuostis internetas“, 2018-07-05 Nr. REG74827), 2 lapai;
- Teritorijų planavimo sąlygos (Ventos regioninio parko direkcija, 2018-07-07 Nr. REG74918), 2 lapai;
- Teritorijų planavimo sąlygos (Akmenės rajono savivaldybės administracija, 2018-07-25 Nr. REG76772), 4 lapai;
- Teritorijų planavimo sąlygos (Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, 2018-07-13 Nr. REG75563), 3 lapai;
- Teritorijų planavimo sąlygos (Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos, 2018-07-17 Nr. REG75843), 3 lapai;
- Teritorijų planavimo sąlygos (Šiaulių rajono savivaldybės administracija, 2018-07-04 Nr. REG74659), 3 lapai;
- Teritorijų planavimo sąlygos (AB „TELIA Lietuva“, 2018-07-26 Nr. REG76868), 2 lapai;
- Teritorijų planavimo sąlygos (Telšių rajono savivaldybės administracija, 2018-07-10 Nr. REG75105), 3 lapai;

REGISTRUOTI TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTAI ĮTAKOJANTYS SAVIVALDYBĖS LYGMENS AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS BENDROJO PLANO KEITIMO RENGIMO EIGĄ IR SPRENDINIUS:

Kompleksinio teritorijų planavimo (bendrujų planų) dokumentai:

1. Šiaulių apskrities teritorijos bendrasis planas T00053874, 2008-11-21;
2. Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, T00003106 (000321000013), 2008-06-27;
3. Naujosios Akmenės miesto teritorijos bendrasis planas T00003108, 2008-06-27;
4. Akmenės miesto teritorijos bendrasis planas T00003105, 2008-06-27;
5. Ventos miesto teritorijos bendrasis planas T00003107, 2008-06-27.

Kompleksinio teritorijų planavimo (detaliųjų planų) dokumentai:

1. Nr. T00005510 Teritorijos tarp J. Janonio, P. Jodelės ir Nepriklausomybės gatvių Naujojoje Akmenėje detalusis planas;
2. Nr. T00005513 Ramučių kaimo teritorijos detalusis planas;
3. Nr. T00005519 Žemės sklypo Šapnagių kaime, Kruopių seniūnijoje, detalusis planas;

4. Nr. T00005512 Žerkščių kaimo teritorijos detalusis planas;
5. Nr. T00005318 Kivylių kaimo, Naujosios Akmenės kaimiškosios sen., Akmenės r. sav., detalusis planas;
6. Nr. T00005072 Akmenės rajono savivaldybės Ventos seniūnijos Ventos kaimo daugiabučių gyvenamųjų namų kvartalo detalusis planas;
7. Nr. T00005071 Akmenės rajono, Papilės miestelio centrinės dalies detalus planas;
8. Nr. T00003204 Žemės sklypo Menčių k., Naujosios Akmenės k. sen., Akmenės r. sav., detalusis planas;
9. Nr. T00003198 Naujosios Akmenės miesto centrinės dalies detalusis planas;
10. Nr. T00005073 Akmenės rajono savivaldybės Ventos miesto centrinės dalies daugiabučių gyvenamųjų namų kvartalo detalusis planas;
11. Nr. T00005069 Akmenės miesto, Akmenės rajono savivaldybėje detalusis planas;
12. Nr. T00067841 Ventos miesto šiaurinės dalies, Statybininkų gatvės ir gretimų teritorijų detalusis planas;
13. Nr. T00005514 Sablauskių kaimo teritorijos detalusis planas;
14. Nr. T00005067 Akmenės rajono, Kruopių miestelio centrinės dalies detalusis planas;
15. Nr. T00005068 Naujosios Akmenės miesto Respublikos ir Ramučių gatvių kvartalų detalusis planas;
16. Nr. T00005070 Purvių kaimo gyvenamosios dalies teritorijos Akmenės rajone detalusis planas;
17. Nr. T00005319 Agluonų kaimo, Akmenės sen., Akmenės r. sav., detalusis planas;
18. Nr. T00082305 Naujosios Akmenės pramoninio parko detalusis planas;
19. Nr. T00003205 J. Dalinkevičiaus g. 2, Naujojoje Akmenėje, kitos paskirties žemės sklypo ribų patikslinimo VŽF sąskaita, žemės sklypų atidalijimo prie nuosavybės teise priklausančių statinių, suformuotų žemės sklypų tvarkymo ir naudojimo reglamentų nustatymo detalusis planas;
20. Nr. T00079985 Naujosios Akmenės miesto centrinės dalies detaliojo plano koregavimas;
21. Nr. T00081540 Mažaaukščių gyvenamųjų namų kvartalo tarp Žvirbulių g. ir Beržyno g. Naujosios Akmenės mieste, Akmenės rajono savivaldybėje, detalusis planas;
22. Nr. T00003104 Eibučių g. 34 ir Eibučių g. 36, Naujojoje Akmenėje žemės sklypų ribų suformavimo prie esamų gyvenamos paskirties, bei pramonės ir sandėliavimo paskirties pastatų detalusis planas;
23. Nr. T00005317 Alkiškių kaimo, Naujosios Akmenės kaimiškosios sen., Akmenės r. sav., detalusis planas.

Specialiojo teritorijų planavimo dokumentai:

1. Akmenės rajono savivaldybės kultūros paveldo, turizmo, viešosios reklamos informacinės sistemos išdėstymo specialusis planas, T00074842, 2015-02-03;
2. Akmenės rajono šiluminių tinklų specialusis planas, T00003201 (000322000042), 2010-06-30
3. Ventos kaimo, Ventos seniūnijoje, Akmenės rajono savivaldybėje, vandentiekio ir nuotekų tvarkymo tinklų įrengimo specialusis planas, T00005074 (000322000064), 2011-07-14;
4. Akmenės rajono savivaldybės teritorijos vietinės reikšmės kelių tinklo specialusis planas, T00005517 (000322000108), 2013-04-03;
5. Akmenės rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas, T00003279 (000322000022), 2010-02-19;

6. Vėjo jėgainių išdėstymo Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje specialusis planas, T00005075 (000322000065), 2011-10-21;
7. Papilės miestelio paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas, T00074513, 2014-12-31;
8. Naujosios Akmenės miesto paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas, T00077606, 2015-12-15;
9. Ventos miesto šiaurinės dalies gatvių infrastruktūros specialusis planas, T00005077 (000322000067), 2011-10-24;
10. Ventos miesto paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas, T00074847, 2015-02-03;
11. Akmenės miesto paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas, T00074785, 2015-01-29;
12. Didžiųjų prekybos įmonių išdėstymo Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje specialusis planas, T00003099 (000322000006), 2010-01-27;
13. Naujosios Akmenės miesto šiaurinės dalies ir Eibučių gyvenamųjų namų kvartalo gatvių specialusis planas, T00005076 (000322000066), 2011-10-24;
14. Akmenės rajono savivaldybės pėsčiųjų ir dviračių takų infrastruktūros plėtros specialusis planas, T00074744, 2015-01-26;
15. Akmenės rajono savivaldybės turizmo ir rekreacijos plėtros specialusis planas, T00005516 (000322000107), 2013-04-03;
16. Akmenės rajono miestų ir miestelių renovuojamų daugiabučių gyvenamųjų namų fasadų atskiromis grupėmis, kvartalais spalvinių sprendinių specialusis planas, T00074179, 2014-12-09;
17. Papilės miestelio (Akmenės rajone) vandentiekio ir nuotekų tinklų specialusis planas, T00003207 (000322000048), 2011-03-02;
18. Ventos pakrančių nuo Papilės miestelio iki Augustaičių malūno Akmenės rajono savivaldybėje turizmo ir kultūros paveldo infrastruktūros sutvarkymo specialusis planas, T00005515 (000322000106), 2013-04-03;
19. Ventos regioninio parko tvarkymo planas, T00054275 (100002000300);
20. Ventos regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planas, T00053926 (100002000259);
21. Kamanų valstybinio gamtinio rezervato tvarkymo planas, T00053555 (100002000211);
22. Kamanų valstybinio gamtinio rezervato planavimo schema (ribų ir tvarkymo planai) – rengiama.

Rengiamas BP keitimas su aukščiau išvardintais planavimo dokumentais yra susijęs hierarchiniais ryšiais per tikslų, uždavinių bei sprendinių detalizavimą ir vertinimą.

2. ESAMA APLINKOS BŪKLĖ IR JOS POKYČIAI JEIGU PLANAS NEBUS ĮGYVENDINTAS

Esamos būklės ir jos pokyčių apžvalga Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje yra parengta pagal bendrojo plano keitimo esamos būklės analizės turinį:

- Urbanistinė struktūra;
- Kraštovaizdis, gamtinė aplinka;
- Nekilnojamasis kultūros paveldas;
- Socialinė ir ekonominė aplinka;
- Susisiekimo sistema;
- Inžinerinė infrastruktūra.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas įgyvendinamas ne tiesiogiai, o per žemesnio lygmens planus – rajono dalių, gyvenamųjų vietovių (miestų, miestelių, kaimų) bendruosius, detaliuosius ar specialiuosius planus stambesniame mastelyje bei konkrečių objektų techninius projektus. Neįgyvendinti bendrojo plano sprendiniai turės neigiamos įtakos tolimesnei rajono plėtrai – visi žemesnio lygmens planai neturės bendro konteksto, o tai sąlygos neigiamą poveikį aplinkai.

Remiantis galiojančio savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniais ir esamos būklės analize, savivaldybės teritorijos vystymo erdvinės raidos koncepcijos pagrindus lemia gyventojų skaičiaus ir būsto prognozė bei urbanizuojamų ir neurbanizuojamų teritorijų sistema. 2008 m. patvirtinti Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniai iš esmės atitinka aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus – urbanistiniam karkasui vystyti išskirtos plėtros teritorijos. Tačiau bendrojo plano sprendiniuose numatytas reglamentavimas yra labai liberalus teritorijų urbanizavimui. Per didelės plėtros teritorijos, vertinant gyventojų neigiamus skaičiaus pokyčius Akmenės rajone, sunkiai pagrindžiamos. Siekiant racionalaus žemės naudojimo, inžinerinės, susisiekimo, socialinės infrastruktūros vystymo, akivaizdu, kad būtina optimizuoti plėtros teritorijas išskaidant jas grupėmis, nustatant Akmenės rajono savivaldybės plėtros ir investicijų jose prioritetus.

Esamos būklės duomenų vertinimas bei Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo stebėsenos ataskaitos (2013-2016 m.) išvados rodo, kad bendrojo plano sprendiniais nustatyta rajono plėtra savo apimtimi buvo per didelė. Blogėjantys rajono demografiniai rodikliai bei šių rodiklių neigiamos prognozės verčia orientotis ne į kiekybinį, bet į kokybinį rajono teritorijų vystymą. Todėl rengiamame Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitime prioritetas yra teikiamas kokybinei plėtrai, išlaikant susiformavusią gyvenamųjų vietovių sistemos struktūrą bei didinant teritorijų panaudojimo efektyvumą.

Neįgyvendinus bendrojo plano koncepcijos nuostatų, galimos šios reikšmingos pasekmės:

- Neefektyvus žemės ir žemės ūkio naudmenų naudojimas;
- Konflikto su gamtinio karkaso reikalavimais tikimybė;
- Sprendžiant iš urbanistinės struktūros parametrų, teritorinė plėtra gali būti plėtojama tik dėl bendro gyvenamojo fondo padidėjimo arba gerinant gyventojų gyvenimo sąlygas – šie parametrai Akmenės rajone yra neigiami. Didelės plėtros teritorijos, vertinant neigiamus gyventojų skaičiaus pokyčius, sunkiai pagrindžiamos. Plėtros plotų realizavimas, įvertinus net ir kokybinės plėtros aspektus, yra neadekvatus pagrindiniam urbanistinės plėtros veiksniui – gyventojų skaičiui;
- Mažas užstatymo tankis ir lėtas jo susiformavimas, kas pabrangina komunikacijų tiesimo darbus, didina technologines problemas dėl mažo tinklų apkrovimo. Neišvengiami ilgalaikiai finansiniai ir teisiniai žemės įsigijimo komunikaciniams koridoriams organizaciniai ir kitokie sunkumai. Tuo labiau, kad masinės plėtros teritorijose masinis lokalių tinklų, vandens gręžinių ir nuotekų valyklų įrengimas pagal ES direktyvas yra neleistinas;
- Socialinės infrastruktūros vystymo tikimybė labai maža dėl mažos vartotojų lokals koncentracijos;

- Chaotiškame užstatyme neįmanoma įgyvendinti funkciškai mišrių teritorijų, kas lemia aktyvių gyventojų susisiekiimo priemonių pasirinkimą – lengvąjį automobilį;
- Laisva ir nevaldoma plėtra visais atvejais yra ydinga ir netoleruotina. Daugumos ES šalių (išskyrus pietines) politika – finansiniais ir kitais būdais riboti priemiesčių išskidimą. Vokietijoje, Čekijoje, Slovakijoje nėra ir netoleruojami net vienkiemiai, žemdirbiai įsikūrę ne savuose laukuose, bet miesteliuose, kompaktiškuose kaimuose.

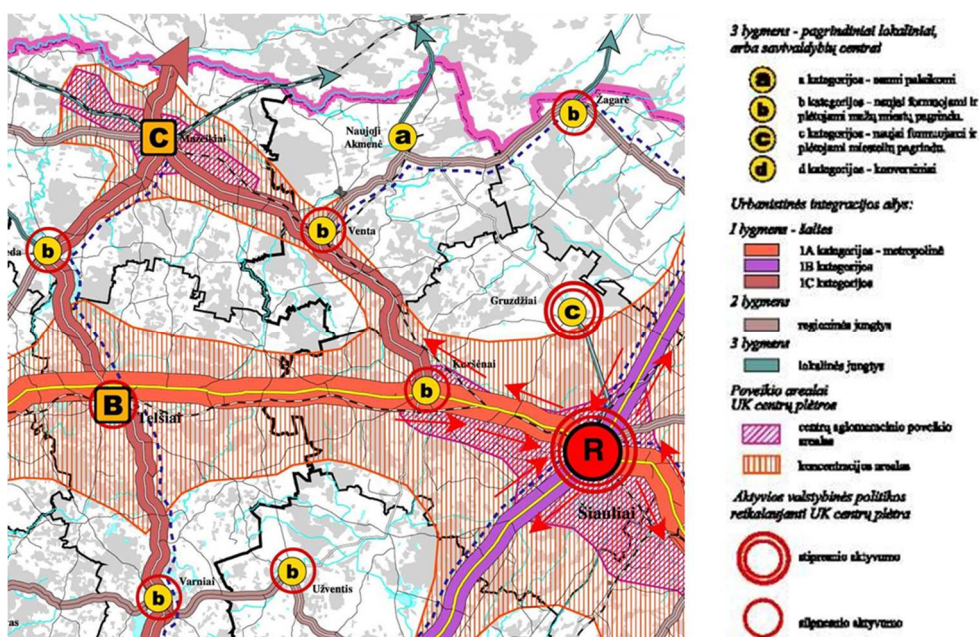
Esamos būklės analizės pagrindu galima daryti prielaidą, kad neįgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinių, resursai ir pastangos būtų išsklaidytos visiems veiklos sektoriams visose gyvenamosiose vietovėse, t.y. be veiklos ir teritorinių prioritetų, todėl nebūtų galimybių (nepakaktų finansinių, vadybinių, darbo jėgos ir kitų resursų) sparčiai socialinei ekonominei plėtrai, kaimo vietovės imtų dar sparčiau nykti.

Žemiau tekste pateikiama esamos būklės santrauka ir galimi pokyčiai jei planas nebus įgyvendintas.

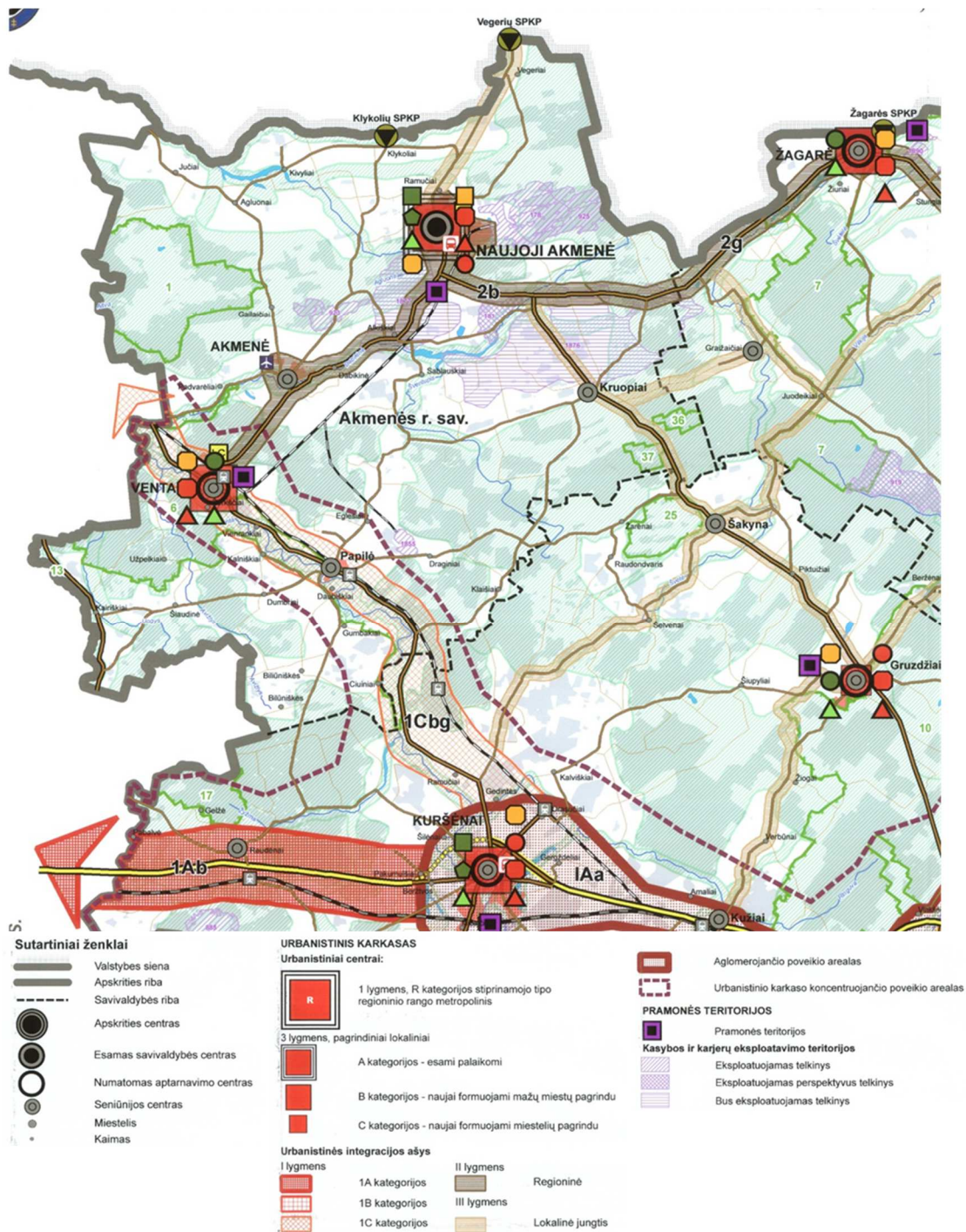
2.1. Urbanistinė struktūra, teisinis reguliavimas

Akmenės rajono savivaldybės urbanistinio karkaso struktūra ir jos vystymo tendencijos (kurios turi būti išlaikytos atliekant bendrojo plano keitimą) nusakytos aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentų – Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano ir Šiaulių apskrities teritorijos bendrojo plano. Lietuvos Respublikos bendrajame plane numatyta, kad urbanistinį karkasą sudaro atraminis gyvenamųjų vietovių tinklas – įvairaus lygmens urbanistiniai centrai, kitos gyvenamosios vietovės, urbanistinės integracijos ašys, kurios parodo tam tikroje teritorijoje esančius ryšius ir jungtis tarp urbanistinių centrų. Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje yra išskirta:

- 3 lygmens a kategorijos lokalinis centras – esamas palaikomas – Naujoji Akmenė;
- 3 lygmens b kategorijos lokalinis centras – naujai formuojami ir plėtojami mažų miestų pagrindu – Venta;
- 1-ojo lygmens -šalies, 1C kategorijos urbanistinės integracijos ašis;
- 2–jo lygmens regioninės urbanistinės integracijos ašys (jungiančios pagrindinius lokalius centrus, prijungiant juos prie aukštesnio lygmens urbanistinės integracijos ašių);
- Urbanistinio karkaso plėtros koncentracijos arealo ruožas.

2.1.1 pav. Ištrauka iš Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano brėžinio "Urbanistinis karkasas"

2.1.2 pav. Ištrauka iš Šiaulių apskrities bendrojo plano sprendinių konkretizavimo brėžinio „Urbanistinis karkasas su socialine infrastruktūra, teritorijos raida ir naudojimas“

Šiaulių apskrities teritorijos bendrojo plano sprendiniuose lokalizuojami bei detalizuojami Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendiniai – taip pat numatyta – 3 lygmens a kategorijos lokalinis centras – esamas palaikomas – Naujoji Akmenė; 3 lygmens b kategorijos lokalinis centras – naujai formuojami ir plėtojami mažų miestų pagrindu – Venta; I-ojo lygmens 1C kategorijos – urbanistinės integracijos ašys; II-jo lygmens regioninės urbanistinės integracijos ašys (jungiančios pagrindinius lokalinius centrus, prijungiant juos prie aukštesnio lygmens urbanistinės integracijos ašių); urbanistinio karkaso koncentruojančio poveikio arealo ruožas. Išskirtos dvi pramonės teritorijos – šalia Naujosios Akmenės ir Ventos miestelių, bei kasybos ir karjerų eksploatavimo teritorijos (eksploatuojami ir perspektyviniai telkiniai).

Galiojančio Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano rengimo metu vyravusios tendencijos įtakojo tuo metu nustatomiems dideliems urbanizuojamiems plotams. Pasikeitus teritorijų planavimą reglamentuojantiems teisės aktams, ekonominei situacijai ir mažėjant gyventojų skaičiui rajone, bendrajame plane numatytos perspektyvių gyvenamųjų vietovių įtakos zonos yra didesnės nei yra poreikis ir galimybės jas kompleksiskai užstatyti. Neidentifikuojant prioritetinių plėtros teritorijų, neįvertinant kraštovaizdžio struktūrinių elementų jose, sudaromos prielaidos vertingų gamtinių elementų naikinimui, neracionalios gyvenviečių ir jų įtakos arealų urbanistinės struktūros formavimuisi. Didelės plėtros teritorijos, vertinant gyventojų neigiamus skaičiaus pokyčius rajono savivaldybėje, sunkiai pagrindžiamos. Demografiniai rodikliai nusako, kad galiojančiame bendrajame plane numatyti plėtros plotai ir kryptys turi būti koreguoti. Plėtros plotų realizavimas, įvertinus net ir kokybinės plėtros aspektus, yra neadekvatūs pagrindiniam urbanistinės plėtros veiksmui – gyventojų skaičiui. Statistiškai gyventojų skaičius rajone mažėja ir kol kas nėra jokių veiksmų, kurie lemtų augimo tendencijas.

2.1.1 lentelė. Daugiau nei 100 gyventojų turinčios Akmenės rajono savivaldybės seniūnijų gyvenamosios vietovės

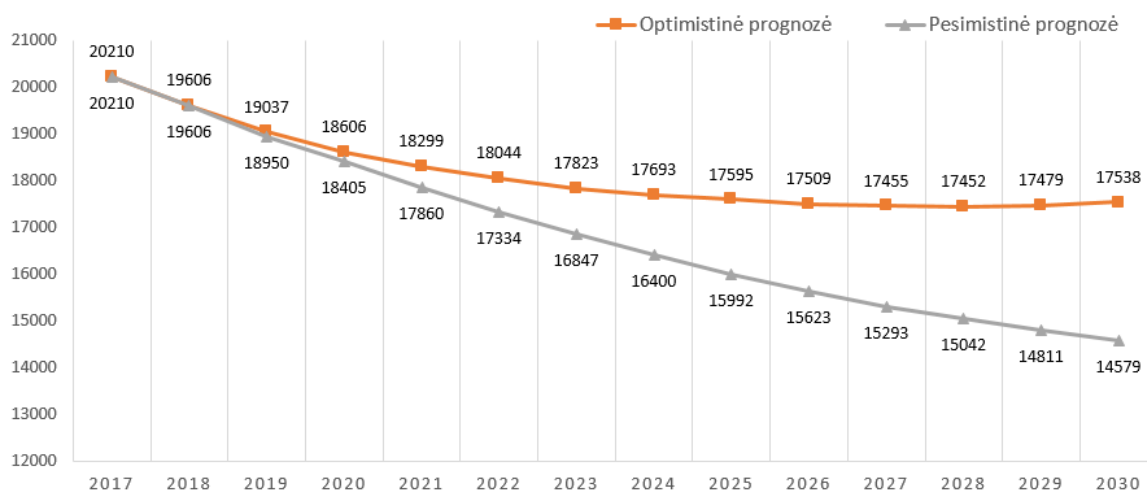
Vietovės pavadinimas	Gyventojų, deklaruojančių gyvenamąją vietą, skaičius			
	2017-01-01	2018-01-01	2019-01-01	Pastabos
Naujosios Akmenės miesto seniūnija (922 ha)				
Naujoji Akmenė	8856	8694	8576	Seniūnijos centras
Akmenės seniūnija (19052 ha)				
Akmenė	2582	2551	2506	Seniūnijos centras
Agluonų k.	253	233	227	
Akmenės II k.	303	297	293	
Akmenės III k.	143	130	114	
Dabikinėlės k.	112	97	88	
Gailaičių k.	123	117	117	
Jučių k.	138	128	127	
Kruopių seniūnija (13164 ha)				
Kruopių mstl.	520	512	472	Seniūnijos centras
Šapnagių k.	148	136	133	
Naujosios Akmenės kaimiškoji seniūnija (23600 ha)				
Alkiškių k.	327	321	318	
Kivylių k.	407	387	378	
Klykolių k.	142	134	124	
Ramučių k.	421	400	392	
Sablauskių k.	373	345	329	
Papilės seniūnija (23673 ha)				
Papilės mstl.	922	888	869	Seniūnijos centras
Daubiškių k.	388	378	377	
Gumbakių k.	103	99	98	
Kairiškių k.	261	260	243	
Klaišių k.	113	113	112	
Pelkelės k.	305	309	304	

Ventos seniūnija (3968 ha)				
Venta	2582	2499	2496	Seniūnijos centras
Paeglesių k.	232	220	208	
Ventos k.	262	262	263	
Žerkščių k.	287	279	268	

Pastabos: Gyventojų skaičiaus duomenys pagal Akmenės rajono savivaldybės seniūnijų 2017-2019 metų informaciją.

Galiojančio bendrojo plano sprendiniuose buvo atlikta gyventojų skaičiaus kitimo prognozė, kurioje numatyta, kad 2017 m. rajone gyvens apie 27 tūkst., N. Akmenės m. – 10 tūkst., Ventos m. – 2,6 tūkst., Akmenės m. – 2,2 tūkst. gyventojų. Deja, tačiau bendrojo plano prognozės neišsipildė. Statistikos departamento duomenimis, 2017 m. rajone gyveno 20,2 tūkst. gyv., t.y. apie 6,8 tūkst. mažiau nei buvo prognozuota. Pagal Akmenės r. sav. duomenis, 2017 m. N. Akmenės m. gyveno 8,8 tūkst., Akmenės m. 2582 tūkst. gyventojų, t.y. atitinkamai 1,2 ir 0,35 tūkst. mažiau nei buvo prognozuota. Tiksliausia prognozė buvo atlikta Ventos miestui (prognozuota 2630, faktinis 2582 gyv.).

Atlikus gyventojų skaičiaus, natūralios gyventojų kaitos, migracijos rodiklių kitimo tendencijų vertinimą buvo suformuota gyventojų skaičiaus kitimo prognozė 2018-2030 metų periodui.

2.1.3 pav. Gyventojų skaičiaus kitimo prognozė

Informacijos šaltinis. Lietuvos statistikos departamentas.

Esamai užstatytos teritorijos plotas sudaro apie 2,3 % rajono ploto. Žemiau esančioje lentelėje teikiama Akmenės rajono savivaldybės žemės naudojimo struktūra pagal valstybinės įmonės Valstybės žemės fondas 2019-01-01 duomenis.

2.1.2 lentelė. Akmenės rajono savivaldybės duomenys apie žemės naudmenas iki 2019 m. sausio 1 d.

Rodiklio pavadinimas	Plotas, ha	Rodiklio pavadinimas	Plotas, ha
Žemės ūkio naudmenos:	48032	Vandenys	493
ariamoji žemė	44968	Medžių, krūmų želdiniai	1150
sodai	655	Pelkės	2300
pievos ir natūralios ganyklos	2409	Durpynai	127
Miškai (Miško žemė)	27575	Karjerai	296
Užstatyta teritorija	1926	Nenaudojama žemė	404

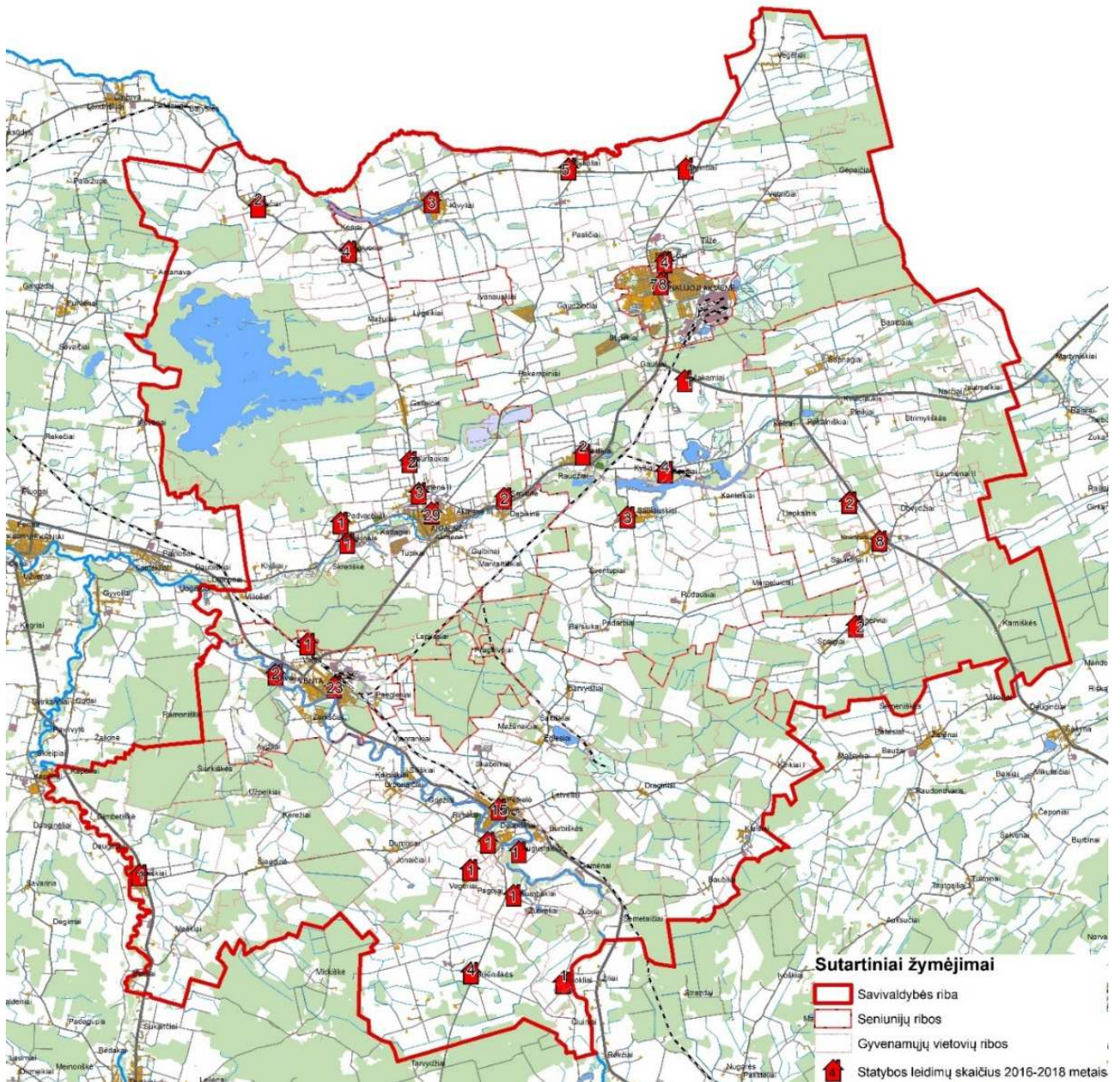
Reikalinga optimizuoti plėtos teritorijas išskaidant grupėmis, nustatant Akmenės rajono savivaldybės investicijų jose prioritetus. Taip pat tikslinga optimizuoti gyvenamųjų vietovių plėtos teritorijas (įvertinant tikrą jų poreikį), išskirti urbanizavimo prioritetus. Patikslinti urbanizuojamas teritorijas pagal parengtus ir patvirtintus teritorijų planavimo dokumentus. Nustatant prioritетines veiklos teritorijas būtina atsižvelgti į atstumus iki inžinerinių tinklų sistemos, funkcionuojančios gatvės ir viešojo transporto (atskirai vystomos naujos plėtos teritorijos neturėtų būti toliau nuo inžinerinių tinklų sistemos ir funkcionuojančios gatvės kaip 200 metrų miestuose ir 100 m kaimo gyvenamosiose vietovėse; nuo viešojo transporto stotelės atskirai vystomos teritorijos galėtų būti nutolusios ne daugiau kaip 800 metrų, gyvenamosiose vietovėse, kuriose yra veikianti visuomeninio transporto sistema).

Atlikta statybos leidimų (2016-2018 metų periodu) analizė (žr. 2.1.3 lentelę) patvirtino nuostatą, kad Akmenės rajono savivaldybėje aktyviausia statybos veikla vykdoma Naujosios Akmenės mieste ir jo gretimybėse. Kadangi gyvenimo kokybės vienas aspektų yra darnios aplinkos aspektas (antropogeninių ir gamtinių elementų sintezė, darna), ypač svarbu suvaldyti užstatomus plotus miesto prieigose. Kitoje rajono savivaldybės teritorijoje plėtra vyksta kiek ženkliu tikslu seniūnijų centruose. Statybos leidimų lokalizacija viso rajono apimtyje teikiama 2.1.3 pav.

2.1.3 lentelė. 2016-2018 metais išduoti Statybos leidimai gyvenamosiose vietovėse

2016 m.		2017 m.		2018 m.		Viso
Gyvenamoji vietovė	Statybą leidžiančių dokumentų skaičius, vnt.	Gyvenamoji vietovė	Statybą leidžiančių dokumentų skaičius, vnt.	Gyvenamoji vietovė	Statybą leidžiančių dokumentų skaičius, vnt.	Statybą leidžiančių dokumentų skaičius, vnt.
Naujoji Akmenė	30	Naujoji Akmenė	21	Naujoji Akmenė	27	78
Akmenė	9	Akmenė	12	Akmenė	8	29
Venta	5	Venta	7	Venta	11	23
Papilės mstl.	5	Papilės mstl.	6	Papilės mstl.	4	15
Kruopių mstl.	4			Kruopių mstl.	4	8
Klykolių k.	1	Klykolių k.	2	Klykolių k.	2	5
Ramučių k.	3			Ramučių k.	1	4
Biliūniškių k.	1	Biliūniškių k.	3			4
		Agluonų k.	2	Agluonų k.	2	4
				Menčių k.	4	4
Akmenės III k.	1	Akmenės II k.	1	Akmenės II k.	1	3
				Sablauskių k.	3	3
				Kivylių k.	3	3
Gembūčių k.	1			Gembūčių k.	1	2
Pagervių k.	1	Pagervių k.	1			2
		Purvių k.	1	Purvių k.	1	2
		Alkiškių k.	1	Alkiškių k.	1	2
Smiltinės k.	2					2
		Jučių k.	2			2
Dabikinėlės k.	1					1
Padvarėlių k.	1					1
Kepurlaukių k.	1					1
Suginčių k.	1					1
Žerkščių k.	1					1
Kairiškių k.	1					1
		Kepurlaukių k.	1			1
		Ventos k.	1			1

				Vegerių k., Papilės sen.	1	1
				Daubiškių k.,	1	1
				Krioklių k.	1	1
				Gumbakių k.	1	1
				Pašakarnių k.	1	1
				Augustaičių k.	1	1
Viso:	69	Viso:	61	Viso:	79	209

2.1.3 pav. Išduotų statybos leidimų lokalizacija Akmenės rajono savivaldybėje 2016-2018 metais

2017 metų pabaigoje Akmenės rajono savivaldybės gyvenamasis fondas sudarė 725,7 tūkst. kv.m naudingojo ploto, iš jų 61% mieste, 39% – kaime. Palyginus su 2005 m., gyvenamasis fondas padidėjo 2,9%.

Pagrindinės esamos būklės įvertinimo išvados:

- Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano galiojimo metu nesusiformavo naujos urbanistinės struktūros vystymo tendencijos valstybės mastu, todėl atraminio urbanistinio karkaso sistemos sprendiniai Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje suformuoti pagal aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus nebus keičiami iš esmės, o tik patikslinami;
- Naujoji Akmenė, Akmenė, Venta, Papilė ir Kruopiai išlieka pagrindiniais gyventojų, paslaugų koncentracijos centrais, todėl juose būtina plėtoti ir stiprinti kompaktišką užstatymo tipą;
- Gyventojų skaičiaus neigiamas pokytis, gyventojų koncentracijos vietos bei atitinkamai plėtros poreikio tendencijos nusako, kad tolygios gyvenamųjų vietovių sistemos plėtojimas rajono teritorijoje savaimingai nebus vykdomas. Siekiant optimizuoti tiek finansinius resursus skiriamus urbanistinės struktūros vystymui, tiek pačią urbanistinę struktūrą, didesnis dėmesys turėtų būti skiriamas teritorijų modernizavimui - urbanizuotų teritorijų fizinės ir/ar funkcinės struktūros atnaujinimui, kai plėtra vykdoma išnaudojant vidinius teritorijos resursus;
- Bendrojo plano keitimo dokumente numatyti sprendinių realizavimo priemonės, ypatingą dėmesį skiriant tai daliai, kuri reglamentuos tolimesnių žemesnio lygmens teritorijų planavimo, statybos, žemės sklypų formavimo pertvarkymo projektų rengimą, žemės paskirties keitimą administracijos direktoriaus įsakymu, ūkininkų ūkių statinių statybos vietų parinkimą;
- Dalis šiuo metu galiojančio Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių neatitinka dabartinių teritorijų planavimą reglamentuojančių teisės aktų. Akmenės rajono savivaldybės Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo stebėsenos 2013-2016 metų ataskaitoje buvo nustatyta, kad 2008 m. birželio 27 d. patvirtintas Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas planuojamu laikotarpiu (2008-2020 metais) atlieka svarbų vaidmenį planuojant ir valdant investicijas. Pasikeitus esamai situacijai, plėtros tendencijoms ir teisiniam teritorijų planavimo reguliavimui šiuo metu galiojantis Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas ir jo sudėtinės dalys nepilnai atitinka dabarties poreikius ir yra keistinas. Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniai turi būti adaptuoti nuo 2014 metų pasikeitusiai, teritorijų planavimą reglamentuojančiai teisės aktų sistemai. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymu, Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis, Teritorijų planavimo normomis ir kitais teisės aktais, sprendinių konkretizavimo stadijoje bus išskiriamos neurbanizuojamos teritorijos (priskirtina: miškai ir miškingos teritorijos, vandenys, žemės ūkio veiklai naudojamos teritorijos ir kitos kompaktiškai neužstatytos ar neužstatomos teritorijos) bei urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos (apimančios kompaktiškai pastatais užstatytas ir numatomas užstatyti teritorijas su inžinerinių komunikacijų koridoriais ir neužstatytais bendrai naudoti pritaikytais želdynais, viešosiomis erdvėmis ir valstybiniais miškais miestuose);
- Užstatytų teritorijų ir urbanizuojamo kraštovaizdžio probleminės situacijos:
 - teritorijų planavimo proceso reforma iškreipė tuos sprendinių realizavimo mechanizmus, kurie buvo numatyti ankstesniuose planavimo dokumentuose (bendruosiuose ir specialiuosiuose planuose);
 - siekiant užtikrinti optimalią užstatytų/užstatomų teritorijų raidą, jo funkcinį nuoseklumą ir integralumą būtina siekti kraštovaizdžio bendrosios teritorinės erdvinės struktūros optimalumo rodiklių, vadovaujantis aplinkosauginiais ir tvarios plėtros prioritetais. Kraštovaizdžio erdvinės struktūros stabilumą užtikrinančių teritorijų (miškų, vandenų, konservacinės apsaugos prioriteto ir kompleksinių saugomų teritorijų) formali apsauga pati savaime neužtikrins kraštovaizdžio bendrosios teritorinės erdvinės struktūros optimalumo rodiklių – reikiamo kraštovaizdžio ekologinio stabilumo palaikymo, kraštovaizdžio teritorinės-erdvinės struktūros optimalumo, gamtinio kraštovaizdžio ir gamtinių rekreacinių išteklių apsaugos, kultūrinio kraštovaizdžio išsaugojimo, urbanizacijos ir intensyvios ūkinės veiklos reguliavimo.

Neįgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinių, numatomos pasekmės

Esamos būklės duomenų vertinimas bei Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo stebėsenos ataskaitos (2013-2016 m.) išvados rodo, kad 2008 m. patvirtinto bendrojo plano sprendiniais nustatyta rajono plėtra savo apimtimi yra per didelė. Išsklaidyto užstatymo drieka savo poveikiu gali stipriai įtakoti kraštovaizdžio erdvinės struktūros, estetinio potencialo pokyčius (devastuoti, sumenkinti kraštovaizdžio erdvinės struktūros stabilumą užtikrinančių teritorijų vertę ir pažeisti pusiausvyrą tarp urbanistinio krūvio centrų ir jų periferijų). Siekiant racionalaus žemės naudojimo, inžinerinės, susisiekimo, socialinės infrastruktūros vystymo būtina optimizuoti plėtos teritorijas išskaidant jas grupėmis, nustatant Akmenės rajono savivaldybės plėtos ir investicijų jose prioritetus bei sprendinių realizavimo priemones.

Gyventojų skaičiaus neigiamas pokytis, gyventojų koncentracijos vietos bei atitinkamai plėtos poreikio tendencijos nusako, kad tolygios gyvenamųjų vietovių sistemos plėtojimas rajono teritorijoje savaimingai nebus vykdomas. Reikalingos papildomos priemonės stiprinti Akmenės rajono savivaldybės gyvenvietes. Rengiant Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimą, siekiama užtikrinti esamų socialinių, ekonominių išteklių poreikį, sudarant galimybes koncentruotis rajono gyventojams gyvenamosiose vietovėse arba jų gretimybėje, kurios yra patrauklesnės gyventi ir dirbti.

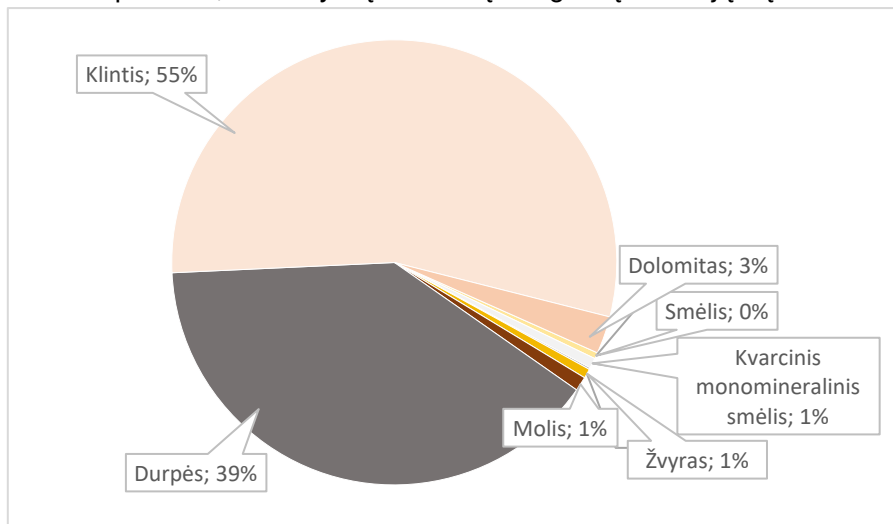
Nuo Akmenės rajono bendrojo plano sprendinių patvirtinimo iki šių dienų, praėjo 11 metų. Per šį laikotarpį pasikeitė eilė teritorijų planavimą reglamentuojančių teisės aktų, taisyklių, kurios suformavo naują požiūrį į teritorijų planavimą bei jo reglamentavimą. Atsižvelgiant į pasikeitusias plėtos tendencijas, teisinį plėtos reguliavimą, šiuo metų galiojantis rajono bendrasis planas turi būti keičiamas adaptuojant jį prie pasikeitusios teisinės bazės bei rajono raidos tendencijų. Neįgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinių, nebūtų numatytas teritorijų daugiav funkciškumas, kuris sudaro sąlygas lankstesniam bendrojo plano keitimo sprendinių įgyvendinimui bei suteikia galimybę maksimaliai pagal aplinkybes tenkinti besikeičiančius rajono vystymo poreikius, investicijų pritraukimą. Siekiant optimizuoti tiek finansinius resursus skiriamus urbanistinės struktūros vystymui, tiek pačią urbanistinę struktūrą, pagrindinis dėmesys turi būti skiriamas teritorijų modernizavimui – urbanizuotų teritorijų fizinės ir/ar funkcinės struktūros atnaujinimui, kai plėtra vykdoma išnaudojant vidinius teritorijos resursus.

2.2. Kraštovaizdis, gamtinė aplinka, žemėnauda

2.2.1. Naudingos iškasenos

Akmenės rajono savivaldybės teritorija pasižymi didele naudingųjų iškasenų įvairovę. Rajono teritorijos naudingųjų iškasenų fondą sudaro birios, rišlios, uolinės, bei organogeninės (dūpės) iškasenos. Čia aptinkama žvyro, žvyro-smėlio, smėlio, molio, klinties, dolomito, bei durpių. Naudingųjų iškasenų telkinių išsidėstymas yra dėsningas paviršiaus formavimosi ypatumams. Molio telkiniai suformuoti pietinėje rajono teritorijos dalyje, kur po nestora kvartero priemolių danga slūgsantys triaso moliai yra lengvai pasiekiami. Klinties ir dolomito telkiniai koncentruojasi šiaurės rytiniame rajono teritorijos ketvirtyje, kur negiliai nuo paviršiaus slūgso devono periodo klintys ir dolomitai. Žvyro ir žvyro-smėlio telkinių paplitimas yra susijęs su teritorijomis, kuriose paskutinio apledėjimo metu, dėl ledyno tirpsmo intensyviai reišėsi akvaglacialiniai procesai. Todėl šie telkiniai koncentruojasi vakariniame ir pietvakariniame rajono teritorijos pakraštyje, Virvytės slėnio ir apyslėnio teritorijose Didžiausi durpių kiekiai telkiasi centrinėje ir šiaurės rytinėje rajono teritorijos dalyje, Akmenės – Šakynos moreninės lygumos pažemėjimuose.

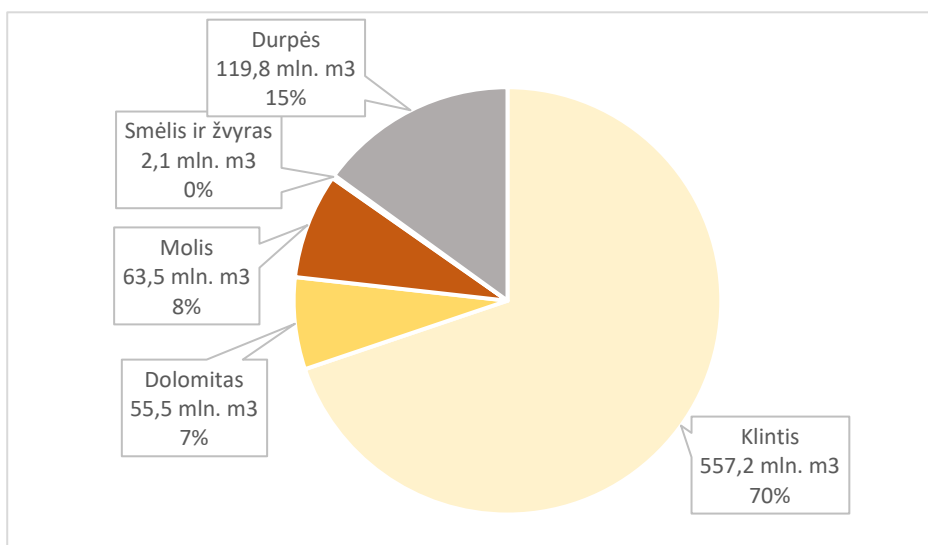
Jei didžiojoje Lietuvos dalyje vyrauja birios kvartero ir holoceno naudingosios mineralinės ir organinės iškasenos, tai Akmenės r. sav. teritorijoje, dėl jos išskirtinumo (plona kvartero nuogulų storumė ir arti paviršiaus esančios prekvarterinio paviršiaus naudingosios iškasenos; lygus paviršius) vyrauja kietos, prekvarterinio paviršiaus mineralinės naudingosios iškasenos (klintis ir dolomitas). Jos sudaro net 58% viso užimamo naudingųjų iškasenų telkinių ploto (2.2.1 pav.). Antra, pagal telkinių plotą, naudingųjų iškasenų registre esanti naudingoji iškasena yra durpės (39%). Tai mineralinės naudingosios iškasenos, kurių telkiniai yra tapatinami su visomis rajono savivaldybės teritorijoje esančiomis pelkėmis. Nepaisant to, reikia atkreipti dėmesį į tai, kad nors registre joms yra priskiriamas ne mažas plotas, tačiau dalis jų (ypač parengtinai išžvalgytos) niekada nebus realiai eksploatuojamos, kadangi nemaža jų dalis yra susitelkusios pelkėse, kurios yra įtrauktos į saugomų teritorijų sąrašus.

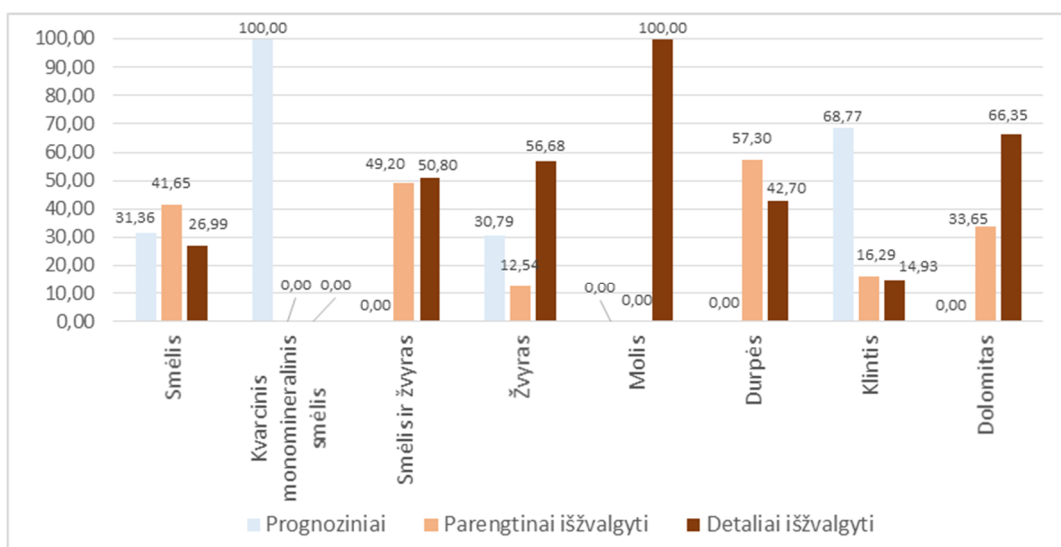
2.2.1 pav. Akmenės r. sav. naudingų iškasenų išteklių pasiskirstymas (%) nuo bendro savivaldybės teritorijos naudingų iškasenų telkinių ploto
Informacijos šaltinis. Lietuvos geologijos tarnyba, 2018.

Kvartero birių mineralinių naudingųjų iškasenų telkiniai, pagal savo plotą sudaro tik apie 4% viso savivaldybės naudingųjų iškasenų telkinių ploto (2.2.1 pav.).

Daugiausiai Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje yra klinties (557,2 mln. m³) (2.2.2 pav.). Tai sudaro 70% visų savivaldybės naudingųjų iškasenų. Klinties per metus išgaunama apie 650 tūkst. m³. Taip pat svarbi vieta naudingųjų iškasenų gavyboje tenka durpėms (15%), moliui (8%) ir dolomitui (7%).

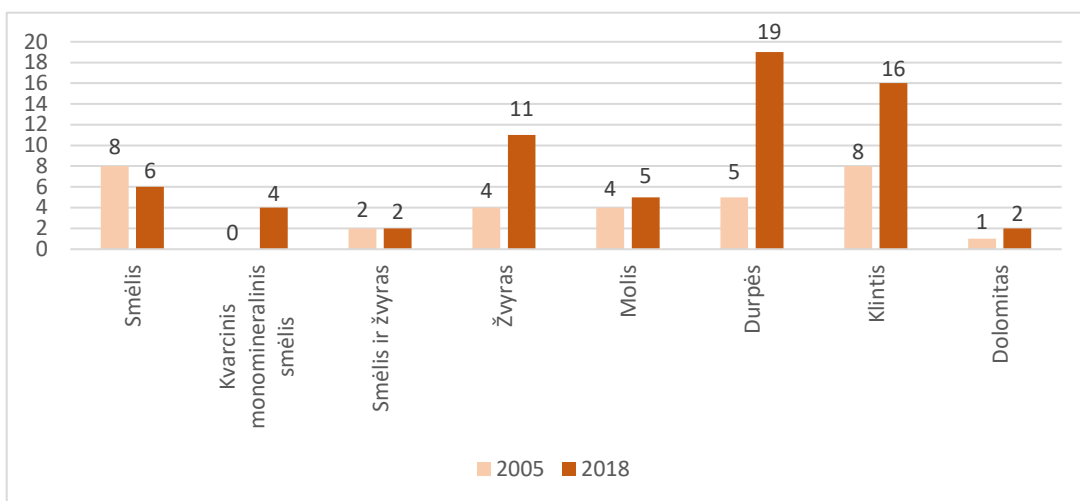
2.2.2 pav. Akmenės r. sav. naudingų iškasenų išteklių pasiskirstymas (%) nuo bendro savivaldybės teritorijos naudingų iškasenų telkinių ploto. *Informacijos šaltinis. Lietuvos geologijos tarnyba, 2011*

2.2.3 pav. Akmenės r. sav. naudingų iškasenų išteklių dalis (%) nuo bendro savivaldybės teritorijoje esančių naudingų iškasenų telkinių ploto. *Informacijos šaltinis. Lietuvos geologijos tarnyba, 2018.*

Iš visų išteklių intensyviausiai yra eksploatuojamas molis. Visi molio telkiniai yra detalai išžvalgyti ir eksploatuojami (2. 2.3 pav.). Taip pat labai intensyviai yra eksploatuojami smėlio ir žvyro telkiniai, nors jų yra ir labai nedaug. Daugiau kaip 50% smėlio, žvyro ir dolomito telkinių yra priskiriami detalai išžvalgytiems ir eksploatuojami. Didžioji dalis klinties telkinių yra tik prognoziniai. Taip pat yra vienas prognozinių kvarcinio monomineralinio smėlio telkinys. Durpių eksploataciją būtų galima laikyti vidutinio intensyvumo, kuris ateityje neturėtų didėti, kadangi rajono savivaldybės teritorijoje esančios pelkės yra svarbios savivaldybės teritorijos biologinei įvairovei palaikyti.

Žvyras. Akmenės rajono teritorijoje yra ne tik žvyro, tačiau ir žvyro – smėlio telkinių. Lyginant su 2005 metais, per bendrojo plano įgyvendinimo laikotarpį šių telkinių skaičius išaugo nuo 6 ir 13 (2.2.4 pav. (Lietuvos geologijos tarnyba, 2018)). Juose yra 7 detalai išžvalgyti, 4 parengtinai išžvalgyti ir 2 prognoziniai sklypai. Detalai išžvalgyti ištekliai Akmenės rajone sudaro apie 50 % visų savivaldybės žvyro, žvyro-smėlio išteklių. O bendra visų žvyro, žvyro-smėlio išteklių dalis rajone nuo viso apskrities išteklių kiekio tesiekia 0,82% (2.2.4 pav.), todėl Akmenės rajono teritorijoje žvyro, žvyro – smėlio išgavimas užima labai nežymią išgaunamų naudingųjų iškasenų dalį. Žvyro, žvyro-smėlio panaudojimas yra įvairus. Žvyras, žvyras - smėlis naudojamas žemų kategorijų kelių tiesimui bei remontui, betono gamybai ir aplinkos tvarkymui.

2.2.4 pav. Akmenės r. sav. naudingų iškasenų išteklių skaičiaus pokytis per 2005 – 2018 metų laikotarpį. *Informacijos šaltinis. Lietuvos geologijos tarnyba, 2018.*

Smėlis. Tai viena iš retesnių naudingųjų iškasenų Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje. Lyginant su 2005 metais, per bendrojo plano įgyvendinimo laikotarpį šių telkinių skaičius sumažėjo nuo 8 ir 6 (2.2.4 pav.). Juose yra 3 detalieji išžvalgyti, 1 parengtinai išžvalgytas ir 2 prognoziniai sklypai. Detalieji išžvalgyti telkiniai sudaro apie 27% visų rajono savivaldybės teritorijos smėlio išteklių. Bendra visų smėlio išteklių dalis rajone nuo bendro išteklių telkinių ploto sudaro 0,45%. Smėlis daugiausia naudojamas kaip technologinis priedas cemento gamybai, molio liesinimui, kelių tiesimui ir remontui, bei aplinkos tvarkymui.

Molis. Akmenės rajone yra penki molio telkiniai. Juose iškasamas molis yra naudojamas cemento gamybai bei keramikos dirbiniams (2.2.4 pav.). Lyginant su 2005 metais, per bendrojo plano įgyvendinimo laikotarpį šių telkinių skaičius padidėjo nuo 4 iki 5. Visi molio telkiniai yra išžvalgyti detalieji. Regione tik Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje išgaunamas molis cementui. Čia jis išgaunamas giliausiame Lietuvos, Šaltiškių karjere (50 m.). Bendra visų molio išteklių dalis nuo bendro Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje esančių išteklių ploto sudaro 1,04%.

Klintis. Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje yra 16 klinties telkinių. Jų kiekis nuo 2005 metų, per bendrojo plano galiojimo laikotarpį padvigubėjo nuo iki 2005 metų buvusių 8 telkinių (2.2.4 pav.), kuriuose yra 5 detalieji išžvalgyti, 6 parengtinai išžvalgyti, ir 5 prognoziniai sklypai. Klinties išteklių dalis nuo bendro Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje esančių išteklių ploto sudaro 54,67%. Išgaunama klintis daugiausia naudojama kaip pagrindinis komponentas cemento, klintmilčių, kalkių gamybai.

Dolomitas. Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje yra du dolomito telkiniai slūgsantys po klintimis 28 – 32 m. gylyje. Vienas jų yra išžvalgytas detalieji ir vienas – parengtinai. Bendrai dolomito ištekliai Akmenės rajone sudaro 55 544 tūkst. m³, arba 2,73% visų savivaldybės teritorijoje esančių išteklių (2.2.4 pav.). Dolomitas tinkamas skaldos gamybai.

Durpės. Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje yra 5 rentabilūs, detalieji išžvalgyti durpių telkinių (2.2.4 pav.) ir 14 parengtinai išžvalgytų telkinių. Lyginant su 2005 metais, per bendrojo plano įgyvendinimo laikotarpį šių telkinių skaičius padidėjo nuo 5 iki 19. Bendras durpių išteklių telkinių plotas rajono savivaldybės teritorijoje sudaro 39,45% nuo bendro naudingųjų iškasenų telkinių ploto. Iš jų, atitinkamai detalieji išžvalgyti sudaro 42,70%, o parengtinai – 57,30% išteklių ploto. Didžioji dalis durpių išteklių yra stambiuose telkiniuose: Eibučių, Karpėnų (Lydomiščio), Labelių. Karpėnų (Lydomiščio) durpių klodas slūgso ant Karpėnų klinties telkinio. Kasant klintį, durpės nuimamos kaip dangos uolienos ir nepanaudojamos.

Neįgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinių, numatomos tokios pasekmės

Geologinė aplinka yra labai inertiška ir jos pokyčiai yra matuojami dešimtimis ir šimtais tūkstančiais metų, nepaisant to, vis intensyvėjanti naudingųjų iškasenų gavyba tiesiogiai veikia pačią geologinę aplinką. Per bendrojo plano sprendinių galiojimo laikotarpį naudingųjų iškasenų gavyba suintensyvėjo. Tai liudija naudingųjų iškasenų telkinių ir ypač detalieji išžvalgytų, skaičiaus didėjimas. Taip pat naujų rūšių naudingųjų iškasenų telkinių išžvalgytas. Per šį laikotarpį didėjo dolomito, žvyro ir molio gavyba, tuo tarpu klinties gavybos intensyvumas praktiškai nekito.

Su žemės gelmių išteklių naudojimo reguliavimu įvairiais aspektais yra susijusi eilė teisės aktų, tačiau tenka konstatuoti, kad veikianti žemės gelmių išteklių tyrimo, naudojimo ir apsaugos sistema nepajėgi apsaugoti nuo problemų, kurios kyla sprendžiant naudingųjų iškasenų telkinių eksploatavimo ir ypač tvarkymo (rekultivavimo) klausimus. Baigus eksploatuoti naudingąsias iškasenas, karjerus privaloma rekultivuoti: išlyginti žemės paviršius, šlapiose vietose įrengti vandens telkinius, sausose – žemės paviršius padengti dirvožemio sluoksniu, pasodinti mišką ir pan. Deja, dažnu atveju šių reikalavimų nėra laikomasi.

Išžvalgytų ir aprobuotų rajono kietųjų naudingųjų iškasenų išteklių, esant dabartiniam gavybos intensyvumui, pakaks visam bendrojo plano sprendinių galiojimo laikotarpiui. Bendrojo plano sprendiniais siekiama išsaugoti naudingųjų iškasenų išteklių teritorijas nuo galimo užstatymo.

2.2.2. Dirvožemiai

Lietuvos dirvožemio danga pagal savo savybes ir tipologiją yra suskirstyta į septynias sritis:

1. Pajūrio žemumų smėlžemių ir salpžemių;
2. Žemaitijos aukštumų balkšvažemių ir išplautžemių;
3. Vidurio Lietuvos žemumų rudžemių ir išplautžemių;
4. Baltijos aukštumų balkšvažemių ir išplautžemių;
5. Pietryčių smėlingųjų žemumų smėlžemių ir jaurazemių;
6. Švenčionių – Breslaujos aukštumų balkšvažemių ir išplautžemių;
7. Senųjų aukštumų balkšvažemių ir palvažemių.

Akmenės rajono savivaldybės teritorija patenka į:

1. Vidurio Lietuvos žemumų rudžemių ir išplautžemių srities Šiaulių – Panevėžio rudžemių rajoną;
2. Žemaitijos aukštumų balkšvažemių ir išplautžemių srities, Mažeikių – Užvenčio išplautžemio rajoną.

Žemaitijos aukštumų balkšvažemių ir išplautžemių srities, Mažeikių – Užvenčio išplautžemio rajono priemolio ir smėlingo priemolio pasotintieji ir karbonatingieji glėjiškieji išplautžemiai yra paplitę tik vakariniame Akmenės rajono savivaldybės teritorijos pakraštyje ir apima nedidelę teritoriją, esančią į vakarus nuo Kamanų rezervato, Akmenės, Ventos ir Dumbrių gyvenviečių. Tai Rytų žemaičių plynaukštės pakraštys. Skirtingai nuo Pajūrio žemumų dirvožemių srities, čia mažiausiai juntama jūros įtaka, todėl, pagal klimatinės sąlygas ir dirvodarinių uolienu karbonatingumą rajonas yra artimesnis Vidurio Lietuvos žemumų dirvožemių sričiai. Dėl šių priežasčių čia esantys dirvožemiai yra mažiau išplauti, susilpnėjęs jaurėjimo procesas. Tarp dirvodarinių procesų vyrauja išmolėjimas (lesivažas).

Esant mažai ir vidutiniškai banguotam bei lygiam paviršiaus reljefui bei vyraujant smėlingų sunkių ir dulkiškų priemolių dirvodariniams uolienoms yra paplitę didesnio ar mažesnio laipsnio užmirkę dirvožemiai – vyrauja sekliai įmirkę išplautžemiai. Dėl menko grunto laidumo vandeniui bei dėl jūros artumo padidėjusio kritulių kiekio čia gausu durpžemių.

Čia vyraujantys dirvožemiai yra vidutinės ūkinės vertės (2.2.5 pav.). Jie yra tinkami pagrindinėms žemės ūkio kultūroms auginti. Jų našumas yra 36 – 37 balų. Mažesnės ūkinės vertės yra paupiuose esantys dirvožemiai. Jų našumas siekia 31 – 35 balus.

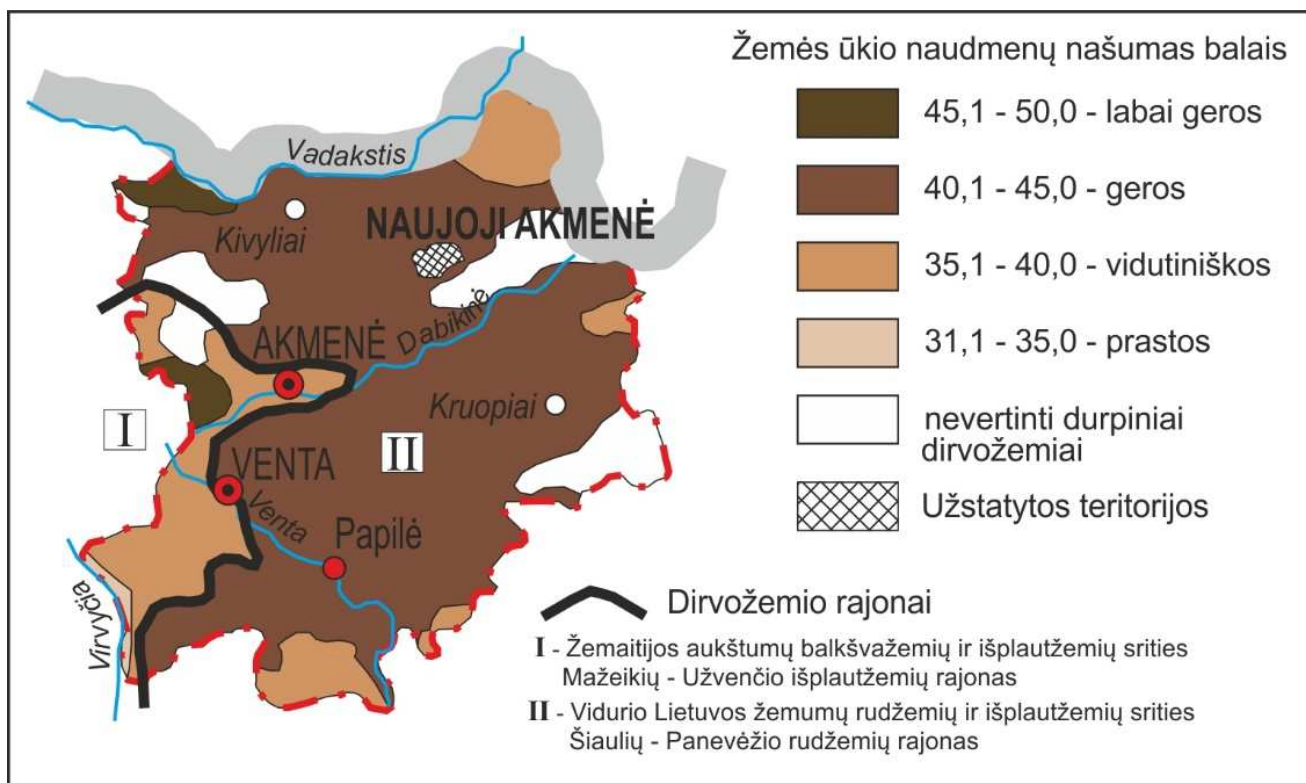
Likusi Akmenės rajono teritorijos dalis patenka į Vidurio Lietuvos žemumų rudžemių ir išplautžemių srities Šiaulių – Panevėžio rudžemių rajono smėlingų lengvų ir vidutinių priemolių karbonatingų glėjiškų rudžemių rajoną. Jis apima didžiąją dalį savivaldybės teritorijos. Dirvodaros sąlygos čia yra nulemtos labai didelio dirvodarinių uolienu karbonatingumo, mažesnio, lyginant su kitom Lietuvos teritorijomis, kritulių kiekio bei dažniausiai lygaus nenuotakaus, vietomis banguoto reljefo. Šiame dirvožemių rajone vyrauja glėjiški karbonatingi rudžemiai. Nors kritulių palyginti nedaug, tačiau smulki dirvodarinių uolienu granulimetrinė sudėtis bei glūdus dugninės morenos podirvio sluoksnis lemia dirvožemių įmirkimą. Greta glėjiškų karbonatingų rudžemių sutinkami karbonatingieji glėjiški išplautžemiai, šlynžemiai bei durpžemiai.

Šioje Akmenės r. sav. teritorijos dalyje yra paplitę vieni našiausių Lietuvos dirvožemių. Jų našumas kiek mažėja dėl sunkios granulimetrinės sudėties, todėl šioje savivaldybės teritorijos dalyje vyrauja 45 – 46 balai (esant palankesnei granulimetrinei sudėčiai balas galėtų siekti 50 balų). Tik rytinėje dalyje, kuri šliejasi prie Linkuvos gūbrio, paplitę labiau susmėlėję dirvožemiai, todėl jų našumas kiek sumažėja ir

siekia apie 40 – 41 balą. Aplink Kamanų pelkę paplitę prasčiausi Akmenės rajono savivaldybės dirvožemiai – jų našumas yra 36-37 balai.

Kadangi šioje Akmenės rajono savivaldybės teritorijos dalyje vyrauja aukšto našumo dirvožemiai (40 – 45 balai) (2.2.5 pav.), todėl šios žemės yra vienos iš tinkamiausių žemės ūkio vystymui Lietuvoje.

Pagal naujausią žemių vertinimą (2018 m. GIS duomenų bazė) Akmenės rajono savivaldybės žemės ūkio naudmenų žemių našumas nežymiai padidėjo. To nereiktų sieti su dirvožemio kokybės didėjimu. Labiausiai tikėtina, jog šie pokyčiai įvyko dėl pasikeitusios, detalesnės ir tikslesnės metodikos.

2.2.5 pav. Akmenės rajono savivaldybės teritorijos dirvožemių našumas
Informacijos šaltinis. 2018 m. GIS duomenų bazė

Dirvožemio erozijos problema šio rajono savivaldybės teritorijai nėra būdinga. Eroduoti dirvožemiai čia sudaro tik 2,55% rajono savivaldybės teritorijos žemės ūkio naudmenų dalies. Tai lemia sunki granulimetrinė dirvožemio sudėtis (vidutinis, sunkus bei dulkiški priemoliai) bei to sąlygotas jų įmirkimas bei lygus ir mažai banguotas teritorijos paviršius. Tarp eroduočių dirvožemių vyrauja silpnai nuardyti (silpni ariamo humusinio horizonto pažeidimai) - 47,84%, vidutiniškai (stipriai pažeistas ir suplonėjęs ariamas humusinis horizontas) – 41,57%, nukasti (visiškai sunaikinti dirvožemiai) – 10,59%. Dirvožemio kokybinių, ypač erozijos ilgalaikių pokyčių įvertinti per galiojančio bendrojo plano laikotarpį įvertinti nėra galimybė, kadangi tokie duomenys tokiems trumpiems laikotarpiais nėra renkami nei nacionaliniu, nei savivaldybės lygmeniu.

Kadangi Lietuvoje, tame tarpe ir Akmenės r. sav. teritorijoje, žemės ūkis nuolatos intensyvėja, tikėtina, jog vyksta intensyvesnė dirvožemių cheminė erozija – maisto medžiagų, įskaitant ir organinės medžiagos kiekio nežymus netekimas.

Akmenės rajono savivaldybės teritorija patenka į Vidurio Lietuvos agrarinę zoną. Jai būdingas didelis teritorijos įsavinimas žemės ūkiui ir menkas jautrumas intensyviame žemės ūkio naudojimui. Kadangi vyrauja našios žemės bei palankus reljefas (lygus ir banguotas), yra palankios sąlygos formuoti vidutinio stambumo ir stambiems ūkininkų ir žemės ūkio įmonių ūkiams.

Neįgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinių, numatomos tokios pasekmės:

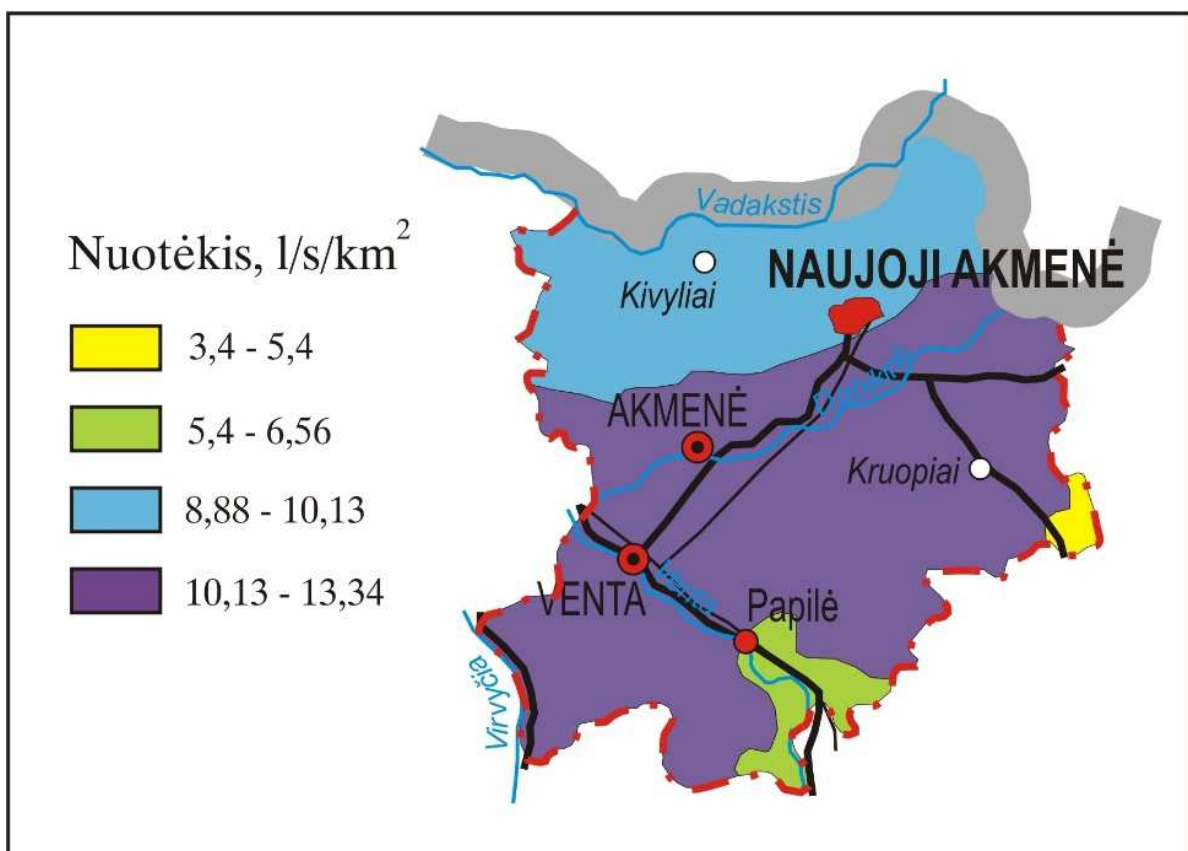
Pagal naujausią žemių vertinimą (2018 m. GIS duomenų bazė) Akmenės rajono savivaldybės žemės ūkio naudmenų žemių našumas nežymiai padidėjo. To nereiktų sieti su dirvožemio kokybės didėjimu. Labiausiai tikėtina, jog šie pokyčiai įvyko dėl pasikeitusios, detalesnės ir tikslesnės metodikos. Dirvožemio erozijos problema šio rajono savivaldybės teritorijai nėra būdinga. Eroduoti dirvožemiai čia sudaro tik 2,55% rajono savivaldybės teritorijos žemės ūkio naudmenų dalies. Per sprendinių galiojimo laikotarpį nauji dirvožemio erozijos vertinimai nebuvo atliekami.

Rajono teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijoje, numatomas inžinerinės infrastruktūros vystymas teigiamai paveiks ir dirvožemio ekologinę būklę. Neįgyvendinus koncepcijos sprendinių, tikėtinas neigiamas urbanizacijos poveikis dirvožemio užterštumui, grunto būklei ir žmonių sveikatai.

2.2.3. Paviršiniai vandenys

Akmenės rajono savivaldybės teritorija yra Ventos vidurupio baseino rytinėje dalyje. Taip pat į savivaldybės teritoriją papuola nedidelė dalis Mūšos baseino (rytinis rajono pakraštys). Venta ir jos dešinysis intakas Dabikinė dalina rajoną į tris dalis. Didžiausios rajono savivaldybės teritoriją kertančios ir pagrindinį upių tinklą formuojančios vandentėkmės yra Ventos intakai: Dabikinė, Virvytė (žemupys), Vadakstis, Avižlys, Šventupis, Pragalvis, Uogis.

Vidutinė Akmenės rajono teritorijos metinio nuotėkio norma yra 5,0 – 7,2 l/s km² (2.2.6 pav.). Jis yra šiek tiek mažesnis nei Lietuvos vidurkis (7,5 l/s km².) Vidutinio metinio nuotėkio reikšmės rajono savivaldybės teritorijoje mažėja vakarų - rytų kryptimi. Tą sąlygoja kritulių kiekio mažėjimas tolstant nuo jūros.

2.2.6 pav. Vidutinio metinio nuotėkio pasiskirstymas Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje. Informacijos šaltinis. R. Skorupskas, 2005.

Pagal nuotėkio struktūrą Lietuva yra suskirstyta į keturias hidrologines sritis: Baltijos pajūrio, Žemaičių aukštumos, Vidurio lygumos ir Pietryčių. Akmenės rajono savivaldybė teritorija priskiriama Vidurio Lietuvos hidrologinei sričiai Dubysos – Ventos rajonui. Ji užima šiaurės rytinę šios srities dalį. Geomorfologiniu požiūriu Akmenės rajono teritorijoje ši sritis yra gana vienalytė, apimanti Ventos vidurupio žemumos dalį, todėl vidutinė nuotėkio struktūra (drėgmės šaltiniai ir jos pasiskirstymas laike) beveik nesiskiria. Upių metinis režimas labai panašus, išskyrus stambesnes rajono upes (Venta, Virvytė), kurių nuotėkio dalis formuojasi Žemaičių aukštumos šiaurinėse ir šurės rytinėse pašlaitėse. Didelė metinio nuotėkio dalis tenka pavasariniam laikotarpiui, būtent tuomet, kai vandens poreikiai yra nedideli. Todėl perteklinį pavasario potvynių metu besiformuojantį nuotėkį galima reguliuoti jį kaupiant vandens saugyklose.

Akmenės rajono savivaldybės teritorija pasižymi ne itin geromis nuotėkio natūralaus reguliavimo sąlygomis, nes čia vyrauja smulkios granulimetrinės sudėties gruntai, bei santykinai lygūs paviršiai. Ventos baseinas, ypač Ventos vidurupio žemumoje - Akmenės rajono teritorijoje yra prastai natūraliai drenuojamas: apie 70% paviršiaus ploto šlapios žemės, apie 9% teritorijos sudaro pelkės. Metinio nuotėkio teritorinė variacija Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje esančioje Ventos baseino dalyje kinta nedideliame intervale (nuo 5 – 7 l/s-1 km²). Akmenės rajono savivaldybės teritorijos upių, drenuojančių Ventos vidurupio lygumą, nuotėkyje vyrauja lietaus vanduo (lietaus – sniego ir požeminių vandenų mitybos tipas). Sniego ir požeminių vandenų formuojama nuotėkio dalys yra apylygės. Pavasario nuotėkis sudaro apie 44%, vasaros -29%, rudens – 33%, o žiemos mėnesiais 27 – 30% viso metinio nuotėkio. Dėl tokio maitinimo tipo, rajono upėse vandens temperatūra labai priklauso nuo oro temperatūros. Upių vandenims yra būdinga silpna mineralizacija (vid. 0,75 g/l).

Akmenės rajono teritorija vandentėkmių tinklo natūralumo požiūriu yra labai nevienalytė. Dabartinis vandentėkmių tankumas yra nuo 1 – 1,25 km/km² rajono centrinėje ir pietinėje dalyje, ir 0,75 – 1 km/km² šiaurės vakarinėje rajono dalyje, pasienyje su Latvija. Bendras Akmenės rajono teritorijos vandentėkmių tinklo natūralumas yra žemas. Šiaurinėje ir centrinėje rajono dalyje - 5 – 10 %, tuo tarpu pietinėje dalyje nežymiai didesnis, ir siekia 20 – 30 %.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos ežeringumas (ežerų, tvenkinių ir kūdrių plotas) siekia 0,50% (apie 579ha). Tai tris kartus mažiau nei šalies vidurkis (1,5%). Pagrindinę dalį stovinčio vandens telkinių sudaro dirbtiniai (0,46%) (1249 tvenkiniai, kūdros ir karjerai), nes natūralių vandens telkinių, dėl nepalankių geomorfologinių sąlygų (nors gruntai yra palankūs, tačiau reljefas yra labai silpnai raižytas) beveik nėra (0,04%).

Be natūralios gamtinės kilmės ežerų, paviršinio vandens sistemą sudaro eilė vidutinio dydžio tvenkinių suformuotų patvenkus kai kurias Akmenės rajono upes. Jų tarpe tikslinga išskirti Gumbakių, Augustaičių malūno, Papartynės vandens malūno bei Šaltiškių, Kivylių, Klykolių, Sablauskių tvenkinius. Teritorijos hidrografinio tinklo rodikliai yra labai inertiški laike, todėl, per bendrojo plano sprendinių galiojimo laikotarpį praktiškai nekinta.

Neįgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinių, numatomos tokios pasekmės:

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos upių tinklo metinio nuotėkio didžiąją dalį sudaro pavasarinis nuotėkis. Todėl perteklinį pavasario potvynių metu besiformuojantį nuotėkį galima reguliuoti jį kaupiant vandens saugyklose. Teritorijos hidrografinio tinklo rodikliai yra labai inertiški laike, todėl, per bendrojo plano sprendinių galiojimo laikotarpį praktiškai nekinta.

Rengiant rajono bendrojo plano keitimą, visiems gamtinės aplinkos komponentams yra taikomos Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos, kurios sudaro prielaidas išsaugoti gamtinės aplinkos komponentus. Akmenės rajono teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos alternatyvose siūlomos centralizuotos vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo sistemos vystymo kryptys, kurių įgyvendinimas padėtų sumažinti nevalytų ar nepakankamai apvalytų nuotekų patekimas į atvirus vandens telkinius, gruntą, tuo pačiu mažintų dirvožemio taršą, o tai teigiamai įtakotų bioįvairovę ir gamtinę aplinką.

2.2.4. Biotos ištekliai, biologinė įvairovė

Biotos išteklius sudaro medienos, šalutinių (uogos, grybai ir kt.) miško produktų, žuvų, bei medžiojamos faunos ištekliai.

Medienos ištekliai

Akmenės rajono teritorija miškų paplitimo požiūriu patenka į Vidurio Lietuvos mišriųjų spygliuočių – lapuočių miškų zoną, Šiaurės rytų Žemaitijos našių spygliuočių – lapuočių miškų pozonį. Šiame pozonyje bendras miškų naudojimo intensyvumas siekia nuo 4,51 iki 5,25 m³/ha.

Medienos išteklius apsprendžia šalies miškingumas, kuris Lietuvoje siekia 33,6%. Spygliuočiams tenka 55,5%, minkštiesiems lapuočiams – 41,5%, o kietiesiems lapuočiams – 3,0% bendro miškų ploto. Lietuvoje dominuoja valstybinė miškų nuosavybė – 50%. Pušys, eglės ir beržai sudaro 77,6% viso Lietuvoje miškų medyno. Šios trys medžių rūšys yra svarbiausios Lietuvos miškų ūkio plėtrai.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje valstybinės reikšmės miškai sudaro apie 57% visų miškų. Ir tai yra 9% mažiau nei nagrinėjamo laikotarpio pradžioje. Per šį laikotarpį atitinkamai 9% išaugo privačių miškų plotai. Taip pat maždaug 4% padidėjo ir konservacinės paskirties miškų plotai.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje miškai apima 32,9% viso rajono ploto. Ir tai yra 7% daugiau, lyginant su 2005 metais, kuomet įsigaliojo esamas bendrasis planas. Ši rajono savivaldybė priklauso vienai iš mažiausiai miškų (32,9%) turinčiai Šiaulių apskrčiai.

2.2.1 lentelė. Akmenės r. sav. miškai pagal nuosavybę

Bendras miško žemės plotas ha			Miško žemės pasiskirstymas pagal nuosavybę							
			Valstybiniai miškai				Privatūs ir kiti miškai			
			Iš viso		Iš jų konservacinės paskirties		Iš viso		Konservacinės paskirties žemė	
ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
2005	25798,3	26,04	17079,54	66,2	2205,75	12,91	8718,8	33,8	0	0
2018	26691,05	32,9	15298,85	57,4	2539,10	16,59	11392,25	42,68	0	0

Informacijos šaltinis. Valstybinė miškotvarkos tarnyba, 2005, 2018.

2.2.2 lentelė. Akmenės r. sav. miškų medynų ištekliai

Metai	Medienos ištekliai						
	Spygliuočiai		Kietieji lapuočiai		Minkštieji lapuočiai		Viso
	10m ³	%	10m ³	%	10m ³	%	10m ³
2005	256014	48,72	6247	1,20	263231	50,08	525492
2018	281635	51,55	3603	0,66	261112	47,79	546350

Informacijos šaltinis. Valstybinė miškotvarkos tarnyba, 2005, 2018.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje dominuojančių pagal medžių rūšis medienos išteklių nėra. Vyrauja spygliuočiai – 51,55% ir minkštieji lapuočiai – 47,79%. Kietieji lapuočiai sudaro tik 0,66% bendro medynų tūrio. Tarp spygliuočių vyrauja eglės. Tarp lapuočių labiausiai yra paplitę minkštieji lapuočiai – beržai ir baltalksniai.

Per nagrinėjamą laikotarpį (2005 – 2018 metai) bendras rajono savivaldybės teritorijoje esančių miškų medyno tūris nežymiai didėjo. Tai vyko jaunuolynų sąskaita. Tuo tarpu nežymiai mažėjo minkštųjų lapuočių ir proporcingai daugėjo spygliuočių medyno tūris. Deja, reikšmingiausiai sumažėjo kietųjų lapuočių tūris, jis sumažėjo dvigubai, nuo 1,20% iki 0,66%. Tai savo ruožtu rodo ir brandžių medynų plotų mažėjimo tendenciją analizuojamoje teritorijoje.

Bendrai apžvelgiant Akmenės rajono savivaldybės miškų rūšinę sudėtį galima teigti, jog joje paplitę mišrūs eglių ir beržų medynai. Akmenės rajono miškams būdinga vienalytė medynų struktūra. Tokią miškų sudėtį čia lemia mažai raižytas reljefas ir vienoda pagrindo litologija.

Akmenės rajono miškams nemažą poveikį daro įvairių neigiamų veiksnių (abiotiniai, vabzdžiai, ligos, žvėrys) poveikis. Ypač jaučiamas stiprus neigiamas vabzdžių kenkėjų poveikis. Apie pusę visų pažeistų medynų plotų sudaro vabzdžių pažeisti medynai. Visiems kitiems neigiamiems veiksniams daugmaž lygiomis dalimis tenka likusi medynų dalis.

Žuvų ištekliai

Kadangi Akmenės rajone stovinčio vandens telkinių yra labai nedaug, pagrindiniai žuvų ištekliai telkiasi rajono teritorijoje tekančiose upėse. Ventos baseino upės, dėl mažo hidrografinio tinklo natūralumo ir specifinio hidrologinio režimo, nepasižymi gausiomis ir stabiliomis lašišinių žuvų populiacijomis, o ir kitų rūšių žuvų ištekliai metų bėgyje žymiai kinta. Metų bėgyje stabiliausios žuvų populiacijos yra Ventoje ir kai kuriuose stambesniuose jos intakuose: Virvytėje, Dabikinėje, Vadakstyje. Vidutinė žuvų biomasė Ventos baseine iš vieno hektaro svyruoja nuo 30 – 50 kg. Dabikinėje 33,88 kg/ha.

Medžiojamos faunos ištekliai

Medžiojamos faunos ištekliams priskiriami beveik pusė Lietuvos žinduolių ir 1/5 dalis paukščių. Šiuo metu leidžiama medžioti 18 žvėrių ir 27 paukščių rūšis. 11 žvėrių rūšių yra gausios arba dažnos, 7 rūšys – negausios arba retos. Intensyviai medžiojamos ondatros, lapės, mangutai, šernai, taurieji elniai, stirnos ir briedžiai, o bebrai ir pilkieji kiškiai – vidutiniu intensyvumu. Gausiausi medžiojamos faunos ištekliai yra Kauno, Kėdainių, Marijampolės, Šakių, Plungės, Anykščių, Utenos ir Vilniaus rajonuose. Tuo tarpu Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje medžiojamos faunos gausumu nepasižymi. Per 2018m. briedžių sumedžiota 10, o elnių – 229. Tik sumedžiojamų barsukų ir šernų statistika artima Lietuvos vidurkiui. Čia, kaip ir visoje Lietuvoje, gausiausiai išplitę graužikai: kiškiai, bebrai, ondatros, voverės.

Stambiųjų ir smulkiųjų kanopinių bei plėšrūnų yra žymiai mažiau. Jie Akmenės rajone yra pasiskirstę daugiau mažiau po lygiai. Stambių (briedžiai, taurieji elniai, danieliai) ir smulkiųjų (stirnos, muflonai, šernai) kanopinių skaičius rajono teritorijoje yra virš 3000 (2.3 lentelė). Tuo tarpu plėšrūnų: Vilku, lūšių ir lapių, lyginant su kanopiniais yra maždaug 80% mažiau. Graužikų, plėšrūnų ir žolėdžių paplitimui didelę įtaką daro žemėnaudos struktūra.

2.2.3 lentelė. Akmenės r. sav. žvėrių apskaita

Metai	Medžiojami žvėrys, individais						
	Briedis	Taurasis elnias	Danielis	Stirna	Šernas	Bebras	Barsukas
2005	190	280	120	1200	1270	-	-
2018	155	1401	-	1300	363	438	18
Lietuvos vidurkis	252	687	76	2390	319	676	17

Informacijos šaltinis. Valstybinė miškotvarkos tarnyba, 2005, 2017; AAD, 2018.

Kaip matome iš statistikos, per nagrinėjamą laikotarpį bendras apskaitomos faunos individų skaičius stipriai nepakito. Jei, 2005 metų statistikos duomenimis daugiausiai buvo stirnų ir šernų, tai 2017 metų duomenimis daugiausiai buvo tauriųjų elnių ir stirnų. Tuo tarpu šernų kiekis stipriai sumažėjo (šernų kiekis buvo priverstinai mažinamas siekiant išvengti maro plitimo).

Miško šalutiniai ištekliai

Miško šalutiniais (mažaisiais) ištekliais vadinama miškuose užaugančios uogos, vaisiai, grybai, vaistažolės. Lietuvos miškuose auga daugiau kaip 100 vaistinių augalų rūšių. 120 – 14 valgomų grybų rūšių ir 20 augalų rūšių su valgomais vaisiais ir uogomis. Ūkinę reikšmę turi miško uogos – mėlynės, bruknės, spanguolės, avietės, vaivorai, žemuogės, šermukšniai; vaisiniai – lazdynai; vaistiniai augalai: kadagiai, šaltekšniai, meškauogės, pakalnutės, vaistiniai pataisai, gailiai ir kt. Uogynų plotai Akmenės rajone siekia 500 – 1000 ha. Iš jų 32% ploto sudaro mėlynių sąžalynai, 8% visų uogynų plotų užima

bruknynai, 36% - spanguolynai, 12% vaivorynai, 12% avietynai. Iš valgomųjų grybų didžiausią vertę turi įvairūs baravykai, vovieraitės, ūmedės, bobausiai ir kt. Akmenės rajono teritorijoje vidutiniškas grybų derlius 1 miško hektare siekia 30 – 50 kg. Baravykiniai tame tarpe sudaro 25%; Ūmediniai – 25%; Voveruškiniai 20%, Baltikiniai 20%; Bobausiniai% ir kiti 5%.

Per nagrinėjamą laikotarpį Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje brandžių medynų plotas mažėjo ir siekia 12%, tuo tarpu, jaunuolynų (medyno amžius iki 20m.) didėjo iki 22%. Tai leidžia daryti prielaidą, jog miškų grybingumas išlėto mažėjo.

Iš vaistinių augalų didžiausius plotus užima šaltėkšnynai, kadagynai, gailynai ir dilgėlynai. Lyginant su ankstesnių apskaitų duomenimis, visų augalų sąžalynų plotai yra sumažėję.

Biologinė įvairovė

Lietuvos teritorijoje natūrali ir pusiau natūrali augalija užima 1/3 teritorijos. Šalies floroje inventorizuota 1790 augalų rūšių: medžių 20, krūmų 57, krūmokšnių ir puskrūmių 23, žolinių augalų – 1266 rūšys. Įvairių ekosistemų rūšių gausumas yra labai nevienodas. Daug Lietuvos floros rūšių yra jų arealo paribyje.

Svarbią vietą biologinėje įvairovėje užima grybai. Lietuvoje priskaičiuojama apie 6000 grybų rūšių. Lietuvos teritorijoje paplitusi minkštųjų lapuočių – spygliuočių zonos miškų ir dalinai pietinės taigos gyvūnija priskiriama šiems ekotopams: miškų, pievų, laukų, vandenų, miestų ir gyvenviečių. Apytiksliai įvairiose gyvūnų grupėse žinomų rūšių skaičius siekia beveik 16 tūkst. Didžioji jų dalis – vabzdžiai, ir tik per 500 – stuburiniai.

Akmenės rajono biologinę įvairovę ir floros bei faunos savitumus lemia:

- unikalus silpnai nuotakios Ventos vidurupio žemumos geologinio pagrindo ir paviršiaus reljefo derinys.
- gausus sekliaslėnių upių, tarnaujančių migracijos koridoriais, tinklas
- savitas klimatas ir paviršinių tėkmių hidrologinis režimas;
- didelė, moreninėms lygumoms būdingų, pelkių įvairovė.
- savita ūkinės veiklos raida (intensyvus žemės ūkis didesnėje savivaldybės dalyje; žemėnaudos savitumai ir žemės reformų specifika).

Akmenės rajono savivaldybės teritorijai būdinga vidutinė buveinių įvairovė: eglynai, beržynai, baltalksnynai, juodalksnynai, aukštapelkės, žemapelkės ir tarpinio tipo pelkės, upių slėniai. Ypatingai didelė buveinių įvairovė Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje pasižymi geologiškai ir geomorfologiškai saviti upių slėniai. Biologinės įvairovės požiūriu slėniuose svarbūs įvairaus drėgnumo ir maistingumo miškai, šaltiniuotos pelkaitės, pakrančių smėlynai, atviri (atodangos iš jūros periodo smiltainių iki 20 metrų) ir krūmais užaugantys šlaitai, derlingos potvynio ar polaidžio metu užliejamosios pievos, įvairios vandens buveinės – nuo senvaginių ežerėlių ir lėtai tekančio vandens užutekiuose iki dirbtinių ir natūralių sraunumų.

Vienas iš palankiausių migracinių kelių augalams ir gyvūnams yra upių slėniai. Nemažai subokeaninių rūšių atkeliavo Dubysos – Ventos slėniu iš Centrinės Europos sričių Vyslos-Narevo-Bebro prielaidinėmis lygumomis.

Savivaldybės teritorijoje gyvena nemažai rūšių įvairių žinduolių, Daugeliui iš jų palankiausios mitybos ir veisimosi sąlygos yra derlingose augimvietėse – prie upelių, upių, kur auga mišrūs eglių ir lapuočių medynai su gausiu pomiškiu bei traku. Gausus, nors ir ne ištisus metus pakankamai vandeningas Akmenės rajono savivaldybės teritorijos vandentėkmių tinklas sudaro geras sąlygas vandens ir pusiau vandens žinduoliams.

Akmenės rajone priskaičiuojama apie 150 rūšių sparnuočių. Akmenės rajono miškuose užregistruota vienuolika saugomų raudonosios knygos paukščių rūšių: juodasis gandras, vapsvaėdis, erelis rėksnys,

žalioji meleta, pilkoji meleta, dirvinis sėjikas, tikutis, gervė, didžioji kuolinga, pievinė lingė, plėšrioji medšarkė. Būdingiems miškų paukščiams priskiriama kikiliai, margasparnės musinukės, kuoduotosios zylės, strazdai giesmininkai, amaliniai strazdai, juodosios meletos. Mišriuose miškuose ties papelkais dažni juodieji strazdai, volungės, liepsnelės, žaliosios ir pilkosios pečialindos, juodgalvės devynbalsės, jerubės. Pievose ir ganyklose dažnos griežlės, putpelės. Dirbamiems laukams būdingi dirviniai vieversiai, kiek rečiau sutinkamos pempės.

Pelkių pakraščiuose gyvena paprastieji žalčiai. Pelkėse dažni gyvavedžiai driežai, paprastoji angis. Biologinės įvairovės išsaugojimo strategijos duomenimis, natūralių ekosistemų plotų mažėjimas sukelia bendrijų nestabilumą, jų struktūros ir rūšinės sudėties pokyčius. Ima vyrauti plačios ekologinės amplitudės kosmopolitinės t.y. plataus paplitimo rūšys, kurios išstumia vienai ar kitai ekosistemai būdingas rūšis. Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje tai ryškiausiai pasireiškia pievų bendrijose. Stebimas pelkių aukštapelkių užaugimas sumedėjusia augalija. Kamanų rezervato aukštapelkėje, užaugant mišku, kasmet atvirų erdvių sumažėja 13 ha. Taip pat prie biologinės įvairovės mažėjimo prisideda ir intensyvėjantys miškų kirtimai, ypač minkštųjų lapuočių – ąžuolų ir uosių. Per paskutinius 10 metų jų kiekis savivaldybės teritorijoje sumažėjo dvigubai nuo 1,2% iki 0,6%.

Gyvūnijų kaitos tendencijos Lietuvoje apspręstos ekosistemų struktūros ir mozaikos pokyčiais bei žmogaus tiesiogine įtaka. Žemių sausinimas padarė didelę neigiamą įtaką paukščių rūšinei sudėčiai ir populiacijų gausumui. Melioracijos ir chemizacijos įtakoje sumažėjo varliagyvių rūšinė įvairovė ir populiacijų gausumas. Tačiau pastaruoju metu situacija pradėjo gerėti. Tam įtakos turėjo monokultūrų keitimas naudmenų mozaika, sumažėjęs mineralinių trąšų ir cheminių medžiagų naudojimas.

Lietuvoje egzistuoja gamtinės ir dalinai pakeistos (miškų, pelkių ir šlapumų, pievų, vandens – ežerų, upių, jūros ir kuršių marių, pakrančių ir smėlynų) bei antropogeninės (agro, urbo, ruderalinės) ekosistemos. Didžiausią plotą tarp jų užima antropogenuotos aplinkos ekosistemos.

Vertingiausioms biologinės įvairovės požiūriu, priskiriami šie biotopai:

- didžiųjų pelkių;
- drėgnų apypelkio miškų;
- upių slėnių;
- natūralių pievų.

Akmenės rajono savivaldybės didžiausią ploto dalį užima agrolandšaftų ir miškų ekosistemos. Miškų ekosistemoms tenka 32,9%. Taip pat svarbią vietą užima upių (Ventos, Virvytės, Dabikinės) ekosistemos. Nors jos kartu sudaro ir nedidelę rajono savivaldybės teritorijos dalį, tačiau vaidina svarbų vaidmenį ekologinės pusiausvyros bei biologinės įvairovės užtikrinime. Upių slėniai svarbūs kaip migraciniai koridoriai, o taip pat gamtinio karkaso elementai. Natūralių ar pusiau natūralių pievų nėra daug. Jos telkiasi Ventos bei stambesnių jos intakų salpose bei slėnių šlaituose. Pievos pasižymi labai didele bendrijų įvairove. Trąšių pievų bendrijos upių salpose užima nedidelius plotus.

Natūralių ekosistemų kitimo tendencija yra atvirų plotų užaugimas mišku, tuo pačiu mažėjant ekosistemų įvairovei. Kraštovaizdžio mozaikos kitimą lemia socialinės – ekonominės sąlygos. Suirus kolūkinei sistemai, stambūs laukų masyvai skaldomi į sklypus ir ekologinė įvairovė auga. Antropogeninis miškų didinimas spygliuočių sąskaita, biologinei įvairovei yra nepalankus veiksnys. Ekosistemų viduje natūralios biologinės įvairovės kitimo kryptys yra susiję su bendrijų kaita ir stabilų klimaksinių bendrijų formavimusi. Klimaksinės bendrijos labiausiai nukenčia dėl antropogeninio poveikio. Ne visos klimaksinės bendrijos pasižymi biologine įvairove. Joms gali būti būdinga ir kosmopolitinių rūšių kompleksas – o botaninė įvairovė maža. Biologine įvairove pasižymi ir kai kurios pionierinės ekosistemos (užaugantys dirvonai, patvenkti vandens telkiniai).

Biologinės įvairovės kaitos tendencijos:

- Ankstyvų stadijų bendrijų plitimas, o klimaksinių – mažėjimas miškų bendrijose. Tai ypač juntama ažuolų ir uosių medynuose.
- Biologinės įvairovės praradimas eutrofikuotose vandens telkiniuose įsivyraujant mono dominantinėms bendrijoms, taip pat rūšinė kaita dėl pakrančių užaugimo.
- Rūšių ir bendrijų įvairovės miško ekosistemoje mažėjimas dėl intensyvaus ūkininkavimo ir kirtaviečių formavimosi.
- Pievų bendrijų ir rūšių įvairovės mažėjimas užaugant pievoms menkaverčiais krūmynais ar joms transformuojantis į žemės ūkio naudmenas. Savivaldybės teritorijoje vyko nežymus pievų plotų mažėjimas.
- Biologinės įvairovės augimas agroekosistemose dėl didėjančio fragmentiškumo, mažesnio trąšų ir chemikalų naudojimo bei augančio dirvonų ploto.

Neigvėndinus bendrojo plano keitimo sprendinių, numatomos tokios pasekmės:

Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje miško paskirties žemės plotas per bendrojo plano sprendinių galiojimo laikotarpį padidėjo 7%, iki 32,9%. Nepaisant to, per šį laikotarpį vidutinis medynų amžius mažėjo – tai vyko jaunuolynų plotų didėjimo sąskaita. Nežymiai didėjo spygliuočių medynų, o mažėjo minkštųjų lapuočių tūris. Tuo tarpu kietųjų lapuočių tūris dvigubai sumažėjo.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje vyko biologinės įvairovės mažėjimas, kuris daugiausiai buvo susijęs su brandžių medynų plotų mažėjimu ir ariamos žemės plotų didėjimu. Taip pat biologinės įvairovės kaitai buvo būdingos šios tendencijos: Ankstyvų stadijų bendrijų plitimas, o klimaksinių – mažėjimas miškų bendrijose. Tai ypač juntama ažuolų ir uosių medynuose; Biologinės įvairovės praradimas eutrofikuotose vandens telkiniuose įsivyraujant mono dominantinėms bendrijoms, taip pat rūšinė kaita dėl pakrančių užaugimo; Rūšių ir bendrijų įvairovės miško ekosistemoje mažėjimas dėl intensyvaus ūkininkavimo ir kirtaviečių formavimosi; Pievų bendrijų ir rūšių įvairovės mažėjimas užaugant pievoms menkaverčiais krūmynais ar joms transformuojantis į žemės ūkio naudmenas. Savivaldybės teritorijoje vyko nežymus pievų plotų mažėjimas; Biologinės įvairovės augimas agroekosistemose dėl didėjančio fragmentiškumo, mažesnio trąšų ir chemikalų naudojimo bei augančio dirvonų ploto.

Miškų ūkio paskirties žemėje Bendruoju planu neplanuojama keisti veiklos kryptį, nenumatomos naujos veiklos, neplanuojamos teritorijų urbanizavimas. Miško žemė ir toliau turi būti tvarkoma ir naudojama pagal LR Miškų įstatymo nuostatas bei parengtus miškotvarkos projektus. Atsižvelgiant į aukščiau pateiktą informaciją, bendrojo plano koncepcijos variantuose neigiamas poveikis miškų teritorijoms bei bioįvairovei neplanuojamas.

2.2.5. Gamtiniai rekreaciniai ištekliai

Įvairių rūšių turizmui ir rekreacijai tinkančius gamtinius išteklius Akmenės rajone sudaro gamtiniai, gamtiniai antropogenizuoti ir kai kurie antropogeninės kilmės, kraštovaizdžio elementai (tvenkiniai, parkai ir pan.), bei jų deriniai:

- želdiniai ir žėliniai (įvairioms rekreacijos formoms tinkantys savaiminiai ir sodinti miškai, miško parkai, parkai);
- vandens telkiniai (įvairioms rekreacijos formoms tinkantys ežerai, tvenkiniai ir vandentėkmės);
- geomorfologinės struktūros (upių slėniai, lygumos);
- estetiškai vertingi kraštovaizdžio kompleksai, kuriuos formuoja skirtingo (nevienodo) raiškumo aukščiau minėtų kraštovaizdžio komponentų deriniai.

Visos minėtos rekreacinių išteklių grupės sudaro realias galimybes naudoti juos pasyvaus ir aktyvaus poilsio reikmėms, ar kita linkme orientuotam (profesiniam, pažintiniam) turizmui. Akmenės rajono savivaldybės teritorija nepasižymi didele rekreacijai tinkamų išteklių gausa. Pagrindiniai Akmenės r. sav. teritorijos rekreaciniai ištekliai, vertinant pagal užimamą plotą pirmiausiai yra miškai, savitas Ventos vidurupio lygumos reljefas suskaidytas ne itin tankiais ir giliais, bet vaizdingais upių slėniais. Taip pat, nemažą rekreacinių išteklių dalį sudaro stambesni miškų masyvai. Vandens telkinių rekreacinį potencialą formuoja dirbtiniai vandens telkiniai, ir nedidelis rekreacijai pritaikytinų vandentėkmių tinklas. Didžioji dalis potencialių, didesniu intensyvumu, ar ribotai rekreacijoje naudotinų Akmenės rajono savivaldybės gamtinių išteklių koncentruojasi savivaldybės teritorijoje esančiose saugomose teritorijose – Ventos regioniniame parke ir Kamanų gamtiniame rezervate.

Su saugomomis teritorijomis yra siejami pagrindiniai rekreacinių išteklių arealai. Dėl savitos Akmenės rajono savivaldybės teritorijos gamtinės aplinkos, rekreacinių išteklių panaudojimo sąlygos yra kitokios, nei didžiojoje Lietuvos teritorijos dalyje. Čia svarbų vaidmenį vaidina savivaldybės teritorijos geologiniai ypatumai. Tai apsunkina turizmo ir rekreacijos plėtrą rajono savivaldybės teritorijoje, ir tuo pačiu daro ją specifine.

Miškai Lietuvoje yra labai svarbūs vystant rekreaciją ir turizmą. Šiaurės rytų Žemaitijos regionas, kuriam priklauso Akmenės rajono savivaldybė, neišsiskiria dideliu miškingumu. Čia vyrauja įvairi augalija: eglynai, beržynai (jie užima po 25–30% rajono teritorijos mišku), pušynai (apie 20% rajono teritorijos mišku) bei alksnynai (apie 20% rajono teritorijos mišku). Akmenės rajono miškingumas yra 32,9 %, ir tai beveik nesiskiria nuo Lietuvos vidurkio (33,6 %). Miškingiausia rajono savivaldybės teritorijos dalis – Kamanų pelkės miškų masyvas, Ventos gyvenvietės apylinkės bei miškų masyvai tarp Kruopių ir Papilės gyvenviečių, pietrytinėje Naujosios Akmenės dalyje.

Pagrindiniai rekreaciniai ištekliai, kuriuos potencialiai galima panaudoti vieno, ar kito pobūdžio ir įvairaus intensyvumo rekreacijai Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje siekia 33,40% rajono teritorijos ploto. Lyginant su kaimyninėmis savivaldybėmis, Akmenės rajono savivaldybės teritorija pagal potencialių rekreacinių naudmenų procentinę dalį nuo rajono ploto užima vidurinę poziciją. Tačiau atotrūkis nuo gretimų savivaldybių pagal pastarąjį rodiklį nėra didelis. Akmenės r. sav. teritorijoje, kaip ir gretimose savivaldybėse, rekreaciniai tinkamų naudmenų kiekį nulemia miškingumo lygis, nes miškai sudaro didžiausią visų rekreacinių naudmenų dalį. Tai ypač svarbu savivaldybėse turinčiose mažą ežeringumą. Akmenės rajono savivaldybėje miškų rekreacinės naudmenos sudaro 93% visų rekreacinių naudmenų. Didžioji dalis pačių vertingiausių Akmenės rajono rekreacinių išteklių yra susitelkę pietinėje dalyje, vaizdinguose Ventos ir jos intakų slėniuose.

Akmenės rajono rekreaciniai ištekliai pagal savo visuomeninę svarbą ir problemų pobūdį skirstomi į tris grupes:

- miškingų rajonų;
- tvenkinių;
- upių slėnių.

Svarbiausi Akmenės rajono savivaldybės gamtiniai rekreacinio potencialo veiksniai yra santykinai švarios upės, tvenkiniai, miškai, bei savitas pirminį savo natūralumą išlaikęs Ventos vidurupio moreninės lygumos pelkinis kraštovaizdis. Rekreaciniu požiūriu svarbiausias Akmenės rajono turtas - miškai. Pagal medžių rūšis vyrauja mišrūs spygliuočių lapuočių miškai – eglynai – beržynai, kurie sudaro po 25 – 30% rajono miškų ploto. Pušynai (kurie yra tinkamiausi poilsinei rekreacijai) sudaro 20% viso Akmenės rajono miškų ploto. Kiti minkštieji lapuočiai – baltalksniai, drebulės, juodalksniai ir kietieji lapuočiai užima likusių 20% mišku apaugusios teritorijos dalį. Rekreaciniam naudojimui palankiausių vidutinio amžiaus ir brandžių medynų plotas nėra didelis. Akmenės rajone didžiausi Kamanų, Lydmiškis, Purvių, Viliošių, Girkančių, Karpėnų, Pragalvojų, Sprogiškės. Savo turtingumu (grybais, uogomis, gyvūnija) Akmenės rajono miškai neprilygsta grybingiems pietryčių Lietuvos

miškams, tačiau užimdami maistingesnes augimvietes įgyja didesnę atsparumą rekreacinei digresijai, ir tokiu būdu gali atlaikyti didesnę rekreacinę apkrovą. Akmenės rajono miškai neįeinantys į saugomų teritorijų sudėti sudaro didelį rekreacinį potencialą, kurį galima panaudoti įvairioms rekreacijos rūšims. Per pastaruosius 10 metų, per pusę, nuo 1,2% iki 0,6% sumažėjus brandžių minkštųjų lapuočių miškų (ąžuolynai ir uosynai) plotams, sumenko ir Akmenės r. sav. teritorijos rekreacinis potencialas.

Vandenių plotas Akmenės rajone tris kartus yra mažesnis (0,5%) nei Respublikos ežeringumo vidurkį (1,5%). Dar 0,2% sudaro vandens tėkmės. Akmenės rajonas, pagal vandens telkiniais užimtą teritorijos dalį nuo bendro rajono ploto, žymiai atsilieka nuo ežeringų Lietuvos rajonų. Pažymėtina yra tai, kad praktiškai visi Akmenės rajono rekreacinį potencialą formuojantys vandens telkiniai yra dirbtinės kilmės (21 tvenkinys), išskyrus Kamanų ežerą (Kamanų ežeras yra gamtiniame rezervate, todėl rekreacijos reikmėms yra nenaudojamas). Esant nedideliame vandens telkiniu skaičiu stipriai išauga įvairaus pobūdžio rekreacinė apkrova jų pakrantėms. Jie naudojami polifunkciškai - trumpalaikis ir ilgalaikis, stacionarus ir mobilus poilsis bei įvairiausios sezoninio turizmo formos. Didžiausia apkrova tenka toms tvenkinių pakrantėms ir priekrantės teritorijoms, kurios yra palankiausios poilsiavimui sąlygos (labai geros tinkamos maudytis tvenkinių pakrantės, švarus ar santykinai švarus vanduo. Akmenės rajono savivaldybės tvenkinių rekreacinis potencialas ligi šiol pilnai yra neišnaudojamas. Ypač tai pasakytina apie Menčių karjero tvenkinius. Jo vaizdingi uoliniai krantai galėtų būti išnaudojami stacionariam trumpalaikiam ar ilgalaikiam poilsiui, o pats vandens telkinys įvairioms rekreacinėms pramogoms.

Upių slėniai ir upės Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje yra vienas pagrindinių rekreacinio potencialo plėtojimo veiksnių. Juose svarbiausi gamtiniai-rekreaciniai veiksniai yra jų teikiamos galimybės maudytis, poilsiauti bei naudoti mobiliam poilsiui – vandens turizmui. Akmenės rajono savivaldybės vandentėkmių tinklas lyginant Respublikos mastu yra labai tankus, tačiau tinkamų ir naudotinių rekreacijai ir turizmo plėtrai vandens koridorių nėra daug. Jie sudaro tik 0,2% Akmenės r. sav. teritorijos ploto. Per Akmenės rajono savivaldybės teritoriją teka viena iš didžiausiųjų Lietuvos upių - Venta su kairiuoju intaku Virvyte (žemupys) ir dešiniuoju intaku – Dabikine, Vadaksnimi, bei keletą kitų smulkesnių tiesioginių Ventos ar Dabikinės intakų. Venta šiuo atveju būdama vandeningiausia rajono upe, tarnauja kaip svarbus tranzitinis valčių ir baidarių vandens turizmo koridorius (trasa), kuriuo galima per Latvijos pasiekti Baltijos jūrą. Kitos upės, tokios kaip Virvytė (jos žemupys), tarnauja kaip vietinio vandens turizmo trasos. Akmenės rajono pagrindinių vandens trasų privalumas, keliantis jų rekreacinę vertę ir patrauklumą santykinai švarus vanduo ir gamtinis (geologinis) bei kultūrinių požiūrių turtingos ir itin vaizdingos pakrantės. Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje dėl nepalankaus upių mitybos režimo (didžiąją nuotėkio dalį sudaro kritulių vanduo) upių vandeningumas metų bėgyje ryškiai svyruoja. Išsiskiria ryškus maksimumas pavasario potvynio ar rudens poplūdžiu metu ir žymūs vandens lygio pažemėjimai šiltojo metų laiko sausuoju laikotarpiu, kuomet poreikis rekreacijai yra didžiausias. Tai žymiai apriboja daugumos savivaldybės teritorijoje tekančių upių, ar atskirų jų atkarpų panaudojimą vandens turizmui. Tai sumažina ir taip negausų pastarųjų rekreacinių išteklių panaudojimą.

Neįgyvendintus bendrojo plano keitimo sprendinių, numatomos tokios pasekmės:

Pagrindiniai rekreaciniai ištekliai, kuriuos potencialiai galima panaudoti vieno, ar kito pobūdžio ir įvairaus intensyvumo rekreacijai Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje siekia 33,40% rajono teritorijos ploto. Akmenės rajono savivaldybėje miškų rekreacinės naudmenos sudaro 93% visų rekreacinių naudmenų. Didžioji dalis pačių vertingiausių Akmenės rajono rekreacinių išteklių yra susitelkę pietinėje dalyje, vaizdinguose Ventos ir jos intakų slėniuose. Nors Akmenės rajono savivaldybės teritorijos gamtiniai rekreaciniai ištekliai yra santykinai nedideli, tačiau jie nėra pilnai išnaudojami. Ypač tai pasakytina kalbant apie vaizdingus, išekspluatuotų klinčių ir dolomitų karjerų tvenkinius.

Akmenės rajono gamtinių rekreacinių išteklių problemas formuoja, nors ir neintensyvus naujų statybų veržimasis į pačias vaizdingiausias ežerų ir upių pakrantes, vandens tarša intensyvėjančio žemės ūkio

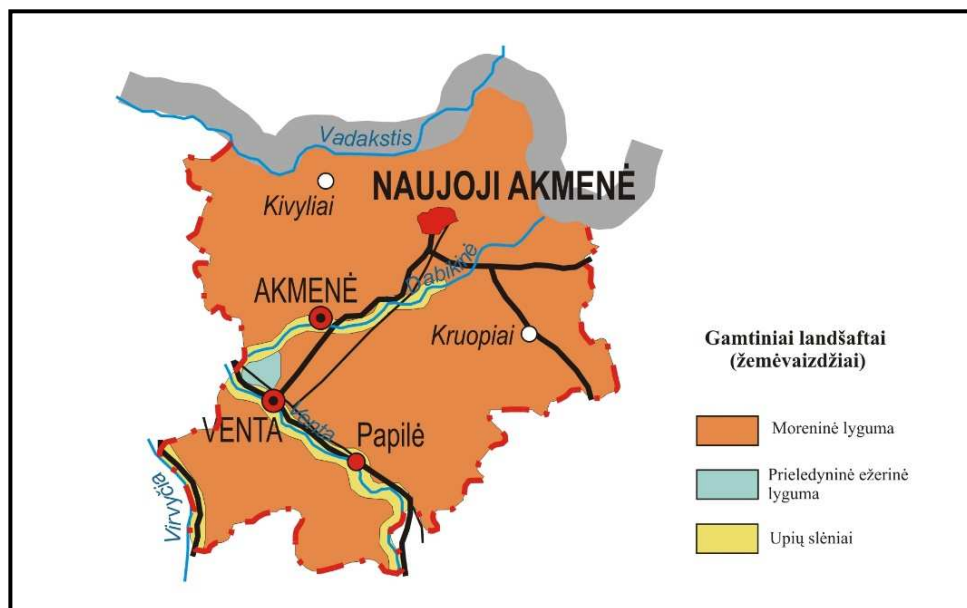
poveikyje. Neįgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinių, nevaldoma urbanizacija gali turėti neigiamos įtakos ir negrįžtamų pasekmių aplinkai, visų pirma gamtinei, kultūrinei, rekreacinei. Todėl būtina vadovautis darnaus vystymosi principais - reguliuoti urbanizacijos procesą, nedarant žalos aplinkai.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniais rajono teritoriją siekiama vystyti sudarant optimalias sąlygas urbanizacijos, ūkinės veiklos, rekreacijos vystymui bei gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio apsaugos užtikrinimui.

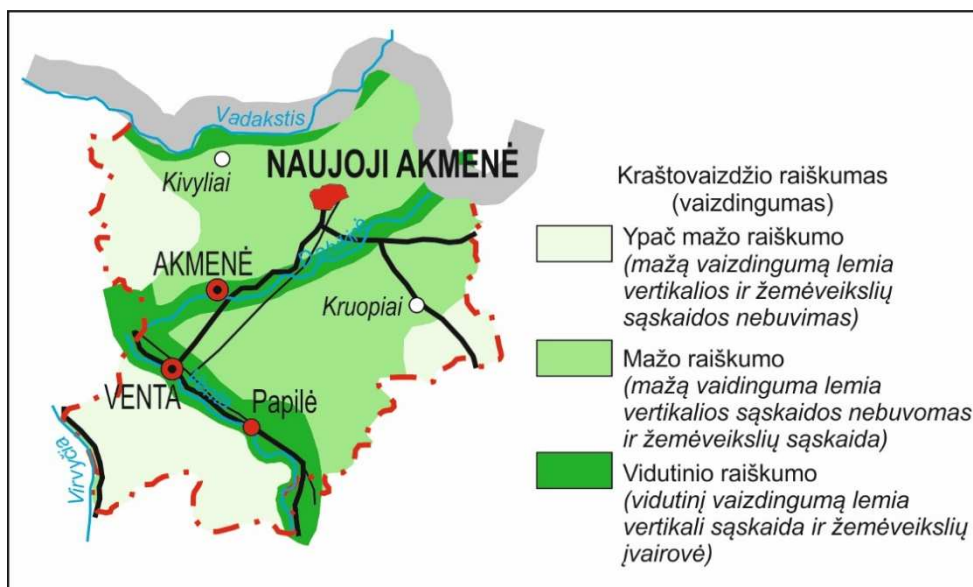
2.2.6. Kraštovaizdis

Akmenės rajono teritorijos medžiaginis pamatas sudarytas iš nestoro kvarterinių nuogulų sluoksnio susiformavusio Nemuno apledėjimo Baltijos stadijos Vidurio Lietuvos fazės recesijos metu. Tolygus ledyno atsitraukimas ir po to sekę mažo intensyvumo postglacialiniai procesai lėmė vienalyčio, mažai įvairaus paviršiaus susidarymą, kurio esama įvairovė daugiausiai yra nulemta akvaglacialinių, fliuvialinių bei holoceno metu vykusių biogeninių procesų.

Skirtingų laikmečių ir procesų suformuoti paviršiai skiriasi savo kraštovaizdžio komponentais – litologiniu pamatu, reljefu, vidaus vandenimis, pažemio oru, dirvožemiu, augalija, gyvūnija. Kraštovaizdis su skirtingu dirvodarinių uolienu kompleksu yra įvardinamas žemėvaizdžiu. Akmenės rajono teritorijoje išskiriami 3 žemėvaizdžių tipai: moreninių lygumų, prieledyninių ežerinių lygumų, bei upių slėnių (2.2.7 pav.).

2.2.7 pav. Akmenės rajono savivaldybės teritorijos kraštovaizdį formuojantys žemėvaizdžiai

2.2.8 pav. Akmenės rajono savivaldybės teritorijos kraštovaizdžio vaizdumas

Pagal plotą, Akmenės r. sav. teritorijoje dominuoja moreninių lygumų žemėvaizdis suformuotas palaipsniškai atsitraukiančiam ledynui suklojus priemolinguos (smulkios granulimetrinės sudėties) dugninės morenos dariniu. Moreninių lygumų teritorijos Akmenės rajone pasižymi santykinai lygiu, arba vietomis stambiai lėkštai banguotu reljefu. Todėl Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje vyrauja mažai vaizdaus (apie 75% teritorijos) ir ypač mažai vaizdaus (apie 25% teritorijos) kraštovaizdžio kompleksai (2.2.8 pav.). Tokio tipo teritorijose, ypač jeigu natūralaus drenavimo sąlygos yra apsunkintos (ypač upių takoskyrų srityse), auga drėgni lapuočių ar mišrūs (lapuočių – spygliuočių) miškai, formuojasi pelkės. Estetiniu požiūriu moreninių lygumų kraštovaizdis neturi didelės vertės. Moreninių lygumų žemėvaizdis užima 94% rajono teritorijos.

Kaip itin vertingą estetiniu požiūriu, Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje tikslinga išskirti Ventos, Virvytės, Vadaksties ir Dabikinės upių slėnių žemėvaizdį, suskaidantį moreninių lygumų vientisumą. Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje, upių slėnių žemėvaizdis užima 3 – 4% teritorijos ir kartu su savo apylėniais atstovauja labiausiai estetiniu bei turistiniu – rekreaciniu požiūriu atraktyviausias Akmenės rajono savivaldybės teritorijas.

Likusius 2 - 3% teritorijos užima prieledyninių ežerinių lygumų žemėvaizdis. Nuo moreninių lygumų žemėvaizdžio jis skiriasi savo smėlingu medžiaginiu pamatu ir atitinkamai besiformuojančiomis sausesnėmis augimvietėmis.

Kiekvienas iš paminėtų žemėvaizdžio tipų turi individualias – vyraujančias, tik jam būdingas savybes: litologinį pagrindą, hidrologinį režimą, kurie sąlygoja vienokios ar kitokios augalijos vystymąsi, o tuo pačiu ir pastarojo žemėvaizdžio pritaikomumą įvairioms ūkio - gamybos šakoms ir rekreacijai galimybes. Pastarieji du veiksniai sąlygoja teritorijos naudojimo kryptis, bei tvarkymo pobūdį, lemia apgyvendinimo ir infrastruktūros sistemų išsidėstymą. Yra žinoma, kuo teritorijos reljefo sąskaida didesnė, tuo gamtinių komponentų įvairovė didesnė, o tai tiesiogiai sąlygoja didesnę bendrą ekologinį kraštovaizdžio stabilumą. Akmenės rajono teritorija nepasižymi didele reljefo sąskaida.

Akmenės rajono savivaldybės kraštovaizdžio stabilumą lemia miškų masyvai ir jų išsidėstymas. Nors, Akmenės rajone kraštovaizdį stabilizuojantis žemėveikslis – miškai sudaro 32,9% teritorijos dalį, tačiau jų išsidėstymas teritorijoje yra labai netolygus. Didžiausių miško masyvų paplitimas daugiausiai susijęs su pelkingomis vietovėmis. Dabartinė rajono kraštovaizdžio struktūra susiformavo per eilę metų pergyvenus keletą žemės reformų, kai buvo iš esmės keičiama žemėveikslių struktūra. Tarpukaryje (20 a. pirmoje pusėje) Akmenės r. sav. kraštovaizdžio geoekologinį stabilumą palaikė žemas

antropogeninės apkrovos lygis. Vidutiniškai suskaidyta kraštovaizdžio struktūra su gausiais natūralių žemėveikšlių (miškų, pelkaičių, drėgnų pievų) tarpais. Tarybiniais metais (20a. antra pusė) ši smulkiasklypė žemėveikšlių struktūra buvo radikalai pakeista pritaikant ją mechanizuotam stambiagabaričiam žemės dirbimui. To pasėkoje vyko žemėveikšlių stambinimas, vandentėkmių tinklo reguliavimas, žemėveikšlių kontūringumo mažinimas. Tam ypač palankios buvo Akmenės rajono savivaldybės teritorijos priemolingos lygumos su čia vyravusiais derlingais dirvožemiais. Lygios teritorijos įgalino formuoti didelius žemės naudmenų masyvus tinkamus intensyviai ir ekonomiškai racionaliam žemės dirbimui, naudojant stambiagabaritę agrotechniką. Dirvožemių hidroterminio režimo optimizavimo klausimai buvo sprendžiami taikant melioracijos priemones. Drėgni ir periodiškai padrėgstantys plotai buvo suskaidyti tankiu nuvedamųjų kanalų tinklu, kuris, savivaldybės teritorijoje, daugiau nei du kartus padidino vandentėkmių tankį. Didesnėje rajono savivaldybės teritorijos dalyje praktiškai neliko natūralių upių vagų. Hidrografinio tinklo natūralumas tesiekia 5 – 10%. Intensyvi (chemizuota) ūkinė veikla suformuotuose agrarinėse plynėse jau tarybiniais metais išryškino kraštovaizdžio geoekologinės krizės požymius. Akmenės rajono savivaldybės stipriai agrariškai įsavintose teritorijose (agrarinės teritorijos užima 45,8% savivaldybės teritorijos) opiausia išlieka pasklidusios taršos iš žemės ūkio problema. Vandens erozijos pavojus nėra didelis, išskyrus lokalaus paplitimo upių paslėnio teritorijose. Vėjo erozijos – defliacijos problema aktuali agrarinėse plynėse pavasario laikotarpiu ir esat besniegėms žiemoms.

Santykinai nemaža dalis (apie 23%), lyginant su kitais intensyvios žemdirbystės rajonais, Akmenės rajono savivaldybės teritorijos išlaikė pirmi, ar artimą pirmiam natūralumą. Tam pirmiausia pasitarnavo gamtinė situacija. Upių takoskyrose didelius plotus užimančios įvairaus tipo pelkės, bei stipriai padrėkusios teritorijos gerokai apsunkino ir sulėtino žemių įsisavinimo procesą. Kai kurie plotai buvo pradėti sausinti, bet dėl apsunkintų vandens nutekėjimo sąlygų upių takoskyrose rezultatai nebuvo efektyvūs. Tad pačios gamtinės situacijos jos buvo apsaugotos nuo žemių įsisavinimo invazijos – išlaikė natūralų pobūdį, organiškai susiklosčiusius žmogaus ir gamtos santykius. Pastarosios Akmenės rajono savivaldybės teritorijos formuojančios gamtinio karkaso struktūrą šiuo metu atlieka kraštovaizdžio geoekologinio stabilizavimo funkciją. Geoekologiniu požiūriu svarbios yra teritorijos padengtos daugiamete augmenija - miškais, o taip pat ir kiti sąlyginai natūralūs žemėveiksliai: pelkės, pievos, kurie yra kaip pagrindas rajono teritorijos gamtinio karkaso - kompensacinės ekologinės sistemos su atitinkama reglamentų sistema formavime.

Per 2005 – 2017 metų laikotarpį apie 9% Akmenės rajono savivaldybės teritorijos patyrė kraštovaizdžio pokyčius, lėmusius kraštovaizdžio naudojimo intensyvumo didėjimą. Nors kraštovaizdį sudarančių žemėveikšlių naudojimo intensyvumas didėjo, tačiau pati struktūra išliko gana stabili: agrarinių teritorijų plotai kito nežymiai nuo 45,2% iki 45,8%, miškų žemės plotai išaugo nuo 26% iki 32,9%. Esminiai kraštovaizdžio naudojimo intensyvumo pokyčiai vyko vidinėje žemėveikšlių struktūroje. Per nagrinėjamą laikotarpį ariamų žemių plotai išaugo maždaug 3%, atitinkamai sumažėjo daugiamečių pievų ir ganyklų. Dabartiniu metu savivaldybės teritorijoje agrarinių naudmenų ariama yra 95,4%. Nors miškų paskirties žemės plotų daugėjo, tačiau miškų medyno amžius mažėjo.

Kraštovaizdžio kaitos tendencijose vyravo žemės ūkio teritorijų žemėveikšlių kaita lėmusi daugiamečių pievų ir ganyklų plotų mažėjimą bei deforestizacija – miškų kirtimų intensyvėjimas, lėmęs miškų medyno vidutinio amžiaus mažėjimą. Taip pat nežymiai (iki 5% visų kaitos apimtų teritorijų) reikėsi renatūralizacijos procesai, daugiausiai apėmę saugomas teritorijas ir ekologiniu požiūriu jautrias teritorijas, lėmė krūmynų bendrijų plotų didėjimą tiek agrarinėse tiek ir miškų teritorijose.

Pagrindinė kraštovaizdžio, kaip teritorinės sistemos stabilumo garantija būtų pilnaverčio gamtinio karkaso - kompensacinės ekologinės sistemos su atitinkama reglamentų sistema suformavimas.

Neįgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinių, numatomos tokios pasekmės:

Per 2005 – 2017 metų laikotarpį apie 9% Akmenės rajono savivaldybės teritorijos patyrė kraštovaizdžio pokyčius, lėmusius kraštovaizdžio naudojimo intensyvumo didėjimą. Nors kraštovaizdį sudarančių žemėveikšlių naudojimo intensyvumas didėjo, tačiau pati struktūra išliko gana stabili: agrarinių teritorijų plotai kito nežymiai nuo 45,2% iki 45,8%, miškų žemės plotai išaugo nuo 26% iki 32,9%. Esminiai kraštovaizdžio naudojimo intensyvumo pokyčiai vyko vidinėje žemėveikšlių struktūroje. Per nagrinėjamą laikotarpį ariamų žemių plotai išaugo maždaug 3%, atitinkamai sumažėjo daugiamečių pievų ir ganyklų.

Kraštovaizdžio kaitos tendencijose vyravo žemės ūkio teritorijų žemėveikšlių kaita lėmusi daugiamečių pievų ir ganyklų plotų mažėjimą bei deforestrizacija – miškų kirtimų intensyvėjimas, lėmęs miškų medyno vidutinio amžiaus mažėjimą. Taip pat nežymiai (iki 5% visų kaitos apimtų teritorijų) reišėsi renatūralizacijos procesai, daugiausiai apėmę saugomas teritorijas ir ekologiniu požiūriu jautrias teritorijas, lėmė krūmynų bendrųjų plotų didėjimą tiek agrarinėse tiek ir miškų teritorijose. Kraštovaizdžio vaizdingumas mažėjo tose rajono savivaldybės teritorijos vietose, kuriose daugėjo agrarinių teritorijų ir ypač ariamos žemės plotų.

Remiantis „Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano“ (aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumento) pagrindinėmis nuostatomis, būtina nustatyti kraštovaizdžio tvarkymo zonas pagal svarbiausius Akmenės rajono teritorijos vystymo prioritetus, urbanistinio ir gamtinio karkaso plėtojimo interesus. Taip pat būtina užtikrinti kryptingą ir darnų kraštovaizdžio formavimą bei palaikyti ir stiprinti kraštovaizdžio ekologinį stabilumą. Ypatingai svarbu išsaugoti įvairaus teritorinio lygmens kraštovaizdžio arealus bei vertingus kraštovaizdžio kompleksus, jų ekologinį bei vizualinį estetinį potencialą, užtikrinant tinkamą planavimą, tvarkymą, naudojimą ir darnų vystymąsi. Tinkamai nenustatyti tvarkymo reglamentai komplikuoja koordinuotos kraštovaizdžio apsaugos ir tvarkymo politikos įgyvendinimą rajono teritorijoje – kraštovaizdžio ekologinio stabilumo palaikymą, gamtinio kraštovaizdžio, gamtinių rekreacinių išteklių apsaugą, kraštovaizdžio urbanizacijos, technogenizacijos ir žemės ūkio plėtros aplinkosauginį reguliavimą užtikrinantys bendrojo plano sprendiniai neįgyvendinami praktiškai.

Nepakankamas natūralaus ar santykinai natūralaus kraštovaizdžio plotas rajono teritorijoje negali užtikrinti gamtinio kraštovaizdžio stabilumo, t.y. pradeda reikštis geoekologinės krizės požymiai – dirvožemio erozija, vandenių eutrofikacija, nuotėkio svyravimai, bioįvairovės nykimas, aplinkos oro, paviršinių ir požeminių vandenių, dirvožemio užterštumo didėjimas.

2.2.7. Saugomos teritorijos, gamtinis karkasas

Saugomų teritorijų paskirtis yra garantuoti gamtinių ir kultūros paveldo teritorinių kompleksų bei objektų apsaugą, kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, biologinę įvairovę ir genetini fondą, gamtos išteklių atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintinei rekreacijai, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos paveldo ir kultūros paveldo vertybių apsaugą. Saugomų teritorijų sistemą, remiantis LR Saugomų teritorijų įstatymu, sudaro šie saugomų teritorijų tipai: konservacinės apsaugos prioriteto teritorijos – rezervatai, draustiniai, ir gamtos paveldo objektai; atkuriamosios apsaugos prioriteto teritorijos – atkuriamieji sklypai, genetiniai sklypai; ekologinės apsaugos prioriteto teritorijos – ekologinės apsaugos zonos; kompleksinės saugomos teritorijos – valstybiniai parkai (nacionaliniai ir regioniniai), biosferos stebėsenos (monitoringo) teritorijos (biosferos rezervatai ir biosferos poligonai). Saugomų teritorijų plotas Lietuvos teritorijoje sudaro 17,64% jos ploto. Gamtinio pobūdžio saugomas teritorijas ir kitas ekologiškai svarbias teritorijas, užtikrinančias kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, į krašto tvarkymą subalansuojančią bendrą sistemą jungia gamtinis karkasas. Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje ypač saugomos teritorijos sudaro 15,69% jos ploto. Šis skaičius savivaldybės teritorijoje nekito nuo 2006 metų.

Visų valstybinių parkų teritorijos, pagal gamtos ir kultūros vertybes, jų pobūdį, apsaugos formas ir panaudojimo galimybes yra suskirstyti į funkcines zonas – konservacines (rezervatai, draustiniai), apsaugines, rekreacines ir ūkines. Kraštovaizdžio apsaugos, naudojimo ir tvarkymo reikalavimai nustatomi saugomų teritorijų tvarkymo planuose (planavimo schemose), kurie yra svarbiausi saugomų teritorijų apsaugą ir tvarkymą reglamentuojantys dokumentai, galimų negatyvių procesų ribojimo garantas. Be patvirtintos kraštovaizdžio tvarkymo strategijos esančiuose regioniniuose parkuose yra daug sudėtingiau užtikrinti reikiamą vertybių apsaugą.

Saugomų teritorijų aprašas pateiktas 4 skyriuje, teritorinė lokalizacija grafinėje dalyje.

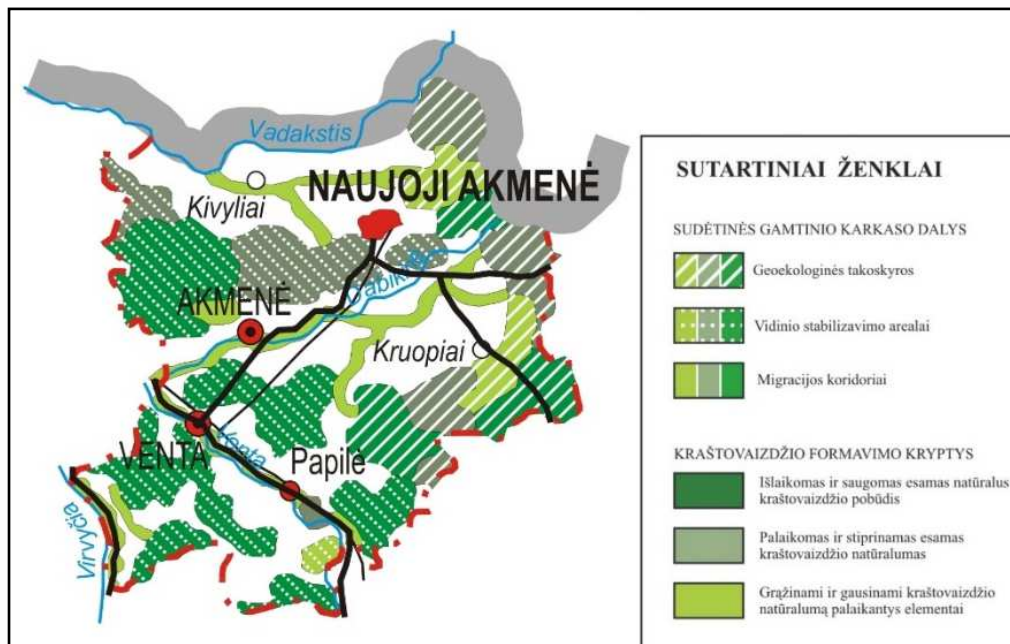
Aplinkos būklę Akmenės rajono saugomose teritorijose šiuo metu labiausiai įtakoja ar gali įtakoti sekantys procesai:

- Stambių pramonės įmonių keliami tarša;
- Žemės privatizavimas;
- Rekreacinės infrastruktūros kūrimas;
- Miško naudojimo intensyvumas;
- Informacijos nepakankamumas;
- Ekologinio sąmoningumo praradimas.

Visi išvardinti veiksniai formuoja grėsmę daugumos saugomų teritorijų vertybėms, nes skatina didesnę ar mažesnę natūralaus kraštovaizdžio degradaciją. Šie procesai ypač aktualūs regioniniuose parkuose, derinant naudojimo ir aplinkosaugos prioritetus. Aplinkinių teritorijų intensyvi žemės ūkio veikla, miškų naudojimo intensyvėjimas neigiamai veikia botaninio draustinio (Pavirvyčių) teritoriją. Nors šis poveikis nėra reikšmingas, tačiau ilgalaikėje perspektyvoje išlieka aktualus kaip grėsmė draustinyje saugomų vertybių kokybės užtikrinimui. Telmologinių draustinių atžvilgiu aktualiausia išlieka miškų naudojimo intensyvėjimas. Tiek Karniškių, tiek Girkančių telmologinių draustinių apylinkėse esančių miškų kirtimai pastaruoju metu intensyvėja, o tai neigiamai įtakoja visų apylinkių, tame tarpe ir draustinių teritorijų hidrologinį režimą. Nepaisant to, palyginus su kitomis savivaldybėmis, bendrą Akmenės rajono savivaldybės saugomų teritorijų būklę yra vertintina kaip stabili ir vidutinė. O grėsmės daugiausiai susijusios su išoriniais intensyvaus ūkininkavimo teritorijų veiksniais.

Pagrindinė Akmenės rajono gamtinio kraštovaizdžio, kaip teritorinės sistemos stabilumo garantija būtų pilnaverčio gamtinio karkaso (vakaruose vadinamo ekotinklu) - kompensacinės ekologinės sistemos su atitinkama reglamentų sistema suformavimas (2.10 pav.). Rajono teritorijoje gamtinio karkaso sandara atitinka bendrą respublikinį gamtinio karkaso skirstymą į atskiras metafunkcines dalis:

- geoekologines takoskyras,
- vidinio stabilizavimo arealus,
- migracijos koridoriai.

2.2.9 pav. Akmenės rajono savivaldybės teritorijos gamtinio karkaso struktūra
Informacijos šaltinis. R. Skorupskas, 2005.

Šios, geoekologiniu požiūriu svarbios teritorijos sudaro vientisą sistemą - gamtinį karkasą, kuris užtikrina kraštovaizdžio ekologinio kompensavimo funkcijas bei jo struktūros stabilumą. Gamtinis karkasas Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje jungia įvairios paskirties teritorijas – gamtinius draustinius, valstybinius parkus, apsaugos zonas, saugomus gamtos išteklių sklypus, įvairias rekreacines, miškų ūkio, taip pat ekstensyvios agrarinės veiklos zonas. Gamtinis karkasas, kaip kraštovaizdžio ekologinių funkcijų kompensacinė sistema yra objektyviai teritorijoje egzistuojantis teritorinis kompleksas, funkcionuojantis nepriklausomai nuo žmogaus pasirinkimų ar jo sukurtų institucijų reglamentų. Žmogus savo veikla, o institucija reglamentais, teisinėmis ir planavimo priemonėmis gali sudaryti gamtiniam karkasui priskirtoms teritorijoms geresnes ar blogesnes sąlygas jų vykdomoms ekologinio kompensavimo funkcijoms atlikti. 1988m. parengtoje Respublikos gamtinio karkaso nacionalinėje koncepcijoje (M 1:300 000), bei 1993 m. – regioninio lygmens gamtinio karkaso lokalizavimo schemose (M 1: 50 000) visiems administraciniais teritoriniais vienetams buvo rekomenduota gamtinio karkose teritorijoms priskirti apie 60% Respublikos teritorijos. Skirtinguose savivaldybėse jo užimamas plotas, priklausomai nuo teritorijos geoekologinio potencialo svyruoja nuo 35-40% iki 75-80%.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos gamtinio karkaso metafunkcinės dalys užima apie 55 % teritorijos. Tai nežymiai mažiau už Respublikos vidurkį (60%).

Geoekologinės takoskyros – teritorijų juostos, jungiančios ypatingą ekologinę svarbą bei jautrumu pasižyminčias vietas: upių aukštupius, vandenskyras, aukštumų ežerynus, kalvynus, pelkynus, karsto paplitimo ir požeminių vandenų intensyvaus maitinimo plotus. Jos skiria stambias gamtines geosistemas ir palaiko bendrąją gamtinio kraštovaizdžio pusiausvyrą. Pagrindinė regioninės svarbos geoekologinė takoskyra puslankiu nusidriekia Akmenės rajono savivaldybės teritorijos rytiniu ir pietrytiniu pakraščiu. Bendroje Akmenės rajono savivaldybės gamtinio karkaso sistemoje geoekologinės takoskyros užima 35,97% bendro ploto. Iš jų, atsižvelgiant į kraštovaizdžio formavimo kryptis, 33,77% teritorijoje išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis. 35,78% teritorijos palaikomas ir stiprinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas, likusiose 30,42% geoekologinėms takoskyroms priskiriamų teritorijų būtinas kraštovaizdžio natūralumą atkuriančių elementų grąžinimas ir gausinimas.

Vidinio stabilizavimo arealai – teritorijos galinčios pakeisti šoninį nuotėkį ar kitus gamtinės migracijos srautus, taip pat reikšmingos biologinės įvairovės požiūriu: želdinių masyvai bei grupės, natūralios pievos, pelkės, bei kiti vertingi stambesnių geosistemų ekotopai. Šios teritorijos kompensuoja neigiamą antropogeninį poveikį gamtinėms geosistemoms. Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje vidinio stabilizavimo arealai apima 51,82% visų gamtinio karkaso sistemai priskiriamų teritorijų, formuodami trijų skirtingų tvarkymo kryptų regioninės svarbos arealus. Natūralūs ar mažai antropogeniškai paveikti Ventos vidurupio žemumos upių takoskyrose esantys įvairaus tipo pelkių, ar drėgnų miškų masyvai (tame tarpe ir konservacinio režimo Kamanų pelkė) priskiriami natūralaus kraštovaizdžio pobūdžio saugojimo ir išlaikymas vidinio stabilizavimo arealams. Pastarieji arealai užima 56,53% savivaldybės vidinio stabilizavimo teritorijų ploto. Stambesni, upių takoskyrose išsidėstę, aukštesnio ūkinio įsavinimo laipsnio miškų masyvai yra priskiriami antrajam vidinio stabilizavimo arealų tipui - kuriems būtinas esamo kraštovaizdžio natūralumo palaikymas ir stiprinimas. Jie užima 30,51% vidinio stabilizavimo arealų ploto. Likusieji plotai sudaro 12,96% nuo viso vidinio stabilizavimo arealų ploto. Jiems būtinas kraštovaizdžio natūralumą atkuriančių elementų grąžinimas ir gausinimas.

Migraciniai koridoriai – slėniai, raguvynai bei dubakloniai ir kitos teritorijos, kuriais vyksta intensyvi medžiagų, energijos ir gamtinės informacijos srautų apykaita ir augalų bei gyvūnų rūšių migracija. Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje migraciniams koridoriams priskirtos teritorijos užima 12,21% gamtinio karkaso teritorijų. Apie pusę jų apimamo ploto sudaro regioninės svarbos migracijos koridoriai – Ventos vidurupio, bei Virvytės žemupio slėnių dalys. Likusią dalį – Ventos intakų ir į juos įtekančių trečios eilės upelių slėniai: Dabiknės, Šventupio, Agluonos, Avižlio, Uogio. Akmenės rajono teritorijoje lokalizuoti migracijos koridoriai skaidomi į tris kraštovaizdžio formavimo kryptis. 2,08% migracijos koridorių rekomenduotinas esamo kraštovaizdžio natūralumo išlaikymas ir saugojimas, 18,05% migracijos koridoriams priskirtų teritorijų būtinas esamo kraštovaizdžio stabilumo palaikymas ir stiprinimas. (Ventos slėnio dalis žemiau Papilės). Likusi, pagrindinė 79,87% dalis priskiriama migraciniams koridoriams kurių teritorijose būtinas kraštovaizdžio natūralumą atkuriančių elementų grąžinimas ir gausinimas.

Tiktai apie 50% Akmenės rajono savivaldybės teritorijos gamtinio karkaso teritorijų pasižymi patikima ekologinio kompensavimo funkcija. Geriausia situacija yra vidinio stabilizavimo arealuose, kurių net 56% pasižymi aukštu ekologiniu patikimumu, tuo tarpu, prasčiausia situacija yra migracijos koridoriuose, kurių net 80% pasižymi prastu ekologinių funkcijų patikimumu. Prasčiausia situacija yra savivaldybės šiaurės rytinėje dalyje, kur plyti intensyvaus ūkinio naudojimo agrarinės teritorijos.

Neįgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinių, numatomos tokios pasekmės:

Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje ypač saugomos teritorijos sudaro 15,69% jos ploto. Šis skaičius savivaldybės teritorijoje nekito nuo 2006 metų. Ši reikšmė yra artima Šalies vidurkiui (17,64%). Per bendrojo plano sprendinių galiojimo laikotarpį savivaldybės teritorijoje buvo įsteigta naujų NATURA 2000 teritorijų. Tačiau absoliuti jų dauguma buvo įsteigtos esamų ypač saugomų teritorijų pagrindu, todėl bendro saugomų teritorijų ploto reikšmingai neįtakoję.

Tiktai apie 50% Akmenės rajono savivaldybės teritorijos gamtinio karkaso teritorijų pasižymi patikima ekologinio kompensavimo funkcija. Geriausia situacija yra vidinio stabilizavimo arealuose, kurių net 56% pasižymi aukštu ekologiniu patikimumu, tuo tarpu, prasčiausia situacija yra migracijos koridoriuose, kurių net 80% pasižymi prastu ekologinių funkcijų patikimumu. Prasčiausia situacija yra savivaldybės šiaurės rytinėje dalyje, kur plyti intensyvaus ūkinio naudojimo agrarinės teritorijos. Per bendrojo plano sprendinių galiojimo laikotarpį gamtinio karkaso būklė labiausiai prastėjo ten, kur intensyvėjo miškų kirtimai ir didėjo ariamų žemių plotai.

Akmenės rajono saugomų teritorijų sistemą sudaro išsaugančių, apsaugančių, resursus atkuriančių ir kompleksinės paskirties saugomų teritorijų tinklas, o taip pat visas jas apjungiantis geoekologinio stabilumo palaikymui skirtas tinklas – gamtinis karkasas. Tačiau, nepaisant to, dalyje gamtinio karkaso užimamų teritorijų būtinas tvarkymas grąžinant ir gausinant kraštovaizdžio natūralumą atkuriančius elementus. Neįgyvendinus plano sprendinių, nebus užtikrintas gamtinio karkaso teritorijų tvarkymas, bendrojo plano sprendiniai gamtinio karkaso aspektu liks nepakankamai detalūs (todėl įgyvendinant rajono Bendrojo plano gamtinio karkaso formavimo sprendinius per žemesnio lygmens pavienių žemės sklypų TPD ir žemės sklypų formavimo tvarkymo projektus bus sudėtinga užtikrinti sisteminių požiūrį). Taip pat liks nelokaluotos kraštovaizdžio teritorijos bei nenustatytos konkrečios tvarkymo kryptys. Remiantis „Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano“ pagrindinėmis nuostatomis, būtina nustatyti kraštovaizdžio tvarkymo zonas.

Akmenės rajono bendrojo plano keitime laikomasi dviejų – tausojančio ir intensyvaus teritorijos vystymo sampratų, kurios nustato reguliavimo priemonių sistemą, veiklą jautriose teritorijose.

Saugomose teritorijose Bendruoju planu neplanuojama keisti veiklos kryptį, nenumatomos naujos veiklos, neplanuojamos teritorijų urbanizavimas.

2.2.8. Vandens kokybė

Vandens kokybė labiausiai priklauso nuo į vandens telkinius patenkančių teršalų savybių ir jų kiekių. Pagrindiniai vandens teršėjai yra pramonės įmonės, žemės ūkis ir namų ūkiai.

Pagrindinės paviršinio vandens kokybės problemos kyla dėl ežerų eutrofikacijos, upių vagų užaugimo ar jų numelioravimo žemės ūkio rajonuose, pernelyg didelio nuotekų į mažesnius upelius kiekio, taršos iš gyvenamųjų namų ar rajonų, neprijungtų prie centralizuotos nuotekų surinkimo sistemos, mažo nuotėkio upėse vasarą (Aplinkos būklė, 2014 m.).

Akmenės rajone iki 2005 m. buvo 2 valstybinio upių monitoringo stebėjimo stotys: Venta žemiau Kuršėnų ir Virvyčia žemiau Pateklos. 2005 m. buvo tiriamos jau 3 upės (Dabikinė, Vadakstis bei Venta) 7 vietose. Pasikeitus upių monitoringo vykdymo sistemai nebeliko stacionarių stebėjimo stočių - jos tapo mobiliomis, t.y. buvusiose stacionariose stebėjimų vietose vandens kokybės matavimai atliekami pasirinktinai pramečiui (2.2.4 lentelė).

2.2.4 lentelė. Valstybinio upių monitoringo stebėjimo vietos

Metai	Upė	Matavimų vieta	Savivaldybė
2011	Venta	aukščiau Kuršėnų	Šiaulių r. sav.
2012	Venta	Aukščiau Kuršėnų	Šiaulių r. sav.
2013	Dabikinė	ties Šapnagiais, aukščiau kelio Nr. 153	Akmenės r. sav.
2014	Šventupis	Ties Šventupiais	Akmenės r. sav.
2014	Agluona	aukščiau Kivylių	
2015	Dabikinė	žemiau Akmenės	Akmenės r. sav.
2016	Venta	žemiau Papilės	Akmenės r. sav.
2017	Pragalvis	aukščiau Graižupio, ties Laukų gt.	Akmenės r. sav.

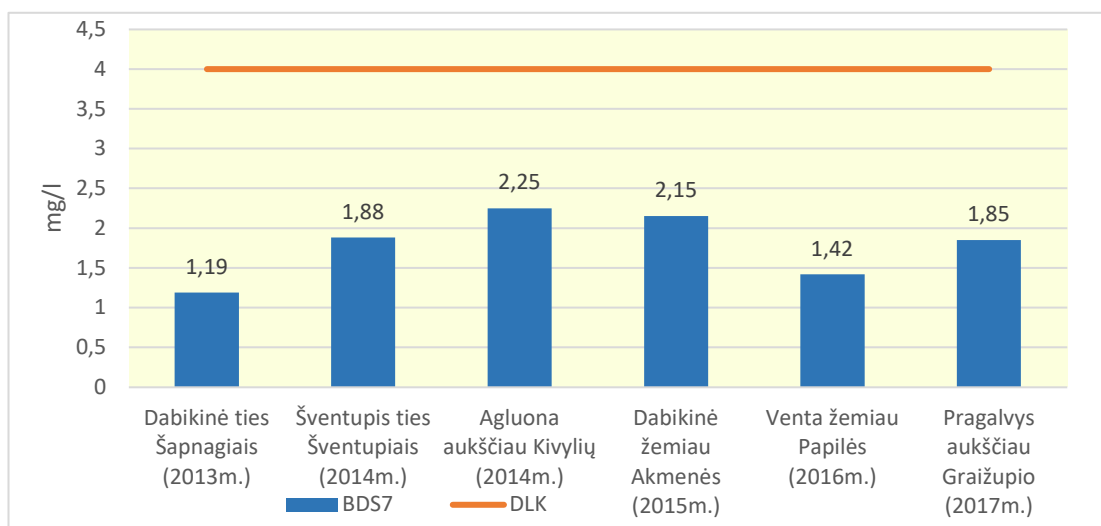
Informacijos šaltinis. Aplinkos apsaugos agentūra, 2019.

Esama situacija apsunkina objektyviai kalbėti apie Akmenės rajono savivaldybės paviršinių vandens tėkmių vandens kokybės pokyčius esamo savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių galiojimo laikotarpyje. Taip pat nauji upių vandens kokybės stebėjimo taškai dauguma atvejų (išskyrus Dabikinę žemiau Akmenės ir Ventą žemiau papilės) neatitinka ankstesnių matavimo taškų. Todėl kalbant apie Akmenės paviršinių vandens tėkmių vandens kokybę turime remtis ankstesnių tyrimų duomenimis, darydami prielaidą, jog esminių vandens kokybės pokyčių nevyko. Šią prielaidą grįstume tuo, kad per

paskutinius 10 metų Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje nevyko esminių žemės ūkio ar pramonės veiklos aktyvumo pokyčių, kurie reikšmingai būtų galėję įtakoti vandens kokybę.

Išanalizavus 2001 – 2004 m. duomenis, Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje tekančių upių vandens kokybė pagal biologinius parametrus (dugno makrobestuburius) smarkiai nekito ir buvo vidutinė. Biotinio indekso vertė, pagal kurią yra vertinama upių vandens kokybė, skirtingais metais tirtose upėse kito nuo 3 (smarkiai užterštas, 2003 m. Virvytėje žemiau Pateklos) iki 7 (geras, 2004 m. Ventoje žemiau Kuršėnų).

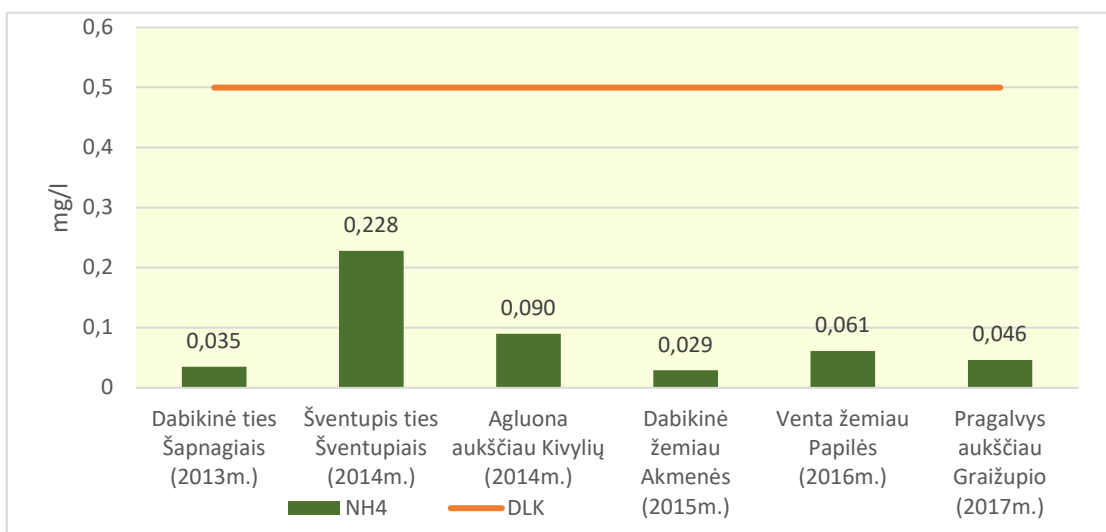
Ištirpusio deguonies koncentracija 2001 – 2004 m. duomenimis Virvyčios bei Ventos upėse svyravo nuo 9,7 iki 10,3 mg/l, vandens prisotinimas deguonimi taip pat buvo geras. Ventoje ties Papilės 2016 m. duomenimis deguonies koncentracija buvo 9,20 mg/l. Kitose upėse (Dabikinė, Šventupis, Agluona, Pragalvis) deguonies koncentracija svyravo (2014 – 2017 m. laikotarpiu) nuo 8,5 iki 6,2. Tai rodo, jog smulkesnių upelių vandens prisotinimas deguonimi kinta nuo gero iki prasto. Biocheminis deguonies suvartojimas per 7 paras buvo neaukštas ir tirtose upėse neviršijo didžiausios leistinos koncentracijos (toliau - DLK) (2.2.10 pav.).

2.2.10 pav. Biocheminis deguonies suvartojimas Akmenės rajono savivaldybės teritorijos upėse 2013 – 2017 m.
Informacijos šaltinis. Aplinkos apsaugos agentūra, 2018.

2001–2004 m. duomenimis BDS7 rodiklis tiek Virvytėje tiek ir Ventoje neviršijo didžiausios leistinos koncentracijos. Mobilųjų tyrimų metu, atliktų kitose Akmenės rajono savivaldybės teritorijos upėse (Dabikinėje, Šventupyje, Agluonoje ir Pragalvyje), 2013 – 2017 metų laikotarpyje taip pat neviršijo DLK ir svyravo 1,42 – 2,25 mgO₂/l ribose. Pagal šį rodiklį (biocheminis deguonies suvartojimas per 7 paras), tirtų tėkmių vandens būklė yra gera ir labai gera.

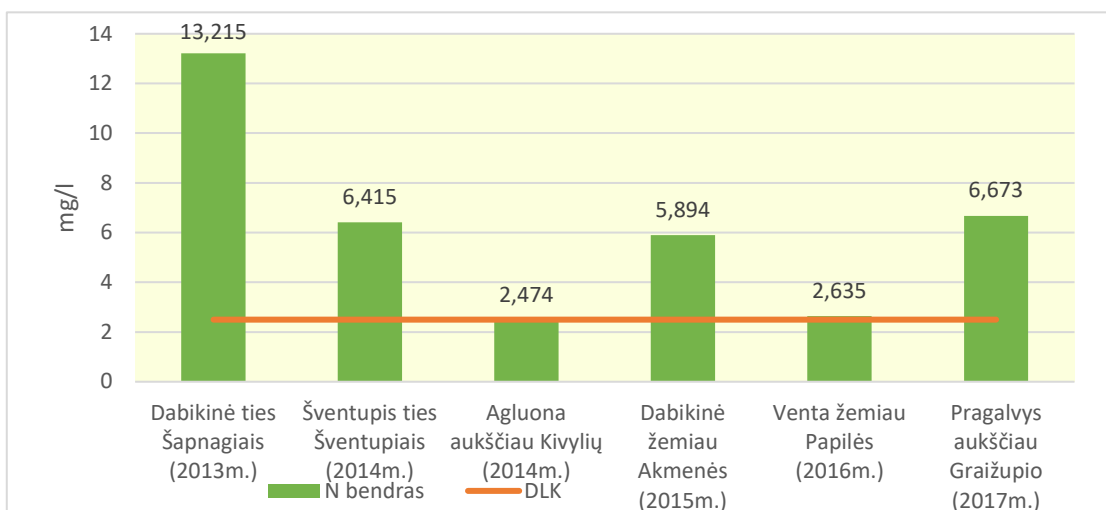
2001–2004 m. Virvytės bei Ventos upėse stebėtos didesnės kai kurių azoto junginių koncentracijos. Nors amonio azoto (NH₄-N) koncentracijos neviršijo DLK, bendrojo azoto (N bendras) kiekiai tirtose upėse buvo kiek aukštesni.

2.2.11 pav. Amonio azoto koncentracijos Akmenės rajono savivaldybės teritorijos upėse 2013 – 2017 m. Informacijos šaltinis. Aplinkos apsaugos agentūra, 2018.

2013–2017 m. Akmenės r. sav. teritorijos upių (Dabikinėje, Šventupyje, Agluonoje ir Pragalvyje) tyrimo duomenimis (2.12 pav.), tirtų upių vandens būklė pagal amonio azoto (NH₄-N) koncentraciją neviršijo DLK ir rodė labai gerą būklę. Reikšmės svyravo 0,029 – 0,061 mgN/l ribose. Tik Pragalvyje aukščiau Graižupio, vandens būklė buvo vidutinė (NH₄-N: 0,228 mgN/l).

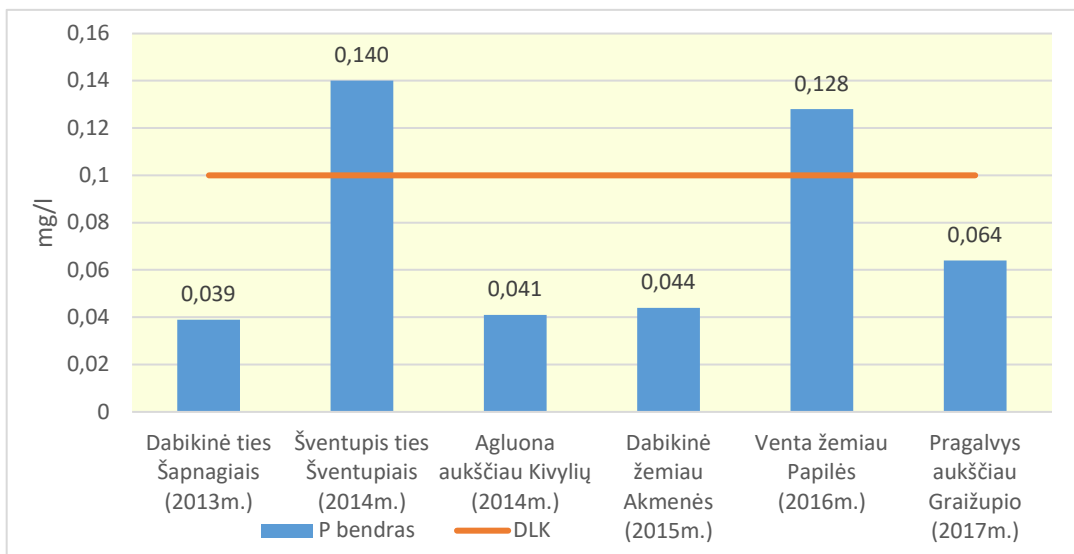
2013–2017 m. laikotarpyje tirtose Akmenės r. sav. teritorijos upėse (Dabikinėje, Šventupyje, Agluonoje ir Pragalvyje) bendrojo azoto koncentracijos DLK viršijo nuo 1 iki 6 kartų (N bendras: 2,474 – 13,215 mg/l) (2.2.12 pav.). Pagal šį rodiklį tirtų upių vandens kokybė kinta nuo vidutinės Dabikinėje ir Agluonoje iki blogos Pragalvyje ir labai blogos Ventoje žemiau Papilės.

2.2.12 pav. Bendrojo azoto koncentracijos Akmenės rajono savivaldybės teritorijos upėse 2013 – 2017 m. Informacijos šaltinis. Aplinkos apsaugos agentūra, 2018.

Bendrojo fosforo kiekiai tirtose upėse 2001 - 2004 metais svyravo nuo 0,091 iki 0,176 mg P/l ir dauguma atvejų viršijo paviršinio vandens telkiniams nustatytas normas iki dviejų kartų (2.2.13 pav.).

2013 – 2017 metų tyrimų duomenimis Akmenės r. sav. teritorijos upėse vandens kokybė pagal bendrąjį fosforą tapo geresnė, ir tik Pragalvyje aukščiau Graižupio bei Agluonoje aukščiau Kivylių nežymiai viršijo DLK. Daugumoje atvejų pagal bendrojo fosforo rodiklį tirtų upių vanduo buvo priskirtas gerai ir labai gerai būklei.

2.2.13 pav. Bendrojo fosforo koncentracijos Akmenės rajono savivaldybės teritorijos upėse 2013 – 2017 m. Informacijos šaltinis. Aplinkos apsaugos agentūra, 2018.

Stovinčio vandens telkinių vandens kokybė Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje tirta rekreacinę svarbą turinčiuose Kivylių ir Sablauskių tvenkiniuose (2.8 lentelė). Pagal atskirus rodiklius jų vandens būklė vertintina nevienareikšmiškai ir laikytina problemine. Kivylių tvenkinio vandens būklė yra santykinai prastesnė nei Sablauskių, kadangi pagal daugumą cheminių rodiklių viršija DLK ir laikytina bloga. Šiuo atveju, Sablauskių tvenkinio vandens būklė tik pagal bendrąjį azotą įvardijama kaip bloga, kai tuo tarpu pagal bendrąjį fosforą, BDS7 ir skaidrumą įvardijama kaip gera ir labai gera. Pagal fitoplanktono parodymus abiejų tvenkinių vandens būklė yra labai gera, tuo tarpu, pagal makrozoobentosą – vidutinė ir labai bloga.

2.2.5 lentelė. Akmenės rajono savivaldybės teritorijos vandens telkinių vandens būklė

Tvenkiniai	Bendras azotas	Bendras fosforas	BDS7	Vandens skaidrumas	Fitoplanktonas	Makrozoobentosas
Kivylių	Bloga	Bloga	Bloga	Vidutinė	Labai gera	Vidutinė
Sablauskių	Bloga	Labai gera	Gera	Gera	Labai gera	Labai bloga

Informacijos šaltinis. Aplinkos apsaugos agentūra, 2018.

Neigvyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinių, numatomos tokios pasekmės:

Per bendrojo plano sprendinių galiojimo laikotarpį Akmenės rajono savivaldybės teritorijos vandens tėkmių būklė reikšmingai nekito – monitoringo duomenys rodo, jog vyko nežymus būklės gerėjimas. 2013 – 2017 metų laikotarpyje BDS7 neviršijo DLK ir svyravo 1,42 – 2,25 mgO₂/l ribose. Pagal šį rodiklį (biocheminis deguonies suvartojimas per 7 paras), tirtų tėkmių vandens būklė yra gerą ir labai gerą. Upių vandens būklė pagal amonio azoto (NH₄-N) koncentraciją neviršijo DLK ir rodė labai gerą būklę. Problematiškiausia situacija tirtose Akmenės r. sav. teritorijos upėse (Dabikinėje, Šventupyje, Agluonoje ir Pragalvyje) yra pagal bendrojo azoto koncentraciją - DLK viršija nuo 1 iki 6 kartų. Pagal šį rodiklį tirtų upių vandens kokybė kinta nuo vidutinės Dabikinėje ir Agluonoje iki blogos Pragalvyje ir labai blogos Ventoje žemiau Papilės.

Pagal bendrąjį fosforą upėse vandens kokybė tapo geresnė, ir tik Pragalvyje aukščiau Graižupio bei Agluonoje aukščiau Kivylių nežymiai viršijo DLK. Daugumoje atvejų pagal bendrojo fosforo rodiklį tirtų upių vanduo buvo priskirtas gerai ir labai gerai būklei.

Rengiant rajono bendrojo plano keitimą, visiems gamtinės aplinkos komponentams yra taikomos Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos, kurios sudaro prielaidas juos išsaugoti. Akmenės rajono teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos alternatyvose siūlomos centralizuotos vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo sistemos vystymo kryptys, kurių įgyvendinimas padėtų sumažinti nevalytų ar nepakankamai apvalytų nuotekų patekimą į atvirus vandens telkinius, o tai teigiamai įtakotų vandens kokybę.

2.2.9. Oro kokybė

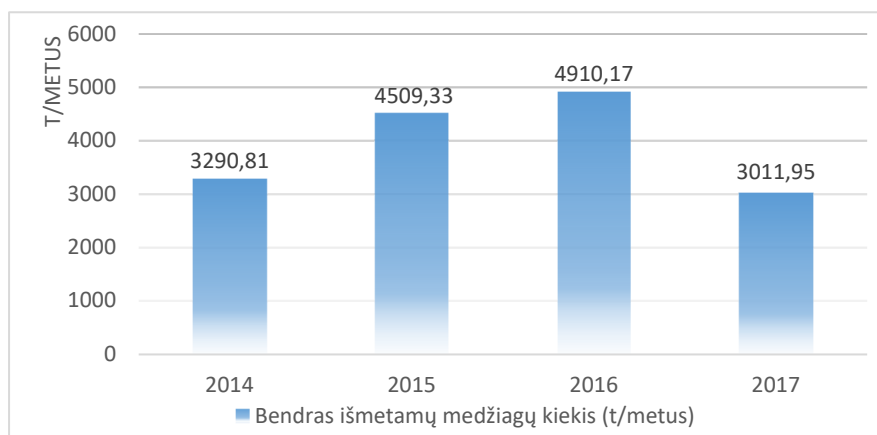
Atmosferos teršimas iš stacionarių taršos šaltinių

Išmetamos į atmosferą šiltnamio efektą sukeliančios dujos ir teršalai tebėra viena didžiausių visuotinių aplinkosaugos problemų. Dauguma ore esančių teršalų pasižymi tuo, kad jie ore pakibę gali išlikti gana ilgą laiką, o oro masės juos perneša toli nuo kilmės šaltinių. Dėl oro taršos keičiasi klimatas, prastėja miestų oro kokybė, susidaro troposferos ozonas, rūgštėja dirvožemis ir paviršinis vanduo, vyksta vandens telkinių eutrofikacija. Vienas iš darnaus vystymosi prioritetų oro srityje – mažinti pagrindinių ūkio šakų poveikį aplinkai ir žmogaus sveikatai, švelninti klimato kaitos padarinius.

Lietuvos miestų ir pramonės centrų oro kokybė daugiausia priklauso nuo vietinių taršos šaltinių – transporto, energetikos, pramonės įmonių išmetamų teršalų. Todėl daugiausia pastangų siekiant gerinti miestų oro kokybę yra skiriama šių sektorių išmetamų teršalų kiekiui mažinti (Aplinkos būklė, 2014).

Teršalų išmetimo į aplinkos orą apskaitą Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje 2001 – 2004 metais vykdė 13 - 17 įmonių. 2014 - 2017 metų laikotarpyje duomenis apie stacionarių šaltinių išmetamų teršalų kiekį teikė tik 6 – 8 įmonės. Šių įmonių teršalų išmetimai į atmosferą siekė 3290,81 - 3011,95 tonų/metus (2.2.6 lentelė).

Teršalų emisija į atmosferą Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje 2014 – 2017 metų laikotarpiu kito netolygiai ir to nebuvo galima susieti su monitoringe dalyvavusių stacionarių teršėjų kiekiu. Didžiausias teršalų emisijos kiekis Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje nustatytas 2016 m., mažiausias – 2017m. Pagal turimus duomenis, pastaraisiais metais matyti išmetamų medžiagų iš stacionarių taršos šaltinių eksponentinė tendencija (2.2.14 pav.), t.y. nepastovus pasiskirstymas skirtingais metais su tendencija bendrojo išmetamo teršalų kiekio mažėjimu. Tokia pati tendencija būdinga ir dujų emisijai. Tuo tarpu kietų dalelių emisija per 2014 – 2017 metus tendencingai mažėjo, nuo 270,34 iki 97,11 t/metus, tuo tarpu lakiųjų organinių junginių kiekis labai reikšmingai per 2017 metus labai stipriai išaugo iki 64,04 t/metus, kai tuo tarpu 2014 – 2016 metais augo nuo 2,61 iki 8,66 t/metus.

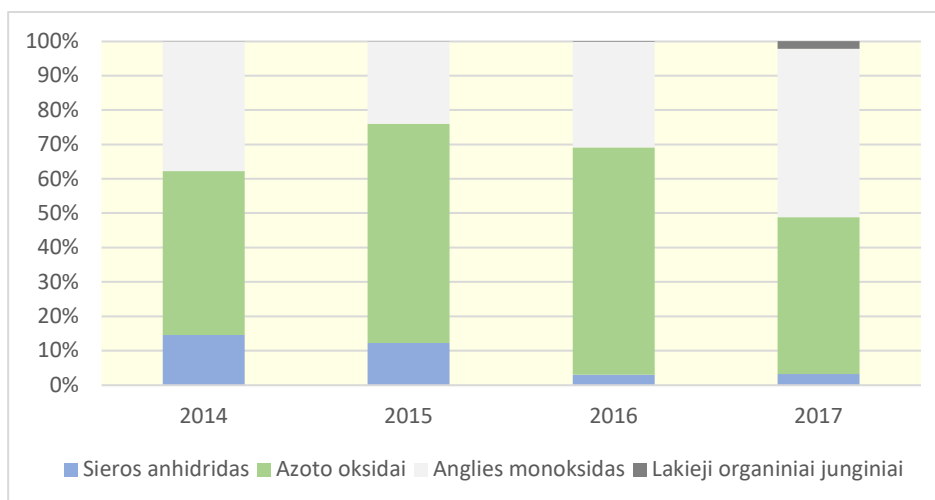
2.2.14 pav. Teršalų emisija į atmosferą Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje 2014-2017 m. Informacijos šaltinis. Aplinkos apsaugos agentūra, 2014-2017.

Didžiausią teršalų emisijos dalį sudarė dujinės medžiagos, kurių tarpe dominavo azoto oksidai (2.9 lentelė, 2.2.15 pav.).

2.2.6 lentelė. Į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų (nepatekusių į valymo įrenginius) medžiagos Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje 2014-2017 m.

Metai	Bendras išmetamų medžiagų kiekis (t/metus)	Viso kietų medžiagų (t/metus)	Viso dujinių medžiagų (t/metus)	Sieros anhidridas (t/metus)	Azoto oksidai (t/metus)	Anglies monoksidas (t/metus)	Lakieji organiniai junginiai (t/metus)
2014 m.	3290,81	270,34	2964,01	432,05	1412,89	1116,46	2,61
2015 m.	4509,33	138,09	4316,55	527,39	2753,87	1032,63	2,66
2016 m.	4910,17	108,03	4758,92	143,57	3144,06	1462,63	8,66
2017 m.	3011,95	97,11	2871,33	92,41	1309,95	1404,93	64,04

Informacijos šaltinis. Aplinkos apsaugos agentūra, 2018.

2.2.15 pav. Išmetamų dujinių medžiagų struktūra Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje 2014 – 2017 m. Informacijos šaltinis. Aplinkos apsaugos agentūra, 2017 m.

Išanalizavus aštuonių metų duomenis matyti, kad kasmet, tiek 2001 – 2004 metų, tiek ir 2014 – 2017 metų laikotarpyje mažėjo sieros anhidrido kiekiai. Šių sieros junginių koncentracija per pastaruosius du dešimtmečius nuolat mažėjo daugelyje Europos regionų, pakeitus energijai gaminti naudojamu kuro rūšį. Pastarųjų metų stebėjimų duomenys rodo, kad ir kituose Lietuvos miestuose sieros anhidrido koncentracija taip pat buvo nedidelė ir kasmet mažėjo, o taip pat neviršijo ekosistemų apsaugai nustatytos metinės ribinės vertės. Tuo tarpu anglies monoksido koncentracija ore kryptingai didėjo. Apibendrinant Akmenės rajono savivaldybės teritorijos oro kokybės rodiklius bendrojo plano sprendinių galiojimo laikotarpiu, galima teigti, kad oro kokybė savivaldybės teritorijoje gerėjo.

Neįgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinių, numatomos tokios pasekmės:

Teršalų emisija į atmosferą Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje 2014 – 2017 metų laikotarpiu kito netolygiai. Pagal turimus duomenis, pastaraisiais metais matyti išmetamų medžiagų iš stacionarių taršos šaltinių kiekio mažėjimas. Dujų ir kietųjų dalelių emisija per 2014 – 2017 metus tendencingai mažėjo, tuo tarpu lakiųjų organinių junginių kiekis labai reikšmingai išaugo iki 64,04 t/metus.

Apibendrinant Akmenės rajono savivaldybės teritorijos oro kokybės rodiklius bendrojo plano sprendinių galiojimo laikotarpiu, galima teigti, kad oro kokybė savivaldybės teritorijoje gerėjo.

Akmenės rajono teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos alternatyvose siūlomų susisiekimo sistemos vystymo kryptį įgyvendinimas padės dar labiau pagerinti oro kokybės rodiklius.

2.2.10 Atliekos

Atliekos apibrėžiamos kaip bet kokios medžiagos ar daiktai, kurių juos turintys atsikrato, nori ar privalo atsikratyti. Europos sąjungos teisės aktai nustato atliekų tvarkymo principus bei prioritetus ir reikalauja imtis reikiamų priemonių bei užtikrinti, kad atliekos būtų tvarkomos nesukeliant grėsmės žmonių sveikatai ir nenaudojant aplinkai galinčių pakenkti procesų ar metodų.

Pagal atliekų susidarymo specifiką Lietuvoje išskirtos dvi pagrindinės jų tvarkymo sistemos: gamybos atliekų ir savivaldybių atliekų tvarkymo sistemos. Pirmoji apima gamybos proceso metu susidarantį atliekas, kurių tvarkymą turi apibrėžti gamtos išteklių naudojimo arba taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimai. Savivaldybių atliekų tvarkymo sistema apima komunalines ir kitas savivaldybių teritorijoje susidariusias atliekas, kurios nepatenka į gamybos atliekų tvarkymo sistemą. Ūkio subjektai privalo tvarkyti gamybos atliekas, tarp jų ir pavojingas, laikydamiesi bendrųjų atliekų tvarkymo sistemos principų ir bendradarbiaudami su savivaldybių organizuojamomis komunalinių atliekų tvarkymo sistemomis. Savivaldybės institucijos – pagrindinė grandis, kuri organizuoja atitinkamoje teritorijoje susidarantį komunalinių atliekų tvarkymo sistemos reglamentavimą, sukūrimą (plėtojimą) ir administravimą savo teritorijose, o savivaldybių teritorijų gyventojai ir jose esantys ūkio subjektai privalo naudotis šia sistema (Aplinkos būklė, 2014).

Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą (atliekų surinkimas ir transportavimas, aprūpinimas konteneriais ir kt.) rajone teikia UAB „Naujosios akmenės komunalininkas“. Vadovaujantis Naujosios akmenės komunalininko 2018 m. metinio pranešimo ataskaita, komunalinės atliekos rajone tvarkomos vadovaujantis Akmenės rajono savivaldybės tarybos patvirtintomis Akmenės rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklėmis ir Akmenės rajono savivaldybės komunalinių atliekų surinkimo, rūšiavimo, parengimo perdirbti, išrūšiuotų atliekų perdavimo jų tvarkytojams ir komunalinių atliekų išvežimo į Šiaulių regioninį sąvartyną paslaugų teikimo sutartimi.

Visos komunalinės atliekos išvežamos į Šiaulių regioninį sąvartyną esantį Jurgeliškių kaime. Stambiagabarintės atliekos surenkamos didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėje (N. Akmeninėje ir Venteje).

2017 m. rajone buvo surinkta apie 4654 t. buitinių atliekų, 2018 m. – 4383 t.; antrinių atliekų 2017 m – 314 t., 2018 m. – 285 t.; bioskaidžių atliekų 2017 m. 190 t., 2018 m. – 227 t. 2018 m. išvežtų buitinių atliekų kiekis į Jurgeliškių sąvartyną sumažėjo 271 tonomis, lyginat su 2017 m. Išrūšiuota 285 t. antrinių atliekų (stiklo – 184, plastikinių pakuočių – 50, popieriaus, metalo – 5 t.), t.y. 21 t mažiau nei 2017 m. Tuo tarpu bioskaidžių atliekų buvo surinkta 38 t daugiau nei 2017 m.

2.2.7 lentelė. Išrūšiuota antrinių žaliavų

Antrinės žaliavos	2017 m. t	2018 m. t
Popieriaus pakuočių atliekos	47,9	46,84
Stiklo pakuotės atliekos	160,68	184,41
PET pakuotės atliekos	8,35	5,56
Plastikinių pakuočių atliekos (perdirbimas ir deginimas)	46,16	41,29
Kombinuotų pakuočių atliekos	4,61	2,76
Mišri makulatūra	41,65	22,64
Metalinė pakuotė	5,1	4,13
Viso:	234,33	284,99

Šaltinis: Naujosios akmenės komunalininko 2018 m. metinio pranešimo ataskaita

Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo visuotinumui užtikrinti būtina sudaryti sąlygas visiems fiziniams bei juridiniams asmenims naudotis atliekų tvarkymo sistemos teikiamomis paslaugomis bei atliekas rūšiuoti jų susidarymo vietoje. Akmenės rajone atliekų tvarkymas vykdomas vadovaujantis Akmenės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2014-2020 m. plano ir Akmenės rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklių nuostatomis.

Už atliekų tvarkymo plano įgyvendinimą yra atsakinga Akmenės rajono savivaldybė (atliekas tvarko savivaldybės įmonė UAB „Naujosios Akmenės komunalininkas“) ir Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras“ (ŠRATC). Siekiant visiems sudaryti sąlygas naudotis atliekų tvarkymo sistemos teikiamomis paslaugomis bei užtikrinti aplinkosauginius reikalavimus, būtina ir toliau plėtoti atliekų surinkimo infrastruktūrą. Atliekų surinkimas, saugojimas bei perdirbimas turi būti vykdomas vadovaujantis LR Atliekų tvarkymo įstatymo (1998.06.16 Nr. VIII-787), Valstybinio atliekų tvarkymo 2014-2020 m. plano (2002.04.12 LRV nutarimas Nr. 519), Atliekų tvarkymo taisyklių (1999.07.14 LR Aplinkos ministro įsakymas Nr.217) nuostatomis.

Visi savivaldybės individualių namų gyventojai yra aprūpinti konteineriais, skirtais plastiko, popieriaus ir metalo bei stiklo pakuočių atliekoms surinkti. Sudarytos sąlygos komunalines atliekas rūšiuoti ir daugiabučių namų gyventojams. Žaliųjų atliekų sutvarkymui taikomas namudinis kompostavimas - individualių valdų gyventojams yra suteiktos žaliųjų atliekų kompostavimo dėžės.

Neįgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinių, numatomos tokios pasekmės:

Akmenės rajone atliekų tvarkymas ir toliau turi būti vykdomas vadovaujantis Akmenės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planais ir Akmenės rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklių nuostatomis. Taip pat atliekų surinkimas, saugojimas bei perdirbimas turi būti vykdomas vadovaujantis LR Atliekų tvarkymo įstatymo, Valstybinio atliekų tvarkymo 2014-2020 m. plano, Atliekų tvarkymo taisyklių nuostatomis. Bendrojo plano conceptualiais sprendiniais numatoma prievolė atliekas tvarkyti vadovaujantis teisės aktais bei tvarkymo planais.

2.3. Nekilnojamasis kultūros paveldas

Bendrojo plano keitimu nustatomos nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybos ir naudojimo prioritetai bei priemonės, užtikrinančios kultūros paveldo objektų išsaugojimą, vadovaujantis Lietuvos nacionaline darnaus vystymosi strategija, kur nurodoma, kad Lietuvos kultūrinio savitumo išsaugojimas yra vienas iš Lietuvos darnaus vystymosi prioritetų.

Akmenės krašto visuomenė labai brangina ir tausoja istorijos ir kultūros paveldą. Nekilnojamasis kultūros paveldas sudaro esminę teritorijos estetinio ir rekreacinio potencialo dalį, vietos kultūrinio tapatumo pagrindą. Gamtos sąlygos ir ilgalaikė istorinė raida lėmė Akmenės rajono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo gausą, autentiškumą ir erdvinės sklaidos savitumą. Savivaldybės teritorijoje esantys paveldo objektai atspindi ūkio, religijos, gynybos, žemėnaudos sistemų kaitą.

2019 m. Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje buvo registruotos 208 nekilnojamosios kultūros paveldo vertybės (pagal LR Kultūros vertybių registro duomenis). Naujausia ir išsami informacija apie kultūros paveldo objektus ir jų apsaugos zonas patalpinta Kultūros paveldo departamento internetinėje svetainėje www.kpd.lt „Kultūros paveldo registras“.

Akmenės kultūros paveldas pasižymi ryškia archeologine, istorine, architektūrine ir menine verte, glaudžia vertingiausio kultūros paveldo sąveika su vaizdingu gamtiniu kraštovaizdžiu. Savivaldybės kultūros paveldo savitumą Lietuvos teritorijos kontekste lemia archeologijos, sakralinis ir dvarų sodybų memorialinis ir dailės sakralinis paveldas. Kultūrinio turizmo aspektu išskirtinės vertės archeologine vietoje laikomas Papilės archeologinis kompleksas, ryškiausiai atspindintis Žiemgalių istorinių centrų formavimąsi. Kultūriniam turizmui išskirtinai reikšmingais architektūros paveldo objektais laikoma

Paragių dvaro sodyba, Šiaudinės ir Akmenės sakralinės architektūros kompleksai. Turizmo ir rekreacijos potencialu statiniu tarpe išsiskiria Augustaičių malūnas, esantis Ventos regioniniame parke. Akmenės savivaldybės bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendiniai sudarė prielaidas labiau integruoti kultūros ir gamtos paveldo apsaugą, atgaivinti ir pritaikyti turizmui bei kitiems visuomenės poreikiams didžiausiu kultūriniu ir estetiniu potencialu pasižyminčius objektus, sutelkti apsaugai skirtus resursus ir pastangas didžiausia kultūrine verte pasižyminčiose teritorijose.

Esamos būklės dalyje išanalizuota, kaip laikotarpyje nuo Akmenės rajono bendrojo plano patvirtinimo buvo realizuojama pagrindinė bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių nuostata – išsaugoti kultūros paveldą, kaip neatskiriamą ir integruotą kraštovaizdžio elementą ir perduoti jį ateities kartoms. Tai yra, kaip buvo saugomi ir tvarkomi rajono kultūros paveldo objektai – vietovės, archeologinės vietos, statinių kompleksai, pavieniai statiniai, laidojimo vietos, memorialiniai statiniai, įvykių vietos, reprezentuojantys istorinę rajono aplinką, atspindintys istorijos etapus, formuojantys rajono įvaizdį, padedantys išsaugoti ir išryškinti rajono savitumą.

Akmenės rajono savivaldybės Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo stebėsenos 2013–2016 metų ataskaitoje nustatyta teigiamos ir neigiamos tendencijos nekilnojamojo kultūros paveldo sektoriuje:

Teigiamos tendencijos: Sutvarkyta Paragių dvaro teritorija ir sutvarkyti (restauruoti) Paragių dvaro pastatai bei jų priklausiniai. Atlikti restauravimo darbai Simono Daukanto paminklo Papilės miestelyje ir rekonstruota S. Daukanto aikštė, suformuota rekreatyvi ir reprezentatyvi erdvė miestelio centre. Žemės reformos žemėtvarkos projektais suformuoti žemės sklypai neveikiančioms kapinėms;

Neigiamos tendencijos: Per ataskaitinį laikotarpį ne visiems Akmenės rajone esantiems kultūros paveldo objektams atlikti priežiūros ir (ar) tvarkybos darbai.

Akmenės savivaldybės bendrojo plano sprendiniai atitiko Lietuvos teritorijos bendrąjį planą, kuris įtvirtino principą, kad kultūros paveldo išsaugojimą būtina vertinti kaip svarbų veiksnių, įtakojančių vietovės ekonominę plėtrą (1 str. 3 sk., Žin., 2002, Nr. 110-4852). Nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimas traktuotas, kaip neatsiejama integralia Akmenės rajono teritorijos plėtros dalis. Pagrindinė strateginė kryptis – plano sprendiniai atitiko integralios kultūros paveldo apsaugos sampratą – turėjo būti siekiama kultūros paveldo objektų išsaugojimo, skatinant jo naudojimą visuomenės reikmėms.

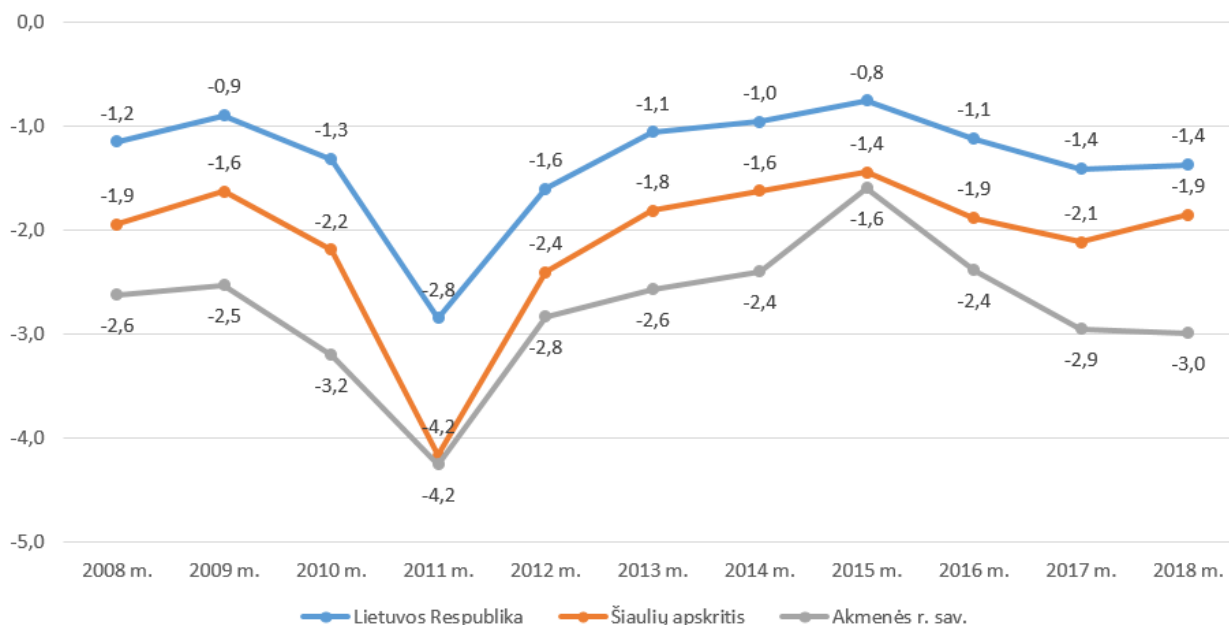
Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sąrašas pateiktas Priede Nr. 1.

Neįgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinių, numatomos tokios pasekmės:

Neįgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinių, nebus suformuluoti ir įgyvendinti kultūros paveldo dalies sprendiniai užtikrinantys Akmenės rajono kultūros paveldo apsaugą, tinkamą naudojimą, pritaikymą, pažinimą, integraciją į šiuolaikinį gyvenimą.

2.4. Socialinė ir ekonominė aplinka

Nuo 2008 iki 2018 metų Lietuvos gyventojų skaičius sumažėjo apie 13 proc., o tai yra didžiausias populiacijos netekimas visoje Europos Sąjungoje (toliau – ES). 2018 metais Akmenės rajone gyveno apie 19,6 tūkst. gyventojų arba 25 proc. mažiau nei 2008 m. (25,9 tūkst.). Analizuojant 10 metų laikotarpį, fiksuojamas apie 2,7 proc. kasmetinis gyventojų skaičiaus mažėjimas. Didžiausias gyventojų skaičiaus nuosmukis buvo 2011 m., tai siejama su 2010 metais, įvesta prievolė nuolatiniams šalies gyventojams mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokas, todėl savo išvykimą deklaravo jau ir ankstesniais metais išvykę piliečiai.

2.4.1 pav. Gyventojų skaičiaus kitimo dinamika 2008-2018 m.
Informacijos šaltinis. Lietuvos statistikos departamentas.

Pagrindinės gyventojų skaičiaus mažėjimo priežastys – gimstamumo mažėjimas ir nuolatinė gyventojų emigracija. Minėtos priežastys siejamos su socialinėmis bei ekonominėmis priežastimis. 2017 metų pradžioje natūrali gyventojų kaita siekė -178 gyv. (pagal išankstinius 2018 m. duomenis šis rodiklis gali siekti iki -224 gyv.).

2.4.1 lentelė. Gyventojų skaičiaus pokytis ir tankis seniūnijose

Seniūnija	2014 m.	2018 m.	Gyventojų skaičiaus pokytis 2014-2018 m., proc.	Gyventojų tankis gyv./km ²	Gyventojų skaičius pagal seniūnijas, proc. (nuo bendro gyv. sk.)
Naujosios Akmenės miesto	9403	8694	-7,5	812,5	39
Naujosios Akmenės kaimiškoji	2319	2083	-10,2	8,7	9
Akmenės seniūnijoje	4278	4036	-5,7	21,2	18
Papilės	3229	2874	-11,0	12,1	13
Kruopių	978	910	-7,0	7,0	4
Ventos	3551	3332	-6,2	94,4	15

Informacijos šaltinis. Akmenės r. sav.

Iš aukščiau pateiktos lentelės matyti, kad gyventojų skaičius sparčiausiai mažėja Naujosios Akmenės kaimiškosios ir Papilės seniūnijose. Stabiliausias gyventojų skaičius bei didžiausias gyventojų tankis yra seniūnijose, kuriose įsikūrę pagrindiniai rajono urbanistiniai centrai.

Statistikos departamento duomenimis Akmenės rajone 2018 metais gyveno 19606 gyventojų, iš kurių apie 62 proc. gyveno mieste ir apie 38 proc. kaime. Atsižvelgiant į gyventojų pasiskirstymą rajono teritorijoje matyti, kad didžioji dalis gyventojų gyvena miestuose ir miesteliuose. Vertinant miestų ir miestelių gyventojų skaičiaus kitimo tendencijas matyti, kad didžiausias gyventojų skaičiaus mažėjimas fiksuojamas Papilės miestelyje, mažiausi gyventojų skaičiaus pokyčiai buvo Kruopių miestelyje.

2.4.2. lentelė. Gyventojų skaičiaus pokytis miestuose ir miesteliuose

	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	Gyventojų pokytis (2014-2018 m), proc.
N. Akmenė	9403	9232	9091	8856	8694	-7,5
Akmenė	2659	2652	2596	2582	2551	-4,1
Venta	2632	2629	2600	2582	2499	-5,0
Papilė	994	952	945	922	888	-10,6
Kruopiai	516	521	523	520	512	-0,7

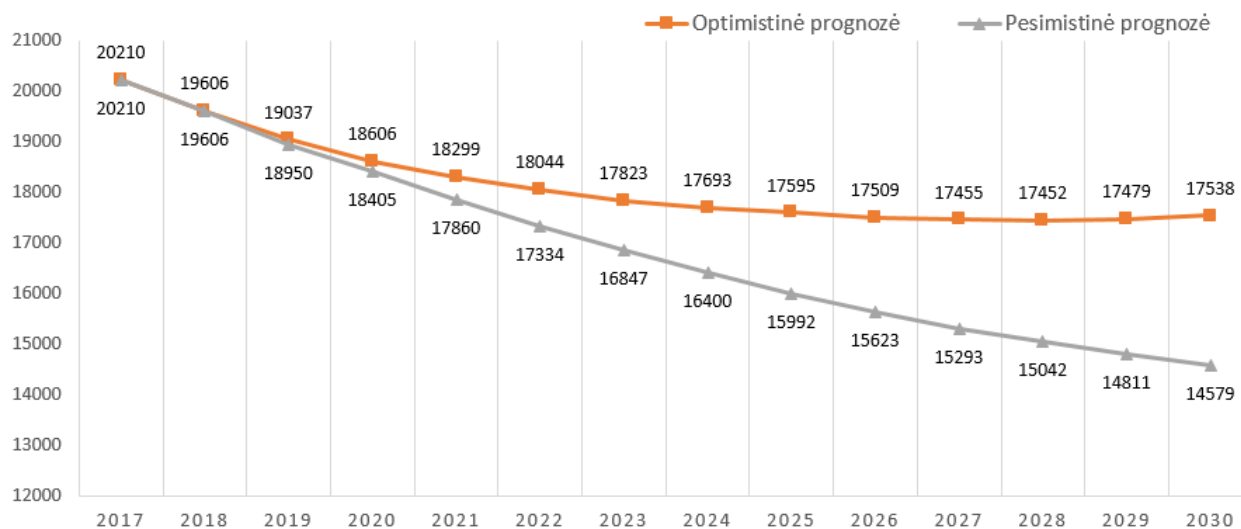
Informacijos šaltinis. Akmenės r. sav.

Gyventojų skaičiaus kitimo prognozė

Šiuo metu galiojančio bendrojo plano sprendiniuose buvo atlikta gyventojų skaičiaus kitimo prognozė, kurioje numatyta, kad 2017 m. rajone gyvens apie 27 tūkst., N. Akmenės m. – 10 tūkst., Ventos m. – 2,6 tūkst., Akmenės m. – 2,2 tūkst. gyventojų.

Deja, tačiau bendrojo plano prognozės neišsipildė. Statistikos departamento duomenimis, 2017 m. rajone gyveno 20,2 tūkst. gyv., t.y. apie 6,8 tūkst. mažiau nei buvo prognozuota. Pagal Akmenės r. sav. duomenis, 2017 m. N. Akmenės m. gyveno 8,8 tūkst., Akmenės m. 2582 tūkst. gyventojų, t.y. atitinkamai 1,2 ir 0,35 tūkst. mažiau nei buvo prognozuota. Tiksliausia prognozė buvo atlikta Ventos miestui (prognozuota 2630, faktinis 2582 gyv.).

Atlikus gyventojų skaičiaus, natūralios gyventojų kaitos, migracijos rodiklių kitimo tendencijų vertinimą buvo suformuota gyventojų skaičiaus kitimo prognozė 2018-2030 metų periodui.

2.4.2 pav. Gyventojų skaičiaus kitimo prognozė

Jeigu ateityje išsilaikys susiklosčiusios tendencijos, prognozuojamas rajono gyventojų skaičiaus mažėjimas, kuris gali sudaryti iki 2 proc. per metus. Optimistiniu variantu gyventojų skaičius rajono savivaldybėje stabilizuosis ir nuo 2027-2028 m. pradės augti iki 1 proc. per metus. Deja, statistiniai duomenys rodo pastovų 2-3 proc. gyventojų skaičiaus mažėjimo tendencijas, todėl tikėtina, kad gyventojų skaičius ir toliau mažės. Siekiant mažinti neigiamus gyventojų skaičiaus rodiklius turi būti nuolat gerinama socialinė ir ekonominė aplinka. Socialinės ir ekonominės aplinkos gerinimui teigiamą įtaką daro visuomeninių objektų funkcinė įvairovė, nauji traukos objektai, kokybiška inžinerinė bei susisiekimo infrastruktūra, sudarytos palankios sąlygos smukliojo ir vidutinio verslo atsiradimui bei plėtrai.

Gyventojų skaičiaus neigiamas pokytis, gyventojų koncentracijos vietos bei atitinkamai plėtros poreikio tendencijos nusako, kad tolygios gyvenamųjų vietovių sistemos plėtojimas rajono teritorijoje savaimingai nebus vykdomas. Reikalingos papildomos priemonės stiprinti rajono savivaldybės miestus ir miestelius bei atsakingai planuoti priemiestines teritorijas siekiant užtikrinti optimalią urbanistinę struktūrą – atitinkamai gyvenimo aplinkos kokybę.

Statistiko departamento duomenimis, 2018 m. Akmenės rajone registruoti bedarbiai sudarė apie 1,4 tūkst. Bedarbių skaičius per pastaruosius metus nuolat mažėja, tai gali būti siejama su augančia ekonomika bei neigiamais demografiniais ir migracijos rodikliais. Kitas nepalankus ekonominei aplinkai rodiklis - registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis, kuris sudaro 12,5 proc., tai yra 47 proc. didesnis už šalies vidurkį (8,5 proc.).

Pagal Šiaulių teritorinės darbo biržos 2017 metų ataskaitos duomenis, darbo jėgos paklausa išsaugo žmonių sveikatos priežiūros, švietimo ir statybos ekonominėse veiklose. Sumažėjo transporto ir saugojimo, administracinės ir aptarnavimo, apgyvendinimo maitinimo paslaugų teikimo, apdirbamosios gamybos, žemės ūkio, miškininkystės, žuvininkystės, didmeninės ir mažmeninės prekybos ekonominėse veiklose.

Pagal Šiaulių teritorinės darbo biržos 2018 metų darbo rinkos prognozes numatoma, kad didžiausias vidutinis metinis registruotas nedarbas prognozuojamas Kelmės r. (12,9 proc.) ir Akmenės r. (11,3 proc.) savivaldybėse, mažiausias Šiaulių m. (4,8 proc.) ir Šiaulių r. (7 proc.) savivaldybėse. Numatoma, kad bedarbių struktūroje 45 proc. sudarys moterys, 35,5 proc. – kaimo gyventojai, 17 proc. – niekur nedirbę, 64 proc. – darbo rinkoje papildomai remiami bedarbiai, 18,5 proc. – jaunuoliai iki 24 m. amžiaus, 16,5 proc. – vyresni nei 55 metų amžiaus.

2018 metais Akmenės rajone gyveno apie 19,6 tūkst. gyventojų arba 25 proc. mažiau nei 2008 m. (25,9 tūkst.). Pagrindinės gyventojų skaičiaus mažėjimo priežastys – neigiami demografiniai rodikliai, emigracija, kuri siejama su šalies ekonomine aplinka. Jeigu ateityje išsilaikys susiklosčiusios tendencijos, prognozuojamas rajono gyventojų skaičiaus mažėjimas, kuris gali sudaryti iki 2 proc. per metus.

Gyventojų skaičiaus neigiamas pokytis, gyventojų koncentracijos vietos bei atitinkamai plėtros poreikio tendencijos nusako, kad tolygios gyvenamųjų vietovių sistemos plėtojimas rajono teritorijoje savaimingai nebus vykdomas. Reikalingos papildomos priemonės stiprinti rajono savivaldybės miestus ir miestelius bei atsakingai planuoti priemiestines teritorijas siekiant užtikrinti optimalią urbanistinę struktūrą – atitinkamai gyvenimo aplinkos kokybę.

Gyventojų demografinė struktūra pagal amžiaus grupes yra nepalanki rajono demografiniai situacijai. Nuo 2008 iki 2018 metų darbingo amžiaus populiacijos dalis sumažėjo nuo 64,7 proc. iki 62,4 proc. Pensinio amžiaus gyventojų dalis išaugo nuo 18,2 proc. iki 23,8 proc. 0-15 metų amžiaus gyventojų dalis sumažėjo 3,3 proc. (nuo 17,1 iki 13,8 proc.).

Būstų gyvenamasis fondas rajono savivaldybėje nuo 2008 iki 2018 metų išaugo 3,6 proc., šalyje per tą patį laikotarpį padidėjo apie 17 proc.

Akmenės rajono gyvenamąjį fondą sudaro 328 daugiabučiai namai. Visi daugiabučiai namai pastatyti iki 1993 metų. Iki 2018 m. liepos 31 d. rajone buvo atnaujinta (modernizuota) apie 25 proc. daugiabučių. Bedarbių skaičius rajone per pastaruosius metus nuolat mažėjo ir 2018 metais siekė 1,4 tūkst. Bedarbystės mažėjimas gali būti siejamas su augančia ekonomika bei neigiamais demografiniais ir migracijos rodikliais. Vertinant registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykį rajone matyti, kad situacija yra kur kas prastesnė už šalies vidurkį (rajone 12,5, šalyje 8,5 proc.). 2018 metų darbo rinkos prognozės numatoma, kad didžiausias vidutinis metinis registruotas nedarbas prognozuojamas Kelmės r. (12,9 proc.) ir Akmenės r. (11,3 proc.) savivaldybėse.

Akmenės rajone, kaip ir visoje Lietuvoje, mažėjant nedarbo lygiui, auga bruto darbo užmokestis, tačiau šį augimą lemia ne tiek augantis produktyvumas, kiek būtent žemas nedarbo lygis. Tai reiškia, kad formuojasi grėsmė prarasti konkurencingumą dėl darbo jėgos trūkumo, ypač kvalifikuotos.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo vietų poreikis užtikrinamas visose įstaigose, išskyrus Akmenės gimnazijos ikimokyklinio ugdymo skyriuje „Gintarėlis“. Akmenės rajono savivaldybės mokyklų tinklo pertvarkos planai yra vykdomi vadovaujantis 2016 m. gegužės 26 d. Akmenės rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-118(E) „Dėl Akmenės rajono bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2016–2020 metų bendrojo plano patvirtinimo“.

Švietimo sistemos pagrindiniai trūkumai - mažėjantis mokinių skaičius ir su tuo susijęs tuščių mokymosi vietų didėjimas, nepakankama išvystyta psichologinės pagalbos sistema. Siekiant plėtoti švietimo programų įvairovę, garantuojančią lygias mokymosi galimybes, užtikrinančias mokymąsi visą gyvenimą, būtina stiprinti mokyklų ugdymo bazę, valdyti žmoniškuosius išteklius, įgyvendinti mokinių poreikius atitinkančias programas, teikti psichologinę pagalbą.

Akmenės rajone materialinės investicijos pagrinde yra nukreiptos į pastatų, inžinerinių statinių statybą ir rekonstravimą. Taip pat jos dalinai siejamos su Akmenės rajone įsikūrusių verslo įmonių materialinės bazės atnaujinimu. Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui, 2017 m. sudarė apie 920 Eur., Lietuvoje apie 2550 Eur.

Užsienio investicijų plėtrą sunku prognozuoti, nes Lietuva vis rečiau minima kaip pigi šalis, demografinė situacija taip pat nėra teigiama. Atlikus tam tikrus tikslingus strateginius žingsnius, t.y. sukūrus ypatingai palankią investicinę aplinką, kurioje verslas būtų vystomas greičiau ir paprasčiau. Tokiu atveju galima tikėtis tarptautinių įmonių padalinių atėjimo.

Sveikatos priežiūros įstaigų tinklas rajone yra pakankamai išplėtotas geografiškai, tačiau veikiantys medicinos punktai, sudarantys didžiausią kiekybinę tinklo dalį, teikia tik ribotas paslaugas. Nemažai daliai asmens sveikatos priežiūros įstaigų yra reikalingas remontas, trūksta šiuolaikiškos medicininės įrangos. Akmenės rajono gydymo įstaigoms trūksta bendrosios praktikos gydytojų ir gydytojų specialistų, taip pat slaugytojų ir akušerių.

Nepalankios demografinės tendencijos – gimstamumo mažėjimas, šeimos struktūros kitimas (daugėja šeimų, kuriose yra tik vienas iš tėvų, dažniausiai – motina), visuomenės senėjimas, didėjanti jaunų žmonių emigracija – sąlygoja socialinių problemų gausėjimą, didesnę socialinės priežiūros ir socialinės globos poreikį, dėl kurio auga socialinių paslaugų paklausa Savivaldybėje. Savivaldybėje fiksuojamas asmenų, kuriems nustatytas specialiųjų poreikių lygis, skaičiaus didėjimas. 2019 metų pradžioje, Akmenės rajone buvo 144 vaikai su negalia, 170 socialinę riziką patiriančių šeimų, kurioms būtinos socialinės paslaugos, 421 vaikai, kurie gyvena socialinę riziką patiriančiose šeimose. Savivaldybėje apie 5 proc. darbingo mažiaus gyventojų yra neįgalūs.

Neįgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinių, numatomos tokios pasekmės:

Gyventojų skaičiaus neigiamas pokytis, gyventojų ir darbo vietų koncentracijos bei atitinkamai plėtos poreikio tendencijos nusako, kad tolygios gyvenamųjų vietovių sistemos plėtojimas rajono teritorijoje savaime nebus vykdomas. Siekiant suvaldyti situaciją būtinos papildomos priemonės stiprinti Akmenės rajono savivaldybės gyvenviečių teritorijas, siekiant užtikrinti optimalią urbanistinę struktūrą – atitinkamai gyvenimo aplinkos kokybę.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo bendrųjų sprendinių formavimo stadijoje teikiamos dvi rajono teritorijos vystymo alternatyvos, kurios skiriasi urbanistinio ir technologinio vystymo pasiūlymais. Bendrojo plano koncepciniais pasiūlymais sudaroma prielaida aktyvinti ekonominę aplinką Akmenės rajono lokalinuose ir vystytinuose centruose. Galimos centrų vystymosi kryptys bus detalizuotos sprendinių konkretizavimo stadijoje.

2.5. Susisiekimo sistema

Akmenės rajonas pagrindinius savo ryšius su kitais regionais realizuoja automobilių ir geležinkelių keliais. Svarbiausi transportiniai ryšiai rajone yra ašyse Šiauliai–Gruzdžiai–N. Akmenė (krašto kelias Nr. 154), Kuršėnai–Mažeikiai (krašto kelias Nr. 155), N. Akmenė–Venta (krašto kelias Nr. 156), kuriuose transporto srautas siekia iki 3 tūkst. automobilių per parą.

Rajone magistralinių kelių nėra, tačiau pakankamai tankus ir aukštos kokybės krašto kelių tinklas garantuoja patogų bei saugų susisiekimą ir su rajono centru ir kitais stambiausiais šalies miestais. Akmenės rajone visi krašto keliai turi juodąsias dangas.

Viena opiausių problemų yra keliai su žvyro danga, kurie valstybinių kelių (rajoninių) struktūroje sudaro apie 37 proc., o vietinės reikšmės kelių tinklo struktūroje apie 81 proc. Perspektyvoje siekiant efektyviai integruoti rajoninių ir vietinės reikšmės kelių tinklą į krašto ir magistralinių kelių tinklą, tokiu būdu realizuojant vidaus ir išorės susisiekimo tikslus, būtinas rajoninių kelių dangos gerinimas.

Akmenės rajone esantys valstybinės reikšmės keliai turi pakankamai didelį laidumo rezervą, todėl nėra būtinybės tiesti rajone naujų kelių ir tankinti esamą tinklą. Transporto srautai miestuose ir miesteliuose bei gyvenvietėse yra nedideli, pakankamai optimalus esamam gatvių tinklui, todėl nėra būtinybės tankinti esamą tinklą. Naujų tinklo plėtra rekomenduojama tik urbanizuojamose teritorijose.

Akmenės rajono automobilizacijos lygis yra vienas mažiausių Šiaulių apskrityje ir sudaro apie 398 aut./1000 gyv., Šiaulių apskrityje 403 aut./1000 gyv.

2013 metais buvo parengtas Akmenės rajono savivaldybės vietinės reikšmės kelių tinklo plėtras specialusis planas, kuris nevisiškai atsitinka šių dienų aktualijas, todėl perspektyvoje rekomenduojama atnaujinti vietinės reikšmės kelių specialųjį planą, kuriame būtų atnaujinta informacija apie viešuosius kelius, jų būklę, techninius parametrus, remonto poreikį bei sukurtą vietinės reikšmės kelių duomenų bazę leisianti kryptingai vykdyti kelių plėtrą bei dangos atnaujinimą.

Įskaitinių eismo įvykių kitimo tendencijos yra artimos šalies vidurkiui. Vertinat eismo įvykių skaičių tenkantį 1000 gyv. Akmenės r. sav. situacija yra gerokai geresnė nei šalyje. Nuo 2009 iki 2018 metų buvo užfiksuoti 147 įskaitiniai eismo įvykiai, kurių metu 167 asmenys buvo sužaloti ir 13 žuvo. Siekiant sumažinti įskaitinių eismo įvykių skaičių rajone, būtina ir toliau aktyviai vykdyti prevencines priemones.

Akmenės rajone yra 6 degalinės: Naujosios Akmenės m., Pašakarnių k., Ventos m. ir Akmenės I k. Vienai degalinei tenka apie 1,5 tūkst. lengvųjų automobilių, t.y. pakankamai optimalus degalinių ir transporto priemonių santykis. Atsižvelgiant į tai, kad degalinės įrengiamos tik privataus verslo iniciatyvą, todėl bendrajame plane degalinių vietų parinkimas nėra tikslingas.

Akmenės rajone priemiestinių maršrutų tinklą sudaro 26 priemiestiniai autobusų maršrutai ir 3 tolimojo reguliaraus susisiekimo maršrutai, kurie aptarnauja visą rajono teritoriją ir užtikrina susisiekimą su rajono centru. Naujosios Akmenės autobusų parke vyrauja daugiau nei 10 metų senumo transporto priemonės (vidutinis autobusų eksploatavimo amžius – 16,5 m), todėl šiuo požiūriu situacija yra pakankamai sudėtinga ir sunkiai sprendžiama. Kita vertus pasenusios transporto priemonės artimoje perspektyvoje turės būti atnaujintos (dėl autobusų nusidėvėjimo ir ekonominių veiksnių), todėl bus sudaryta galimybė naujesnių ir modernesnių transporto priemonių įsigijimui. Vertinant pervežamų keleivių skaičių matyti, kad vietinio (priemiestinio) susisiekimo maršrutuose keleivių skaičius nuolat mažėja. Tam įtakos turi mažėjantis mokinių skaičiaus bei privataus transporto skaičiaus augimas.

Akmenės rajonas neturi suformuoto rišlaus dviračių takų tinklo. Takų, kurie driekiasi palei krašto ir rajoninės reikšmės kelius, ilgis sudaro apie 13 km, likusiose teritorijose dviračių eismas vyksta bendrame sraute. Akmenės rajono urbanistiniuose centruose yra įrengti pavieniai dviračių-pėsčiųjų takai, kurie dažnu atveju neturi ryšių tarp atskirų teritorijų. Akmenės rajono savivaldybės pėsčiųjų ir dviračių takų infrastruktūros plėtros specialiojo plano sprendiniai iki šiol nėra įgyvendinti.

Neįgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinių, numatomos tokios pasekmės:

Teritorijų planavimui, didelę reikšmę turi besikeičianti urbanistinė ir ekonominė situacija, vykstanti technologinė pažanga, aplinkosauginiai reikalavimai. Tinkamai funkcionuojanti susiekimo sistema gyventojams ir verslui turi užtikrinti patogias sąlygas greitai ir mažiausiais kaštais pasiekti kelionės tikslą. Tuo tikslu yra peržiūrima rajono susisiekimo sistema ir formuojami nauji siūlymai teikiantys įvairiapusę naudą visuomenei, šalies ūkiui bei gamtinei aplinkai. Susisiekimo sistemos sprendinių atnaujinimas leidžia efektyviai valdyti išteklius ir panaudoti Europos Sąjungos (toliau – ES) struktūrinius fondus, didinti susisiekimo sektoriaus konkurencingumą.

2.6. Inžinerinė infrastruktūra

Vandens tiekimas:

- Geriamojo vandens tiekimo infrastruktūra išvystyta pakankamai gerai, bet nepakankamai, kad tenkintų Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo nuostatas;
- Išgaunamo požeminio vandens kokybė gera, tačiau dominuoja padidintas geležies kiekis;
- Vandens išgavimui rajone yra įrengta 30 vandenviečių. Geležies šalinimui iš geriamojo vandens yra įrengta 11 vandens gerinimo įrenginių. Perspektyvoje tikslinga įrengti vandens gerinimo įrenginius visose vandens tiekimo sistemose;
- Rajone yra eksploatuojama apie 170 km vandentiekio tinklų, iš kurių apie 111 km (apie 65 proc.) vandentiekio tinklų yra įrengti dar tarybiniais metais, t.y. prieš 30 ir daugiau metų, kurių būklė bloga. Būtina siekti, kad visi vandentiekio sistemos tinklai būtų rekonstruoti, optimizuoti jų diametrai;
- Dalis vandentiekio tinklų nėra inventorizuoti ir įregistruoti. Nėra veikiančios vandentvarkos sistemos duomenų bazės, kuri leistų sistemingai ir kryptingai vykdyti infrastruktūros plėtrą, rekonstrukciją bei monitoringą;
- Rajone viešojo vandens tiekėjo yra įrengti 22 vandens bokštai, iš kurių 19 neeksploatuojami. Dalis neeksploatuojamų vandens bokštų yra prastos būklės. Siekiant užtikrinti gyventojų saugumą bei kraštovaizdžio vaizdingumą, nenaudojamus vandens bokštus tikslinga demontuoti.

Nuotekų tvarkymas:

- Centralizuotomis nuotekų tvarkymo paslaugomis naudojasi apie 89 proc. gyventojų. Vadovaujantis Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo nuostatomis, siekti, kad nustatytose viešojo geriamojo vandens tiekimo teritorijose, ne mažiau kaip 95 procentai savivaldybės viešojo geriamojo vandens tiekimo teritorijos gyventojų būtų aprūpinti nuotekų tvarkymo paslaugomis;
- Nuotekų tvarkymo sistemoje yra įrengta 16 nuotekų valymo įrenginių iš kurių didžioji dalis yra tiek fiziškai, tiek morališkai pasenę. Nuotekų tvarkymo sistemoje yra likę 8 atviro tipo nuotekų valymo įrenginių, kurių eksploatavimas dėl per didelio įrenginių pajėgumo tampa sudėtingas, ypač žiemos metu. Vienas iš prioritetinių tikslų - rekonstruoti visas atviro tipo nuotekų valyklas į mažesnio galingumo uždaro tipo nuotekų valymo įrenginius;
- Nuotekų valymo įrenginiams sanitarinės apsaugos zonos nėra nustatytos ir įteisintos;
- rajone yra įrengta apie 178 km nuotekų tinklų, iš kurių apie 67 proc. yra įrengti dar tarybiniais metais, kurių būklė bloga. Dauguma vamzdinių yra keraminiai ar gelžbetoniniai, kurie greitai lūžta pakloti nekokybiškai, per dideli skersmenys ir nėra visiškai sandarūs. Būtina siekti, kad visi nuotekų tvarkymo sistemos tinklai būtų rekonstruoti, optimizuoti jų diametrai;

- Rajone paviršinių nuotekų tvarkymo tinklų yra apie 63 km. Didžioji dalis tinklų nėra inventorizuoti, todėl tikslus tinklų ilgis, techniniai parametrai bei būklė nėra žinoma. Paviršinių (lietaus) nuotekų valymo įrenginių nėra;
- Pagrindinių gyvenamųjų teritorijų, paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymo kryptys yra nustatytos parengtuose teritorijų planavimo dokumentuose, tačiau dėl finansavimo sprendiniai įgyvendinami lėtai. Perspektyvoje būtina spręsti beveik nevystomą paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymą. Renovuoti esamą paviršinių (lietaus) nuotekų tinklą, plėsti naują tinklą, siekti, kad į paviršinius vandenį išleidžiamų išvalytų nuotekų užterštumas neviršytų Nuotekų tvarkymo reglamente, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. D1-193, nustatytą koncentraciją.

Elektros energijos tiekimas:

- Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje veikia keturios hidroelektrinės, kurių bendra suminė galia sudaro apie 0,5 MWel. Hidroenergijos panaudojimo galimybės Akmenės rajone didžiąja dalimi yra išnaudotos;
- 2010 metai buvo patvirtintas Vėjo jėgainių išdėstymo Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje specialusis planas, kuriuo siūloma įrengti tris vėjo jėgainių parkus. Tačiau specialiojo plano sprendiniai nėra įgyvendinti. Šiuo metu vėjo elektrinių (VE) parkų įrengta nėra. Akmenės rajone pastatytos 2 vėjo jėgainės;
- Lietuvos energetikos instituto parengtoje Perspektyvinių VE plėtrai teritorijų ir prijungimo prie elektros tinklų Lietuvoje galimybių studijoje įvertinta, jog vėjo energetikos potencialas rajone yra vidutinis, dėl pakankamai žemo vėjo greičio;
- Dalyje savivaldybės teritorijos draudžiama projektuoti ir statyti vėjo elektrines, nes ji yra Lietuvos kariuomenės vado 2016 m. vasario 15 d. įsakymu Nr. V-217 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijų, kuriose gali būti ribojami vėjo elektrinių (aukštų statinių) projektavimo ir statybos darbai, žemėlapių patvirtinimo“ patvirtintame žemėlapyje nurodytose teritorijose, kuriose minėta veikla yra draudžiama.

Šilumos tiekimas:

- UAB „E energija“ grupei priklausanti UAB „Akmenės energija“ rūpinasi Akmenės rajono šilumos ūkiu, investuoja į ūkio modernizavimo projektus, tiekia šilumą ir karštą vandenį vartotojams;
- Rajone yra eksploatuojama 10 katilinių: 3 – Akmenėje (Stadiono, Ligoninės, Klykolių), 2 – Naujojoje Akmenėje (Žalgirio, Ramučių (rezervinė)), 1 - Papilėje, 1 - Ventoje, 1 - Kruopiuose, 2 – Paeglesiuose (UAB „Šilumera“). Akmenės ir Papilės katilinės kūrenamos gamtinėmis dujomis, likusiose katilinėse naudojamas biokuras, malkos. Technologinio kuro struktūroje biokuras sudaro apie 56 procentus, gamtinės dujos apie 44 procentus;
- Šilumos tiekėjo duomenimis, visos rajone esančios katilinės, termofikacinis tinklas ir šilumos punktai yra renovuoti, automatizuoti. Perspektyvoje būtina didinti pastatų energetinį efektyvumą, pakeisti likusias vienmazdes pastatų šildymo sistemas.

Dujų tiekimas:

- Magistraliniu dujotiekiu dujos tiekiamos iki Naujosios Akmenės ir Papilės dujų skirstymo stočių. Iš Naujosios Akmenės dujų skirstymo stoties dujos tiekiamos Naujosios Akmenės miestui ir Ramučių gyvenvietei, iš Papilės dujų skirstymo stoties dujos tiekiamos Akmenės ir Ventos miestams bei Papilės miesteliui;

- AB „Amber Grid“ duomenimis, magistralinio dujotiekių tinklų plėtra, Akmenės rajono teritorijoje, numatoma nėra. Skirstomasis vidutinio ir žemo slėgio vamzdynas plėtojamas, vadovaujantis rinkos principais, vartotojams ir dujų tiekimo įmonėms tarpusavyje sutarus;
- Perspektyvoje tikslinga skatinti gyvenamųjų teritorijų dujofikavimą bei vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų namų savininkus, kurie naudoja skystą ir kietą neatsinaujinantį kurą, jungtis prie dujotiekio tinklų ir patalpas šildyti naudojant dujinius katilus.

Telekomunikacijos ir ryšiai:

- Rajone sudarytos visos galimybės naudotis visų ryšio operatorių teikiamomis paslaugomis. Rajone nuolat plečiamos plačiajuosčio ryšio paslaugos. Akmenės rajone veikia 7 pašto/siuntų skyriai.

Gaisrinė sauga:

- Akmenės rajono savivaldybės priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų (gaisrinių komandų) tinklas padengia visas pagrindines urbanizuotas teritorijas, todėl galima teigti, kad priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų (gaisrinių komandų) tinklas yra optimalus;
- Vadovaujantis Lauko gaisrinio vandentiekio tinklų ir statinių projektavimo ir įrengimo taisyklėmis, patvirtintomis Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2007 m. vasario 22 d. įsakymu Nr. 1-66 (2009 m. gegužės 22 d. įsakymo Nr. 1-168 redakcija), vandentiekio sistemų plėtra turi būti pritaikyta gaisrų gesinimui. Teritorijose, kur nebus numatomas vandentiekis, turi būti įrengti gaisriniai rezervuarai, susisiekimo sistema turi užtikrinti privažiavimą prie gaisrinių rezervuarų, atvirų vandens telkinių, vandens šulinių.

Atsinaujinantys energijos išteklių (AEI):

- Atsinaujinančių energijos išteklių (AEI) naudojimo pagrindiniai tikslai siejami su visos šalies koncepcija – plėtoti atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą. AEI įdiegimas susijęs su darnia energetikos plėtra, kuri remiasi dviem pagrindiniais principais – energijos poreikių mažinimu, didinant jos vartojimo efektyvumą ir iškasamo kuro pakeitimą atsinaujinančiais energijos išteklių;
- Akmenės rajono savivaldybės taryba yra patvirtinusi „Akmenės rajono savivaldybės teritorijos vėjo jėgainių parkų išdėstymo specialųjį planą“, tačiau sprendiniai iki šiol įgyvendinti nėra. Šiuo metu Akmenės rajono savivaldybėje vykdoma elektros energijos gamyba tik hidroelektrinėse ir saulė elektrinėse. Visi gamintojai yra prisijungę prie skirstomojo tinklo (0,4 kV, 10 kV). Hidroenergijos panaudojimo galimybės Akmenės rajone didžiąja dalimi yra išnaudotos;
- AEI plėtra neturi stabdyti savivaldybės ekonominės plėtros, bet turi padėti siekti ekonominių rodiklių gaminant centralizuotai tiekiamą šilumą, didinant gyventojų užimtumą ir siekiant, kad kuo didesnė išlaidų energetiniams poreikiams dalis liktų savivaldybės ribose. Galimas savivaldybės vaidmuo, skatinant atsinaujinančių energetinių išteklių naudojimą:
 - prisidėti kuriant palankias sąlygas naudoti atsinaujinančius energijos išteklius – teikti pirmenybę projektams, kurie su mažiausiomis sąnaudomis duotų didžiausią efektą ir užtikrintų galimybę kiekvienam potencialiam investuotojui dalyvauti su atsinaujinančiais energijos išteklių susijusioje veikloje;
 - plėtojant elektros energetikos, šilumos energetikos infrastruktūras, sudaryti palankias sąlygas įgyvendinti atsinaujinančių energijos išteklių projektus, užtikrinti, kad su šiais projektais susijusios administracinės procedūros būtų kuo paprastesnės;
 - į atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo skatinimą įtraukti ne tik verslininkus, bet ir palaikyti privačias AEI naudojimo iniciatyvas, teikiant finansinę ar kitokią pagalbą;

- skatinti savivaldos įmones įvertinti savo galimybes naudoti atsinaujinančius energijos išteklius energetinių poreikių tenkinimui, iškilus būtinybei atlikti atitinkamas galimybių studijas;
- skatinti ūkininkus, miškų savininkus įsitraukti į biokuro ruošimo ir gamybos procesus;
- vykdyti informavimo ir šviečiamąją veiklą atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo klausimais;
- išlaikyti/siekti, kad šiluminės energijos naudotojų sektoriuose naudojamos galutinės šiluminės energijos būtų pagaminama iš AEI.

Neįgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinių, numatomos tokios pasekmės:

Vykdam planingą urbanizuotų teritorijų plėtrą kartu turi būti vystoma ir inžinerinė infrastruktūra. Infrastruktūros nepakankamas išvystymas neigiamai veikia gamtinę aplinką ir žmonių gyvenimo kokybę. Pavėluotas infrastruktūros vystymas pareikalauja daugiau materialinių resursų, padaroma žala gamtai, sukelia nepatogumus gyventojams, sutrikdomas transporto priemonių eismas ir pan. Rengiant bendrojo plano keitimą yra peržiūrimi šiuo metų galiojantys bendrojo plano sprendiniai ir formuojami nauji siūlymai teikiantys įvairiapusę naudą visuomenei, šalies ūkiui bei gamtinei aplinkai.

Neįgyvendinus sprendinių dėl atsinaujinančių energijos išteklių (AEI) nebūtų sustabdytas ūkinės veiklos nuosmukio procesas planuojamoje teritorijoje, panaikintas monofunkcinis teritorijos panaudojimas. Žemių savininkai neturėtų galimybių gauti pajamų iš elektros energijos gamybos arba žemės nuomos šiai ūkinei veiklai, lėšos nebūtų nukreiptos gyventojų socialiniams poreikiams tenkinti.

3. TERITORIJOS, KURIOS GALI BŪTI REIKŠMINGAI PAVEIKTOS

Gamtinė aplinka yra atsvara urbanizuotai technogeninei aplinkai, todėl darnaus vystymosi principas reikalauja reguliuoti urbanizacijos procesą, nedarant žalos aplinkai. Nevaldoma urbanizacija gali turėti neigiamos įtakos ir negrįžtamų pasekmių aplinkai, visų pirma gamtinei ir kultūrinei. Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniais, rajono teritoriją siekiama vystyti sudarant optimalias sąlygas urbanizacijos, ūkinės veiklos, rekreacijos vystymui bei gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio apsaugos užtikrinimui.

Akmenės rajono bendrojo plano koncepcijos sprendiniai nedarys poveikio jautrioms teritorijoms, nes invazija į saugomas teritorijas nenumatoma ir koncepcija parengta vadovaujantis jų apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais ir reglamentais:

- saugomose teritorijose žemės naudojimas reglamentuojamas Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymu, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu, Specialiosiomis žemės ir miško naudojimo sąlygomis, kitais įstatymais bei teisės aktais. Šalia bendrojo plano sprendinių esančioms saugomoms teritorijoms neigiamas poveikis nenumatomas;
- gamtinio karkaso palaikymas ir vystymas turės tiesioginį, žymų ir teigiamą poveikį biologinės įvairovės stabilumui ir gausėjimui, nes yra susijęs su migraciniais koridoriais, kurie glaudžiai siejasi su santykinai natūraliomis – miškingomis teritorijomis. Gamtinio karkaso teritorijose, veikla turi būti vykdoma pagal Gamtinio karkaso nuostatų reikalavimus;
- Akmenės rajono bendrojo plano sprendiniai, paremti darnios plėtros principais sudarys palankias sąlygas išsaugoti natūralų ir suformuoti kultūrinį kraštovaizdį;
- Kultūros paveldo vertybių teritorijos reikšmingos ne tik kultūrinio pažinimo bei kraštotvarkiniu požiūriais, kaip labiausiai atraktyvios teritorijos kultūriniam turizmui, bet kartu ir kaip labiausiai pažeidžiamos netinkamai jas tvarkant, arba neskiriant išsaugojimui ir tvarkymui pakankamai dėmesio. Bendruoju planu veikla kultūros paveldo teritorijose nenumatoma, todėl ir poveikis šioms teritorijoms nebus daromas.

Teritorijoms, kurios gali būti reikšmingai paveiktos įgyvendinant Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendinius, priskiriamos gamtos ir kultūros paveldo apsaugai svarbios teritorijos bei objektai.

Saugomos teritorijos

Akmenės rajone saugomų teritorijų sistemą sudaro 1 regioninis parkas, 10 draustinių, 2 rezervatai, 25 gamtos paveldo objektų, 14 Natura 2000 teritorijų, iš kurių 12 yra svarbios buveinių apsaugai, 2 svarbios paukščių apsaugai. Saugomų teritorijų, gamtos paveldo objektų bei „Natura 2000“ teritorijų sąrašas pateiktas žemiau esančiose lentelėse bei koncepcijos brėžiniuose.

Parkas. Ventos regioninis parkas, kurio steigimo tikslas išsaugoti Ventos paslėnių kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes. Ventos regioninis parkas savivaldybės teritorijoje užima apie 6004,736 ha teritoriją (visas plotas 9833,654 ha).

- **Draustiniai.** Akmenės rajone yra 10 draustinių.

3.1 lentelė. Draustiniai Akmenės r. savivaldybės teritorijoje

Saugomos teritorijos rūšis	Pavadinimas	Steigimo tikslas	Plotas, ha	Plotas savivaldybės teritorijoje, ha
Valstybiniai draustiniai				
Geomorfologinis	Šakynos geomorfologinis draustinis	Išsaugoti Šiaurės Lietuvai būdingos rumbėtos moreninės lygumos fragmentą.	963,204	0,194
Botaninis	Pavirvyčių botaninis draustinis	Išsaugoti užliejamų pievų ir miškapievių augalijos kompleksą Virvytės slėnyje su retų rūšių augalų augimvietėmis.	64,48	25,184
Telmologinis	Girkančių telmologinis draustinis	Išsaugoti Ventos vidurupio lygumai būdingą Girkančių pelkę.	205,433	205,433
Telmologinis	Karniškių telmologinis draustinis	Išsaugoti Ventos vidurupio lygumai būdingą Gerkiškių pelkę.	229,78	229,682
Ventos regioninio parko konservacinio prioriteto funkcinės zonos (draustiniai)				
Geomorfologinis	Purvėnų geomorfologinis draustinis	Išsaugoti raiškį Ventos slėnio atkarpą su Purvių atragiu ir Purvių atodanga.	286,995	208,711
Hidrografinis	Avižlio hidrografinis draustinis	Išsaugoti natūralų Avižlio žemupį kaip nedidelių Ventos intakų etaloną	93,888	93,888
Hidrografinis	Dabikinės hidrografinis draustinis	Išsaugoti natūralų pelkėtą Dabikinės žemupio slėnį.	228,4	204,558
Botaninis-zoologinis	Užpelkių botaninis-zoologinis draustinis	Išsaugoti biologinių požūrių itin vertingą natūralaus Avižlio epelio slėnio ir aplinkinių miškų kompleksą su etaloninėmis upių slėnių augalų bendrijomis, gausia entomofauna, saugomų augalų augavietėmis, saugomų vandens ir pelkių paukščių buveinėmis.	439,873	439,873
Kraštovaizdžio	Uogio kraštovaizdžio draustinis	Išsaugoti didele gamtinių sąlygų, augalijos ir gyvūnijos įvairove pasižymintį Uogio upelio ir aplinkinių miškų kompleksą su itin gausiomis mažųjų, vyriškųjų ir šalmuotųjų gegužraibių populiacijomis, saugomų paukščių – mažųjų erelių rėksnių ir juodųjų gandrų buveinėmis.	755,098	200,865
Kraštovaizdžio	Ventos kraštovaizdžio draustinis	Išsaugoti Ventos slėnio kraštovaizdžio etaloną su raiškiu gilinamosios ir šoninės erozijos suformuotu Ventos slėniu, unikalia Papilės jūros periodo atodanga, Papilės 15-kamiene liepa, kitais gamtos ir kultūros paveldo objektais, Papilės miestelio senosios dalies urbanistine struktūra.	1605,356	1368,933

Informacijos šaltinis. Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba.

Rezervatai. Į savivaldybės teritoriją patenka 2 gamtiniai rezervatai.

3.2 lentelė. Rezervatai Akmenės r. savivaldybės teritorijoje

Pavadinimas	Plotas, ha	Plotas savivaldybės teritorijoje, ha	Steigimo tikslas
Valstybiniai rezervatai			
Kamanų valstybinis gamtinis rezervatas	3960,942	3958,759	Išsaugoti didžiausią ir vertingiausią Šiaurės Lietuvos molingų lygumų pelkinę ir mišrių miškų ekosistemą su būdinga ir reta augalija bei gyvūnija.
Ventos regioninio parko konservacinio prioriteto funkcinės zonos (rezervatai)			
Purvių gamtinis rezervatas	108,672	108,042	Išsaugoti unikalų gamtinį kompleksą, susidedantį iš natūralios Uogio upelio slėnio atkarpos, brandžių eglynų ir drebulynų su saugomų augalų augavietėmis, saugomų paukščių – mažųjų erelių rėksnių, žaliųjų meletų, juodųjų gandrų perimvietėmis ir maitinimosi plotais, gausia entomofauna.

Informacijos šaltinis. Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba.

Gamtos paveldo objektai. Kraštovaizdžio apsaugai ir jo identitetui svarbios ne tik dešimtys, šimtus ir daugiau hektarų užimančios saugomos teritorijos, bet ir nedidelius plotus užimantys vienetiniai gamtos paveldo objektai. Akmenės rajono savivaldybėje yra gausu saugomų gamtos paveldo objektų. Į Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastrą, Akmenės rajono savivaldybėje, įtraukta 17 gamtos paveldo objektų: 10 – botaninių, 6 – geologiniai, 1 – geomorfologinis. Saugomų gamtos paveldo objektų sąrašas pateiktas žemiau esančioje lentelėje, teritorinė lokalizacija grafinėje dalyje.

3.3 lentelė. Gamtos paveldo objektai Akmenės r. savivaldybės teritorijoje

Nr.	Pavadinimas	Adresas
Geologiniai		
1.	Purvių atodanga	Akmenės r. sav. Akmenės sen., Viliošių k., Mažeikių miškų urėdijos Kairiškių g-jos (502 kv., 40, 43, 45 skl.) teritorija, Ventos regioninis parkas, Purvėnų geomorfologinis draustinis
2.	Raudonskardžio atodanga	Akmenės r. sav. Papilės sen., Papilės mstl., Mažeikių miškų urėdijos Papilės g-jos (640 kv., 4, 5 skl.) teritorija, Ventos regioninis parkas, Ventos kraštovaizdžio draustinis
3.	Jurakalnio griovos atodanga ir atragis	Akmenės r. sav. Papilės sen., Daubiškių k., Rimšių k., Mažeikių miškų urėdijos Papilės g-jos (612 kv., 1 skl.) teritorija, Ventos regioninis parkas, Ventos kraštovaizdžio draustinis
4.	Papilės atodanga	Akmenės r. sav. Papilės sen., Mažeikių miškų urėdijos Papilės g-jos (640 kv., 1 skl.) teritorija, Papilės mstl., Ventos regioninis parkas, Ventos kraštovaizdžio draustinis
5.	Klaišių akmuo	Akmenės r. sav. Papilės sen., Klaišių k.
6.	Akmenės Didysis akmuo	Akmenės r. sav. Akmenės sen., Akmenės m., Mažeikių miškų urėdijos Naujosios Akmenės g-jos (512 kv., 7 skl.) teritorija
7.	Papartynės malūno atodanga	
8.	Gumbakių atodanga	
9.	Papilė	
10.	Šaltiškių riedulys	
11.	Akmuo Velnio pėda	
12.	Marijos akmuo	
13.	Menčiai	
14.	Karpėnų kanjonas	
Botaniniai		
1.	Kinkupių ažuolas	

Nr.	Pavadinimas	Adresas
2.	Šiliškių daugiakamienis uosis	
3.	Šiurkiškių pušys Sesės	
4.	Užpelkių pušis	
5.	Šiliškių daugiakamienė vinkšna	
6.	Papilės penkiolikakamienė liepa	Akmenės r. sav. Papilės sen., Papilės mstl., Ventos regioninis parkas, Ventos kraštovaizdžio draustinis
7.	Dovydžių ąžuolas	Akmenės r. sav. Kruopių sen., Dovydžių k.
8.	Rudikių ąžuolas	Akmenės r. sav. Papilės sen., Mažeikių miškų urėdijos Papilės g-jos (641 kv., 29 skl.) teritorija, Rudikių k., Ventos regioninis parkas, Ventos kraštovaizdžio draustinis
9.	Užpelkių vinkšna	
10.	Užbrasčių ąžuolas	Akmenės r. sav. Papilės sen., buv. Užbrasčių k.
Geomorfologiniai		
1.	Avižlio atragis	Akmenės r. sav. Ventos sen., Purvių k., Mažeikių miškų urėdijos Kairiškių g-jos (597 kv., 15-17 skl.) teritorija, Ventos regioninis parkas, Purvėnų geomorfologinis draustinis

Informacijos šaltinis. Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie LR AM.

„Natura 2000“ teritorijos. Dalis Akmenės rajono savivaldybės teritorijos patenka į Natura 2000 teritoriją – ES saugomų teritorijų tinklą, įkurtą siekiant išsaugoti Europos Bendrijos mastu retas ar nykstančias gyvūnų ir augalų rūšis bei gamtines buveines. Šią apsaugą numato dvi direktyvos – buveinių ir paukščių, kuriose nustatytos svarbios teritorijos patenka į Akmenės rajono savivaldybės ribas.

3.4 lentelė. Natura 2000 teritorijos, Akmenės r.

NATURA 2000 teritorijos (BAST)		
Pavadinimas	Plotas, ha	Plotas savivaldybės teritorijoje, ha
Dauginių kaimo apylinkės	64,48	25,184
Gumbakių atodanga	0,644	0,644
Kamanų pelkė	6401,388	5883,322
Purvių kaimo apylinkės	148,602	113,064
Purvių miškas	121,319	53,777
Užpelkių pievos	47,263	47,263
Ventos upė	177,636	115,593
Ventos upės slėnis aukščiau Papilės	72,632	34,214
Ventos upės slėnis aukščiau Ventos	12,51	12,51
Ventos upės slėnis žemiau Papilės	78,188	78,188
Ventos vidurupis	840,214	40,854
Karniškių apylinkės	410,00	410,00
NATURA 2000 teritorijos (PAST)		
Kamanų pelkė	6401,449	5883,358
Ventos upės slėnis	3355,734	1091,637

Informacijos šaltinis. Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas galimai reikšmingą poveikį gali padaryti pirmiausiai teritorijoms, kurios yra priskirtos prie Intensyvaus naudojimo strategijų grupei (intensyvaus bioproductinio ūkio, intensyvios urbanizacijos, pramoninių teritorijų plėtra). Šios plėtros teritorijos yra užstatytos, žemės ūkio teritorijos, todėl poveikio reikšmingumas bus tiek dėl teritorijos naudojimo pobūdžio pasikeitimo, tiek dėl didesnio teritorijos ploto uždengimo kietomis dangomis, pastatais ir pan. Šiose teritorijose poveikio pobūdis žymia dalimi priklausys nuo tolimesnio sprendinių

įgyvendinimo – t.y. parengtų urbanistinio suplanavimo projektų, techninių statybos projektų, kurie konkrečiai suformuos naujai kuriamos aplinkos funkcinius bei vizualinius parametrus. Pramonijų teritorijų vystymas gali turėti neigiamą poveikį tiek visuomenės sveikatai, tiek augalijai, gyvūnijai, orui, dirvožemiui bei kitiems aplinkos komponentams.

Taip pat galimas neigiamas poveikis aplinkai gali atsirasti dėl linijinių objektų, kaip susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros statybos (pavyzdžiui, anksčiau parengtais bei patvirtintais planais suplanuotas N. Akmenės aplinkkelis, naujas geležinkelio kelias ir kt.).

Bendrojo plano keitimu reikšmingo neigiamo poveikio kultūros paveldo objektams, paukščių ir buveinių apsaugai svarbioms teritorijoms (Natura 2000 teritorijoms) bei kitoms saugomoms teritorijoms neplanuojama ir nenumatoma.

Numatoma, kad saugomose teritorijose veikla turi būti vykdoma vadovaujantis patvirtintais tvarkymo planais arba planavimo schemomis, taip pat saugomų teritorijų nuostatais, saugomų teritorijų individualiais apsaugos reglamentais ir kitais, su saugomomis teritorijomis susijusiais, teisės aktais. Saugomų teritorijų ribos, plotas, tvarkymo režimas, funkcinių zonų bei buferinės apsaugos zonų ribos tikslinami šių teritorijų specialiaisiais planais. Įstatymų numatyta tvarka gali būti steigiamos naujos saugomos teritorijos. Tai atliekama neinicijuojant bendrojo plano keitimo procedūros. Bendrojo plano sprendiniai gali būti įgyvendinami tiek, kiek jie neprieštarauja saugomų teritorijų specialiųjų planų sprendiniams.

Kultūros vertybės. Kultūros paveldo departamento duomenimis (2019 m. birželio mėn.), Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje buvo įregistruota 208 kultūros paveldo objektų (Priedas Nr. 1). Visų saugomų kultūros paveldo objektų teritorijos yra konservacinės paskirties žemė (LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas, 11 str. 5 dalis). Kultūros paveldo vertybių tvarkyba ir naudojimas vykdomi pagal individualius arba tipinius apsaugos reglamentus (jei individualūs reglamentai nenumatyti), apsaugos specialiuosius planus, strateginius planus, tikslines programas ir tvarkomuosius paveldosaugos darbų projektus.

Akmenės rajono bendruoju planu, veikla kultūros paveldo teritorijose nenumatoma, todėl poveikis šioms teritorijoms nenumatomas.

Gamtinio karkaso teritorijos. Gamtinis karkasas (GK) yra itin svarbi teritorijos kraštovaizdžio ekologinį stabilumą ir biologinę įvairovę užtikrinanti sistema. Jos funkcionalumas, ekologinių kompensavimo funkcijų vientisumas užtikrina bendrą kraštovaizdžio gyvybingumą, bei jame vykstančių migracinių (energijos, medžiagų, gyvūnijos) ryšių nepertraukiamumą. Gamtinės aplinkos stabilumo užtikrinimas palaikant, formuojant ar gausinant gamtinio karkaso elementų kokybę savivaldybės teritorijoje užtikrina didesnę teritorijos ūkinį potencialą bei tvarumą, bei geresnę socialinės aplinkos (gyventojų gyvenamosios aplinkos) kokybę, užtikrina rekreacinio potencialo formavimąsi.

Gamtinio karkaso paskirtis:

- Sukurti vientisą gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, užtikrinantį kraštovaizdžio geoekologinę pusiausvyrą ir gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, sudaryti prielaidas biologinei įvairovei išsaugoti;
- Sujungti didžiausią ekologinę svarbą turinčias buveines, jų aplinką bei gyvūnų ir augalų migracijai reikalingas teritorijas;
- Saugoti natūralų kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius;

- Didinti šalies miškingumą;
- Optimizuoti kraštovaizdžio urbanizacijos, technogenizacijos bei žemės ūkio plėtrą.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje esantis gamtinis karkasas yra neatsiejama visos Lietuvos GK sistemos dalis, formuojanti ne tik pačios savivaldybės teritorijos, bet ir tampanti dalimi bendros Respublikos ekologiniu požiūriu svarbių teritorijų tinklo dalimi. Bendrai Akmenės rajone lokalizuotos GK dalys užima apie 56% teritorijos ploto. Jos persidengia su įvairiomis žemėnaudomis, kurioms būdinga skirtingo intensyvumo ūkinis naudojimas, aplinkosauginis režimas bei sukultūrinimo laipsnis. Gamtinį karkasą sudaro trys metafunkcinės dalys:

- Geoekologinės takoskyros;
- Geosistemų stabilizavimo arealai;
- Migracijos koridoriai.

Geoekologinės takoskyros (geosistemų įeigų sritys „langai“) – teritorijos jungiančios ypatinga ekologine svarba bei jautrumu pasižyminčias vietas: upių aukštupius, vandenskyras, aukštumų ežerynus, kalvynus, pelkynus, bei požeminių vandenų intensyvaus maitinimo plotus. Jos palaiko bendrąją gamtinio kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą.

Puslankiu, šiaurės – pietų ir šiaurės rytų – pietvakarių kryptimi, Akmenės rajono rytiniu pakraščiu (Kuršėnų morenine nuolaiduma ir Akmenės morenine lyguma) lokalizuota regioninės svarbos geoekologinė takoskyra apimanti 19,55% savivaldybės teritorijos arba 34,58% viso gamtinio karkaso užimamo ploto. Esama geoekologinės takoskyros struktūra nepasižymi dideliu ekologiniu stabilumu. Natūralumą išlaikiusios geoekologinės takoskyros dalys, kurioms pakankamos kraštotvarkinės priemonės yra esamo natūralaus kraštovaizdžio pobūdžio išlaikymas ir saugojimas, daugiau yra susitelkusios šiaurinėje takoskyros dalyje. Jos sudaro vos 21,31% viso geoekologinės takoskyros ploto (Gepaičių, Vydaučių, Karpėnų, Narbučių, Suokynės, Gerkiškių ir Girkančių miškų plote). 44,74% geoekologinės takoskyros plotui yra būtinas teritorijos esamo kraštovaizdžio natūralumo palaikomas ir stiprinimas (Balčių, Beržyno, Lydmiškio, Narčių, Paliesių, Spaigių, Rudališkių, Rudausių ir Latveliškių plotuose). Likusiuose (33,95%) geoekologinėms takoskyroms plotuose būtinas kraštovaizdžio natūralumą atkuriančių elementų grąžinimas ir gausinimas (Vegerių – Suginčių, Gepaičių, Šapnagių, Viešučių – Strimyliškių – Dulbių plotuose).

Geosistemų vidinio stabilizavimo arealai – teritorijos užimančios tarpinę padėtį tarp geoekologinių takoskyrų ir migracijos koridorių, galinčios pakeisti šoninius migracijos srautus (šoninį nuotėkį), taip pat reikšmingos biologinės įvairovės požiūriu: želdinių masyvai bei grupės, natūralios pievos, pelkės, bei kiti vertingi stambiujų geosistemų ekotopai. Šios teritorijos kompensuoja neigiamą žmogaus ūkinės veiklos (antropogeninę) įtaką gamtinėms sistemoms.

Akmenės rajono teritorijoje vidinio stabilizavimo arealai apima 51,59% visų gamtinio karkaso sistemai priskiriamų teritorijų, arba 29,16% viso rajono ploto. Šie arealai išsidėstę trimis juostomis tarp Vėžupio, Dabikinės, Ventos ir Virvyčios nutįsdami vakarų – rytų, pietryčių kryptimis per visą savivaldybės teritoriją: Sprogiškės – Kamanos – Pasakarniai – Bražiškiai – Kalnelis; Viliošiai – Vervedžiai – Šemetaičiai; Purviai – Šurkiškiai – Paragiai – Jonaičiai – Biliūniškiai. Silpniausiomis ekologinio kompensavimo funkcijomis pasižymi pirmoji vidinio stabilizavimo arealų juosta esanti tarp Vėžupio ir Dabikinės.

Vidinio stabilizavimo arealai, kuriems reikalingos tik minimalios kraštotvarkinės priemonės - natūralaus kraštovaizdžio pobūdžio saugojimo ir išlaikymas, užima 44,34% vidinio stabilizavimo teritorijų ploto. Nemaža šios tvarkymo krypties teritorijų dalis vidinio stabilizavimo arealuose parodo gana tvary savivaldybės administracijos požiūrį į agrarinio kraštovaizdžio tvarkymą ir naudojimą. Pakankamomis ekologinio kompensavimo funkcijomis pasižymintys vidinio stabilizavimo arealai paplitę Akmenės rajono savivaldybės teritorijos upių takoskyrose – Rusteikių, Kamanų, Pasakarnių, Vervedžių,

Semelaičių ir Šiurkiškių apylinkėse ir yra sietini su čia esančiomis pelkėmis bei miškų masyvais. Arealai, kuriems būtinas esamo kraštovaizdžio natūralumo palaikymas ir stiprinimas užima 36,74% vidinio stabilizavimo arealų ploto. Juos savivaldybės teritorijoje atstovauja upių takoskyrose esantys, aukštesnio įsavinimo laipsnio žemės ūkio teritorijų plotai su mažesniais miško masyvais, ar intensyviau kertami miškai (Medemrodžio, Jodrelių – Pakempinių, Kanovališkių, Šapnagių – Pakalniškių, Saunorių – Gembūčių, Pragalvojų, Viliošių, Kairiškių, Dumbrių, Jonaičių II, Gerybiškių, Biliūniškių plotai). Likusieji arealai sudaro 18,92% nuo viso vidinio stabilizavimo arealų ploto. Jiems būtinas kraštovaizdžio natūralumą atkuriančių elementų gražinimas ir gausinimas (Latvalių, Galaičių – Akmenės II, Pakempinių – Gaudžiočių, Gaušių, Keidų, Braziškių, Baublių, Avižlių plotai).

Migraciniai koridoriai – slėniai, raguvynai bei dubakloniai kuriais vyksta intensyvi medžiagų, energijos ir gamtinės informacijos srautų apykaita ir augalų bei gyvūnų rūšių migracija.

Akmenės rajone migraciniams koridoriams priskirtos teritorijos užima 7,46% jo teritorijos, arba 13,19% gamtinio karkaso teritorijų. Apie pusę jų apimamo ploto sudaro regioninės svarbos migracijos koridoriai – Ventos vidurupio, bei Virvyčios žemupio slėnių dalys (Akmenės raj. pietvakariniame pakraštyje). Likusią dalį – Ventos intakų (Dabikinės, Avižlio, Agluonos, Vėžupio, Vadaksties) ir kai kurių į juos įtekančių upelių slėniai (Šventupio). Akmenės rajono teritorijoje lokalizuoti migracijos koridoriai taip pat skaidomi į tris kraštovaizdžio formavimo kryptis. Tik 1,01% migracijos koridoriams priskirtų teritorijų pakankamo ekologinio stabilumo, kurioms būtinas tik esamo kraštovaizdžio stabilumo palaikymas ir stiprinimas (Uogio upelio atkarpa aukščiau Gimbetiškės).

17,83% migracijos koridorių reikalingas jų ekologinio kompensavimo funkcijų palaikymas ir didinimas palaikant esamą kraštovaizdžio natūralumą. Šios atkarpos yra būdingos Vadaksties, Geldupos, Dabakinės, Ventos, Virvyčios ir Uogupio slėniuose.

Likusi, didžioji (81,16%) migracijos koridorių dalis reikalauja kraštovaizdžio natūralumą atkuriančių elementų gražinimo ir gausinimo. Šios migracijos koridorių atkarpos yra būdingos praktiškai visoms Akmenės r. sav. teritorijos upėms (Dabikinei, Ventai, Avižupiui, Virvyčiai ir pan.) tekančioms agrariniu, intensyviai žemės ūkiui naudojamu, kraštovaizdžiu. Tokių upelių, kaip Vėžupis, Šventupis ir Krūtis, slėniai ir juose lokalizuoti GK migracijos koridoriai pasižymi labai menkomis ekologinio kompensavimo funkcijomis. Visuose šių upelių slėniuose yra reikalingas kraštovaizdžio natūralumo elementų gražinimas ir gausinimas.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje nustatyti šie gamtinio kraštovaizdžio apsaugos, formavimo bei ūkinio naudojimo pobūdį nusakantys gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo tipai:

- 1) Išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis
- 2) Palaikomas ir didinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas
- 3) Gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai

Pirmasis kraštovaizdžio formavimo tipas taikomas ištisiniais miško masyvais, arba natūraliomis užliejamomis salpinėmis pievomis apaugusiose gamtinio karkaso teritorijose, išsaugojusiose natūralų kraštovaizdžio pobūdį bei ekologinio kompensavimo potencialą. Tai vertingiausios gamtinio kraštovaizdžio dalys, kurių perspektyva susijusi su racionalaus subalansuoto miškų ūkio tvarkymu, miškų regeneracinio potencialo išsaugojimu, rekreacinio naudojimo reguliavimu bei nustatyto režimo užtikrinimu šiose zonose įsteigtoms ypač saugomoms teritorijoms. Šios teritorijos sudaro tik 30,57% Akmenės r. sav. teritorijos gamtinio karkaso.

Teritorijų ūkinio naudojimo pobūdis. Pagrindinė šių teritorijų naudojimo kryptis yra tausojantis miškų ūkis vykdant sanitarinius, atrankinius ir netaikant plynų kirtimų. Taip pat veikla susijusi su racionaliū šalutinių miško išteklių panaudojimu. Poilsinis turizmas rekreaciniu požiūriu atraktyviose vietose, bei medžioklė, derinant naudojimo pobūdį su konkrečios teritorijos naudojimo reglamentu. Mišku neapaugusiose teritorijos dalyse, ekologinio - tausojančio žemės dirbimo sistemos diegimas, prioritetą

teikiant daugiamečiams žolynams ir gyvulininkystei. Smulkiasklypė daržininkystė, sodininkystė, bei kiti alternatyvūs verslai būdingi atskiriems etnografiniams regionams.

Antrasis kraštovaizdžio formavimo tipas lokalizuotas mišrios žemėnaudos teritorijose, kuriose kaitaliojasi miškų ir žemės ūkio paskirties naudmenos, taip pat smarkiai pakeistos arba pažeistos gamtinės struktūros miškuose. Šių teritorijų tvarkyme yra reikalingas tiek esamų funkcijų suderinimas, tiek atkuriamosios priemonės gamtinės struktūros funkcijoms stiprinti (pvz.: teritorijų apmiškinimas). Šios teritorijos sudaro tik 37,02% Akmenės r. sav. teritorijos gamtinio karkaso.

Teritorijų ūkinio naudojimo pobūdis. Svarbiausia šių teritorijų naudojimo kryptis yra vidutinio stambumo ūkis su ganyklinės žemdirbystės (pieno ūkiai ir galvijų auginimas), daržininkystės, sodininkystės specializacijomis. Esami ūkiai palapsniui turėtų būti orientuojami į ekologinius ar pereinamojo tipo (tvaraus ūkininkavimo) ūkius, užtikrinamas sėjomainų laikymasis. Dalis dirbamų žemių laipsniškai verčiamos į pievas ir ganyklas. Didinama stambių dirbamų laukų masyvų sąskaida įveisiant apsaugines želdinių grupes bei juostas, formuojant dirbtines pelkes (biogeninių medžiagų kaupimo baseinus). Pageidautinas miškingumo didinimas mažiau našių, taip pat didelio drėgnumo (su silpnai funkcionuojančia ar nefunkcionuojančia sausavimo sistema) žemių sąskaita, apželdinant ir savaiminės renatūralizacijos keliu.

Trečiasis kraštovaizdžio formavimo tipas taikytinas intensyvios žmogaus ūkinės veiklos, stipriai pakeistose gamtinio karkaso teritorijose. Šios zonos (ypač agrarinės) susiformavo dėl intensyvaus žemės naudojimo, nekreipiant dėmesio į teritorijos ekologinę pusiausvyrą, nesilaikant tvarios gamtonaudos reikalavimų. Tai intensyvaus ūkininkavimo rezultatas, ypač stipriai palietęs geoekologinių takoskyrų bei migracinių koridorių teritorijas. Tokie plotai Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje, sudaro net 32,41% dalį nuo visų GK teritorijų. Didžioji jų dalis lokalizuojasi agrariniu požiūriu stipriai įsavintoje šiaurinėje ir šiaurės rytinėje rajono dalyje. Šiose zonose kraštovaizdžio formavimas susijęs su natūralios gamtinės aplinkos fragmentų atkūrimu ir ekstensyvaus ūkininkavimo požiūriu, ūkininkaujant šiose teritorijose.

Teritorijų ūkinio naudojimo pobūdis. Būtinai laipsniškas perėjimas prie vidutinio stambumo tvaraus ūkio su pašarų gamybos, gyvulininkystės, augalininkystės bei sodininkystės specializacijomis. Skatintinas ekologinių ūkių kūrimas. Prioritetas teikiamas ekstensyviai ūkininkavimui. Šiose teritorijose būtinai žemėnaudos sąskaidos didinimas įveisiant įvairaus dydžio želdinių juostas bei grupes ar masyvus, taip pat dirbtinių pelkių/šlapynių formavimas natūraliuose užmirkusiuose žemės ūkio naudmenų pažemėjimuose. Būtų tikslingas teritorijos miškingumo didinimas dirbtinai apželdant ir savaiminės renatūralizacijos keliu, naudojamų mažai našių ir žemės ūkio paskirties nenaudojamų žemių sąskaita. Šiai zonai būtina didžiausia žemėnaudos struktūros konversija ir žemės dirbimo sistemos transformacija iš intensyvios į ekstensyvią.

Akmenės r. sav. teritorijoje lokalizuotos gamtinio karkaso metafunkcinės dalys nustato svarbiausius teritorinius gamtinio kraštovaizdžio išsaugojimo prioritetus, pagrindines kraštotvarkos kryptis ir priemones, kurių sėkmingas įgyvendinimas būtinai bendrai rajono savivaldybės teritorijos ekologiškai pusiausvyrai palaikyti. Gamtinio karkaso funkcinių dalių nuostatas paprasčiausia būtų realizuoti įvairaus apsaugos pobūdžio saugomose teritorijose ir priešingai – sunkiausia, gamtinio karkaso ašių sankirtose su urbanizuotomis ar intensyvaus žemės ūkio teritorijomis. Tokiais atvejais reikėtų ieškoti alternatyvių sprendimų tenkinančių skirtingų funkcinių zonų nuostatas.

4. PROBLEMAS SUSIJUSIOS SU APLINKOS APSAUGAI SVARBIOMIS TERITORIJOMIS

2014 m. pasikeitęs teritorijų planavimą reglamentuojantis teisinis reguliavimas, lėmė senųjų teritorijų planavimo dokumentų efektyvumo sumažėjimą ir poreikį juos pakeisti naujais, atitinkančiais naują normatyvinę visumą. Tolimesnė inertiška urbanizuojamų/ užstatomų struktūrų raida, naudojantis situacijos status quo, būtų lėmusi dideles prarastas arba negrįžtamai sugadintas teritorijas. Sureguliuoti šiuos procesus galėtų tik savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas, atitinkantis pasikeitusį teisinį reguliavimą.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas galimai reikšmingą poveikį gali padaryti teritorijoms, kurios numatytos urbanizuoti – poveikio reikšmingumas bus tiek dėl teritorijos naudojimo pobūdžio pasikeitimo, tiek dėl didesnio teritorijos ploto uždengimo kietomis dangomis, pastatais ir pan. Šiose plėtros teritorijos poveikio pobūdis žymia dalimi priklausys nuo tolimesnio sprendinių įgyvendinimo – t.y. parengtų urbanistinio suplanavimo projektų, techninių statybos projektų, kurie konkrečiai suformuos naujai kuriamos aplinkos funkcinius bei vizualinius parametrus.

Galimą poveikį aplinkai gali turėti pramonės ir sandėliavimo bei naudingųjų iškasenų gavybos teritorijų vystymas. Šių zonų vystymas gali turėti neigiamą poveikį tiek visuomenės sveikatai, tiek augalijai, gyvūnijai, orui, dirvožemiui bei kitiems aplinkos komponentams. Šių plėtros teritorijų poveikio pobūdis žymia dalimi priklausys nuo tolimesnio sprendinių įgyvendinimo – t.y. parengtų urbanistinio suplanavimo projektų, techninių statybos projektų.

Taip pat galimas neigiamas poveikis aplinkai gali atsirasti dėl linijinių objektų, kaip susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros statybos.

Rengiamo Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendinių įgyvendinimo atveju galimas netiesioginis poveikis saugomoms teritorijoms, susijęs su numatomais plėtros sprendiniais (užstatomų teritorijų, susisiekimo bei inžinerinės infrastruktūros plėtros ir kt.) saugomų teritorijų gretimybėje. Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo alternatyvose (I, II) laikomasi nuostatos, kad saugomų teritorijų gretimybėje numatomi sprendiniai neturi daryti neigiamo poveikio šioms teritorijoms. Visais atvejais, žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose sprendiniai turi būti tikslinami, numatomos priemonės poveikiui sumažinti ar jo išvengti.

Siekiant užtikrinti gamtinio karkaso apsaugą, bendrojo plano keitimu, lokalizuojamos gamtinio karkaso teritorijos. Gamtinio karkaso teritorijų lokalizacija padės nustatyti svarbiausius teritorinius gamtinio kraštovaizdžio išsaugojimo prioritetus, būtinus bendrajai ekologiškai pusiausvyrai palaikyti.

Akmenės rajono savivaldybėje yra nemažai kultūros vertybių, kurios, vadovaujantis Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu, priskiriamos saugomų teritorijų sistemai. Lietuvos Respublikos žemės įstatymas nustato, kad valstybės ir savivaldybių saugomų gamtos ir kultūros paveldo objektų sklypai priskiriami konservacinės paskirties žemei. Juose draudžiama ūkinė veikla, nesusijusi su šių objektų ir jų užimtų teritorijų specialia priežiūra, tvarkymu ir apsauga. Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijoje, atsižvelgiant ir įvertinant kultūros vertybių apsaugos interesus, užtikrinamas objektų ir jų teritorijų išsaugojimas.

Įvertinant aukščiau pateiktus argumentus galima teigti, kad Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniai (I-oji ir II-oji alternatyva) nėra susiję su tiesioginiu ar netiesioginiu poveikiu aplinkos apsaugai svarbioms teritorijoms, nepažeidžia saugomų gamtos bei kultūros paveldo vertybių išsaugojimo interesų ir negeneruoja aplinkosauginių problemų.

5. TARPTAUTINIŲ, EUROPOS BENDRIJOS IR NACIONALINIŲ LYGMENIŲ NUSTATYTI APLINKOS APSAUGOS TIKSLAI

Pagrindiniai Europos Sąjungos tikslai aplinkosaugos srityje yra išsaugoti, saugoti ir gerinti aplinkos apsaugos kokybę, saugoti žmonių sveikatą, apdairiai ir racionaliai naudoti gamtos išteklius. Minėti Europos Sąjungos tikslai atsispindi ir Lietuvos Respublikos aplinkosaugos politikoje. Rengiamo Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano rajono keitimo koncepcijoje nustatytų sprendinių tikslai glaudžiai siejasi su aukštesnio lygmens (regioninio, nacionalinio Europos bendrijos bei tarptautinio) aplinkosaugos tikslais ir jiems neprieštarauja. Žemiau pateikiami tarptautiniu, Europos Bendrijos arba nacionaliniu lygmeniu nustatyti pagrindiniai aplinkos apsaugos tikslai, į kuriuos **atsižvelgiama rengiant Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimą.**

5.1. lentelė. Tarptautiniu, Europos Bendrijos ir nacionaliniu lygmeniu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai

Dokumento pavadinimas	Tikslai
LR ratifikuota ES Tarybos direktyva dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos ir floros apsaugos (92/43EEB, 1992 05 21)	Skatinti biologinės įvairovės palaikymą, atsižvelgiant į ekonominius, socialinius, kultūrinius ir regioninius reikalavimus.
LR ratifikuota Europos kraštovaizdžio konvencija (Žin., 2002, Nr. 104-4621).	Skatinti kraštovaizdžio apsaugą, tvarkymą bei planavimą ir organizuoti Europos bendradarbiavimą kraštovaizdžio klausimais (3 str.); Įteisinti kraštovaizdį kaip svarbią žmonės supančios aplinkos sudedamąją dalį, jų bendro kultūros ir gamtos paveldo apraišką bei jų savasties pagrindimą (5a str.); - integruoti kraštovaizdį kaip reiškinį į savo teritorijų ir miestų planavimo politiką bei savo kultūros, žemės ūkio, socialinę ir ekonominę politiką, taip pat į kiekvieną kitą politikos sritį, galinčią turėti poveikio kraštovaizdžiui (5d str); - Nustatytus kraštovaizdžius įvertinti atsižvelgiant į suinteresuotų dalyvių ir atitinkamos gyventojų grupės jiems priskiriamą ypatingą jiems priskiriamą ypatingą vertę (6cb str.)
LR ratifikuota Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencija (Žin., 1997, Nr. 19-411)	Priimti generalinę politiką, kuri siektų kultūros ir gamtos paveldui suteikti tinkamą vaidmenį bendruomenės gyvenime ir to paveldo globą integruoti į bendras planavimo programas (5a str.); - Vystyti mokslinius ir techninius tyrimus ir tyrinėjimus ir paruošti veiksmingas priemones, kurios įgalintų valstybę neutralizuoti grėsmę, iškilusią kultūros ir gamtos paveldui (5c str.); - Imtis tinkamų įstatyminių, mokslinių, techninių, administracinių ir finansinių priemonių, būtinų šio paveldo identifikavimui, globai, išsaugojimui, prezentavimui ir reabilitavimui (5d str.).
Lietuvos Respublikos kraštovaizdžio politikos kryptį aprašas, patvirtintas LR Vyriausybės 2004 m. gruodžio 1 d. nutarimu Nr. 1526 (Žin., 2004, Nr. 174-6443)	LR kraštovaizdžio politikos kryptį tikslas – sudaryti sąlygas išsaugoti įvairaus teritorinio lygmens kraštovaizdžio arealus, užtikrinti tinkamą jų tvarkymą, naudojimą, planavimo ir darnią plėtrą. Pagrindinės Lietuvos Respublikos kraštovaizdžio politikos kryptys yra šios: - užtikrinti Lietuvos kraštovaizdžio formavimo socialines, ekonomines ir ekologines funkcijas; - užtikrinti kraštovaizdžio apsaugą, naudojimą, tvarkymą, planavimą ir krašto saviraiškos bruožus; - palaikyti ir didinti turimą šalies biologinę įvairovę, kraštovaizdžio teritorinę erdvinę struktūrą ir jo potencialą; - optimizuoti kultūrinio kraštovaizdžio kryptingą formavimą; - suderinti kraštovaizdžio architektūrinę erdvinę kompoziciją. Svarbiausi Lietuvos Respublikos kraštovaizdžio politikos kryptį uždaviniai yra: - nustatyti ir įvertinti įvairių istorinių laikotarpių požymius, išlaikiusius kraštovaizdžio arealus šalies darnios plėtros kontekste, turinčius skirtingą vertę ir plėtros potencialą; - įgyvendinant šalies teritorijos bendrojo plano sprendinius; - nustatyti šalies kraštovaizdžio struktūrinę įvairovę; - saugoti gamtinį kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius; - užtikrinti kraštovaizdžio ekologinį stabilumą; - užtikrinti biologinės įvairovės apsaugą ir optimalų kraštovaizdžio tvarkymą; - numatyti priemones istoriškai susiklosčiusioms kultūrinio kraštovaizdžio erdvinėms struktūroms išsaugoti; - optimizuoti kraštovaizdžio urbanizacijos, technogenizacijos ir žemės ūkio plėtrą; - įgyvendinti Europos kraštovaizdžio konvencijos nuostatas.

<p>Nacionalinė darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89 -4029)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pagrindinių ūkio šakų (transporto, pramonės, energetikos, žemės ūkio, būsto, turizmo) poveikio aplinkai mažinimas; - Efektyvesnis gamtos išteklių naudojimas ir atliekų tvarkymas; - Pasaulio klimato kaitos ir jos padarinių švelninimas; - Geresnė biologinės įvairovės apsauga; - Geresnė kraštovaizdžio apsauga ir racionalus tvarkymas.
<p>Valstybės ilgalaikė raidos strategija (Žin., 2002, Nr. IX-1187)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Įgyvendinti tvariosios plėtros principą; - sudaryti prielaidas racionaliam gamtos išteklių naudojimui, apsaugai ir atkūrimui; - atsižvelgiant į Europos Sąjungos normas ir standartus, užtikrinti tinkamą aplinkos kokybę; - išsaugoti gamtos paveldo vertybes, kraštovaizdžio savitumą ir biologinę įvairovę; - didinti šalies miškingumą ir miškų aplinkosaugos vertę; - mažinti vandenų taršą buitinėmis ir gamybinėmis nuotekomis; - gerinti geriamojo vandens kokybę; - racionaliai naudoti vandens energetinius išteklius; - skatinti energijos naudojimo veiksmingumą bei atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą; - mažinti taršą didelių (energetikos) įrenginių; - mažinti poveikį klimato kaitai, ozono sluoksniui, rūgštėjimo eutrofikacijos procesui; - sukurti racionalią atliekų tvarkymo sistemą; - kuo daugiau ir racionaliau panaudoti atliekų medžiaginius ir energetikos išteklius.
<p>LR saugomų teritorijų įstatymo Nr. I-301 (Žin., 1993, Nr.63-1188) aktuali redakcija</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes), kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, užtikrinti kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtos išteklių subalansuotą naudojimą ir atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus (vertybes) (3 str.).
<p>Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas (Žin., 2013, Nr.76-3824)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Nustatyti gyvenamųjų vietovių, inžinerinės ir socialinės infrastruktūros, kitų valstybei svarbių socialinės ekonominės veiklos sričių vystymo ir įgyvendinimo gaires, numatyti plėtrai reikalingas teritorijas (3.1.2 str.); - Sudaryti sąlygas racionaliam šalies gamtinių, žemės gelmių ir energijos išteklių naudojimui ir atkūrimui (3.1.3 str.); - Numatyti šalies gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio savitumo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimą, tikslingą naudojimą ir pažinimą, ekologiškai pusiausvyrai būtino gamtinio karkaso formavimą (3.1.4); - Kurti sveiką, saugią, darnią gyvenamąją aplinką ir visavertes gyvenimo sąlygas gyvenamosiose vietovėse (3.1.5).
<p>Lietuvos Respublikos želdynų įstatymas (Žin., 2007, Nr. 80-3215)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - nustatyti Lietuvos Respublikos teritorijoje ne miškų ūkio paskirties žemėje esančių želdynų ir želdinių apsaugos, tvarkymo, želdynų kūrimo ir želdinių veisimo teisinio reguliavimo pagrindus, siekiant užtikrinti gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio stabilumą, gyventojų teisę į jų gyvenimo kokybę gerinančias aplinkos sąlygas.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcija yra susijusi su aukščiau išvardintais dokumentais. Juose keliami tikslai bei deklaruojami teritorijos vystymo prioritetai remiasi šiais dokumentais ir jiems neprieštarauja. Svarbiausias tikslas, kurio siekiama rengiant šį bendrąjį planą – teritorijos darnioji plėtra. Ji įgyvendinama per urbanistinio ir gamtinio karkasų subalansavimą, optimalaus hierarchizuoto gyvenamųjų vietovių tinklo vystymą, gamtinio karkaso teritorijų tausojantį naudojimą.

6. GALIMOS REIKŠMINGOS PASEKMĖS APLINKAI

SPAV ataskaitoje vertinamos galimos pasekmės aplinkai, taip pat aplinkos komponentams, kuriems gali turėti įtakos rengiamo bendrojo plano sprendiniai: *kraštovaizdžio struktūrai ir stabilumui; biologinei įvairovei, tame tarpe gyvūnijai ir augalijai; kultūros paveldui; visuomenei ir jos sveikatai; dirvožemiui; vandeniui; orui, klimatui; materialiajam turtui.*

Poveikis kitiems aplinkos komponentams yra nepastebimas arba nustatomas detalesnėse planavimo stadijose. Vertinimo skalė:

- + tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės
- tikėtinos reikšmingos neigiamos pasekmės
- +/- tikėtinos tiek teigiamos, tiek neigiamos pasekmės
- 0 nenumatoma reikšmingų pasekmių
- ? nepakanka informacijos

Vertinamos parengtos Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo bendrųjų sprendinių dvi alternatyvos: **I alternatyva; II alternatyva.**

6.1. lentelė. Galimas reikšmingų pasekmių vertinimas

Numatomi konceptualūs sprendiniai	Alternatyva	Pasekmių pobūdis	Vertinimo aspektai																
			Poveikis teritorijos vystymosi darnai:					Poveikis socialinei aplinkai:			Poveikis gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui:					Poveikis ekonominei aplinkai:	Poveikis kultūros paveldui:		
			žemės naudojimui	miško naudojimui	žemės gelmių išteklių apsaugai ir racionaliam naudojimui	saugiam eisimui	valstybinės reikšmės automobilių kelių tinklo plėtrai	higieninei būklei	gyvenamajai aplinkai	visuomenei ir jos sveikatai	kraštovaizdžio ir aplinkos kokybei	biologinei įvairovei	rekreacinei aplinkai	ekosistemoms	orui	saugomoms teritorijoms, "Natura 2000" teritorijoms, gamtos objektų apsaugai	materialiajam turtui	kultūros paveldo išsaugojimui (įskaitant architektūros ir archeologijos paveldą)	

Paaiškinimai/numatomų pasekmių aprašymas

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Urbanistinės plėtros poveikis

Gyvenamųjų teritorijų plėtra, polifunkcinių teritorijų plėtra, plėtros teritorijų eiliškumo etapų išskyrimas	1	trumpalaikės (laikinos)	+/-	0	0	+/-	+/-	+/-	0	0	0	+/-	0	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	I-oje Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos alternatyvoje taikomas naujas funkcinis zonavimas, tačiau išlaikomi tie patys (šiuo metu galiojančiame bendrajame plane numatyti) plėtros teritorijų – urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų – plotai. Plėtros teritorijų vystymo (eiliškumo) etapai neišskiriami. Nenustatyta gyvenamųjų vietovių tinklo vystymosi strategija gali įtakoti gamtinio kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės nykimą. Neaiški gyvenamųjų vietovių ir ūkinių veiklų rėmimo politika.
		ilgalaikės (nuolatinės)	0	0	0	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	
2	kaupiamosios	0	0	0	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	II-oje Akmenės rajono bendrojo plano keitimo koncepcijos alternatyvoje formuojamas funkcinis zonavimas, kurio apimtyje tikslinami galiojančiame bendrajame plane išskirti plėtros teritorijų plotai. Urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos, įvertinus demografines tendencijas ir veiklos galimybes, skaidomos į pirmo ir antro prioriteto teritorijas: pirmo prioriteto teritorijos – kuriose dominuoja kitos paskirties žemė bei jose savivaldybė, pagal galimybes, teikia prioriteta vystyti socialinę ir (ar) inžinerinę infrastruktūrą; antro prioriteto teritorijos – tai teritorijos, kurios pagal gyventojų skaičiaus rodiklius neturi ryškaus potencialo gyvenvietės augimui, bet siekiant pateisinti galiojančiame bendrajame plane numatytus lūkesčius dėl urbanizacijos, jose paliekama galimybė žemės paskirties keitimo į kitą paskirtį. Teritorijų plėtros etapų išskyrimas leis savivaldybei, investuotojams bei gyventojams orientuotis į prioritetus, kur pirmiausia tikslinga vystyti gyvenvietės infrastruktūrą, nes I alternatyvoje numatyti urbanizuojamų teritorijų plotai, esant gyventojų skaičiaus mažėjimui, mažai tikėtini. Šioje koncepcijos alternatyvoje numatoma subalansuota ir tolygi urbanistinė plėtra, stiprinama ir modernizuojama rajono urbanistinių centrų sistema – siekiama užtikrinti esamų socialinių, ekonominių išteklių poreikį, sudarant galimybes koncentruotis rajono gyventojams gyvenamosiose vietovėse arba jų gretimybėje, kurios yra patrauklesnės gyventi ir dirbti. Socialinės ir ekonominės aplinkos gerinimui teigiamą įtaką daro visuomeninių objektų funkcinė įvairovė, nauji traukos objektai, kokybiška inžinerinė bei susisiekimo infrastruktūra, sudarytos palankios sąlygos smulkiojo ir vidutinio verslo atsiradimui bei plėtrai. Vystomos susiformavusios ar besiformuojančios gyvenvietės, kurios jau turi bent minimalią inžinerinę infrastruktūrą, socialinės infrastruktūros užuomazgą, palankias plėtrai teritorijas. Laisvų sklypų esamame užstatyme išnaudojimas/konvertavimas. Išorinė plėtra vykdoma pagal nepertraukiamo (50 m), kompaktiško užstatymo principą. Siūloma subalansuota urbanistinė plėtra (teritorijų kiekis ir padėtis rajone) sąlygoja racionalų žemės naudojimą, gamtinių išteklių išsaugojimą, aiški gyvenamųjų vietovių ir ūkinių veiklų rėmimo politiką. Bendrojo plano sprendiniai leis sumažinti kaimiškųjų vietovių atskirtį ir nykimą, padės išsaugoti jų santykinį patrauklumą. Tokiu atveju poveikis aplinkai nėra agresyvus, reikalauja minimalaus žemės poreikio, leidžia prisitaikyti prie gamtinės aplinkos, nesukuria papildomos taršos. Visa tai sukels tiesiogines ir netiesiogines ilgalaikes teigiamas pasekmes.
	trumpalaikės (laikinos)	+/-	0	0	+/-	+/-	+/-	0	0	0	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	0	
	ilgalaikės (nuolatinės)	+	0	0	+	+	+	+	+	+	+	0	+	0	+	0	+	0	
kaupiamosios	trumpalaikės (laikinos)	+	0	0	+	+	+	+	+	+	+	0	+	0	+	0	+	0	
	ilgalaikės (nuolatinės)	+	0	0	+	+	+	+	+	+	+	0	+	0	+	0	+	0	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
Pramonės ir sandėliavimo bei naudingųjų iškasenų gavybos zonų plėtra	1	trumpalaikės (laikinos)	0	0	0	+/-	0	0	+/-	+/-	0	0	0	0	+/-	0	+/-	0	Pirmoje koncepcijos alternatyvoje nenustatomos naujos pramonės ir sandėliavimo zonos. Per šį laikotarpį minėta pramonės teritorija buvo įsisavinta. Norint pritraukti daugiau verslo ir pramonės investicijų būtinas naujų pramoninės paskirties zonų kūrimas ir plėtimas strategiškai patraukliose rajono vietose.		
		ilgalaikės (nuolatinės)	0	0	0	0	0	0	0	+/-	+/-	0	0	0	0	+/-	0	+/-		0	
		kaupiamosios	0	0	0	0	0	0	0	0	+/-	+/-	0	0	0	0	+/-	0		+/-	0
	2	trumpalaikės (laikinos)	0	0	0	+/-	0	0	0	+/-	+/-	0	0	0	0	+/-	0	+/-	0	Antroje koncepcijos alternatyvoje siūloma ir toliau vystyti Naujosios Akmenės, Ventos miestų pramonines teritorijas ir LEZ teritoriją, o taip pat sutelkti didesnį dėmesį pagrindinių urbanistinių centrų pramoninių teritorijų vystymui. Vadovaujantis parengtais detaliesiais planais Akmenės rajono bendrojo plano koncepciniais sprendimais numatoma plėsti Naujosios Akmenės miesto pramoninę teritoriją pietinėje dalyje bei Ventos miesto pramoninę teritoriją rytinėje dalyje. Numatomos pramonės teritorijos būtų vystomos jau esamų pramonės įmonių kaimynystėje. Šiose strateginėse vietose yra geri transportiniai ryšiai ir išvystyta arba dalinai išvystyta inžinerinių tinklų infrastruktūra. Be šių teritorijų taip pat siūloma numatyti naujas pramonės ir sandėliavimo plėtros zonas, kurios būtų atokiau nuo miesto teritorijos – naujos teritorijos šalia jau susiformavusios Akmenės rajono LEZ Menčių kaime, abiejose geležinkelio pusėse (apie 120 ha). Šios zonos siūlomos įvertinus esamą susisiekimo ir inžinerinę infrastruktūrą, galimų naujų logistinių centrų kūrimą, taip pat įvertinant galimų naujų įmonių sanitarinių zonų poreikį. Kitos pramonės teritorijos galėtų būti išdėstytos kituose vietiniuose urbanistiniuose centruose bei jų gretimybėse. Svarbiausi šių pramonės teritorijų išdėstymo principai: darni tūrinė pastatų kompozicija, įvertinanti esamo užstatymo mastelį bei erdvinę struktūrą; didesnio atstumo išlaikymas nuo rekreacinių objektų; racionalaus išdėstymo užtikrinimas gyvenamųjų teritorijų atžvilgiu; kultūros paveldo objektų gretimybės įvertinimas, išlaikant reikiamą atstumą, prisitaikant prie architektūrinės aplinkos. Rajone esamas gamybinės teritorijos, kuriose šiuo metu nevykdoma gamyba, siūloma rezervuoti, kol nebus surasti investuotojai naujai apdirbamajai gamybai ar smulkiam ir vidutiniam verslui vystyti. Reikia atlikti gamybinių pastatų modernizavimą ir pritaikymą verslo reikmėms tenkinti. Numatyta koncentruota pramoninių teritorijų plėtra sudaro prielaidas ateiti stambiems investuotojams, sistemingai plėtoti infrastruktūrą bei kompleksiskai taikyti aplinkosaugines priemones. Tokios teritorijos yra patrauklios startuoliams ir technologijų įmonėms, kas turėtų teigiamą poveikį ne tik ekonominei, bet ir socialinei aplinkai. Akmenės rajonas iš kitų Lietuvos rajonų išsiskiria naudingųjų iškasenų įvairove ir gausa. Akmenės rajone yra surasta klinties, dolomito, molio, durpių, žvyro bei smėlio telkinių bei perspektyvių plotų. Šių pramonės šakų skatinimas turi būti prioritetinga sritis.	
		ilgalaikės (nuolatinės)	0	0	+	+	+	+	+	+	+	0	0	0	0	+/-	0	+	0		
		kaupiamosios	0	0	0	+	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+/-	0	+		0
Rekreacinės sistemos plėtros poveikis																					
Rekreacinių teritorijų plėtra	1	trumpalaikės (laikinos)	0	+/-	0	0	0	0	0	+/-	+/-	0	0	+/-	0	+/-	0	+/-	+/-		Teritorijos naudojimo funkcinių prioritetų koncepcijos I-as variantas remiasi esama kraštovaizdžio naudojimo struktūra ir palaiko nusistovėjusias jo naudojimo kryptingumo ir intensyvumo tendencijas. Savivaldybės teritorijos rekreacinis potencialas vystomas esamų rekreacinių arealų pagrindu susitelkiant į esamus kultūrinių bei archeologinių vertybių koncentracijos židinius. Kaip vienos pagrindinių gamtinės vandens rekreacijos zonų išlieka Kivylių ir Sablauskų tvenkinių rekreacinės zonos. Neorganizuotas ir infrastruktūriškai neparengtas rekreacinių zonų įsisavinimo procesas gali turėti nepageidaujamas pasekmes rajono gamtinei aplinkai, žmonių saugumo maudyklėse bei gretimos gyvenamosios aplinkos ignoravimo požiūriu. Į turizmo produktų sąrašą dėl nesuformuotų ir neįprasmintų trasų nepatektų atokiau nuo tradicinių maršrutų išsidėstę vertingi etnografiniai, istorijos, kultūros ir gamtos paveldo objektai.
		ilgalaikės (nuolatinės)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
		kaupiamosios	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
	2	trumpalaikės (laikinos)	0	+/-	0	+/-	0	0	0	+/-	+/-	+/-	0	+/-	0	+/-	0	+/-	+/-	II-oji koncepcija remiasi teritorijos naudojimo funkcinių prioritetų zonų ribų tikslinimu ir sukonkretinimu, formuojant ekologinės apsaugos – kraštovaizdžio ekologinio kompensavimo funkcijų atstatymo ir stiprinimo zonas. Rekreacinių teritorijų plėtra sietina su kultūrinio ir gamtinio rekreacinio potencialo identifikavimu bei su tuo susijusių arealų ribų sukonkretinimu. Greta Kivylių ir Sablauskų tvenkinių rekreacinių zonų vystymo numatoma perspektyvinio Menčių rekreacinio arealo išskyrimas siekiant šioje vietoje formuoti ir vystyti išekspluatuoto klinčių karjero generuojamą išskirtinį gamtinį rekreacinį potencialą – vaizdingo, uolinių krantų vandens telkinio – jį pritaikant aktyviam ir pasyviai poilsiui. Rekreacines teritorijas pritaikant poilsiui didės rekreacinių teritorijų patrauklumas, jų svarba. Kuriamą rekreacinę aplinką bus palanki, patraukli verslui, naujų darbo vietų kūrimui, o tai tiesiogiai įtakos ekonomikos plėtrą, socialinės aplinkos klimato gerinimą. Trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis aplinkai ir eismo saugumui galimas statybų metu. Tačiau ilgalaikėje perspektyvoje bendrojo plano sprendiniai darys teigiamą reikšmingą poveikį.	
		ilgalaikės (nuolatinės)	0	+	0	0	0	0	0	+	+	0	0	+	0	+	0	+	+		
		kaupiamosios	0	+	0	0	0	0	0	+	+	0	0	+	0	+	0	+	+		
Kraštovaizdžio apsaugos vystymas																					

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
Kraštovaizdžio naudojimo funkcinių prioritetų lokalizavimas	1	trumpalaikės (laikinos)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+/-	0	Teritorijos naudojimo funkcinių prioritetų koncepcijos pirmasis variantas remiasi esama kraštovaizdžio naudojimo struktūra ir palaiko nusistovėjusias jo naudojimo kryptingumo ir intensyvumo tendencijas. Palaikomos esamos urbanizacijos tendencijos – išsaugant kiekvienai gyvenvietei jos plėtros galimybes. Naudingųjų iškasenų gavybos teritorijų vystymas yra siejamas su detaliai išvalgytais jų plotais, o rekreacinių teritorijų vystymas su nusistovėjusiomis esamomis teritorijų ribomis. Urbanistinės plėtros zonos vystomos užtikrinant esamo bendrojo plano sprendiniuose įtvirtintų sprendinių tęstinumą. Juose nebūtų numatoma atskiros intensyvios ir ekstensyvios urbanizacijos zonos. Bioprodukcinio ūkio teritorijose žemė naudojama pagal jos tikslinę paskirtį (žemės ūkio ir miškų ūkio). Šiose funkcinėse zonos nėra identifikuojami su gamtinio karkaso struktūromis susiję ekologinės apsaugos koridoriai (zonos). Ekologiniu požiūriu jautriose bioprodukcinio ūkio (ypač žemės ūkio) teritorijose aplinkosauginiai klausimai sprendžiami ne kraštovarkinėmis priemonėmis o teisiniais reglamentais, numatytais bioprodukcinio ūkio veiklą reglamentuojančiuose dokumentuose. Miškai naudojami pagal grupei (I – IV grupės) priskirtus ūkinio naudojimo ir apsauginius reglamentus.	
		ilgalaikės (nuolatinės)	+/-	+	+	0	0	0	+	+	+/-	+	+	+	+	+	+	+/-	+/-		
		kaupiamosios	+/-	+	+	0	0	0	+	+	+/-	+	+	+	+	+	+	+/-	+/-		
	2	trumpalaikės (laikinos)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+/-		0
		ilgalaikės (nuolatinės)	+	+	+	0	0	0	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+
		kaupiamosios	+	+	+	0	0	0	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+
Gamtinio karkaso lokalizavimas																					
Gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo (naudojimo ir apsaugos) kryptčių nustatymas	1	trumpalaikės (laikinos)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Gamtinio karkaso ekologinio kompensavimo funkcijų vystymas remiasi esamomis, dabar galiojančio, bendrojo plano ribomis. Šiame koncepcijos variante formuojamas gamtinis karkasas yra 4% didesnis lyginat su antruoju variantu. Taip yra todėl, kad esamo plano rengėjų gamtinis karkasas buvo formuojamas labiau apibendrintai. Jame taip pat numatomas ekologinių funkcijų vystymas yra ekstensyvesnis, kadangi identifikuojant jo būklę geresne, mažesniuose jo plotuose yra planuojami ekologinio kompensavimo funkcijų gerinimo kraštovarkinės priemonės.	
		ilgalaikės (nuolatinės)	+	+	0	0	0	0	+	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	0	0		
		kaupiamosios	+	+	0	0	0	0	+	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	0	0		
	2	trumpalaikės (laikinos)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0
		ilgalaikės (nuolatinės)	+	+	0	0	0	0	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0		
		kaupiamosios	+	+	0	0	0	0	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0		
Infrastruktūros vystymo poveikis																					
Susisiekimo sistemos plėtra	1	trumpalaikės (laikinos)	0	0	0	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	0	0	0	0	+/-	0	+/-	0	0	I, II koncepcijos sprendiniai iš principo lieka tokie patys - taikomi bendrieji susisiekimo sistemos vystymo principai pagal urbanistinės struktūros vystymo kryptis. Sprendinių įgyvendinimo apimtys ir prioritetiškumas priklausys nuo pasirinktos alternatyvos. Susisiekimo infrastruktūros plėtra, kaip ir kiekviena statyba, neišvengiamai darys trumpalaikį poveikį atskiriems aplinkos komponentams. Tiesioginės trumpalaikės neigiamos pasekmės aplinkai ir eismo saugai galimos statybos metu, pvz. padidėjęs dulkiškumas, triukšmas, laikinas kraštovaizdžio pažeidimas. Netiesioginės trumpalaikės teigiamos pasekmės susijusios su statybų ir įrengimo metu sukuriamomis darbo vietomis.	
		ilgalaikės (nuolatinės)	0	0	0	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	0	0	0	0	+/-	0	+/-	0	0		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
		kaupiamosios	0	0	0	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	0	0	0	0	+/-	0	+/-	0	<p>Statybą vystant griežtai laikantis normatyvinių dokumentų reikalavimų, ilgalaikio neigiamo poveikio neturėtų būti. Materialinio turto atžvilgiu susisiekiama infrastruktūros vystymas vertinamas teigiamai, nes įtakoja nekilnojamo turto vertės augimą. Abiem variantais gerinamos susisiekiama sąlygos, didinamas rajono kelių tinklo rišlumas, o tuo būdu ir tolygesnis transporto priemonių pasiskirstymas tinkle, lemiantis mažesnę aplinkos taršą automobilių išmetamosiomis dujomis bei transportiniu triukšmu. Įgyvendinant koncepcijos sprendinius bei vystant plėtos teritorijas šalia esamų intensyvaus eismo kelių būtina atsižvelgti į transporto poveikį visuomenės sveikatai. Žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose ir/ arba techniniuose projektuose esant būtinybei įvertinti keliamo triukšmo ir oro taršos lygį. Teritorijose, kuriose viršijamos didžiausios leistinos akustinio triukšmo ir oro taršos ribos, reglamentuojamos higienos normomis HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“, HN 35:2007 „Didžiausia leidžiama cheminių medžiagų (teršalų) koncentracija gyvenamosios aplinkos ore“, neplanuoti užstatymo arba pagal atliktus skaičiavimus taikyti neigiamo poveikio mažinimo priemonės (akustines sienutes, želdynų juostas ir pan.). Numatoma plėsti bėmatorinio transporto infrastruktūrą, užtikrinti eismo dalyvių saugumą. Koncepcijos alternatyvose numatyta darni transporto sistemos plėtra prisidės prie aplinkos taršos mažinimo, eismo saugumo užtikrinimo. Populiari nemotorinis eismas, mažės oro tarša bei triukšmas. Dėl šių priežasčių numatomas teigiamas poveikis sveikatai (įtakoja fizinio krūvio ir švaresnės aplinkos). Numatomas padidėjęs eismo dalyvių saugumas. Ilgalaikėje perspektyvoje bendrojo plano sprendimai turės teigiamą reikšmingą poveikį.</p>		
	2	trumpalaikės (laikinos)	0	0	0	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	0	0	0	0	+/-	0	+/-	0			
		ilgalaikės (nuolatinės)	0	0	0	+	+	+	+	+	0	0	0	0	+	0	+	0			
		kaupiamosios	0	0	0	+	+	+	+	+	0	0	0	0	+	0	+	0			
Inžinerinės infrastruktūros plėtra	1	trumpalaikės (laikinos)	0	0	0	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	0	0	0	0	+/-	0	+/-	0	<p>I, II koncepcijos sprendiniai iš principo lieka tokie patys - taikomi bendrieji inžinerinės infrastruktūros vystymo principai pagal urbanistinės struktūros vystymo kryptis. Sprendinių įgyvendinimo apimtys ir prioritetiškumas priklausys nuo pasirinktos alternatyvos. II alternatyvos įgyvendinimas numatomas etapais, todėl teigiamas poveikis teritorijoms bus didesnis lyginant su I alternatyva. Inžinerinės infrastruktūros funkcionavimas turi tiesioginę įtaką žmonių sveikatai. Numatoma, kad inžinerinės infrastruktūros plėtra ir modernizavimas skatins gyventojus aktyviau jungtis prie centralizuotų sistemų, kas turės teigiamą įtaką tiek aplinkai, tiek žmonių sveikatai. Numatoma sumažinti paviršinių vandenių ir dirvožemio teršimą nevalytomis buitinėmis ir lietaus nuotekomis. Gaisrinės saugos užtikrinimas tiesiogiai susijęs su žmonių sveikatos išsaugojimu nelaimingų atsitikimų atveju. Numatomas koordinuotas, todėl efektyvus ir racionalus gamtinių ir finansinių išteklių naudojimas. Numatoma, kad infrastruktūros rekonstrukcija ir plėtojimas turės teigiamą įtakos kultūros paveldo objektams. Infrastruktūros objektų statybos ar rekonstrukcijos metu galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis aplinkai, pvz. padidėjęs dulketumas, triukšmas, laikinas kraštovaizdžio pažeidimas. Tačiau ilgalaikėje perspektyvoje šio bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendimai turės teigiamą reikšmingą poveikį visiems vertinimo aspektams. Rengiant teritorijų planavimo dokumentus, siekiant išvengti galimo neigiamo poveikio žmonių sveikatai, aplink esamus ar planuojamus stacionarius taršos šaltinius (inžinerinės infrastruktūros objektus), vadovaujantis „Sanitarinių apsaugos zonų ribų nustatymo ir režimo taisyklėmis“ (2004-08-19 LR SAM įsakymas Nr. V-586 ir vėlesni pakeitimai) turi būti nustatomos ar tikslinamos SAZ. Visais atvejais naujos inžinerinės infrastruktūros vystymo sprendiniai yra konkretizuojami žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose. Tiesioginės trumpalaikės neigiamos pasekmės aplinkai ir eismo saugai galimos statybos metu, pvz. padidėjęs dulketumas, triukšmas, laikinas kraštovaizdžio pažeidimas. Netiesioginės trumpalaikės teigiamos pasekmės susijusios su statybų ir įrengimo metu sukuriama darbo vietomis. Siūlomų įsivartinti teritorijų kiekis ir padėtis rajone sąlygoja optimalų esamos inžinerinės infrastruktūros panaudojimą ir tai sukels ilgalaikės teigiamos pasekmės socialinei aplinkai (pagerinant socialinės infrastruktūros objektų aprūpinimą inžinerine infrastruktūra), ekonominiams vystymuisi (inžinerinės infrastruktūros įrengimui reikia mažiau lėšų, taip pat būtų patiriami mažesni nuostoliai juos eksploatuojant) ir materialiajam turtui (esant optimaliai inžinerinei infrastruktūrai, turimi finansiniai pajėgumai gali būti tinkamai panaudoti šiai sistemai plėtoti ir prižiūrėti – tiesiant naujus ir remontuojant esamus inžinerinius tinklus bei įrenginius), aplinkai (poveikis aplinkai nėra agresyvus, reikalauja minimalaus žemės poreikio, leidžia prisitaikyti prie gamtinės aplinkos, nesukuria papildomos taršos).</p>		
		ilgalaikės (nuolatinės)	0	0	0	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	0	+/-	+/-	+/-	+/-	0	+/-	0			
		kaupiamosios	0	0	0	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	0	+/-	+/-	+/-	+/-	0	+/-		0	
	2	trumpalaikės (laikinos)	0	0	0	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	0	0	0	0	+/-	0	+/-	0			
		ilgalaikės (nuolatinės)	0	0	0	+	+	+	+	+	0	+	+	+	+	0	+	0			
		kaupiamosios	0	0	0	+	+	+	+	+	0	+	+	+	+	0	+	0			
	Vėjo jėgainių vystymo poveikis																				
	Vėjo jėgainių plėtra	1	trumpalaikės (laikinos)	+/-	0	0	0	0	0	+/-	+/-	+/-	+/-	0	+/-	0	+/-	0		0	0

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
		ilgalaikės (nuolatinės)	0	0	0	0	0	0	0	+/-	+/-	+/-	0	+/-	+	0	+/-	0	trys vėjo jėgainių parkai. Šis specialusis planas ne rezervuoja teritorijų vėjo jėgainėms ar jas jungiančioms komunikacijoms įrengti, o tik numato galimybę rengti detaliuosius planus kurių pagrindu būtų rengiami vėjo jėgainių techniniai projektai. Numatyti sprendiniai iki šiol nėra įgyvendinti. Vystant I alternatyvą galimas visuomenės nepasitenkinimas, nes nebūtų vertinimas naujų teritorijų poreikis bei jų sąveika su gamtinėmis teritorijomis. Nesubalansuotas vėjo jėgainių teritorijų vystymasis gali įtakoti gamtinio kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės nykimą.	
		kaupiamosios	0	0	0	0	0	0	0	+/-	+/-	+/-	0	+/-	+	0	+/-	0		
	2	trumpalaikės (laikinos)	+/-	0	0	0	0	0	+/-	+/-	+	+/-	0	+/-	0	+/-	0	0	II alternatyvoje pasiūlytas principas, pagal kurį būtų galima toliau nagrinėti galimybę įsteigti vėjo jėgainių parkus. Siekiant įvertinti galimai tinkamas teritorijas vėjo jėgainių parkų įrengimui buvo parengta „Vėjo jėgainių teritorijų išdėstymo schema“, atsižvelgiant į gyventojų lūkesčius, paukščių migracijos koridorius bei kitas gamtines ir urbanistines struktūras. Konkrečios teritorijos vėjo jėgainių parkų įrengimui nustatomos nėra, t.y. pateikiamos teritorijos, kuriose gali būti vystoma ši ūkinė veikla. Kiekvienu konkrečiu atveju, parenkant vietą vėjo jėgainių parkui, turi būti atliekamas planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas (PŪV PAV). Nuo to, kaip bus atliktas šis vertinimas, didele dalimi priklausys ir gyventojų, ir kraštovaizdžio būklė. Įgyvendinus sprendinius prognozuojamas ilgalaikis teigiamas poveikis teritorijos vystymo darnai. Būtu sustabdytas ūkinės veiklos nuosmukio procesas planuojamoje teritorijoje, panaikintas monofunkcinis teritorijos panaudojimas. Ženkliai sustiprėtų planuojamas teritorijos svarba rajono ir net šalies mastu. Sprendinių įgyvendinimo laikotarpiu galimas trumpalaikis neigiamas poveikis. Jis sietinas su žemės darbais, sunkiasvorės statybinės technikos panaudojimu. Reikšmingas ilgalaikis teigiamas poveikis ekonominei aplinkai skatins ir socialinės aplinkos gerėjimą. Teritorijos panaudojimo ne tik žemės ūkiui, bet ir vėjo energetikai galimybė didins žemės naudmenų vertę. Žemių savininkai turės galimybę gauti pajamų ne tik iš žemės ūkio, bet ir iš elektros energijos gamybos arba žemės nuomos šiai ūkinei veiklai. Šios lėšos gali būti nukreiptos gyventojų socialiniams poreikiams tenkinti. Galimas ir ilgalaikis neigiamas poveikis žmonių sveikatingumui. Vėjo jėgainių sukeliamas triukšmas, sparnų šešėliavimas gali daryti žmogaus sveikatai neigiamą poveikį. Siekiant išvengti šio neigiamo poveikio numatoma rengiant TPD ar atliekant PŪV PAV procedūras nustatyti vėjo jėgainių sanitarines apsaugos zonas ir išdėstyti vėjo jėgaines taip, kad gyvenamosios sodybos nepatektų į šias zonas. Pasaulinis vėjo energetikos vystymas skatina mažesnę iškasamo kuro panaudojimą, teršalų į atmosferą išmetimą, švelnina šiltnamio efekto susidarymą bei globalinio atšilimo intensyvumą. Planuojama vėjo jėgainių teritorijų plėtra darytų teigiamą ilgalaikį poveikį gamtinei aplinkai šiuo aspektu. Vėjo jėgainių įrengimas iš esmės pakeis planuojamos teritorijos kraštovaizdį. Vėjo jėgainių parkai sukurs naują specifinį industrinį kraštovaizdį. Tokį kraštovaizdžio pakitimą vertiname kaip teigiamą. Siekiant kraštovaizdį sukurti dar savitesnį ir originalesnį numatoma, kad bus vengiama vėjo jėgaines statyti griežtomis geometrinėmis eilėmis, naudojami įvairaus aukščio vėjo jėgainių stiebai. Sprendinių įgyvendinimo laikotarpiu galimas trumpalaikis neigiamas poveikis gamtinei aplinkai. Jis sietinas su dideliais žemės darbų kiekiais klojant inžinierinius tinklus bei sunkios statybinės technikos panaudojimu vėjo jėgainių statybos metu. Jų eigoje bus ardomas dirvožemio sluoksnis. Siekiant sušvelninti ar išvengti šio, kad ir trumpalaikio neigiamo poveikio numatoma: prieš pradėdant statybos darbus dirvožemį nuo statybos aikštelės nuimti ir susandėliuoti; baigus statybos montavimo darbus dirvožemis turi būti paskleidžiamas; nenaudoti sunkiosios statybų technikos pavasarinio polaidžio ir lietingaisiais laikotarpiais.	
			ilgalaikės (nuolatinės)	+	0	0	0	0	0	+	+/-	+	+/-	0	+/-	+	+	+		0
			kaupiamosios	+	0	0	0	0	0	+	+/-	+	+/-	0	+/-	+	+	+		0

Galimų reikšmingų pasekmių vertinimo suvestinė lentelė

Pasekmių pobūdis		1 variantas		2 variantas	
„+“ tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės	trumpalaikės (laikinos)	0	Viso: 28	1	Viso: 139
	ilgalaikės (nuolatinės)	14		71	
	kaupiamosios	14		67	
„-“ tikėtinos reikšmingos neigiamos pasekmės	trumpalaikės (laikinos)	0	Viso: 4	0	Viso: 0
	ilgalaikės (nuolatinės)	0		0	
	kaupiamosios	0		0	
„+/-“ tikėtinos tiek teigiamos tiek neigiamos pasekmės	trumpalaikės (laikinos)	44	Viso: 138	45	Viso: 53
	ilgalaikės (nuolatinės)	49		4	
	kaupiamosios	49		4	

Rengiamose bendrojo plano keitimo koncepcijos alternatyvose (I, II) numatomi urbanistinės sistemos vystymo bei susiklosčiusios erdvinės struktūros tobulinimo sprendiniai, optimizuojamos plėtros teritorijų apimtys, nustatomos funkcinų prioritetų zonos bei šių zonų tvarkymo, naudojimo ir apsaugos prioritetai (konkrečios veiklos ir jų vietos nedetalizuojamos), numatomos priemonės, užtikrinančios gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio tvarkymą, gamtinio karkaso formavimą. Sprendiniuose bus reglamentuota, kad verslo, inžinerinės infrastruktūros (susisiekimo ir inžinerinių komunikacijų aptarnavimo objektų statybos) teritorijų funkcinėse zonose numatoma veikla neturi daryti neigiamo poveikio greta esančioms ir numatomoms žemės ūkio, gyvenamosioms, visuomeninėms, rekreacinėms, bendro naudojimo, atskirųjų želdynų teritorijoms.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas (jo keitimas) įgyvendinamas ne tiesiogiai, o per žemesnio lygmens planus – rajono dalių, gyvenamųjų vietovių (miestų, miestelių, kaimų) bendruosius, detaliuosius ar specialiuosius planus stambesniame mastelyje bei konkrečių objektų techninius projektus.

Bendrųjų sprendinių formavimo stadijoje *teritorijos tvarkymo, reglamentavimo, naudojimo ir apsaugos principai* nedetalizuojami. Jie bus nustatomi sprendinių konkretizavimo stadijoje, nustatant teritorijų struktūros, užstatymo rodiklių, teritorijų tvarkymo ir naudojimo režimų bei kitus specialius reikalavimus. Vykdamas pramonės ir sandėliavimo teritorijų plėtrą, LR teisės aktų nustatyta tvarka, turi būti atliekamos poveikio aplinkai vertinimo (PAV) ir poveikio visuomenės sveikatai vertinimo (PVSV) procedūros. Jų metu identifikuojami konkrečių objektų/veiklų sukelti poveikiai aplinkai bei visuomenės sveikatai ir saugumui, numatomos konkrečios priemonės galimiems poveikiams išvengti, sumažinti ar kompensuoti.

Įgyvendinant koncepcijos sprendinius bei vystant plėtros teritorijas šalia esamų intensyvaus eismo kelių būtina atsižvelgti į transporto poveikį visuomenės sveikatai. Žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose ir/ arba techniniuose projektuose, esant būtinybei įvertinti keliamo triukšmo ir oro taršos lygį. Teritorijose, kuriose viršijamos didžiausios leistinos akustinio triukšmo ir oro taršos ribos, reglamentuojamos higienos normomis (HN 33:2011; HN 35:2007), neplanuoti užstatymo arba pagal atliktus skaičiavimus taikyti neigiamo poveikio mažinimo priemones (akustines sienutes, želdynų juostas ir pan.).

Rengiant specialiuosius arba detaliuosius teritorijų planavimo dokumentus, siekiant išvengti galimo neigiamo poveikio žmonių sveikatai aplink esamus ar planuojamus stacionarius taršos šaltinius (gamybinius ir komunalinius objektus bei kitus ūkio ir infrastruktūros (susisiekimo ir inžinerinius) objektus), vadovaujantis Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 24 str. turi būti nustatomos ar tikslinamos sanitarinės apsaugos zonos.

Planinga inžinerinės infrastruktūros plėtra užtikrins reikiamos komunalinės infrastruktūros išvystymą, suteikiant gyventojams galimybes naudotis kokybiškais komunalinėmis (vandentiekio, vandenvalo) paslaugomis, kas palankiai veiks gyventojų sveikatingumą.

Plano sprendiniai dėl savo pobūdžio ir masto nesukels pokyčių žmonių sveikatai. Planuojami sprendiniai pagerins gyventojų gyvenimo kokybę. Planinga inžinerinės infrastruktūros plėtra sudarys prielaidą gyventojams naudotis kokybiškais ir saugiais komunalinėmis paslaugomis.

Tikėtinos reikšmingos teigiamos kaupiamosios, ilgalaikės ir trumpalaikės pasekmės visuomenei ir jos sveikatai.

7. PRIEMONĖS PLANO ĮGYVENDINIMO REIKŠMINGOMS NEIGIAMOMS PASEKMĖMS APLINKAI KOMPENSUOTI

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo projektas bus įgyvendinamas ne tiesiogiai, o per žemesnio lygmens planus - rajono dalių, gyvenamųjų vietovių (miestų, miestelių, kaimų) ir kitų teritorijų bendruosius, detaliuosius bei specialiuosius planus, rengiamus stambesniame mastelyje. Todėl einant sprendinių detalizacijos linkme, kuomet jau tampa aiškios planuojamos veiklos ir jų mastai, turi būti ieškoma galimybių sumažinti tikėtinas neigiamas pasekmes, numatomos jų išvengti ar sumažinti padedančias priemones. Siekiant išvengti galimų reikšmingų neigiamų pasekmių aplinkai, visų pirma reikalinga:

- Iš teikiamų Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos alternatyvų pasirinkti tą, kurios įgyvendinimas nesukeltų reikšmingų neigiamų pasekmių aplinkai;
- Konkretizuojant Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendinius, vadovautis aprobuota koncepcija iš esmės nekeičiant joje numatytų teritorijos naudojimo funkcinių prioritetų bei bendrųjų reglamentų;
- Laikytis reglamentavimo principų ir jų tolimesnio detalizavimo žemesnio lygmens teritorinio planavimo dokumentuose;
- Rengiant žemesnio lygmens planus - rajono dalių, gyvenamųjų vietovių (miestų, miestelių, kaimų) ir kitų teritorijų bendruosius, detaliuosius bei specialiuosius planus, vadovautis bendrojo plano, tiesiogiai ir netiesiogiai su aplinkos kokybe bei jos apsauga susijusiais sprendiniais, įtvirtinančiais tvaraus vystymosi principus;
- Rengti kraštovaizdžio, tame tarpe gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo planus;
- Įgyvendinant Lietuvos Respublikos želdynų įstatymo 4 straipsnio 5 dalies nuostatos, teigiančios, kad būtina savivaldybės lygmens ir (ar) vietovės lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentuose išskirti želdynų sistemą, nustatyti jos plėtojimo erdvinę struktūrą, būtina užtikrinti, kad tai būtų atliekama žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose - gyvenamųjų vietovių (miestų, miestelių, kaimų) ir kitų teritorijų bendruosiuose, detaliuosiuose ar specialiuose planuose;
- Užtikrinti reikalingų inžinerinių komunikacijų įrengimą bei jų prijungimą prie centralizuotų sistemų. Taikyti geriausias prieinamas technologijas, diegiant naujus inžinerinės infrastruktūros ir susisiekimo plėtros objektus ar atliekant esamų objektų modernizavimą;
- Vadovautis saugomų teritorijų tvarkymo specialiaisiais planais ir kitais teisės aktais, kuriais remiantis įgyvendinamos saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo priemonės;
- Registruotų kultūros vertybių teritorijose ir apsaugos zonose veikla reglamentuojama LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo, poįstatyminių teisės aktų, apsaugos reglamentų ir paveldosaugos specialiųjų planų nustatyta tvarka;
- Kultūros paveldo vertybių tvarkymas ir naudojimas turi būti vykdomi pagal individualius arba tipinius apsaugos reglamentus (jei individualūs reglamentai nenumatyti), apsaugos specialiuosius planus, strateginius planus, tikslines programas ir tvarkomuosius paveldosaugos darbų projektus;
- Vykdyti ekologinį švietimą ir didinti Akmenės rajono savivaldybės gyventojų ekologinį sąmoningumą;
- Supažindinti institucijas ir suinteresuotą visuomenę su Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniais.

8. BENDROJO PLANO KONCEPCIJOS ALTERNATYVOS

Rengiant Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo bendrųjų sprendinių formavimą, buvo remiamasi Europos Sąjungoje visuotinai priimta tvaraus vystymosi ideologija. Tvarus (darnus) vystymasis suprantamas kaip kompromisas tarp aplinkosauginių, ekonominių ir socialinių visuomenės tikslų, sudarantis galimybes pasiekti visuotinę gerovę dabartinėms ir ateinančioms kartoms, neperžengiant leistinų poveikio aplinkai ribų. Esminiai darniosios plėtros principai: monocentrinė (pagrindinis centras – Naujoji Akmenė) savivaldybės gyvenamųjų vietovių sistema su palydinčiais lokaliais centrais, jos vystymo prioritetiškumas, polifunkcinis teritorijų naudojimas, užstatymo kompaktiškumas, užstatymo struktūrizavimas, racionalus gatvių ir kelių tinklas, želdynų sistema, kompleksinio teritorijų įsisavinimo galimybės. Esamos dabartinės savivaldybės teritorijos ribos yra optimalios ir koncepcijoje nenumatyta jas keisti ar revizuoti.

Bendrojo plano bendrųjų sprendinių formavimas (konceptija) parengta atsižvelgiant į hipertrofuotus šiuo metu galiojančio savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinius, esamos būklės analizę bei kitus parengtus projektus. Rengiami du bendrųjų sprendinių formavimo (konceptijos) plėtros variantai, kitų bendrojo plano vystymo koncepcijų alternatyvų nėra.

Nustatant urbanizuojamas teritorijas, įvertinti galiojančio bendrojo plano sprendiniai, taip pat parengti ir patvirtinti kompleksinio bei specialiojo planavimo dokumentai. Bendrųjų sprendinių formavimo (konceptijos) brėžiniuose nustatyta ir parodyta erdvinė struktūra ir funkcinių prioritetų kryptys su apibendrintomis urbanizuojamomis teritorijomis, neturinčiomis sklypų ribų ir tikslinės žemės naudojimo paskirties ir naudojimo būdų požymių. Rengiant miestelių ir kaimų bendruosius planus, kvartalų detaliuosius planus, turėtų būti tikslinami urbanizuojamų teritorijų sprendiniai, įvertinant konkrečią situaciją detalesniame mastelyje. Naudojamas M 1:50 000, bandant nustatyti ribų atitikmenis, negali būti transformuojamas į kitą tikslesnį mastelį.

Savivaldybės teritorijos tvarkymo reglamentavimo ypatumai sprendžiami įvertinant gamtinio karkaso ir saugomų teritorijų kontaktą su urbanizuojamomis teritorijomis ir galimą jų poveikį. Teritorijų naudojimo režimai bus konkretizuojami, detalizuojami ir reglamentuojami sprendinių konkretizavimo stadijoje, Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo kompetencijos ribose, tikslumu M 1:50 000, kur bus identifikuojamos apibendrintos urbanizuojamos ir neurbanizuojamos teritorijos su žemės naudojimo ir apsaugos reglamentais.

Įvertinant Akmenės rajono savivaldybės reikšmę LR erdvinėje struktūroje, gamtines ir antropogenines rizikas, esamos būklės problemas, esminius žemės panaudojimo pokyčius, susijusius su žemės gražinimu ir jos naudojimo neapibrėžtumu, savivaldybės plėtros koncepcija bendrojo plano keitimo kompetencijos ribose siekia:

- išlaikyti gamtinius resursus, kaip vieną iš pagrindinių ekonominės ir socialinės plėtros bazės komponentų;
- sudaryti sąlygas valdyti plėtros procesą, remiantis darnios plėtros principais;
- suderinti vidinius plėtros interesus su regiono integraciniais procesais;
- išlaikyti ir didinti konkurencinį pajėgumą vidaus bei kaimyninių šalių rinkoje;
- skatinti gyventojų skaičiaus ir darbo vietų augimo prielaidas išvengiant galimo chaotiško naujų teritorijų įsisavinimo, darbo vietų ir gyventojų skaičiaus disproporcijų neigiamų pasekmių, užtikrinti aplinkos kokybę.

Šiems tikslams įgyvendinti savivaldybės teritorijoje išskiriamos trys makrostruktūrinės dalys - zonos. Kiekvienai iš šių zonų yra siūlomas specifinių plėtros priemonių rinkinys. Tos priemonės padeda

formuoti integruotas struktūras, mažinti teritorines disproporcijas, spręsti transporto ir taršos emisijos problemas (žr. žemiau esančią lentelę).

8.1 lentelė. Plėtros priemonių taikymas rajono zonoms

1. Integruotos urbanistinių kompleksų formavimo priemonės		
1. Esamos urbanizuotos teritorijos (kuriose įvertinus poveikį aplinkai galimas urbanizacijos kokybės palaikymas ir gerinimas)	2. Naujos plėtros teritorijos (pagal plėtros tikimybę ir mažiausią poveikį aplinkai turinčios pagrįstą urbanistinį potencialą ir galimos urbanizuoti teritorijos)	3. Neurbanizuojamos teritorijos (saugomos teritorijos, agrarinės teritorijos, miškai, želdynai, atviros erdvės ir fragmentinė urbanizacija pagal numatytas kraštovaizdžio tvarkymo strategijas)
<ul style="list-style-type: none"> • Nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga; • Naujos plėtros teritorijos; • Esamos fizinės aplinkos saugojimas, pritaikymas kintantiems poreikiams, galimybėms (modernizavimas); • Taršos slopinimas; • Funkcinės integracijos stiprinimas; • Funkcinis ir fizinis neefektyviai naudojamų teritorijų pertvarkymas (konversija). 	<ul style="list-style-type: none"> • Gyvenamosios aplinkos, viešųjų erdvių kūrimas; • Naujos plėtros teritorijos; • Funkcinė integracija; • Polifunkciškumą skatinantis funkcinis ir fizinis naudojimas; • Turizmo palaikymas; • Socialinės infrastruktūros plėtra (darželiai, mokyklos); • Smulkaus verslo palaikymas; • Naujų darbo vietų sukūrimas ir sklaida; • Urbanistinių kompleksų polifunkcinių centrų plėtra. 	<ul style="list-style-type: none"> • Teritorijų struktūrizavimas; • Poilsavimo plėtros strategijos suderinamumas; • Gamtinio karkaso elementų – migracijos koridorių saugojimas; • Saugomų teritorijų apsauga nuo galimo žalingo urbanistinio poveikio; • Vietinių poilsio strategijų kūrimas ir lokalizacija; • Specializuotų centrų plėtra; • Ekonomiškas agrarinių teritorijų panaudojimas; • Darbo vietų plėtra.
2. Disproporcijų tarp urbanistinių kompleksų mažinimo priemonės		
<ul style="list-style-type: none"> • Darbo vietų skaičiaus ir įvairovės didinimas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gyventojų ir darbo vietų santykio optimizavimas palaikant ir didinant gyvenamojo fondo lyginamąjį svorį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Darbo vietų plėtra.
3. Transporto optimizavimo priemonės		
1 ir 2 priemonių kompleksai palankūs srautų koncentracijos optimizavimui.		
<ul style="list-style-type: none"> • Sankryžų rekonstrukcijos; • Eismo valdymo sistemos kūrimas; • Kelių tinklo tankio didinimas; • Esamų ir naujų gatvių, sankryžų ir kelių rekonstrukcijos; • Esamo magistralinio geležinkelio linijos modernizavimas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kelių tinklo kūrimas; • Esamo magistralinio geležinkelio linijos modernizavimas; • Ramaus eismo zonų kūrimas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Struktūrinių kelių tiesimas; • Ramaus eismo zonos; • Kitų transporto rūšių (pramoginių) trasų įrengimas ir struktūrizavimas.
4. Taršos emisijos mažinimo priemonės		
<ul style="list-style-type: none"> • Visa 1, 2 ir 3 tikslų įgyvendinimo priemonių sisteminė visuma yra pagrindinis būdas minimizuoti mobilių taršos šaltinių poveikį, transporto priemonių ir gyvenamosios aplinkos konfliktą. 		

1. ESAMOS URBANIZUOTOS TERITORIJOS: bendraja prasme – aglomeruotos teritorijos, turinčios elementarų institucinio aprūpinimo lygį ir išlaikančios stabilų ar augantį gyventojų skaičių:

- tvarkomos ir formuojamos saugant vertinguosius urbanistinės struktūros elementus, atsižvelgiant į esamą urbanizacijos poveikį aplinkai;
- skatinamas polifunkciškumas;
- siekiama aukštos architektūrinės erdvių ir užstatymo kokybės;
- modernizuojamos esamos ir konvertuojamos taršios ar funkciškai nepriimtinos teritorijos, kuriose skatinamas polifunkciškumas, socialinės infrastruktūros ir darbo vietų plėtra.

2. PRIORITETINĖS PLĖTROS NAUJOS TERITORIJOS: darniosios plėtros principais pagal kompleksinius plėtrą jose reglamentuojančius teritorijų planavimo dokumentus vystomos teritorijos,

kurioms teikiamas plėtros prioritetas, su šių teritorijų plėtrai reikalingomis rezervuojamomis teritorijomis: komunikaciniais koridoriais gatvėms, keliams ir inžineriniams tinklams, viešosioms erdvėms.

3. NEURBANIZUOJAMOS TERITORIJOS:

- miškai ir miškingos teritorijos;
- bioproductinio ūkio vystymo teritorijos;
- neišsplotuotos naudingų iškasenų teritorijos;
- apibendrintos nevystomos teritorijos, kuriose palaikomos susiklosčiusios mažo užstatymo intensyvumo struktūrinės nuostatos.

KONCEPCIJOS ALTERNATYVOS

Bendrojo plano keitimo bendrųjų sprendinių formavimo stadijos (konceptijos) pagrindinis tikslas – suformuoti darnią Akmenės rajono savivaldybės teritorijos vystymo koncepciją, vystyti ir optimizuoti urbanistinę sistemą, inžinerinę bei susisiekimo infrastruktūrą, numatyti priemones kraštovaizdžio tvarkymui, gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimui, plėtoti visuomenės poreikiams reikalingą infrastruktūrą bei teritorijas svarbiausių objektų plėtrai, nustatyti prioritetines teritorijų funkcines zonas, numatyti rekreacinių teritorijų vystymo galimybes bei priemones gerinančias aplinkos ir gyvenimo kokybę.

Planavimo užduoties pagrindu parengti Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo bendrieji sprendiniai, kurių pagrindu siūlomos dvi teritorijos vystymo koncepcijos.

Urbanistinio karkaso struktūros pagrindiniai sprendiniai koncepcijos pirmoje ir antroje alternatyvose vystomi vienodai. Tik perspektyviniame laikotarpyje pasirinkus I variantą yra didesnės prielaidos išlaikyti ir sustiprinti esamą gyvenamųjų vietovių tinklą.

Bendros koncepcijų (I, II) alternatyvų nuostatos:

Gyvenamųjų teritorijų plėtra: **a** ir **b** urbanistiniuose centruose numatomas gyvenamųjų teritorijų vystymas tiek esamos infrastruktūros bazėje, tiek urbanizuojant naujas žemės ūkio paskirties teritorijas. Įvertinant pateikiamų alternatyvų sprendinius, prioritetas atitinkamai būtų skiriamas numatomų pagrindinių vietinių urbanistinių centrų vystymui. **c** urbanistiniuose centruose teritorinė plėtra gali būti vystoma esamos inžinerinės infrastruktūros bazėje, neteikiant prioriteto naujų kvartalų planavimui. Kitose, centrams nepriskiriamose, gyvenvietėse prioritetas būtų teikiamas esamos inžinerinės infrastruktūros palaikymui.

Urbanistiniuose centruose gyvenamųjų teritorijų plėtra numatoma įvertinant esamas užstatytas teritorijas ir gamtos sąlygas. Be Naujosios Akmenės miesto, ryškesnė urbanistinė plėtra numatoma Ventos ir Akmenės miestų, bei Papilės ir Kruopių miestelių aplinkoje.

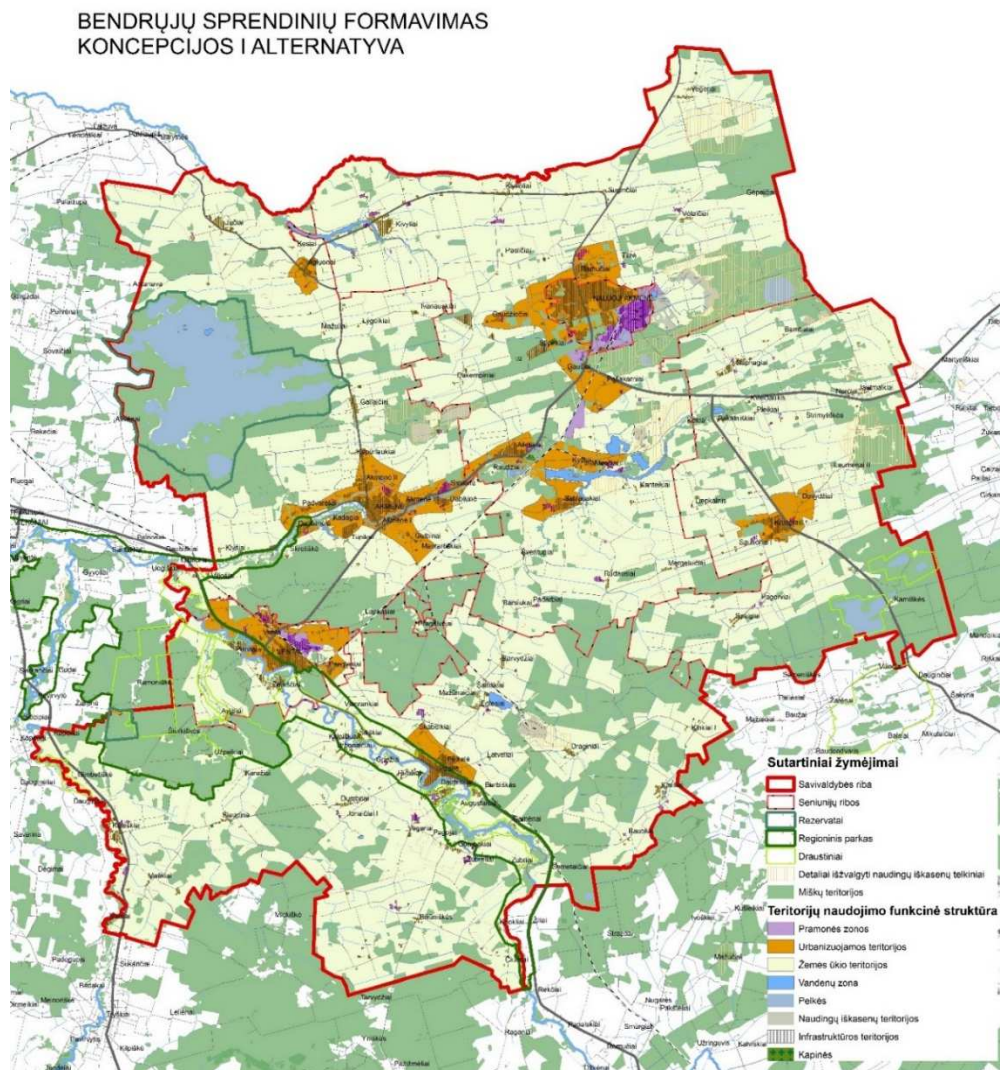
Kituose gyvenamosiose vietovėse numatoma mažesnė gyvenamųjų teritorijų plėtra. Urbanistiniuose centruose gyvenamųjų teritorijų plėtra būtų galima tiek vienu, tiek kitu koncepcijos alternatyvos variantu Pramonės teritorijų plėtra: Akmenės rajono savivaldybės bendrojo plano verslo ir investicijų koncepcijos vystymo pagrindas – užtikrinti palankią investicijų ir verslo aplinką. Konceptualiais sprendiniais siūloma toliau vystyti Naujosios Akmenės, Ventos miestų pramonines teritorijas ir LEZ teritoriją, o taip pat sutelkti didesnę dėmesį pagrindinių urbanistinių centrų pramoninių teritorijų vystymui. Numatoma plėsti Naujosios Akmenės miesto pramoninę teritoriją pietinėje dalyje bei Ventos miesto pramoninę teritoriją rytinėje dalyje. Numatomos pramonės teritorijos būtų vystomos jau esamų pramonės įmonių kaimynystėje. Be minėtų teritorijų taip pat siūloma numatyti naujas pramonės ir sandėliavimo plėtros zonas, kurios būtų atokiau nuo miesto teritorijos – naujos teritorijos šalia jau susiformavusios Akmenės

rajono LEZ Menčių kaime, abiejose geležinkelio pusėse. Taip pat naujos pramonės ir sandėliavimo zonos numatomos nuo minėtos LEZ teritorijos šiaurės rytuose ir pietvakarių kryptimi greta geležinkelio vėžių, bei šalia Ventos miesto pietryčių kryptimi greta geležinkelio. Šios zonos siūlomos įvertinus esamą susisiekimo ir inžinerinę infrastruktūrą, galimų naujų logistinių centrų kūrimąsi, taip pat įvertinant galimų naujų įmonių sanitarinių zonų poreikį. Kitos pramonės teritorijos galėtų būti išdėstytos kituose vietiniuose urbanistiniuose centruose bei jų gretimybėse. Svarbiausi šių pramonės teritorijų išdėstymo principai:

- Darni tūrinė pastatų kompozicija, įvertinanti esamo užstatymo mastelį bei erdvinę struktūrą;
- Didesnio atstumo išlaikymas nuo rekreacinių objektų;
- Kultūros paveldo objektų gretimybių įvertinimas, išlaikant reikiamą atstumą, prisitaikant prie architektūrinės aplinkos.

I KONCEPCIJOS ALTERNATYVA

Pirmoje Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos alternatyvoje taikomas naujas funkcinis zonavimas, tačiau išlaikomi tie patys (šiuo metu galiojantiame bendrajame plane numatyti) plėtros teritorijų – urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų plotai. Išlaikomas reikalavimas, kad naujai planuojamos užstatyti teritorijos turi atitikti vietovės vyraujantį užstatymo mastelį, plėtoti ar integruotis į istoriškai susiklosčiusią urbanistinę struktūrą išsaugant nekilnojamąjį kultūros paveldą, gamtinę aplinką.

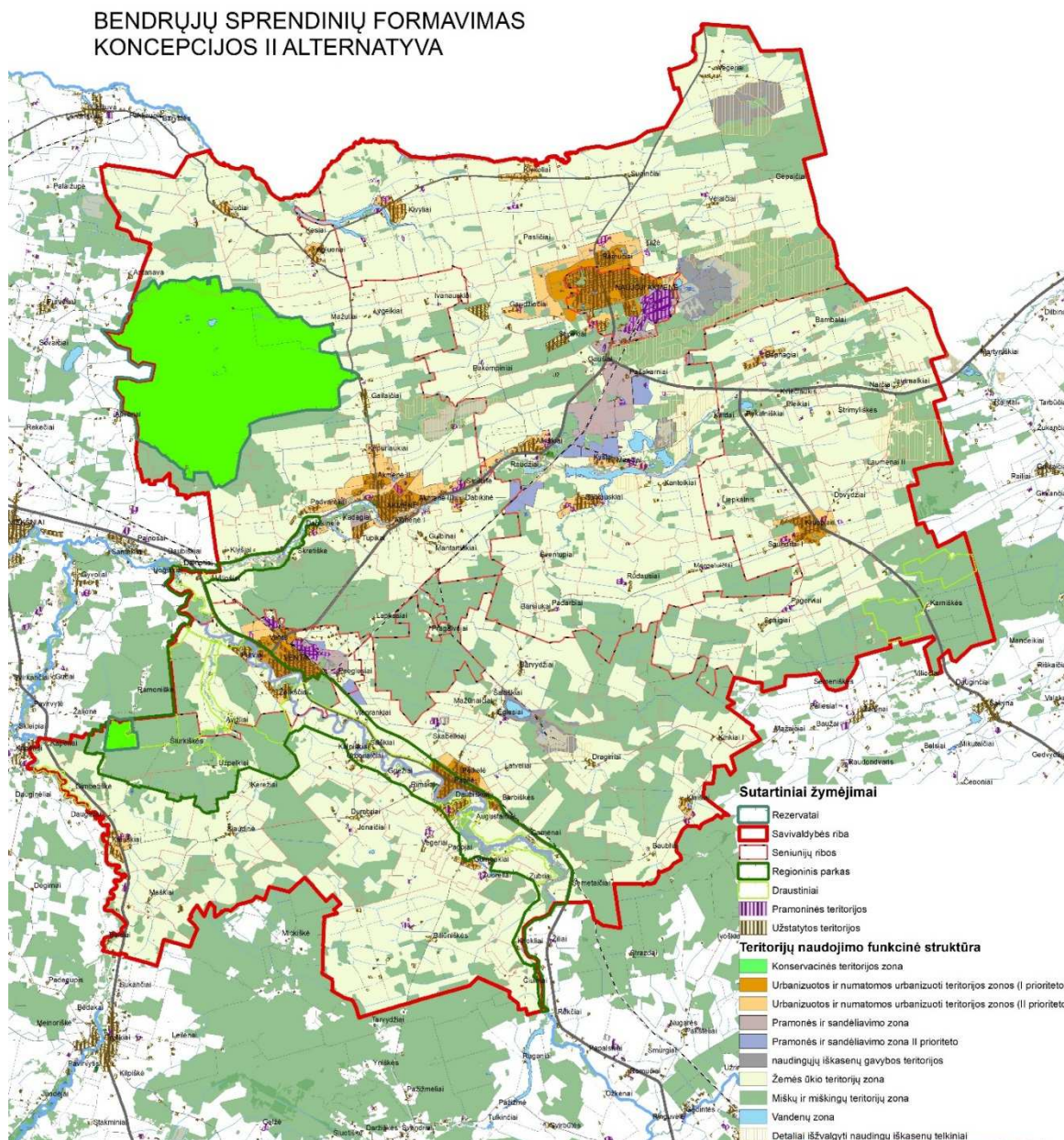
8.1 pav. Bendrųjų sprendinių formavimo I alternatyva

II KONCEPCIJOS ALTERNATYVA

Anroje Akmenės rajono bendrojo plano keitimo koncepcijos alternatyvoje formuojamas funkcinis zonavimas, kurio apimtyje tikslinami galiojančiame bendrajame plane išskirti plėtros teritorijų plotai. Taip pat numatoma, kad urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos, įvertinus demografines tendencijas ir veiklos galimybes, skaidomos į pirmo ir antro prioriteto teritorijas:

- Pirmo prioriteto teritorijos – kuriose dominuoja kitos paskirties žemė bei jose savivaldybė, pagal galimybes, teikia prioritetą vystyti socialinę ir (ar) inžinerinę infrastruktūrą.
- Antro prioriteto teritorijos – tai teritorijos, kurios pagal gyventojų skaičiaus rodiklius neturi ryškaus potencialo gyvenvietės augimui. Dėl to, antro prioriteto teritorijose numatoma galima žemės ūkio veikla vykdoma žemės ūkio paskirties žemėje. Siekiant pateisinti galiojančiame bendrajame plane numatytus lūkesčius dėl urbanizacijos, paliekama galimybė žemės paskirties keitimo į kitą paskirtį.

Planuojamos pramonės ir sandėliavimo zonos taip pat skirstomos į pirmo ir antro prioriteto plėtros teritorijas. Įsivainius pirmojo prioriteto pramonės ir sandėliavimo zonas, plėtra būtų galima antrojo prioriteto zonose.

8.2 pav. Bendrųjų sprendinių formavimo II alternatyva

Funkcinis zonavimas. Abejose koncepcijos alternatyvose urbanistinių centrų bei gyvenamųjų vietovių tinklui palaikyti, plėtoti numatomos diferencijuotos urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų funkcinės zonos (vadovaujantis Teritorijų planavimo normomis).

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcijos sprendiniams taikomos teritorijų planavimo lygmenį atitinkančios apibendrintos funkcinės zonos.

8.2 lentelė. Funkcinių zonų pasiskirstymas Akmenės rajono savivaldybėje

Teritorijos funkcinės zonos	Procentinė ploto dalis nuo bendro teritorijos ploto (%)	
	I variantas	II variantas
Miškų ir miškingų teritorijų zona	30,1	29,7
Vandenių zona	0,6	0,6
Žemės ūkio teritorijų zona	57,2	56,3
Konservacinės teritorijos zona	-	5,3
Naudingų iškasenų gavybos zona	-	1,8
Urbanizuotos ir numatomos urbanizuoti teritorijos zona (I prioriteto)	6,8	1,9
Urbanizuotos ir numatomos urbanizuoti teritorijos zona (II prioriteto)	-	2,6
Pramonės ir sandėliavimo zona	0,5	1,1
Pramonės ir sandėliavimo zona (II prioriteto)	-	0,7

Urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos vystomos pagal teritorijų plėtros kryptis, kurias apibūdina **teritorijų vystymo režimai**: saugojimas, modernizavimas, konversija (pertvarkymas), nauja plėtra rezervavimas (visuomenės poreikiams), status quo (be esminių pokyčių).

Teritorijos naudojimo funkciniai prioritetai. Akmenės r. sav. teritorijoje, koncepcijos stadijoje yra išskirtos teritorijos naudojimo funkcinio prioriteto kryptys: Konservacinio prioriteto (KGK), Ekologinės apsaugos (EGK), Gamtinės rekreacijos (GRK), Kultūrinės rekreacijos (KRK), Intensyvaus bioproductinio ūkio (IBŪK), Ekstensyvaus bioproductinio ūkio (EBŪK), Intensyvios urbanizacijos (UIK), Ekstensyvios urbanizacijos (UEK), Naudingųjų iškasenų gavybos (NIK), Pramonės plėtros (PPK).

1 variantas - šis variantas remiasi esama kraštovaizdžio naudojimo struktūra ir palaiko nusistovėjusias jo naudojimo kryptingumo ir intensyvumo tendencijas. Palaikomos esamos urbanizacijos tendencijos – išsaugant kiekvienai gyvenvietei jos plėtros galimybes. Naudingųjų iškasenų gavybos teritorijų vystymas yra siejamas su detalai išžvalgytais jų plotais, o rekreacinių teritorijų vystymas su nusistovėjusiomis esamomis teritorijų ribomis. Savivaldybės teritorijos rekreacinis potencialas vystomas esamų rekreacinių arealų pagrindu susitelkiant į esamus kultūrinių bei archeologinių vertybių koncentracijos židinius. Bioproductinio ūkio teritorijose žemė naudojama pagal jos tikslinę paskirtį (žemės ūkio ir miškų ūkio). Miškai naudojami pagal grupei (I – IV grupės) priskirtus ūkinio naudojimo ir apsauginius reglamentus.

2 variantas - remiamasi teritorijos naudojimo funkcinų prioritetų zonų ribų tikslinimu ir sukonkretinimu, formuojant ekologinės apsaugos – kraštovaizdžio ekologinio kompensavimo funkcijų atstatymo ir stiprinimo zonas, identifikuojant ekstensyvaus ūkininkavimo teritorijas. Urbanistinės plėtros į išorę prioritetą yra suteikiamas tik Akmenės, Naujosios Akmenės ir Ventos gyvenvietėms tikslinant ir ribojant jų išorinę plėtrą. Tuo tarpu kitoms gyvenvietėms rekomenduojama vidinis urbanistinės erdvės vystymas. Naudingųjų iškasenų gavybos arealai yra siejami su detalai išžvalgytų telkinių ribomis. Rekreacinių teritorijų plėtra sietina su kultūrinio ir gamtinio rekreacinio potencialo identifikavimu bei su

tuo susijusių arealų ribų sukonkretinimu. Bioproductinio ūkio (žemės ir miškų ūkio) funkcinio prioriteto zonų naudojimo intensyvumo ribojimas rekomenduojamas pagal gamtinio karkaso ekologinio kompensavimo funkcijų palaikymo prioritetus. Miškai naudojami pagal grupei (I – IV grupės) priskirtus ūkinio naudojimo ir apsauginius reglamentus.

GAMTINIO KARKASO KONCEPCIJOS ALTERNATYVOS

GK koncepcijos sprendinių alternatyvos nekeičia paties gamtinio karkaso lokalizavimo principų.

1 variantas – gamtinio karkaso ekologinio kompensavimo funkcijų vystymas remiasi esamomis, dabar galiojančiomis, bendrojo plano ribomis (8.3 lentelė). Šiame koncepcijos variante formuojamas GK yra 4% didesnis lyginat su antruoju variantu. Taip yra todėl, kad esamo plano rengėjų GK buvo formuojamas labiau apibendrintai. Jame taip pat numatomas ekologinių funkcijų vystymas yra ekstensyvesnis, kadangi identifikuojant jo būklę geresne, mažesniuose jo plotuose yra planuojami ekologinio kompensavimo funkcijų gerinimo kraštovarkinės priemonės.

2 variantas – gamtinio karkaso ekologinio kompensavimo funkcijų vystymas remiasi patikslintomis GK ribomis (8.3 lentelė). Patikslinus ribas, formuojamo GK metafunkcinių zonų skaičius ir erdvinė dislokacija iš esmės nekinta, tačiau bendras plotas sumažėja apie 4%. Toks patikslinimas remiasi tikslesniais reljefo duomenimis, todėl išvedamos tikslesnės ribos tarp žemės ūkio naudmenų ir upių slėnių. Taip pat, vadovaujantis esama žemėnaudos sklypų struktūra yra patikslinamos geoekologinių takoskyrų bei vidinio stabilizavimo arealų ribos. Šie patikslinimas nors ir sumažina bendrą ekologinių požiūriu svarbių teritorijų plotą savivaldybės teritorijoje, tačiau tuo pačiu tikslingiau ir konkrečiau teritorijoje lokalizuoja aplinkosauginius reglamentus. Taip pat ribų tikslinimas sąlygoja ir naują GK ekologinio kompensavimo funkcijų patikimumo vertinimą, kuris rodo prastesnę GK būklę, nei buvo manoma iki šiol. Tos vertinimas, šio varianto koncepcijos sprendiniuose leidžia siūlyti tikslingesnes ir intensyvesnes ekologinio kompensavimo funkcijų atstatymo kraštovaizdyje priemones.

8.3 lentelė. Gamtinio karkaso sudėtinės dalys pagal ekologinio kompensavimo funkcijų patikimumą

Gamtinio karkaso sudėtinės dalys pagal ekologinio kompensavimo funkcijų patikimumą.	Ekologinio kompensavimo funkcijų palaikymo atkūrimo pobūdis	Dalis nuo bendro gamtinio karkaso ploto	
		1 variantas	2 variantas
Geoekologinės takoskyros		34,93	34,81
A1 – pažeistos	Gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai	7,46	11,82
A2 – ribotos	Palaikomas ir didinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas	13,59	15,58
A3 – patikimos	Išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis	13,88	7,41
Vidinio stabilizavimo arealai		48,28	51,93
B1 – pažeistos	Gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai	1,01	9,82
B2 – ribotos	Palaikomas ir didinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas	12,52	19,08
B3 – patikimos	Išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis	34,75	23,03
Migracijos koridoriai		16,79	13,26
C1 – pažeistos	Gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai	15,31	10,77
C2 – ribotos	Palaikomas ir didinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas	1,48	2,36
C3 – patikimos	Išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis	-	0,13
Viso nuo savivaldybės teritorijos ploto:		59,59	56,52

Teritorijos naudojimo funkciniai prioritetai

Pagrindiniai veiksniai lemiantys Akmenės r. sav. teritorijos ūkinį naudojimą ir teritorijos funkcinis prioritetas yra vyraujantis lygus reljefas (molingos lygumos ir molingos banguotos lygumos) ir dirvožemio našumas (42 – 46 balai). Tai lemia, kad vyraujanti ūkinė veikla yra susijusi su žemės ūkiu – 59,25%. Iš jų intensyviai žemės ūkiui naudojama (dirbama žemė) – 56,27%, o ekstensyviai (pievos ir ganyklos) – 2,49%. Apleistos žemės sudaro tik 0,49%. Miškų ūkiu paskirties žemė sudaro 32,11%.

Siekiant ekonomiškai efektyvios žemės ūkiu ir miškų ūkiu plėtros, būtina esminė, laipsniška žemės naudojimo pertvarka, padidinant ūkių žemėvaldas ir sudarant ekonomines sąlygas intensyviai ūkinei veiklai (pastatų statyba, keliu tiesimas, melioracijos sistemų rekonstrukcija, modernios technikos naudojimas) bei racionaliam žemės naudojimui. Racionalus žemės naudojimas galimas tik atsižvelgiant į kraštovaizdžio ekologinio kompensavimo funkcijas ir aplinkosauginius reikalavimus ties upių slėniais ir melioraciniais kanalais; auginant prekybei produkcijai dirvožemių savybes geriausiai atitinkančius augalus; mažiau našiose žemėse pasėlių struktūrą pritaikant gyvulininkystės vystymui, o žemės ūkiu veiklai ekonomiškai netikslingose naudoti žemėse įveisiant mišką; atitinkamai formuojant urbanistinės ir pramoninės veiklos vystymo bei plėtros teritorijas.

Todėl Akmenės r. sav. teritorijoje, koncepcijos stadijoje yra išskiriamos šios, teritorijos naudojimo funkcinio prioriteto kryptys bei numatomas jų intensyvumas:

- **Koncervacinio prioriteto (KGK)** – šis funkcinis prioritetas taikomas gamtinių ar biosferos rezervatų, taip pat draustinių teritorijose, kurių vystymas apima nustatytų reglamentų ir aplinkosauginės funkcijos realizavimo efektyvumo užtikrinimą.
- **Ekologinės apsaugos (EGK)** – šis funkcinis prioritetas taikomas biologinės įvairovės apsaugos ir bioproductinio tausojančio ūkiu teritorijoms atliekančioms ekosistemų apsauginių juostų funkcijas.
- **Gamtinės rekreacijos (GRK)** – funkcinio prioriteto zonos skirtos rekreacinių gamtinio kraštovaizdžio išteklių vystymui dideliu gamtiniu rekreaciniu potencialu pasižyminčiose teritorijose.
- **Kultūrinės rekreacijos (KRK)** – funkcinio prioriteto zonos skirtos kraštovaizdžio kultūrinių išteklių panaudojimo rekreacijai vystymui teritorijose pasižyminčiose kultūrinių ir archeologinių vertybių gausa.
- **Intensyvaus bioproductinio ūkiu (IBŪK)** – apimantis žemės ūkiu ir miškų ūkiu paskirties teritorijas, kurioms nėra taikomos aplinkosauginės kraštotvarkinės priemonės ribojančios šių teritorijų išteklių naudojimo intensyvumą.
- **Ekstensyvaus bioproductinio ūkiu (EBŪK)** – žemės ūkiu ir miškų ūkiu paskirties žemė patenkanti į gamtinio karkaso teritorijas, kuriose dėl GK ekologinio kompensavimo funkcijų palaikymo bei gerinimo yra ribojamas bioproductinių išteklių naudojimo intensyvumas.
- **Intensyvios urbanizacijos (UIK)** – šio funkcinio prioriteto teritorijos sietinos su miestų ir gyvenviečių centrinėmis dalimis, kuriose prioritetu laikoma daugiaaukštė statyba bei užstatymo tankinimas.
- **Ekstensyvios urbanizacijos (UEK)** – šio funkcinio prioriteto teritorijos sietinos su mažaisiais miesteliais ir gyvenvietėmis, taip pat didesnių miestų periferinėmis dalimis, kuriose vystoma mažaaukštė statyba.
- **Naudingųjų iškasenų gavybos (NIK)** – funkcinio prioriteto zonos skirtos naudingųjų iškasenų karjerų eksploatacijos, rekultivacijos bei funkcinės konversijos proceso reguliavimui.
- **Pramonės plėtros (PPK)** – šio funkcinio prioriteto zonos skirtos pramonės ir logistikos kompleksų, infrastruktūros bei transporto koridorių vystymui.

1 variantas - teritorijos naudojimo funkcinių prioritetų koncepcijos pirmasis variantas remiasi esama kraštovaizdžio naudojimo struktūra ir palaiko nusistovėjusias jo naudojimo kryptingumo ir intensyvumo tendencijas (8.4 lentelė). Palaikomos esamos urbanizacijos tendencijos – išsaugant kiekvienai gyvenvietei jos plėtros galimybes. Naudingųjų iškasenų gavybos teritorijų vystymas yra siejamas su detaliai išžvalgytais jų plotais, o rekreacinių teritorijų vystymas su nusistovėjusiomis esamomis teritorijų ribomis.

Urbanistinės plėtros zonos vystomos užtikrinant esamo bendrojo plano sprendiniuose įtvirtintų sprendinių tęstinumą. Juose nebūtų numatoma atskiros intensyvios ir ekstensyvios urbanizacijos zonos.

Savivaldybės teritorijos rekreacinis potencialas vystomas esamų rekreacinių arealų pagrindu susitelkiant į esamus kultūrinių bei archeologinių vertybių koncentracijos židinius. Kaip vienos pagrindinių gamtinės vandens rekreacijos zonų išlieka Kivylių ir Sablauskių tvenkinių rekreacinės zonos.

Bioprodukcinio ūkio teritorijose žemė naudojama pagal jos tikslinę paskirtį (žemės ūkio ir miškų ūkio). Šiose funkcinėse zonose nėra identifikuojami su gamtinio karkaso struktūromis susiję ekologinės apsaugos koridoriai (zonos). Ekologiniu požiūriu jautriose bioprodukcinio ūkio (ypač žemės ūkio) teritorijose aplinkosauginiai klausimai sprendžiami ne kraštotvarkinėmis priemonėmis o teisiniais reglamentais, numatytais bioprodukcinio ūkio veiklą reglamentuojančiuose dokumentuose. Miškai naudojami pagal grupei (I – IV grupės) priskirtus ūkinio naudojimo ir apsauginius reglamentus.

2 variantas - remiamasi teritorijos naudojimo funkcinių prioritetų zonų ribų tikslinimu ir sukonkretinimu, formuojant ekologinės apsaugos – kraštovaizdžio ekologinio kompensavimo funkcijų atstatymo ir stiprinimo zonas, identifikuojant ekstensyvaus ūkininkavimo teritorijas (8.4 lentelė).

Urbanistinės plėtros į išorę prioritetas yra suteikiamas tik Akmenės, Naujosios Akmenės ir Ventos gyvenvietėms tikslinant ir ribojant jų išorinę plėtrą. Tuo tarpu kitoms gyvenvietėms rekomenduojama vidinis urbanistinės erdvės vystymas.

Naudingųjų iškasenų gavybos arealai yra siejami su detaliai išžvalgytų telkinių ribomis.

Rekreacinių teritorijų plėtra sietina su kultūrinio ir gamtinio rekreacinio potencialo identifikavimu bei su tuo susijusių arealų ribų sukonkretinimu. Greta Kivylių ir Sablauskių tvenkinių rekreacinių zonų vystymo numatoma perspektyvinio Menčių rekreacinio arealo išskyrimas siekiant šioje vietoje formuoti ir vystyti išekspluatuoto klinčių karjero generuojamą išskirtinį gamtinį rekreacinį potencialą – vaizdingo, uolinių krantų vandens telkinio – jį pritaikant aktyviam ir pasyviai poilsiui.

Bioprodukcinio ūkio (žemės ir miškų ūkio) funkcinio prioriteto zonų naudojimo intensyvumo ribojimas rekomenduojamas pagal gamtinio karkaso ekologinio kompensavimo funkcijų palaikymo prioritetus. Intensyvaus bioprodukcinio ūkio zonų bendras plotas sumažėtų apie 5%. Šis mažėjimas vyktų dalį intensyvaus bioprodukcinio ūkio teritorijų (upių slėniai ir apyslėniai), sietinų su žemės ūkio paskirties teritorijomis, identifikuojant kaip ekologinės apsaugos teritorijas. Tai suteiktų galimybes stiprinti kraštovaizdžio ekologinio kompensavimo funkcijas ir didinti agroekosistemų tvarumą.

Miškai naudojami pagal grupei (I – IV grupės) priskirtus ūkinio naudojimo ir apsauginius reglamentus.

8.4 lentelė. Kraštovaizdžio naudojimo funkcinio prioriteto zonos

Funkcinio prioriteto zonos	Procentinė ploto dalis nuo bendro teritorijos ploto (%)	
	I variantas	II variantas
KGK – Konservacinės apsaugos	5,69	5,80
EGK - Ekologinės apsaugos	-	4,66
UEK/EGK – Ekstensyvios urbanizacijos su ekologinio kompensavimo funkcija	-	0,40
GRK - Gamtinės rekreacijos	0,56	0,84
KRK - Kultūrinės rekreacijos	2,27	1,68
EBŪK - Ekstensyvaus bioprodukcinio ūkio	45,75	42,78
IBŪK - Intensyvaus bioprodukcinio ūkio	37,16	36,39
UEK - Ekstensyvios urbanizacijos	6,29	2,42
UIK - Intensyvios urbanizacijos		1,64
PPK - Pramonės plėtros	0,60	1,56
NIK - Naudingųjų iškasenų gavybos	1,68	1,83

KULTŪROS PAVELDO KONCEPCIJOS ALTERNATYVOS

Akmenės rajono bendrojo plano koncepcijoje siūlomos dvi alternatyvos, kurios yra palankios kultūros paveldo apsaugai. Kultūros paveldo apsaugos principai, saugojimo kryptys ir prioritetai yra analogiški. Nepriklausomai nuo pasirinktos alternatyvos prioritetas turi būti teikiamas kultūros paveldo objektų naudojimui viešajai paskirčiai, visuomenės kultūros, rekreacijos ir turizmo reikmėms, rajono savitumo raiškos stiprinimui, kultūros ir gamtos paveldo apsaugos integralumui.

Akmenės rajono bendrojo plano keitimo koncepcijoje, kultūros paveldo išsaugojimo interesai yra tiesiogiai susieti su Akmenės rajono kultūrinės, socialinės ir ekonominės plėtros programomis. Bendrojo plano keitime suformuluoti kultūros paveldo dalies sprendiniai užtikrins Akmenės rajono kultūros paveldo apsaugą, tinkamą naudojimą, pritaikymą, pažinimą, integraciją į šiuolaikinį gyvenimą. Todėl rajono savivaldybės teritorijos kultūros paveldo išsaugojimo ir panaudojimo sprendiniai paremti tokiais esminiais principais:

1. Nekilnojamąjį kultūros paveldą būtina vertinti apsaugos ir plėtros sąsajų kontekste vienodai gerbiant seną ir naują; paveldas negali trukdyti inovacijoms, o inovacijos negali būti kuriamos praeities vertybių sąskaita; kiekvienas metas turi palikti savo ženklą istorijoje ir rasti savo vietą teritorijoje;
2. Nekilnojamąjį kultūros paveldą, kaip daugiaamžės kultūrinės, socialinės, ekonominės veiklos istorinį produktą, būtina suprasti bei vertinti kaip šių veiklos sričių permanentinės plėtros politikos dalį;
3. Būtina užtikrinti paveldo funkcionalumą ne tik kultūros istorijos atskleidimo bei krašto savasties išsaugojimo reikmėms, bet ir Akmenės rajono kultūros ir jo savitumo plėtros interesams;
4. Rajono subalansuotai plėtrai ekonominė sėkmė ne mažiau būtina, negu kultūros ir gamtos paveldas. Nei vieno iš šių trijų rajono aplinkos kokybės ir gyvenimo gerovės komponentų negalima vertinti atsietai ir teikti bent vienam iš jų išskirtinį prioritetą;
5. Kultūros paveldo objektų bei vietovių teritorijose ir apsaugos zonose planuojama veikla turi būti reglamentuojama kultūros paveldo specialiaisiais planais bei kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais aktais.

Akmenės rajono savivaldybės bendrojo plano keitimo sprendiniai turi būti įgyvendinami, remiantis pagrindinėmis kultūros paveldo apsaugos nuostatomis:

- išsaugoti ir gaivinti paveldėtą regiono savitumą atspindintį kultūros paveldą;
- stiprinti valstybės institucijų ir visuomenės atsakomybę už kultūros paveldo išsaugojimą.

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektus numatoma integruoti į rajono struktūrą, atverti visuomenei, pritaikyti rekreacijai ir turizmo reikmėms. Kultūros vertybių sancaupos arealai tvarkytini išryškinant dominuojančių kultūros paveldo objektų sąveiką su kitais kultūros paveldo objektais ir vertinga gamtine aplinka. Kultūriniam turizmui tikslinga prioritetinai pritaikyti objektus, pasižyminčius išskirtiniu kultūrinio pažintinio potencialu, vertingi kultūriniam pažinimui objektai įtrauktini į pažintinio turizmo (gamtinio – kultūrinio) maršrutus.

Bendrojo plano keitimu suformuluoti kultūros paveldo dalies sprendiniai užtikrins Akmenės rajono kultūros paveldo apsaugą, tinkamą naudojimą, pritaikymą, pažinimą, integraciją į šiuolaikinį gyvenimą. Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje yra 208 nekilnojamosios kultūros paveldo vertybės (pagal LR Kultūros vertybių registro duomenis, 2019 m.). LR kultūros registras nuolat tikslinamas ir papildomas naujais kultūros paveldo objektais, ir bendrojo plano keitimo apimtyje pateikti nekilnojamojo vertybių sąrašai nėra baigtiniai. Rengiant kitus planavimo dokumentus ar schemas pagal bendrojo plano keitimo nuostatas, būtina vadovautis naujausia LR kultūros vertybių registro informacija. Nekilnojamojo kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose veikla reglamentuojama nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais aktais, individualiais apsaugos reglamentais (tipiniai apsaugos reglamentai, jei individualių reglamentų nėra nustatyta), nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiaisiais ir detaliaisiais planais.

Siekiant, kad būtų išsaugoti kultūros paveldo objektai, užtikrinta vizualinė jų apsauga, numatoma rengti nekilnojamojo kultūros paveldo objektų paveldotvarkos projektus, ribų planus. Visų objektų, įrašytų į Kultūros vertybių registrą, teritorijoms ir jų apsaugos zonoms yra taikomi LR Vyriausybės Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų reikalavimai. Archeologijos paveldo objektų tvarkybai nustatoma konservavimo kryptis, naudojimo būdas – kultūros paveldo objektų žemės sklypai, C2.

SUSISIEKIMO SISTEMOS IR INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS KONCEPCIJOS ALTERNATYVOS

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo susisiekimo sistemos ir inžinerinės infrastruktūros koncepcija formuojama pagal galiojančių teritorijų planavimo, strateginių dokumentų sprendinius bei atliktos esamos būklės analizės rezultatus, identifikavus susisiekimo sistemos ir inžinerinės infrastruktūros būklės ypatumus, jos elementų raidos tendencijas. Įvertinus pasirinktą teritorinės plėtros alternatyvą bus taikomi bendrieji susisiekimo sistemos ir inžinerinės infrastruktūros vystymo principai pagal urbanistinės struktūros vystymo kryptis.

Tiek pirmoje, tiek antroje koncepcijoje siūlomos pagrindinės infrastruktūros vystymo kryptys, kurios sprendinių konkretizavimo stadijoje bus tikslinamos pagal pasirinktą plėtros koncepciją. Rengiant bendrojo plano keitimą laikomasi nuostatos, kad numatomi sprendiniai nedarytų neigiamo poveikio aplinkinėms teritorijoms. Visais atvejais, žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose sprendiniai turi būti tikslinami, numatomos priemonės poveikiui sumažinti ar jo išvengti.

8.1. Konceptijos alternatyvų apibendrinimas

8.1.1 lentelė. Alternatyvų apibendrinimas

VERTINIMO KRITERIJAI	I ALTERNATYVA	II ALTERNATYVA
<p>Urbanizuojamų ir neurbanizuojamų teritorijų lokalizavimas. Gyvenamųjų vietovių sistemos vertinimas. Rekreacinių teritorijų plėtra. Demografinės situacijos vertinimas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Neefektyvus žemės ir žemės ūkio naudmenų naudojimas; ▪ Konflikto su gamtinio karkaso reikalavimais tikimybė; ▪ Sprendžiant iš urbanistinės struktūros parametru, teritorinė plėtra gali būti plėtojama tik dėl bendro gyvenamojo fondo padidėjimo arba gerinant gyventojų gyvenimo sąlygas – šie parametrai Akmenės rajone yra neigiami. Didelės plėtos teritorijos bei neribojamos statybos, vertinant neigiamus gyventojų skaičiaus pokyčius, sunkiai pagrindžiamos. Plėtos plotų realizavimas, įvertinus net ir kokybinės plėtos aspektus, yra neadekvatus pagrindiniam urbanistinės plėtos veiksmui – gyventojų skaičiui; ▪ Mažas užstatymo tankis ir lėtas jo susiformavimas, kas pabrangina komunikacijų tiesimo darbus, didina technologines problemas dėl mažo tinklų apkrovimo. Neišvengiami ilgalaikiai finansiniai ir teisiniai žemės įsigijimo komunikaciniams koridoriams organizaciniai ir kitokie sunkumai. Tuo labiau, kad masinės plėtos teritorijose masinis lokalių tinklų, vandens gręžinių ir nuotekų valyklų įrengimas pagal ES direktyvas yra neleistinas; ▪ Socialinės infrastruktūros vystymo tikimybė labai maža dėl mažos vartotojų lokals koncentracijos; ▪ Chaotiškame užstatyme neįmanoma įgyvendinti funkciškai mišrių teritorijų, kas lemia aktyvių gyventojų susisiekimo priemonių pasirinkimą – lengvąjį automobilį, kuris buvo, yra ir išliks prielaida sparčiam priemiesčių augimui ir miesto išskydimui. Laisva ir nevaldoma plėtra visais atvejais yra ydinga ir netoleruotina. Daugumos ES šalių (išskyrus pietines) politika – finansiniais ir kitais būdais riboti priemiesčių išskydimą. Vokietijoje, Čekijoje, Slovakijoje nėra ir netoleruojami net vienkiemiai, žemdirbiai įsikūrę ne savuose laukuose, bet miesteliuose, kompaktiškuose kaimuose; ▪ Pagal galiojantį Akmenės rajono bendrąjį planą, be Menčių kaimo teritorijos, pramonės ir sandėliavimo zonos nebuvo išskirtos. Per šį laikotarpį minėta pramonės teritorija buvo įsisavinta. Šie sprendiniai nesudaro sąlygų verslo ir pramonės investicijoms, pramoninės paskirties zonų kūrimuisi ir plėtimuisi strategiškai patraukliose rajono vietose. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tęsimos urbanistinio vystymo kryptys numatytos Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane (2008 m.) optimizuojant numatytą plėtrą; ▪ Tolygiai plėtojamas gyvenviečių tinklas visoje Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje; ▪ Struktūrinėje urbanistinės plėtos vizijoje nustatoma racionaliausia susiklosčiusio urbanistinio audinio dinamikos galimybė, įvertinant esamą sanklodą ir dabartinio, galiojančio bendrojo plano sprendiniais įteisintų „teisėtų lūkesčių“ sklaidą. T.y. bandoma ir toliau tobulinti anksčiau suplanuotos teritorijos principų realizaciją kiek įmanoma prisilaikant dabartinės žemėnaudos ir žemėvaldos situacijos; ▪ Siekiama užtikrinti esamų socialinių, ekonominių išteklių poreikį, sudarant galimybes koncentruotis rajono gyventojams gyvenamosiose vietovėse arba jų gretimybėje, kurios yra patrauklesnės gyventi ir dirbti. Socialinės ir ekonominės aplinkos gerinimui teigiamą įtaką daro visuomeninių objektų funkcinė įvairovė, nauji traukos objektai, kokybiška inžinerinė bei susisiekimo infrastruktūra, sudarytos palankios sąlygos smukliojo ir vidutinio verslo atsiradimui bei plėtrai; ▪ Plėtos teritorijose numatytas vystymas nustatant veiklos ir plėtojimo prioritetus; ▪ Perspektyva parengta siekiant maksimaliai įgyvendinti bendrojo plano keitimui iškeltus tikslus bei pagal galimybes apriboti galimybes gilinti rajone identifikuotas problemas (bendrojo planavimo kompetencijos ribose); ▪ .Numatomas pramonės teritorijų vystymas ne tik šalia pagrindinių urbanistinių centrų, bet ir naujos pramonės ir sandėliavimo plėtos zonos. Numatyta koncentruota pramoninių teritorijų plėtra sudaro prielaidas ateiti stambiems investuotojams, sistemingai plėtoti infrastruktūrą bei kompleksiskai taikyti aplinkosaugines priemones; ▪ Akmenės rajonas iš kitų Lietuvos rajonų išsiskiria naudingųjų iškasenų įvairove ir gausa. Akmenės rajone yra surasta klinties, dolomito, molio, durpių, žvyro bei smėlio telkinių bei perspektyvių plotų. Šių pramonės šakų skatinimas turi būti prioritetinga sritis.
	<p>Esamos būklės analizės pagrindu galima daryti prielaidą, kad I alternatyvos atveju resursai ir pastangos būtų išsklaidytos visiems veiklos sektoriams visose gyvenamosiose vietovėse, t.y. be veiklos ir teritorinių prioritetų, todėl nebūtų galimybių (nepakaktų finansinių, vadybinių, darbo jėgos ir kitų resursų) sparčiai socialinei ekonominei plėtrai, kaimo vietovės imtų dar sparčiau nykti. II alternatyvos atveju plėtos vizijoje nustatoma racionaliausia susiklosčiusio urbanistinio audinio dinamikos galimybė, dabartinės žemėnaudos polifunkcinis panaudojimas bei vėjo energetikos vystymas sustiprins rajono svarbą ekonominiame bei socialiniame plotmėje.</p>	

<p>Gamtinės aplinkos vertinimas</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Teritorijos naudojimo funkcinių prioritetų koncepcijos pirmasis variantas remiasi esama kraštovaizdžio naudojimo struktūra ir palaiko nusistovėjusias jo naudojimo kryptingumo ir intensyvumo tendencijas (remiasi esamomis, dabar galiojančio, bendrojo plano ribomis). Šiame koncepcijos variante formuojamas gamtinis karkasas yra 4% didesnis lyginat su antruoju variantu. Taip yra todėl, kad esamo plano rengėjų gamtinis karkasas buvo formuojamas labiau apibendrintai. Jame taip pat numatomas ekologinių funkcijų vystymas yra ekstensyvesnis, kadangi identifikuojant jo būklę geresne, mažesniuose jo plotuose yra planuojami ekologinio kompensavimo funkcijų gerinimo kraštovarkinės priemonės; ▪ Palaikomos esamos urbanizacijos tendencijos – išsaugant kiekvienai gyvenvietei jos plėtros galimybes; ▪ Naudingųjų iškasenų gavybos teritorijų vystymas yra siejamas su detalai išžvalgytais jų plotais, o rekreacinių teritorijų vystymas su nusistovėjusiomis esamomis teritorijų ribomis; ▪ Urbanistinės plėtros zonos vystomos užtikrinant esamo bendrojo plano sprendiniuose įtvirtintų sprendinių tęstinumą. Juose nebūtų numatoma atskiros intensyvios ir ekstensyvios urbanizacijos zonos; ▪ Bioproductinio ūkio teritorijose žemė naudojama pagal jos tikslingą paskirtį (žemės ūkio ir miškų ūkio). Šiose funkcinėse zonos nėra identifikuojami su gamtinio karkaso struktūromis susiję ekologinės apsaugos koridoriai (zonos). Ekologiniu požiūriu jautriose bioproductinio ūkio (ypač žemės ūkio) teritorijose aplinkosauginiai klausimai sprendžiami ne kraštovarkinėmis priemonėmis o teisiniais reglamentais, numatytais bioproductinio ūkio veiklą reglamentuojančiuose dokumentuose; ▪ Miškai naudojami pagal grupę (I – IV grupės) priskirtus ūkinio naudojimo ir apsauginius reglamentus. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koncepcija skiria didelį dėmesį gamtinei aplinkai. Antrasis variantas remiamasi teritorijos naudojimo funkcinių prioritetų zonų ribų tikslinkimu ir sukonkretinimu, formuojant ekologinės apsaugos – kraštovaizdžio ekologinio kompensavimo funkcijų atstatymo ir stiprinimo zonas, identifikuojant ekstensyvaus ūkininkavimo teritorijas. Patikslinus ribas, formuojamo gamtinio karkaso metafunkcinių zonų skaičius ir erdvinė dislokacija iš esmės nekinta, tačiau bendras plotas sumažėja apie 4%. Toks patikslinimas remiasi tikslesniais reljefo duomenimis, todėl išvedamos tikslesnės ribos tarp žemės ūkio naudmenų ir upių slėnių. Taip pat, vadovaujantis esama žemėnaudos sklypų struktūra yra patikslinamos geoekologinių takoskyrų bei vidinio stabilizavimo arealų ribos. Šie patikslinimas nors ir sumažina bendrą ekologinių požiūriu svarbių teritorijų plotą savivaldybės teritorijoje, tačiau tuo pačiu tikslingiau ir konkrečiau teritorijoje lokalizuoja aplinkosauginius reglamentus. Taip pat ribų tikslinkimas sąlygoja ir naują gamtinio karkaso ekologinio kompensavimo funkcijų patikimumo vertinimą, kuris rodo prastesnę gamtinio karkaso būklę, nei buvo manoma iki šiol. Tos vertinimas, šio varianto koncepcijos sprendiniuose leidžia siūlyti tikslingesnes ir intensyvesnes ekologinio kompensavimo funkcijų atstatymo kraštovaizdyje priemones; ▪ Urbanistinės plėtros į išorę prioritetą yra suteikiamas tik Akmenės, Naujosios Akmenės ir Ventos gyvenvietėms tikslinkiant ir ribojant jų išorinę plėtrą. Tuo tarpu kitoms gyvenvietėms rekomenduojama vidinis urbanistinės erdvės vystymas; ▪ Naudingųjų iškasenų gavybos arealai yra siejami su detalai išžvalgytų telkinių ribomis; ▪ Bioproductinio ūkio (žemės ir miškų ūkio) funkcinio prioriteto zonų naudojimo intensyvumo ribojimas rekomenduojamas pagal gamtinio karkaso ekologinio kompensavimo funkcijų palaikymo prioritetu; ▪ Intensyvaus bioproductinio ūkio zonų bendras plotas sumažėtų apie 5%. Šis mažėjimas vyktų dalį intensyvaus bioproductinio ūkio teritorijų (upių slėniai ir apyslėniai), sietinų su žemės ūkio paskirties teritorijomis, identifikuojant kaip ekologinės apsaugos teritorijas. Tai suteiktų galimybes stiprinti kraštovaizdžio ekologinio kompensavimo funkcijas ir didinti agroekosistemų tvarumą.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pagrindinė gamtinio kraštovaizdžio, kaip teritorinės sistemos stabilumo garantija perspektyvai – pilnaverčio gamtinio karkaso kaip kompensacinės ekologinės sistemos su atitinkama reglamentų sistema suformavimas. I koncepcijos alternatyvos atveju užtikrinamas mažesnis teritorinės sistemos stabilumas. Numatoma, kad saugomose teritorijose veikla turi būti vykdoma vadovaujantis patvirtintais tvarkymo planais arba planavimo schemomis, taip pat saugomų teritorijų nuostatais, saugomų teritorijų individualiais apsaugos reglamentais ir kitais, su saugomomis teritorijomis susijusiais, teisės aktais. Saugomų teritorijų ribos, plotas, tvarkymo režimas, funkcinių zonų bei buferinės apsaugos zonų ribos tikslinkami šių teritorijų specialiaisiais planais. Įstatymų numatyta tvarka gali būti steigiamos naujos saugomos teritorijos. Tai atliekama neinicijuojant bendrojo plano keitimo procedūros. Bendrojo plano sprendiniai gali būti įgyvendinami tiek, kiek jie neprieštarauja saugomų teritorijų specialiujų planų sprendiniams. 	

<p>Inžinerinės infrastruktūros vertinimas</p>	<p>Inžinerinė infrastruktūra yra neatsiejama urbanizuotos teritorijos dalis. Vykdamas planingą urbanizuotų teritorijų plėtrą kartu turi būti vystoma ir inžinerinė infrastruktūra. Infrastruktūros nepakankamas išvystymas neigiamai veikia gamtinę aplinką ir žmonių gyvenimo kokybę. Pavėluotas infrastruktūros vystymas pareikalauja daugiau materialinių resursų, padaroma žala gamtai, sukelia nepatogumus gyventojams, sutrikdomas transporto priemonių eismas.</p> <p>Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo susisiekimo sistemos koncepcijos alternatyvos formuojamos pagal galiojančių teritorijų planavimo, strateginių dokumentų sprendinius (patvirtintų po 2008 m.) bei atliktos esamos būklės analizės rezultatus, identifikavus susisiekimo sistemos būklės ypatumus, jos elementų raidos tendencijas.</p> <p>I, II koncepcijos sprendiniai iš principo tokie patys - taikomi bendrieji inžinerinės infrastruktūros vystymo principai pagal urbanistinės struktūros vystymo kryptis. Sprendinių įgyvendinimo apimtys ir prioritetiškumas priklausys nuo pasirinktos alternatyvos.</p> <p>II alternatyvos siūlomų įsivinti teritorijų kiekis ir padėtis rajone sąlygoja optimalų esamos inžinerinės infrastruktūros panaudojimą, įgyvendinimas numatomas etapais, todėl teigiamas poveikis teritorijoms bus didesnis lyginant su I alternatyva. Pasaulinis vėjo energetikos vystymas skatina mažesnę iškasimo kuro panaudojimą, teršalų į atmosferą išmetimą, švelnina šiltnamio efekto susidarymą bei globalinio atšilimo intensyvumą. Įgyvendinus II koncepcijos sprendinius dėl vėjo jėgainių plėtros būtų sustabdytas ūkinės veiklos nuosmukio procesas planuojamoje teritorijoje, panaikintas monofunkcinis teritorijos panaudojimas, sustiprėtų planuojamos teritorijos svarba rajono ir net šalies mastu. Teritorijos panaudojimo ne tik žemės ūkiui, bet ir vėjo energetikai galimybė didins žemės naudmenų vertę. Žemių savininkai turės galimybę gauti pajamų ne tik iš žemės ūkio, bet ir iš elektros energijos gamybos arba žemės nuomos šiai ūkinei veiklai.</p>
<p>Susisiekimo sistemos vertinimas</p>	<p>Bendrojo plano susisiekimo dalies conceptualūs sprendiniai paremti esamos inžinerinės infrastruktūros būklės analize, galiojančių teritorijų planavimo ir strateginių dokumentų sprendiniais, kurie buvo parengti po bendrojo plano patvirtinimo (po 2008 m.). I, II koncepcijos sprendiniai iš principo lieka tokie patys - taikomi bendrieji susisiekimo sistemos vystymo principai pagal urbanistinės struktūros vystymo kryptis. Sprendinių įgyvendinimo apimtys ir prioritetiškumas priklausys nuo pasirinktos alternatyvos.</p> <p>Abiem variantais gerinamos susisiekimo sąlygos, didinamas rajono kelių tinklo rišlumas, o tuo būdu ir tolygesnis transporto priemonių pasiskirstymas tinkle, lemiantis mažesnę aplinkos taršą automobilių išmetamosiomis dujomis bei transportiniu triukšmu. Įgyvendinant koncepcijos sprendinius bei vystant plėtros teritorijas šalia esamų intensyvaus eismo kelių būtina atsižvelgti į transporto poveikį visuomenės sveikatai. Žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose ir/ arba techniniuose projektuose esant būtinybei įvertinti keliamo triukšmo ir oro taršos lygį. Teritorijose, kuriose viršijamos didžiausios leistinos akustinio triukšmo ir oro taršos ribos, reglamentuojamos higienos normomis HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“, HN 35:2007 „Didžiausia leidžiama cheminių medžiagų (teršalų) koncentracija gyvenamosios aplinkos ore“, neplanuoti užstatymo arba pagal atliktus skaičiavimus taikyti neigiamo poveikio mažinimo priemonės (akustinės sienutes, želdynų juostas ir pan.). Populiarės nemotorinis eismas, mažės oro tarša bei triukšmas.</p>

9. VERTINIMO, ĮSKAITANT SUNKUMUS, SU KURIAIS SUSIDURTA KAUPIANT REIKIAMĄ INFORMACIJĄ, APRAŠYMAS

Akmenės rajono savivaldybės bendrojo plano keitimo koncepcijos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita parengta remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ bei Akmenės rajono savivaldybės bendrojo plano keitimo strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentu. Buvo vertinama Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo 2 priede „Privaloma strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitos sudėtis“ nurodytais aspektais.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendinių poveikio aplinkai vertinimas atliekamas panaudojant statistinę medžiagą apibūdinančią įvairius socialinius, ekonominius veiksnius ir atsižvelgiant į teisės aktų, reglamentuojančių saugomų teritorijų, kultūros paveldo apsaugą ir naudojimą bei aplinkos apsaugą, nuostatas, analizuojant ankstesnių metų teritorijų planavimo bei kitus su plano rengimu susijusius dokumentus.

Rengiant Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo strateginio pasekmių vertinimo ataskaitą, nebuvo susidurta su reikšminga informacijos stoka, kas galėtų turėti reikšmingos įtakos SPAV ataskaitoje pateikiamai analizei.

Pagrindinė vertinimo problema yra susijusi su aiškių metodikų, tam tikriems aspektams vertinti, trūkumu. Kai kurie reiškiniai, kurių aspektu buvo atliekamas vertinimas, yra labai kompleksiški, kintantys laiko atžvilgiu, priklausantys nuo daug netiesioginių poveikių. Dėl šių priežasčių jų pasekmės yra sunku tiksliai įvertinti net ir taikant geoinformacines sistemas, dėl skirtingų poveikių matavimo dimensijų. Konkrečius poveikius atskirose savivaldybės teritorijose lemia (arba lems) konkrečios vykdomos ūkinės veiklos bei jų mastas, kurių įvertinimas nėra strateginio pasekmių aplinkai vertinimo objektas.

Bendrojo plano sprendinių poveikio aplinkai vertinimas atliktas remiantis Saugomų teritorijų, Nekilnojamojo kultūros paveldo registro duomenimis, nacionaliniais ir Lietuvos priimtais tarptautiniais kultūros paveldo apsaugos teisės aktais, Lietuvos teritorijos bendruoju planu, kultūros paveldo objektų tyrimais.

10. NUMATYTŲ TAIKYTI STEBĖSENOS (MONITORINGO) PRIEMONIŲ APRAŠYMAS

Įgyvendinant Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrąjį planą, vadovaujantis LR teritorijų planavimo įstatymu ir Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis. Patvirtintinus bendrąjį planą, savivaldybės administracijos direktorius ir kitos institucijos privalo vykdyti sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringą), priežiūrą ir kontrolę.

Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėseną vykdoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. sausio 7 d. įsakymu Nr. D1-21, „Dėl kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos aprašu“. Pagrindinis dėmesys vykdant monitoringą turėtų būti kreipiamas į dirvožemio, oro, požeminio bei paviršinio vandens kokybinius pokyčius. Taip pat turėtų būti vykdomas ir kraštovaizdžio struktūros bei vizualinės kokybės monitoringas. Stebėtini aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektų pokyčiai bei poveikį patiriančios aplinkos komponentų kokybės ir kiekybės pokyčiai.

Savivaldybės ir vietovės lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos ataskaitos rengiamos kas metus ir ne rečiau kaip kas 2 metus viešinamos planavimo organizatoriaus tinklalapyje.

Savivaldybių institucijos:

- patvirtinus savivaldybės ar vietovės lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentą, parengia ir patvirtina teritorijų planavimo dokumento sprendinių įgyvendinimo programą. Patvirtinta programa įkeliama į Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo stebėsenos informacinę sistemą;
- nuolat kaupia ir analizuoja informaciją, kaip įgyvendinami patvirtinti savivaldybės ar vietovės lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai;
- kiekvienų metu pirmajame ketvirtyje teikia duomenis už praėjusius kalendorius metus pagal patvirtinta teritorijų planavimo dokumento sprendinių įgyvendinimo programą į Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo stebėsenos informacinę sistemą;
- esant poreikiui gali papildyti stebimų rodiklių sąrašus kitais savivaldybei aktualiais rodikliais;
- ne rečiau kaip kas 2 metai parengia apibendrintą, susistemintą informaciją apie patvirtintų savivaldybės ar vietovės lygmens kompleksinių teritorijų planavimo dokumentų įgyvendinimo stebėseną, kurią patvirtina ir pavišina internetiniame tinklalapyje.

Kitos institucijos gali teikti duomenis ir naudotis Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo stebėsenos informacinės sistemos publikuojamais duomenimis.

10.1 lentelė. Stebimų rodyklių sąrašas

Rodiklių grupės	Rodiklis	Mato vienetai	Patvirtinimo metai	Ataskaitiniai metai
I. Baziniai rodikliai	Gyventojų tankis	gyv./km ²		
	Parengtų specialiojo teritorijų planavimo dokumentų skaičius	vnt.		
	Parengtų kompleksinių teritorijų planavimo dokumentų skaičius	vnt./vnt.		
	Statybos leidimai naujiems gyvenamiesiems namams statyti	vnt.		
	Leidimai statyti paslaugų objektus	vnt.		

Rodiklių grupės	Rodiklis	Mato vienetai	Patvirtinimo metai	Ataskaitiniai metai
	Leidimai statyti pramonės ir sandėliavimo objektus	vnt.		
	Leidimai statyti visuomeninius objektus	vnt.		
II. Fizinė aplinka	Užstatyta teritorija	km ²		
	Naujai pastatytų butų skaičius	vnt.		
	Gyvenamo būsto statybos apimtis	vnt./vnt.		
	Renovacija	vnt.		
	Aukštybinių pastatų statyba	vnt.		
	Didžiųjų prekybos centrų statyba	vnt.		
	Inžineriniai komunikaciniai koridoriai	km/gyv		
	Žaliosios teritorijos	ha/gyv.		
	Visuomeninės erdvės	ha/gyv.		
	Miškų ūkio paskirties žemė	ha/gyv.		
	Konservacinės paskirties žemė	ha/gyv.		
	Saugomos teritorijos	km ²		
	Gyvenamojo ploto vidurkis	m ² / gyv.		
	Užstatymo intensyvumas	proc.		
	Užstatymo tankumas	proc.		
	Namų ūkių, turinčių interneto prieigą, dalis	proc.		
	Miesto gyventojų procentinė kelionių struktūra	proc./proc./proc.		
	Dviračių infrastruktūra	km		
	Viešasis transportas	mln. keleivių/metus		
	Vandentiekio ir nuotekų tinklai	km		
	Elektros energijos tiekimas	km		
	Šilumos tiekimas	km		
	Gamtinių dujų tiekimas	km		
	Atliekos	m ³		
III. Socialiniai rodikliai	Gyventojų skaičius	tūkst. gyv.		
	Vidutinis miesto gyventojų amžius	m.		
	Gyventojų su aukštuoju išsilavinimu dalis	proc.		
	Darbingo amžiaus gyv. dalis	proc.		
	Natūralus gyventojų prieaugis	gyv.		
	Vidutinis šeimos dydis	asmenų skaičius		
	Senatvės pensininkų ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	proc.		
	Ikimokyklinio ugdymo vietų	vnt. sk./100 vaikų		
	Mokyklų sk.	sk./1000 gyv.		
	Kultūros įstaigų sk.	sk./1000 gyv.		
	Konferencijų salių sk.	sk./1000 gyv.		
	Sveikatos apsaugos ministerijos sistemos įstaigų sk.	sk./1000 gyv.		
	Nusikalstamumas	sk./1000 gyv.		
	Eismo saugumo lygis	sk./1000 gyv.		
	Savivaldybės biudžeto dalis tenkanti socialinėms pašalpoms	proc.		
IV. Ekonominiai rodikliai	Užimtumas	proc.		
	Nedarbo lygis	proc.		

Rodiklių grupės	Rodiklis	Mato vienetai	Patvirtinimo metai	Ataskaitiniai metai
	Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis	Lt		
	Gyvenamosios paskirties būsto vertė	Lt/m ²		
	Ūkio subjektų, turinčių daugiau kaip 50 darbuotojų skaičius	proc.		
	Materialinės investicijos	tūkst. Lt/ gyv.		
	Tiesioginės užsienio investicijos	tūkst. Lt/ gyv.		
	Europos sąjungos struktūrinių fondų lėšos	tūkst. Lt/ gyv.		
	Apgyvandinimo įstaigos	sk./1000 gyv.		
	Turistų srutai	sk./1000 gyv.		
	Oro uostų keleivių pervežimai	mln.vnt.		
	Savivaldybės bendros pajamos	Lt./gyv.		
	Savivaldybės bendros išlaidos	Lt./gyv.		
	Dienų skaičius, kai buvo viršyta leistina oro tarša iš stacionarių taršos šaltinių	sk.		
V. Aplinkosauginiai rodikliai	Dienų skaičius, kai buvo viršyta leistina oro tarša iš mobilių taršos šaltinių	sk.		
	Nuotekų (ūkio, buitės, gamybos) išvalytų iki DLT normų ir išleistų į paviršinius vandenis kiekis	m ³ /gyv.		

Informacijos šaltinis: Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos aprašo 3 priedas.

Gamtinės aplinkos būklės ir antropogeninio poveikio jai stebėjimai turi būti vykdomi vadovaujantis LR Aplinkos monitoringo įstatymu ir Valstybine aplinkos monitoringo 2018-2023 metų programa. Pažymėtina, kad Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo įgyvendinimo metu, rengiant sprendiniuose numatytus žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus (bendruosius, specialiuosius, detaliuosius planus), taip pat rengiant investicinius, techninius ar darbo projektus, turės būti atliekami projektų strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV), poveikio aplinkai vertinimas (PAV) bei poveikio visuomenės sveikatai vertinimas (PVSV), vadovaujantis Lietuvos Respublikoje galiojančių teisės aktų nustatyta tvarka.

11. SANTRAUKA

Rengiamo Akmenės rajono teritorijos bendrojo plano keitimo strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV) atliekamas bendrųjų sprendinių formavimo rengimo stadijoje. Šio vertinimo tikslas yra, remiantis strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentu, įvertinti jame įvardintose teritorijose galimas reikšmingas teigiamas bei neigiamas pasekmes, kurios gali įvykti įgyvendinus Akmenės rajono teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendinius.

Akmenės rajono teritorijos bendrojo plano strateginis pasekmių aplinkai vertinimas atliktas panaudojant įvairią statistinę medžiagą, analizuojant ankstesnių metų teritorijų planavimo bei kitus su plano rengimu susijusius dokumentus. Pagrindinė vertinimo problema yra susijusi su aiškių metodikų, tam tikriems aspektams vertinti, trūkumu. Kai kurie reiškiniai, kurių aspektu buvo atliekamas vertinimas, yra labai kompleksiški, kintantys laiko atžvilgiu, priklausantys nuo daug netiesioginių poveikių. Dėl šių priežasčių jų pasekmes yra sunku tiksliai įvertinti net ir taikant geoinformacines sistemas, dėl skirtingų poveikių matavimo dimensijų. Taip pat surinktos informacijos atnaujinimas yra neoperatyvus. Tačiau šios problemos neturi ženklios įtakos atlikto SPAV kokybei ir rezultatams.

Akmenės rajono bendrojo plano koncepcijos rengimo stadijoje nagrinėjamos dvi koncepcijos alternatyvos. Akmenės rajono teritorijos bendrojo plano koncepcijos alternatyvoms įvertinti yra atliktas „Galimas reikšmingų pasekmių vertinimas“ (žr. skyrių „Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai“). Koncepcijų alternatyvų galimų reikšmingų pasekmių palyginamosios analizės rezultatai rodo, kad daugiausiai ilgalaikių (nuolatinių) teigiamų pasekmių tikėtina įgyvendinant II koncepcijos alternatyvą. Taip pat įgyvendinant šią koncepcijos alternatyvą ilgalaikių neigiamų pasekmių poveikis būtų minimalus lyginant su I alternatyva.

Taigi šio strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimtyje siūloma pasirinkti II koncepciją, kurios įgyvendinimo atveju laukiama daugiau ilgalaikių (nuolatinių) teigiamų pasekmių. Šias pasekmes lems bendrojo plano sprendiniams nustatyti įgyvendinimo prioritetai ir reglamentai, ko pasekoje laukiama racionalus žemės naudojimas, gamtinių išteklių išsaugojimas, optimaliai išnaudojama esama susisiekimo ir inžinerinė infrastruktūra, savivaldybės ir valstybės kapitalo investicijų efektyvaus panaudojimo galimybės, gyventojams, ūkininkams, verslininkams, pramonininkams aiškūs gyvenimo ir veiklos organizavimo rajone principai, bei gyvenimo ir veiklos pasirinkimo alternatyvos, geros prielaidos savivaldybės, valstybės ir privačių struktūrų bendradarbiavimui.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos stadijoje nustatomi teritorijų vystymo prioritetai, nuostatos ir bendrieji reglamentai, todėl lieka aktualios bendrajame plane numatytos priemonės plano įgyvendinimo reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti.

Akmenės rajono teritorijos bendrajame plane išskirtų saugomų paveldo objektų kultūrinės vertės išsaugojimo nuostatos turėtų būti detalizuotos ir įgyvendinamos nustatant tvarkymo ir naudojimo reikalavimus kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka. Saugomose teritorijose, taip pat ekologinės apsaugos zonose žemės naudojimas reglamentuojamas Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymu, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu, Lietuvos Respublikos miškų įstatymu, specialiosiomis žemės ir miško naudojimo sąlygomis, kitais įstatymais bei teisės aktais, todėl poveikis, galintis turėti neigiamas pasekmes saugomoms teritorijoms, bendrajame plane nenumatomas, iš esmės nepriklausomai nuo rajono savivaldybės teritorijos vystymo alternatyvų. Trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis aplinkai ir eismo saugai galimas statybos metu pvz. padidėjęs dulskėtumas, triukšmas, laikinas kraštovaizdžio pažeidimas. **Tačiau ilgalaikėje perspektyvoje bendrojo plano sprendimai turės teigiamą reikšmingą poveikį.**

Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėseną turi būti vykdoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. sausio 7 d. įsakymu Nr. D1-21, „Dėl kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos aprašu“. Pagrindinis dėmesys vykdant monitoringą turėtų būti kreipiamas į dirvožemio, oro, požeminio bei paviršinio vandens kokybinius pokyčius. Taip pat turėtų būti vykdomas ir kraštovaizdžio struktūros bei vizualinės kokybės monitoringas. Stebėtini aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektų pokyčiai bei poveikį patirsiančios aplinkos komponentų kokybės ir kiekybės pokyčiai.

PRIEDAS NR.1. Nekilnojamos kultūros paveldo vertybės

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas
1	4164	Šliupščių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Šliupščių k.,	Valstybės saugomas
2	38841	Dabikinės dvaro sodybos fragmentų parkas	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Dabikinės k.,	Valstybės saugomas
3	4155	Apušroto kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Spaigių k.,	Valstybės saugomas
4	4154	Jučių, Žiopelių kaimų senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Jučių k.,	Valstybės saugomas
5	4198	Pakempinių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Pakempinių k.,	Valstybės saugomas
6	44202	Gėpaičių kapinynas	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Gėpaičių k.,	Registrinis
7	30260	Koplytstulpis	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Kruopių mstl.,	Valstybės saugomas
8	30262	Koplytstulpis	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Šemetaičių k.,	Valstybės saugomas
9	7655	Koplytėlė su ornamentuotu kryželiu, Marijos, Šv. Kazimiero, Jono Krykštytojo, Šv. Florijono, šv. Roko, šv. Izidoriaus ir Nykryžiutojo skulptūromis	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Gumbakių k.,	Registrinis
10	4150	Medemrodės kaimo senųjų kapinių komplekso senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Agluonų k.,	Valstybės saugomas
11	2897	Altorius su paveikslais ir skulptūriniais dekoru II	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m.,	Registrinis
12	2834	NKVD-MGB būstinės pastatas	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m., K. Kasakausko g. 11	Valstybės saugomas
13	4494	Skulptūra "Moters galvutė"	Akmenės rajono sav.,	Kultūros paveldo objekto apsauga panaikinta
14	2927	Paminklinis ansamblis	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Kinkių I k.,	Registrinis
15	4171	Kalniškių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Kalniškių k.,	Valstybės saugomas
16	2902	Klaudykla	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m.,	Registrinis
17	23265	Paragių dvaro sodybos parkas	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Paragių k.,	Valstybės saugomas
18	38827	Dabikinės dvaro sodybos fragmentų kumetynas	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Dabikinės k.,	Valstybės saugomas
19	2911	Koplytėlė medyje su Marijos skulptūra	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Kairiškių k.,	Registrinis
20	4495	Skulptūra "Pieta su angeliukais"	Akmenės rajono sav.,	Kultūros paveldo objekto apsauga panaikinta
21	2906	Klaudykla	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m.,	Registrinis
22	4183	Kivylių, Kalvių k. senųjų kapinių dalis, vad. Gaurylienes, Pamolupio kapeliai	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Kivylių k.,	Valstybės saugomas
23	8620	Dekoratyvinė skulptūra "Šokėjas"	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės miesto sen., Naujosios Akmenės m.,	Registrinis
24	4189	Kivylių kaimo pirmosios senosios kapinės, vad. Senkapiais	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Kivylių k.,	Valstybės saugomas
25	4148	Agluonų kaimo pirmosios senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Mančelių k.,	Valstybės saugomas
26	4167	Draginių kaimo pirmosios senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Draginių k.,	Valstybės saugomas

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas
27	4190	Kivylių, Bitininkų kaimų senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Kivylių k.,	Valstybės saugomas
28	4152	Lygeikių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Lygeikių k.,	Valstybės saugomas
29	17278	Paminklas Lietuvos Nepriklausomybės dešimtmečiui	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Kanteikių k.,	Registrinis
30	4185	Gėpaičių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Gėpaičių k.,	Valstybės saugomas
31	2923	Skulptūra "Nuplaktas Kristus"	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Kruopių mstl.,	Registrinis
32	24	Dabikinės dvaro sodybos fragmentai	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Dabikinės k.,	Valstybės saugomas
33	4184	Gaušių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Gaušių k.,	Valstybės saugomas
34	7649	Sietynas	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m.,	Registrinis
35	4498	Arbatinukas	Akmenės rajono sav.,	Kultūros paveldo objekto apsauga panaikinta
36	1006	Buv. teismo pastatas	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Papilės mstl., Nepriklausomybės g. 94	Registrinis
37	23262	Paragių dvaro sodybos pirtis	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Paragių k.,	Valstybės saugomas
38	42089	Suginčių kapinynas	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Sugintų k.,	Registrinis
39	23263	Paragių dvaro sodybos daržinė	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Paragių k.,	Valstybės saugomas
40	11712	Zabikų kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Zabikų k.,	Valstybės saugomas
41	8622	Dekoratyvinė skulptūra "Darbininkas"	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės miesto sen., Naujosios Akmenės m.,	Registrinis
42	2912	Koplytstulpis su Pietos skulptūra	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Kairiškių k.,	Registrinis
43	16013	Akmenės Šv. Onos bažnyčios statinių komplekso Akmenės Šv. Onos bažnyčia	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m., K. Kasakauskio g. 5	Valstybės saugomas
44	5740	Vegerių kapinynas	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Vegerių k.,	Paminklas
45	4195	Mantartiškių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Dabikinės k.,	Valstybės saugomas
46	4200	Rudausių kaimo antrosios senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Rudausių k.,	Valstybės saugomas
47	42535	Medemrodės dvaro sodybos fragmentų pirma arklidė	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Agluonų k.,	Registrinis
48	8636	Stogastulpis	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Rimšių k.,	Registrinis
49	12424	Dailės vertybių (ikonų) rinkinys	Akmenės rajono sav.,	Kultūros paveldo objekto apsauga panaikinta
50	22377	Šiaudinės Švč. Mergelės Marijos bažnyčios pastatų komplekso varpinė	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Šiaudinės k., Bažnyčios g. 4	Paminklas
51	8630	Paveikslas "Šv. Apolonija"	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Klykolių k.,	Registrinis
52	42536	Medemrodės dvaro sodybos fragmentų svirnas	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Agluonų k.,	Registrinis
53	2907	Kilnojamas altorėlis	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m.,	Registrinis
54	4176	Mažūnaičių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Mažūnaičių k.,	Valstybės saugomas
55	2908	Koplytėlė dviaukštė su skulptūromis	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m., K. Kasakauskio g.	Registrinis

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas
56	4345	Avižlių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Užpelkių k.,	Valstybės saugomas
57	2145	Alkiškių evangelikų liuteronų bažnyčia	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Alkiškių k., Menčių g. 2	Registrinis
58	2918	Paveikslas "Šv. Vincentas"	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Klykolių k.,	Registrinis
59	10471	Paminklas 1863 m. sukilimo dalyviams	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Biliūniškių k.,	Valstybės saugomas
60	4177	Rudikių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Rudikių k.,	Valstybės saugomas
61	4339	Šventupių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Pagervių k.,	Valstybės saugomas
62	38829	Dabikinės dvaro sodybos fragmentų namas	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Dabikinės k.,	Valstybės saugomas
63	11685	Akmenės žydų senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės I k.,	Valstybės saugomas
64	8621	Dekoratyvinė skulptūra "Lietuvaitė"	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės miesto sen., Naujosios Akmenės m.,	Registrinis
65	23145	Kesių kalno ir akmens kompleksas	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Kesių k.,	Valstybės saugomas
66	2899	Vargonų prospektas	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m.,	Registrinis
67	16334	Būriškių kapinynas	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Augustaičių k.,	Paminklas
68	10472	Istoriko, rašytojo, lietuvių tautinio atgimimo veikėjo Simono Daukanto kapas	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Rimšių k.,	Valstybės saugomas
69	4160	Pleikių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Pleikių k.,	Valstybės saugomas
70	4343	Vegerių žydų senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Vegerių k.,	Valstybės saugomas
71	2909	Koplytstulpis su skulptūromis	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m., Laižuvos g.	Registrinis
72	2901	Klauskla	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m.,	Registrinis
73	1819	Kesių kalno ir akmens komplekso kalnas, vad. Alkos, Aukos klanu	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Kesių k.,	Valstybės saugomas
74	29834	Akmenės šv. Onos bažnyčios statinių komplekso šventoriaus tvora	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m.,	Valstybės saugomas
75	10787	Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Kruopių mstl.,	Registrinis
76	2102	Buv. valsčiaus pastatas	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Kruopių mstl.,	Registrinis
77	27510	Medemrodės kaimo senųjų kapinių komplekso visuomenės veikėjo, grafo Vladimiro Zubovo kapas	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Agluonų k.,	Valstybės saugomas
78	8628	Varpas	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Klykolių k.,	Registrinis
79	42538	Medemrodės dvaro sodybos fragmentų antro ūkinio pastato liekanos	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Agluonų k.,	Registrinis
80	4163	Šapnagių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Šapnagių k.,	Valstybės saugomas
81	4500	Veidrodis	Akmenės rajono sav.,	Kultūros paveldo objekto apsauga panaikinta
82	2903	Klauskla	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m.,	Registrinis

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas
83	1824	Kerėžių piliakalnis, vad. Lokavos kalnu	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Suginčių k.,	Paminklas
84	2920	Skulptūra "Angelas"	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Klykolių k.,	Registrinis
85	35	Paragių dvaro sodyba	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Paragių k.,	Valstybės saugomas
86	23261	Paragių dvaro sodybos klėtis	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Paragių k.,	Valstybės saugomas
87	43067	Kivylių kapinynas	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Kivylių k.,	Registrinis
88	4186	Keidų kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Keidų k.,	Valstybės saugomas
89	4180	Pirmojo pasaulinio karo Vokietijos ir Rusijos imperijų karių kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Alkiškių k.,	Registrinis
90	4165	Viešučių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Viešučių k.,	Valstybės saugomas
91	1817	Viliošių piliakalnis, vad. Pilale	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Viliošių k.,	Registrinis
92	4191	Klykolių kaimo antrosios senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Klykolių k.,	Valstybės saugomas
93	33	Medemrodės dvaro sodybos fragmentai	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Agluonų k.,	Registrinis
94	5738	Suginčių senosios kapinės, vad. Šmitkino kapeliais	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Suginčių k.,	Registrinis
95	4497	Verpstė	Akmenės rajono sav.,	Kultūros paveldo objekto apsauga panaikinta
96	23264	Paragių dvaro sodybos jauja	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Paragių k.,	Kultūros paveldo objekto apsauga panaikinta
97	10785	Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m., Taikos g.	Registrinis
98	4149	Agluonų kaimo antrosios senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Mančelių k.,	Valstybės saugomas
99	4340	Vėlaičių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Vėlaičių k.,	Valstybės saugomas
100	2913	Koplytėlė medyje su Šv. Šeimos skulptūrine grupe	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Kairiškių k.,	Registrinis
101	4159	Narbūčių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Narbūčių k.,	Valstybės saugomas
102	22039	Vandens malūnas su technologine įranga	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Augustaičių k.,	Valstybės saugomas
103	2922	Antkapinis paminklas	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Kruopių mstl.,	Registrinis
104	1823	Papilės kapinynas	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Papilės mstl.,	Paminklas
105	4170	Kairiškių k. antrosios senosios kapinės, vad. Apžadų kapeliais	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Kairiškių k.,	Valstybės saugomas
106	22040	Technologinė įranga	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Augustaičių k.,	Valstybės saugomas
107	2921	Skulptūra "Marija Maloningoji"	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Kruopių mstl.,	Registrinis
108	27508	Kruopių laisvamanių senųjų kapinių komplekso senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Kruopių mstl., Papilės g.	Valstybės saugomas
109	4168	Draginių kaimo antrosios senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Draginių k.,	Valstybės saugomas
110	27509	Medemrodės kaimo senųjų kapinių kompleksas	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Agluonų k.,	Valstybės saugomas
111	4156	Dovydžių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Dovydžių k.,	Valstybės saugomas

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas
112	23853	Papilės piliakalnio su gyvenvieta gyvenvietė	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Papilės mstl.,	Paminklas
113	2926	Koplytstulpis su skulptūromis	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Kalniškių k.,	Registrinis
114	4169	Kairiškių kaimo pirmosios senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Kairiškių k.,	Valstybės saugomas
115	17277	Paminklas Lietuvos Nepriklausomybės dešimtmečiui	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m., Sodo g.	Valstybės saugomas
116	4157	Kruopių laisvamanių senųjų kapinių kompleksas	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Kruopių mstl., Papilės g.	Valstybės saugomas
117	42539	Medemrodės dvaro sodybos fragmentų rūšys	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Agluonų k.,	Registrinis
118	26854	Sablauskių kaimo senųjų kapinių komplekso koplytstulpis II	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Sablauskių k., Žalioji g.	Valstybės saugomas
119	2905	Klausykla	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m.,	Registrinis
120	2898	Altorius su paveikslais ir skulptūriniu dekoru III	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m.,	Registrinis
121	21310	Trikšių kaimo senosios kapinės, vad. Kapeliais	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Trikšių k.,	Valstybės saugomas
122	2924	Krucifiksas	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Kruopių mstl.,	Registrinis
123	1816	Klyšių kapinynas	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Klyšių k.,	Registrinis
124	16819	Vargonai	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Alkiškių k., Menčių g. 2	Kultūros paveldo objekto apsauga panaikinta (tapo vertingąja savybe)
125	4187	Kerėzių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Suginčių k.,	Valstybės saugomas
126	4499	Baldų komplektas	Akmenės rajono sav.,	Kultūros paveldo objekto apsauga panaikinta
127	7656	Simono Daukanto paminklas	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Papilės mstl.,	Valstybės saugomas
128	21108	Papilės žydų senųjų kapinių dalis	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Papilės mstl., A. Mockaus skg.	Valstybės saugomas
129	8635	Koplytstulpis su ornamentuotu kryželiu ir Pietos skulptūra	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Gumbakių k.,	Registrinis
130	2904	Klausykla	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m.,	Registrinis
131	30263	Kryžiai-viršūnės (5 vnt.)	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Šemetaičių k.,	Valstybės saugomas
132	2896	Altorius su paveikslais ir skulptūriniu dekoru I	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m.,	Registrinis
133	8627	Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Kęstučio paminklas	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Kivylių k.,	Valstybės saugomas
134	8626	Skulptūra "Jonas Nepomukas"	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Šiaudinės k.,	Registrinis
135	4162	Spaigių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Pagervių k.,	Valstybės saugomas
136	22376	Šiaudinės Švč. Mergelės Marijos bažnyčios pastatų komplekso Švč. Mergelės Marijos bažnyčia	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Šiaudinės k., Bažnyčios g. 4	Paminklas
137	2103	Buv. Lietuvos pašto pastatas	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Kruopių mstl.,	Registrinis
138	30328	Kairiškių kapinynas	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Kairiškių k.,	Valstybės saugomas
139	1821	Papilės piliakalnio su gyvenvieta piliakalnis	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Papilės mstl.,	Paminklas

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas
140	4172	Kožiškių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Kožiškių k.,	Valstybės saugomas
141	2825	Vandens malūnas	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Rudikių k.,	Valstybės saugomas
142	44203	Krioklių kapinynas	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Krioklių k.,	Registrinis
143	4174	Krioklių kaimo pirmosios senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Krioklių k.,	Valstybės saugomas
144	4151	Gailaičių kaimo senosios kapinės vad. Švedų kapinėmis	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Gailaičių k.,	Valstybės saugomas
145	4496	Skulptūra "Rūpintojėlis"	Akmenės rajono sav.,	Kultūros paveldo objekto apsauga panaikinta
146	2925	Papilės koplytstulpis	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Rimšių k.,	Registrinis
147	2824	Vandens malūnas	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Augustaičių k.,	Valstybės saugomas
148	2900	Sakykla su skulptūriniais dekorais, evangelistų figūromis	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m.,	Registrinis
149	8634	Koplytstulpis	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Kruopių mstl., Vytauto Didžiojo g. 26	Valstybės saugomas
150	32	Kruopių buv. dvaro sodybos fragmentai	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Kruopių mstl.,	Registrinis
151	4188	Kivylių kaimo antrosios senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Kivylių k.,	Valstybės saugomas
152	30	Buv. dvaro sodybos fragmentai	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Keidų k.,	Registrinis
153	4193	Klykolių žydų senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Klykolių k.,	Valstybės saugomas
154	4158	Laumėnų kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Laumėnų I k.,	Valstybės saugomas
155	10788	Simono Daukanto memorialinis namas-muziejus	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Papilės mstl., J. Basanavičiaus g. 6	Valstybės saugomas
156	26853	Sablauskių kaimo senųjų kapinių komplekso koplytstulpis I	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Sablauskių k., Žalioji g.	Valstybės saugomas
157	43995	Kesių kapinynas	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Kesių k.,	Registrinis
158	26855	Sablauskių kaimo senųjų kapinių komplekso koplytstulpis III	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Sablauskių k., Žalioji g.	Valstybės saugomas
159	21109	Žudynių ir užkasimo vieta	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Kerežių k.,	Registrinis
160	26852	Sablauskių kaimo senųjų kapinių kompleksas	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Sablauskių k., Žalioji g.	Valstybės saugomas
161	4175	Krioklių kaimo antrosios senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Krioklių k.,	Valstybės saugomas
162	38828	Dabikinės dvaro sodybos fragmentų tvarto su diendaržiu fragmentai	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Dabikinės k.,	Valstybės saugomas
163	23852	Papilės piliakalnis su gyvenvietė	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Papilės mstl.,	Paminklas
164	8625	Koplytėlė su Pietos, Šv. Barbaros ir nežinomos šventosios skulptūra	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Kairiškių k.,	Registrinis
165	31	Buv. dvaro sodybos fragmentai	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Klaišių k.,	Registrinis
166	16969	JAV lietuvių visuomenės veikėjo Povilo Stulpino-Ventos kapas	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Rimšių k.,	Valstybės saugomas

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas
167	23146	Kesių kalno ir akmens komplekso akmuo	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Kesių k.,	Valstybės saugomas
168	30261	Kryžius-viršūnė	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Kruopių mstl.,	Valstybės saugomas
169	4197	Mergelūičių kaimo antrosios senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Mergelūičių k.,	Valstybės saugomas
170	7651	Taurė	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Klykolių k.,	Registrinis
171	8637	Koplytstulpis su kryžiais-viršūnėmis	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Šemetaičių k.,	Valstybės saugomas
172	7653	Taurė	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Klykolių k.,	Registrinis
173	42537	Medemrodės dvaro sodybos fragmentų pirmo ūkinio pastato liekanos	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Agluonų k.,	Registrinis
174	7654	Varpas	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Klykolių k.,	Registrinis
175	38825	Dabikinės dvaro sodybos fragmentų rūmai	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Dabikinės k.,	Valstybės saugomas
176	26	Kairiškių buv. dvaro 1 sodybos fragmentai	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Kairiškių k.,	Registrinis
177	4199	Rudausių kaimo pirmosios senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Rudausių k.,	Valstybės saugomas
178	851	Šiaudinės Švč. Mergelės Marijos bažnyčios pastatų kompleksas	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Šiaudinės k., Bažnyčios g. 4	Paminklas
179	11708	Jonaičių I k. senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Jonaičių I k.,	Valstybės saugomas
180	2910	Centrinis altorius	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Šiaudinės k.,	Registrinis
181	12787	Purvių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Ventos sen., Ventos k.,	Registrinis
182	4181	Alkiškių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Alkiškių k., Akmenės g.	Valstybės saugomas
183	4179	Žerkščių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Ventos sen., Žerkščių k.,	Valstybės saugomas
184	4338	Suginčių kaimo antrosios senosios kapinės, vad. Zigmario kapeliais	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Sugintų k.,	Valstybės saugomas
185	29833	Akmenės Sv. Onos bažnyčios statinių kompleksas	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m., K. Kasakauskio g. 5	Valstybės saugomas
186	4192	Klykolių kaimo pirmosios senosios kapinės, vad. Senkapiais	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Klykolių k.,	Valstybės saugomas
187	7652	Taurė	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Klykolių k.,	Registrinis
188	40199	Gulbinų kaimo senosios kapinės, vad. Trauko kapeliais	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Gulbinų k.,	Registrinis
189	2914	Koplytėlė su Nazariečio skulptūra ir ornamentuotu kryželiu	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Kairiškių k.,	Registrinis
190	1005	Namas	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m., K. Kasakauskio g. 18	Registrinis
191	16333	Balsių kapinynas	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Balsių k.,	Valstybės saugomas
192	4182	Barsiukų kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Barsiukų k.,	Valstybės saugomas
193	16728	Kruopių laisvamanių senųjų kapinių komplekso gydytojo, knygnešio,	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Kruopių mstl., Papilės g.	Valstybės saugomas

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Statusas
		tautosakininko Mikalojaus Kuprevičiaus kapas		
194	4161	Saunorių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Saunorių I k.,	Valstybės saugomas
195	1822	Papilės piliakalnis II, vad. Pašalpos kalnu	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Papilės mstl.,	Paminklas
196	23260	Paragių dvaro sodybos dvarininko namas	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Paragių k.,	Valstybės saugomas
197	2919	Paveikslas "Šv. Pranciškus"	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Klykolių k.,	Registrinis
198	4153	Viliošių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Viliošių k.,	Valstybės saugomas
199	4166	Baublių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Baublių k.,	Valstybės saugomas
200	28188	Kultūros rūmai	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės miesto sen., Naujosios Akmenės m., Nepriklausomybės al. 25	Valstybės saugomas
201	4178	Užpelkių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Užpelkių k.,	Valstybės saugomas
202	10786	Kunigo, kalbininko, rašytojo Kaliksto Kasakausko kapas	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Akmenės m., Vieksnių g.	Valstybės saugomas
203	43963	Kruopių laisvamųjų senųjų kapinių kompleksu visuomenės veikėjo Juozo Liekio kapas	Akmenės rajono sav., Kruopių sen., Kruopių mstl., Papilės g.	Registrinis
204	17279	1941 m. birželio sukilėlių kapas	Akmenės rajono sav., Papilės sen., Rimšių k.,	Valstybės saugomas
205	21309	Stipirklių kaimo senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Stipirklių k.,	Valstybės saugomas
206	4201	Sablauskių kaimo senųjų kapinių kompleksu senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Sablauskių k., Žalioji g.	Valstybės saugomas
207	38826	Dabikinės dvaro sodybos fragmentų kalvė	Akmenės rajono sav., Akmenės sen., Dabikinės k.,	Valstybės saugomas
208	4196	Mergelūčių kaimo pirmosios senosios kapinės	Akmenės rajono sav., Naujosios Akmenės kaimiškoji sen., Mergelūčių k.,	Valstybės saugomas

Informacijos šaltinis: Kultūros vertybių registras, 2019 m.

Pastaba: LR kultūros registras nuolat tikslinamas ir papildomas naujais kultūros paveldo objektais, ir bendrojo plano keitimo apimtyje pateikti nekilnojamojo vertybių sąrašai nėra baigtiniai. Rengiant kitus planavimo dokumentus ar schemas pagal bendrojo plano keitimo nuostatas, būtina vadovautis naujausia LR kultūros vertybių registro informacija. Nekilnojamojo kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose veikla reglamentuojama nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais aktais, individualiais apsaugos reglamentais (tipiniai apsaugos reglamentai, jei individualių reglamentų nėra nustatyta), nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiaisiais ir detaliaisiais planais